

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tartuntatautilakia väliaikaisesti. Eräät covid-19-epidemian leviämisen ehkäisemiseksi säädetyt ja tartuntatautilaissa 30.6.2022 saakka voimassaolleet pykälät otettaisiin uudelleen tartuntatautilakiin loppuvuoden 2022 epidemiatilanteen heikkene-
misen varalta.

Esitys koskisi yleisiä hygieniavelvoitteita, joita noudattamalla erilaisia palveluja voidaan koronavirusepidemian aikana tarjota asiakkaille ja toimintaan osallistuville terveysturvallisesti ta-
voilla, joilla uusien tartuntojen leviämistä voitaisiin mahdollisimman tehokkaasti estää ja siten vähentää myös vakavien covid-19-tautien riskiä.

Alueellisen tautitilanteen niin vaatiessa toissijaisena keinona yleisten hygieniavaatimusten nou-
dattamisen lisäksi kunta tai aluehallintovirasto voisi tehdä päätöksen tiettyjen tilojen käytön edellytyksistä. Lisäksi kunta tai aluehallintovirasto voisi jatkossa antaa päätöksen myös ravin-
tolatoiminnan rajoittamisesta, jos epidemiatilanne ja terveydenhuollon palvelujen riittävyyden turvaaminen sitä edellyttäisivät. Jatkossakin covid-19-epidemian vuoksi asetettaisiin rajoituksia vain tilanteissa, joissa ne olisivat välttämättömiä terveydenhuollon palvelujen turvaamiseksi ja ihmisten hengen ja terveyden suojelemiseksi vakavalta covid-19-epidemiaalta. Rajoitustoimet asetettaisiin alueellisen viranomaisen toimesta, mikä parantaisi rajoitustoimien yhdenmukai-
suutta ja rajoitustoimien oikeasuhtaisuus-, tehokkuus- ja välttämättömyyspunninnan ulottami-
sen kaikkien rajoitustoimien yhteisvaikuttavuuteen.

Viimesijaisena keinona kunta tai aluehallintovirasto voisi sulkea asiakkaiden tai osallistujien
käyttöön tarkoitetut elinkeino- tai muun toiminnan tilat määräajaksi tilanteessa, jossa se olisi
taudin leviämisen sekä väestön terveyden vaarantavan vakavan terveydenhuollon ylikuormittu-
misen estämiseksi välttämätöntä. Mahdollisuus kieltää asiakkaiden tai osallistujien ottaminen
tilaan voisi koskea ainoastaan toimintoja, joissa olisi erityinen riski merkittävien tartuntaketju-
jen syntymiselle. Yrityksillä olisi laissa säädetty oikeus sulkemiskorvaukseen.

Väliaikaisen sääntelyn soveltamiskynnystä ja tavoitetta muutettaisiin siten, ettei sääntelyllä py-
rittäisi enää esisijaisesti ehkäisemään covid-19-taudin leviämistä, vaan taudista aiheutuvaa va-
kavaa terveydenhuollon ylikuormittumista.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan edellä mainittujen velvoitteiden valvontaa koskevien säännösten
voimaansaattamisesta.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian/ xx.xx.2022. Laki olisi
voimassa 31.12.2022 saakka.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	5
2.1 Koronavirustaudin epidemiologinen ja lääketieteellinen tilannekuva	5
2.1.1 Globaali covid-19-epidemia- ja -rokotustilanne	5
2.1.2 Covid-19-epidemiatilanne ja -rokotukset Suomessa.....	6
2.1.3 Muuntuneet koronavirukset	7
2.1.4 Covid-19-pandemian ennakoitu kehittyminen vuonna 2022	8
2.2 Covid-19-rokotekehitys ja rokotusten vaikutukset	9
2.3 Toimenpiteet yritysten tukemiseksi ja rajoitusten kompensoimiseksi	9
3 Tavoitteet	10
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	11
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	11
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	12
4.3 Taloudelliset vaikutukset	16
4.4 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	20
4.5 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	21
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	25
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	25
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	26
5.2.1 Johdanto	26
5.2.2 Ruotsi	27
5.2.3 Tanska	27
5.2.4 Norja.....	28
5.2.5 Islanti.....	28
5.2.6 Viro	28
5.2.7 Alankomaat	29
5.2.8 Ranska.....	29
5.2.9 Saksa	29
5.2.10 Itävalta.....	30
5.2.11 Espanja	30
5.2.12 Italia	31
6 Lausuntopalaute.....	31
7 Säännöskohtaiset perustelut	34
8 Lakia alemman asteinen sääntely	58
9 Voimaantulo	59
10 Toimeenpano ja seuranta	59
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	59
11.1 Johdanto	59
11.2 Lailla säätämisen vaatimus ja oikeusturvajärjestelyjen riittävyys	60
11.3 Kuntien itsehallinto	61

11.4 Rajoitusperusteen hyväksyttävyyys	61
11.5 Sääntelyn välttämättömyys ja oikeasuhtaisuus sekä voimassaoloaika.....	63
11.6 Yhdenvertaisuus	66
11.7 Oikeus työhön ja elinkeinovapaus	66
11.8 Elämän ja terveyden suojaaminen sekä oikeus riittäviin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin.....	68
11.9 Soveltaminen Ahvenanmaalla.....	70
LAKIEHDOTUS	72
laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta	72
LIITE	82
RINNAKKAISTEKSTI	82
tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta	82

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Covid-19-tautia aiheuttava SARS-CoV-2-virus on ihmiselle uusi taudinaiheuttaja, minkä vuoksi väestöllä ei ole sille aiempien tartuntojen tuomaa spesifiä immunologista vastustuskykyä. Virus tarttuu pääasiassa pisaratartuntana, kun tartunnan saanut henkilö yskii tai aivastaa. Tauti on levinnyt joka puolelle maailmaa. Maailman terveysjärjestö WHO julisti uuden koronaviruksen kansainväliseksi kansanterveysuhaksi (Public Health Emergency of International Concern PHEIC) 30.1.2020, ja viruksen aiheuttaman epidemian pandemiaksi 11.3.2020.

Covid-19-epidemiaa on Suomessa hallittu lainsäädännöllisesti monilla eri tavoilla. Rajoitustoimenpiteet ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän toimintakykyä turvaavat valtuudet ovat perustuneet valmiuslakiin ja perustuslain 23 §:n nojalla annettuun väliaikaiseen lainsäädäntöön (poikkeusololainsäädäntö), uuteen tavalliseen lainsäädäntöön sekä jo voimassa olleen lainsäädännön soveltamiseen.

1.2 Valmistelu

Hallituksen esityksen tarkoituksena on jatkaa osin muutettuina ravitsemisliikkeissä sekä henkilöliikenteessä ja muissa palveluissa noudatettavia erityisiä hygieniavelvoitteita ja toiminnan väliaikaista rajoittamista epidemiatilanteen sitä vaatiessa sekä näihin liittyvää valvontaa, tarkastuksia ja pakkokeinoja koskevien velvoitteiden ja rajoitusten voimassaoloaikaan 1.7.2022 lukien 31.12.2022 saakka. Hallituksen esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä työ- ja elinkeinoministeriön avustuksella ja valmistelu on perustunut niihin hallituksen esityksiin ja eduskunta-asiakirjoihin, joissa ravitsemistoimintaa koskevia säännöksiä (HE 6/2021 vp, HE 32/2021 vp, HE 73/2021 vp ja HE 226/2021 vp), henkilöliikennettä ja muita palveluja koskevia säännöksiä (HE 245/2021 vp, HE 31/2021 vp, HE 73/2021 vp, HE 226/2021 vp) on perusteellisesti käsitelty.

Hallituksen esitysluonnos oli lausuntokierroksella 26.4.-2.5.2022. Lausuntoja annettiin yhteensä 52 kappaletta, joista osassa todettiin, ettei lausuttavaa esityksestä ole. Lausunnon antoivat Liikenne- ja viestintäministeriö, Maa- ja metsätalousministeriö, Oikeusministeriö, Opetus- ja kulttuuriministeriö, Sisäministeriö, Valtiovarainministeriö, Ahvenanmaan maakunnan hallitus, Aluehallintovirastot yhdessä, Espoon kaupunki, Helsingin kaupunki, Kouvolan kaupunki, Tornion kaupunki, Turun kaupunki, Vantaan kaupunki, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri, Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin lausunto, Keski-Suomen sairaanhoitopiiri, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri, Pohjois-Karjalán sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymä Siun sote, Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea, Poliisihallitus, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira, Suomen Kuntaliitto, Suomen Tulli, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Finavia Oyj, Kaupan liitto ry ja Päivittäistavarakauppa ry, Linja-autoliitto ry, LiveFIN ry, Matkailu- ja ravintolapalvelut MaRa ry, Messu- ja tapahtumajärjestäjät ry, Palvelualojen ammattiliitto PAM, Suomen filmikamari ry, Suomen kauppakeskusyhdistys ry, Suomen kunto- ja terveysliikuntakeskusten yhdistys SKY ry, Suomen Muusikkojen liitto ry, Suomen Nuorisosirkusliitto ry, Suomen Näyttelijäliitto, Suomen Ohjelmatoimistot ja Agentit ry, Suomen Olympiakomitea ry, Suomen teatterit ry, Suomen Yrittäjät, Taide- ja kulttuurialan ammattijärjestö TAKU ry sekä Tapahtumateollisuus ry. Lisäksi lausunnon asiasta antoi yksityishenkilö.

Esitys on käsitelty kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa 10.5.2022.

Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta saatiin kirjallinen lausunto hallituksen esitysluonnoksesta lausuntokierroksen yhteydessä. Ahvenanmaan maakunnan hallitus totesi lausunnoissaan, ettei voi ottaa kantaa esitysluonnokseen, sillä esitystä ei ollut käännetty pykälää ja pääasiallista sisältöä lukuun ottamatta ollenkaan. Lausunnon perusteella Ahvenanmaan maakunnan hallituksen kanssa järjestettiin 12.5.2022 keskustelutilaisuus, jota ennen maakunnan hallitukselle toimitettiin esitysluonnos siltä osin, kuin käänös oli valmistunut.

Esitys oli oikeuskanslerinviraston ennakkotarkastuksessa, josta saadun palautteen myötä rajoitustoimenpiteiden tarkkarajaisuutta ja täsmällisyyttä on pyritty lisäämään. Myös esityksen perusteluja on täydennetty merkittävästi ja sääntelyyn on lisätty yritysten tukiohjelmiä koskeva 79 a §. Ennakkotarkastuksesta saadun palautteen myötä järjestettiin lisäksi vielä uusi, pidempi lausuntokierros, jossa myös ruotsinkielinen hallituksen esitys oli yhtäaikaista lausuttavana.

Toinen lausuntokierros järjestettiin xx.xx.2022-xx.xx.2022. Esitys oli lausuttavana Lausuntopalvelu.fi:ssä. Lausuntoja annettiin yhteensä....

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Koronavirustaudin epidemiologinen ja lääketieteellinen tilannekuva

2.1.1 Globaali covid-19-epidemia- ja -rokotustilanne

SARS-CoV-2-viruksen aiheuttamia covid-19-tautitapauksia oli huhtikuuhun 2022 mennessä todettu maailmanlaajuisesti yli 500 000 miljoonaa ja tautiin oli menehtynyt yli 6 miljoonaa henkilöä. Kaikkiaan eniten tautitapauksia on todettu Euroopassa (yli 210 miljoonaa) sekä Etelä- ja Pohjois-Amerikassa (yli 150 miljoonaa). Kuolematapauksia on todettu eniten Etelä- ja Pohjois-Amerikassa (lähes 3 miljoonaa) ja Euroopassa (lähes 2 miljoonaa). Epidemiatilanne eri maissa ja alueilla on vaihdellut pandemian aikana. Omikron-viruskannan leviäminen aiheutti tautitapausten voimakkaan lisääntymisen vuodenvaihteessa 2021–2022, mutta huhtikuussa 2022 tapausmäärät olivat laskussa kaikissa maanosissa. Myös kuolemantapausten määrä oli laskussa.¹

EU-ETA-alueella oli huhtikuuhun 2022 mennessä todettu yhteensä yli 130 miljoonaa tautitapausta ja yli miljoona kuolemantapausta. Havaittujen tautitapausten määrä oli helmi-maaliskuussa pysynyt tasaisen korkealla tasolla, mutta huhtikuussa tapausmäärät olivat vähentymässä. Kuolemien määrä alueella oli vähentynyt helmikuun 2022 jälkeen.²

Maailmassa oli huhtikuuhun 2022 mennessä annettu kaikkiaan yli 11 miljardia covid-19-rokoteannosta ja noin 65 % maailman väestöstä saanut vähintään yhden rokoteannoksen. Matalan tulotason maista kuitenkin vain noin 15 % väestöstä oli saanut vähintään yhden rokoteannoksen.

¹ WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard. Viitattu 22.4.2022. Saatavilla: <https://covid19.who.int/>.

² ECDC. COVID-19 Situation Dashboard. Viitattu 22.4.2022. Saatavilla: <https://gap.ecdc.europa.eu/public/extensions/COVID-19/covid-19.html#global-overview-tab>.

³ EU-ETA-alueella koko väestöstä vähintään yhden rokoteannoksen oli saanut 75 % väestöstä ja tehosterokoteannoksen 53 % väestöstä⁴.

2.1.2 Covid-19-epidemiatilanne ja -rokotukset Suomessa

Suomessa laboratoriovarmistettuja tautitapauksia oli huhtikuuhun 2022 mennessä todettu yli miljoona ja tautiin liittyviä kuolemia yli 3 600. Tapausmäärät lisääntyivät voimakkaasti vuodenvaihteessa 2021–2022 Omikron-virusmuunnoksen leviämisen myötä, minkä jälkeen viikoittain havaittujen tapauksen jäi noin 40 000–50 000 tapauksen tasolle, kunnes huhtikuussa tapausmäärät olivat laskussa.⁵

Viikkojen 14–15 (4.–17.4.) aikana tehtiin yli 139 000 covid-19-laboratoriotestiä. Testien määrä oli pysynyt suhteellisen vakaana helmi-maaliskuun ajan. Positiivisten testitulosten osuudessa oli huhtikuussa nähtävissä pientä laskua noin 50 %:sta 40 %:iin. Kuitenkin edelleen korkea positiivisten testitulosten osuus kertoo tapauksen korkeasta esiintyvyydestä testattavassa väestönosassa. Jätevesinäytteiden perusteella koronavirusen RNA:n kokonaismäärä Suomen jätevesissä oli edelleen huhtikuussa 2022 korkealla tasolla ja määrä oli alkuvuonna 2022 pysynyt taseisena.⁶

Suomessa koko väestön rokotuskattavuus yhden rokotteen osalta oli huhtikuun 2022 alussa 80 % ja rokotesarjan osalta 77 %, ja yli 18-vuotiaiden osalta vastaavasti 90 % ja 87 %. Kolmannen annoksen saaneita oli koko väestöstä 52 % ja yli 18-vuotiaista 64 %.⁷

Kansallinen rokotusasiantuntijaryhmä ja THL seuraavat rokotteiden suojatehon kehittymistä väestössä niin kansainvälisen kirjallisuuden kuin suomalaisen väestöpohjaisen rekisteritutkimuksen avulla. Euroopan tautien ehkäisy- ja valvontakeskus ECDC ja Euroopan lääkevirasto EMA julkaisivat 6.4.2022 yhteislausuman⁸, jonka mukaan muussa väestössä kuin vakavasti immuunipuutteisissa ja yli 80-vuotiaissa rokotevasteen tehostaminen neljännellä annoksella ei toisi merkittävää lisähyötyä vakavan taudin ja kuoleman ehkäisyn näkökulmasta. Ikäryhmässä 60–80-vuotiaat neljänsiä rokoteannoksia voidaan tarvittaessa harkita epidemiatilanteesta riippuen, mitä on syytä alueellisesti seurata. Alle 60-vuotiaiden osalta neljänsien rokoteannosten hyödyllisyydestä ei ole tutkimusnäyttöä. Heillä suoja vakavaa tautia vastaan säilyy hyvin myös omikronmuunnosta vastaan toisen ja kolmannen rokoteannoksen jälkeen.

³ Our World in Data. Coronavirus (COVID-19) Vaccinations. Viitattu 22.4.2022. Saatavilla: <https://our-worldindata.org/covid-vaccinations>.

⁴ ECDC. COVID-19 Vaccine Tracker. Viitattu 22.4.2022. Saatavilla: <https://qap.ecdc.europa.eu/public/extensions/COVID-19/vaccine-tracker.html#uptake-tab>.

⁵ THL. Koronataipaukset, sairaalahoidon tilanne ja kuolemat. Viitattu 22.4.2022. Saatavilla: <https://www.thl.fi/episeuranta/tautitapaukset/koronakartta.html>.

⁶ THL. COVID-19-epidemian hybridistrategian seuranta tilannearvioraportti 20.4.2022. Saatavilla: <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/tilannekatsaus-koronaviruksesta/koronaviruksen-seuranta>.

⁷ THL. Koronarokotusten edistyminen. Viitattu 22.4.2022. Saatavilla: https://www.thl.fi/episeuranta/rokotukset/koronarokotusten_edistyminen.html

⁸ EMA. ECDC and EMA issue advice on fourth doses of mRNA COVID-19 vaccines 6.4.2022. Saatavilla: <https://www.ema.europa.eu/en/news/ecdc-ema-issue-advice-fourth-doses-mrna-covid-19-vaccines>

THL suosittelee neljättä rokoteannosta voimakkaasti immuunipuutteisille 12-vuotta täyttäneille, joilla kolmen annoksen katsotaan muodostavan ns. perussarjan, sekä 80 vuotta täyttäneille, iäkkäiden hoivakodeissa asuville ja järjestetyn kotihoidon tai omaishoidon piirissä asuville iäkkäille henkilöille sekä muille iäkkäille, joiden terveys ja toimintakyky ovat heikentyneet, kun 3 kuukautta kolmannelta annoksesta on kulunut⁹.

Lisätehosteiden käyttöä ja kohderyhmiä on arvioitava vallitsevan epidemiatilanteen mukaan. Kausivaihtelu voi laannuttaa epidemiaa kesäksi ja liian aikaisin annetun rokotteen suojateho voi hiipua ennen varsinaisen epidemiakauden alkua. Lisätehosteannosten tarvetta arvioidaan ensisijaisesti sen perusteella, saavutetaanko niillä merkittävää lisäsuojaa vakavaa tautia ja kuolemaa vastaan niillä väestöryhmillä, joilla vakavan taudin riski on suurin. Räättälöityjen rokotteiden saatavuus ja eri virusmuotojen esiintyminen väestössä vaikuttaa myös olennaisesti päätökseen antaa lisätehosteannoksia.

Lisätehosteannosten hyötyä on arvioitava huolellisesti myös siksi, että rokottaminen sitoo runsaasti terveydenhuollon voimavaroja, jotka ovat poissa muualta terveydenhuollosta. Kunnissa on hyvä valmius toteuttaa rokotuksia tähän mennessä kertyneen kokemuksen perusteella. Lisää henkilökuntaa rokotuksiin on saatavilla kohtuullisen hyvin. Henkilökapasiteetin riittävyteen ja valmiuteen jatkorokotusten toteuttamisesta vaikuttaa ennen kaikkea tarvittavien rokotuskierrosten laajuus. Henkilökuntaa ja tiloja ei pystytä pitämään jatkuvassa valmiudessa koko väestön kattavia rokotuksia varten.

Mahdollisten tehosteannosten antamiseen tarvittavaan henkilökapasiteettiin vaikuttaa myös rokotteiden antamisen ajankohta. Jos rokotteet voidaan antaa samanaikaisesti influenssarokotusten kanssa, voidaan toiminta ainakin osittain toteuttaa tehokkaasti suunniteltuja henkilö- ja tilaresursseja käyttäen.

2.1.3 Muuntuneet koronavirukset

Viruksille on tyypillistä, että ne muuntuvat koko ajan. Näin tekee myös koronavirus, SARS-CoV-2.

Deltamuunnos oli Suomessa valtaviruksena koronavirustartunnoissa joulukuuhun 2021 saakka, ja sitä havaittiin myös jätevedessä. Omikronvirusmuunnos oli havaittavissa jätevedessä ensimmäistä kertaa pääkaupunkiseudulla samaan aikaan, kun sen osuus alkoi lisääntyä alueen väestön keskuudessa joulukuussa 2021. Tammikuussa 2022 omikronvirusmuunnos oli havaittavissa kaikista jätevesinäytteistä, joiden sekvenssianalyysi virusmuunnosten varalta on saatu tehtyä onnistuneesti. Maaliskuun 2022 alussa omikron BA.1- ja BA.2-muunnoksia havaittiin usealla seurantapaikkakunnalla.

Omikronmuunnos on nykytiedon perusteella deltamuutosta tartuttavampi, mutta aiheuttaa lievempiä taudinkuvia. Ensimmäiset kansainväliset tutkimukset ja myös kotimainen epidemiologinen seuranta viittaavat omikronvirusmuunnoksen tartuttavuuden kasvuun verrattuna deltamuunnokseen.

⁹ THL. Oma koronarokotus: miten, miksi ja milloin? Viitattu 5.5.2022. Saatavilla: [https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/rokotteet-ja-koronavirus/oma-koronarokotus-miten-miksi-ja-milloin-](https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/rokotteet-ja-koronavirus/oma-koronarokotus-miten-miksi-ja-milloin)

Omikronvirusmuunnoksen aiheuttaman taudin on todettu aiheuttavan hieman vähemmän sairaalahoitoa tarvittaessa deltavirusmuunnoksen aiheuttamiin tapauksiin verrattuna. Tehohoidon tarve ei ole lisääntynyt samassa suhteessa kuin erikoissairaanhoidon vuodeosastohoidon tarve vuodenvaihteen jälkeen omikronmuunnoksen ollessa valtavirus. Omikronviruksen valtakaudella 30 vuorokauden kuluessa tartunnasta menehtyneiden määrä on lisääntynyt suurista tapausmääristä johtuen. Kuolemat ovat painottuneet iäkkäisiin potilaisiin. Rokotukset ovat suojanneet vaikeilta tautimuodoilta ja kuolemilta. Menehtyneiden osuus kaikista sairastuneista (0,2 %) on ollut selvästi matalampi omikronin valtakaudella kuin aiemmin koronaepidemian aikana.

Mahdollisten tulevien virusmuunnosten ilmaantumisen ennustaminen on vaikeaa. WHO:n 5.4.2022 raportin mukaan (COVID-19 Weekly Epidemiological Update Edition 86) omikron BA.2 muunnos on kansainvälisesti valtavirus. Myös muita koronavirusmuunnoksia on todettu. XD muunnos ei vaikuttaisi olevan aiempia tartuttavampi. Omikron XE muunnos (BA.1 ja BA.2 yhdistelmävirus) todettiin ensimmäisen kerran Englannissa 19.1.2022 ja sen on epäilty olevan 1.1 kertaa (n. 10%) BA.2 muunnosta tartuttavampi, mutta tämä vaatii vielä lisävarmistusta. Jatkuva eri virusmuunnosten seuranta ja niiden kansanterveydellisen merkityksen arviointi on tärkeää.

2.1.4 Covid-19-pandemian ennakoitu kehittyminen vuonna 2022

THL on lausunnossaan (THL/1215/4.00.02/2022) todennut, että epidemian kehittymistä arvioitaessa on hyödyllistä erottaa tartunnat ja niiden seuraukset – vakavat tapaukset, jotka voivat vaatia sairaalahoitoa tai johtaa kuolemaan. Tartuntojen tulevan kehityskulun kannalta koronavirus-tartunnalle alttiiden osuus väestössä on merkittävässä roolissa. Alttiiden osuuteen vaikuttaa ainakin tartunnan saaneiden osuus ja tartunnasta seuraava suojan kesto. Lisäksi alttiiden osuuteen vaikuttaa rokotettujen osuus ja rokottamisen tuoma suoja tartuntaa vastaan. Molempiin tekijöihin liittyy epävarmuutta. Omikronin kohdalla rokotteen tuoma suoja tartuntaa vastaan on heikko, erotuksena suojasta vakavaa sairastumista vastaan. Tartunnan saaneiden osuuden arvioidaan olevan korkea, mutta tarkkaa osuutta ei tunneta.

Sairaalahoitojen lukumäärän nykyisen kehityksen erilaisuuden perusteella HUS-alueella osuuden voi arvioida olevan korkeampi kuin muualla Suomessa. HUS-alueen epidemian hiipuminen myös osoittaa, että koettujen tartuntojen tuomalla suojalla on merkitystä epidemian leviämisen kannalta. Kevätalvella 2022 toisaalta kontaktien nousu antaa voimaa tartuntojen lisääntymiselle, mutta vastavoimana tartuntoja hillitsevä tekijöinä toimii jo koettujen tartuntojen jatkuvasti nouseva lukumäärä. Lisäksi vuodenaikaisvaihtelun odotetaan vaikuttavan tartuntoja hillitsevästi. Tartuntoja voi ilmaantua erityisesti alueilla, joilla aikaisemmin koettuja tartuntoja, ja näiden tuomaa suojaa, on vähän.

Vakavien tautimuotojen kannalta rokottamisella saavutettavalla suojalla on erityinen rooli. Vaikka tartunnat leviäisivätkin väestössä, rokotetuilla on silti vain hyvin pieni riski saada vakava tauti. On mahdollista, että rokotussuoja heikkenee vakavia tautimuotojakin vastaan ajan myötä ja lisäännokselle voi jossakin vaiheessa tulla tarvetta. Rekisteröityjä tartuntoja on ollut ikääntyneillä edelleen suhteellisen vähän verrattuna nuorempiin aikuisiin ikäryhmiin. Koska ikääntyneiden riski saada vakava tautimuoto on korkeampi kuin muulla väestöllä, niin mikäli suoja myös vakavaa tautia vastaan hiipuu, sairaalahoitoa vaativan sairastavuuden kasvu voi edelleen johtaa kohtuullisen korkeaan terveydenhuoltojärjestelmän kuormittumiseen. Tähän on säilytettävä valmius.

Rekisteröityjä tartuntoja on ollut ikääntyneillä edelleen suhteellisen vähän verrattuna nuorempiin aikuisiin ikäryhmiin. Koska ikääntyneiden riski saada vakava tautimuoto on korkeampi

kuin muulla väestöllä, niin mikäli suoja myös vakavaa tautia vastaan hiipuu, sairaalahoitoa vaativan sairastavuuden kasvu voi edelleen johtaa kohtuullisen korkeaan terveydenhuoltojärjestelmän kuormittumiseen. Tähän on säilytettävä valmius.

Tähän mennessä noin 6 kuukauden välein on ilmaantunut merkittävä uusi koronavirusmuunnos. Mikäli tällainen muunnos jälleen ilmaantuu ja se väistää rokotteen aikaansaaman suojan, voi tilanne olla merkittävästi heikompi, tai parempi, riippuen siitä, millaisen taudinkuvan kyseinen muunnos saa aikaan.

2.2 Covid-19-rokotekehitys ja rokotusten vaikutukset

Koronarokotteet uutta SARS-CoV-2 virusta vastaan kehitettiin ennätysnopeasti, vaikka ne ovat käyneet läpi kaikki normaalit rokotteen tutkimusvaiheet. Lääkeviranomaiset seuraavat näyttöä rokotteen tehosta ja turvallisuudesta jatkuvasti. Jo käytössä olevien, myyntiluvallisten koronarokotteiden lisäksi Maailman terveysjärjestön WHO:n ylläpitämästä kehitystyön tilannekatsauksesta löytyy lähes parisataa prekliinisessä tutkimusvaiheessa olevaa rokoteaihiota sekä noin 150 kliinisessä kehitysvaiheessa olevaa rokotetta¹⁰. Parhailtaan erityinen mielenkiinto kohdistuu käytössä olevien koronarokotteiden muokkaamiseen siten, että ne tehoaisivat nykyistä paremmin jo tunnettuihin virusmuunnoksiin sekä mahdollisiin tuleviin muutoksiin. Lisäksi kehitetään eri tavoin annosteltavia rokotteen eli esimerkiksi nenäsumutteena annettavaa rokotetta lihakseen pistettävän rokotteen asemesta. Näistä ensimmäiset lienevät käytettävissä vuoden kuluessa.

Toisaalta pandemian laantuminen edellyttää vielä merkittävää globaalien rokotuskattavuuden parantamista jo käytössä olevillakin rokotteilla. Maailman terveysjärjestö WHO koordinoi koronaviruksen rokote- ja lääkekehitystä myös alhaisen ja keskitulotason maiden näkökulmasta. WHO on perustanut ns. COVAX-kiihdyttäjän, jonka tavoitteena on, että rokotteen kehitetään ja valmistetaan riittävästi sekä voidaan jakaa tasapuolisesti eri maiden kesken. Suomi osallistuu rokotesolidaarisuuteen EU:n ja COVAX-mekanismien kautta.

2.3 Toimenpiteet yritysten tukemiseksi ja rajoitusten kompensoimiseksi

Covid-19 – epidemian aikana yrityksiä on tuettu monin toimenpitein ja tukijärjestelyin. Yksi keskeisimmistä järjestelmistä on yritysten väliaikaisesta kustannustuesta annettuun lakiin (508/2020) perustuvat järjestelmät. Lain voimassaolo päättyy 31.6.2022 eikä sen voimassa oloa olla jatkamassa. Tukijärjestelmiä on kuvattu hallituksen esityksessä HE 9/2022 vp. Laissa säädettyinä toimivaltaisena viranomaisena toimii Valtiokonttori.

Yhteensä korona-avustuksia maksettiin 2,3 miljardia euroa, koronatakauksia miljardi ja koronalaajoja 0,28 miljardia euroa vuosina 2020 ja 2021. Eniten on maksettu Business Finlandin korona-avustuksia (noin 900 miljoonaa) ja toiseksi eniten kustannustukea (855 miljoonaa). Nämä kaksi tuki-instrumenttia muodostavat 74 prosenttia kaikista maksetuista avustuksista.

Koronapandemian alussa lisättiin eräänlaisena hätäaputoimena Business Finlandin ja ELY-keskusten tukitoimintaa. Toukokuussa 2020 valmisteltiin kuitenkin lainsäädäntö kustannustuen

¹⁰ WHO. COVID-19 vaccine tracker and landscape 1.4.2022. Saatavilla: <https://www.who.int/publications/m/item/draft-landscape-of-covid-19-candidate-vaccines>

käyttöönottamiseksi. Kustannustukea on myönnetty kuudella hakukierroksella kaikkiaan 855 miljoonaa euroa 40 731 yritykselle.

Kustannustukilakiin sisältyä säännös sulkemiskorvauksesta tuli voimaan 12.4.2021. Sulkemiskorvausta myönnettiin 1. hakukierroksella maaliskuussa 98 miljoonaa euroa mikro- ja pienille (5950 hakemusta) sekä 9 miljoonaa euroa keskisuurille ja suurille yrityksille (33 hakemusta). Sulkemiskorvauksen 2. hakukierroksella alkuvuoden 2022 sulkujen aikaan korvausta myönnettiin 54 miljoonaa euroa (2711 hakemusta). Korvausmääriä laski vuoden 2022 sulkujen lyhyempi kesto ja huomattava alueellinen vaihtelevuus. Tapahtumatakuusta myönnettiin vuonna 2021 15 miljoonaa euroa (600 hakemusta), ja tukea kiinteisiin kattamattomiin kustannuksiin 18 miljoonaa euroa (40 hakemusta). Kaiken kaikkiaan kustannustukilain perusteella maksettujen tukien määrä on hiukan yli miljardi euroa.

Eniten korona-avustuksia maksettiin euroissa majoitus- ja ravitsemistoimintaan (8825 yritystä ja 464 milj. €), mutta yritysten lukumäärässä mitattuna muuhun palvelutoimintaan (9547 yritystä ja 399 milj. €) vuosina 2020-2021. Kolmanneksi eniten korona-avustuksia sai euroissa kaupan ala (9027 yritystä ja 317 milj. €). Eniten koronatakuuksia (Finnvera) on euromääräisesti saanut metalliteollisuus (261 yritystä ja 439 milj. €), toiseksi eniten kaupan ala (840 yritystä ja 142 milj. €) ja kolmanneksi eniten majoitus- ja ravitsemistoiminta (701 yritystä ja 113 milj. €) vuosina 2020-2021.

Kustannustuen ensimmäisillä hakukierroksilla kyseessä oli yleinen liikevaihdon laskuun perustunut tuki (liikevaihdon lasku enemmän kuin 30 prosenttia) vaikeasti sopeutettaville kustannuksille, mutta myöhemmin edellytettiin tuen saamiselta myös yrityksen toimintaan vaikuttavaa julkisoikeudellista rajoitustoimintaa. Viidennellä ja kuudennella kierroksella korvaussummat ovat pienentyneet tuen uuden rajaamisen ja elinkeinoelämän yleisen paremman menestyksen johdosta.

3 Tavoitteet

Tavoitteena on turvata sosiaali- ja terveystalouden kantokyky tilanteessa, jossa erityisesti vakavien tartuntatautitapausten määrät kasvavat ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut kuormittuisivat ihmisten hengen ja terveyden vaarantavalla tavalla.

Lain keskeisenä tarkoituksena on vahvistaa paikallisten ja alueellisten viranomaisten mahdollisuuksia ennakoivalla ja nopealla tavalla ryhtyä vakavan koronaviruksen aiheuttamien haittojen ehkäisemiseksi, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen riittävyyden turvaamiseksi ja siten väestön terveyden suojelemiseksi välttämättömiin ja oikeasuhtaisiin toimiin tilanteessa, jossa covid-19-tartuntojen määrä lähtisi uudelleen nousuun sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen riittävyyden vaarantavalla tavalla.

Valvontaa ja virka-apua koskevien säännösten tavoitteena on varmistaa säännösten tehokas toimeenpano. Säännöksen oikeudesta korvaukseen tilojen sulkemisen johdosta tavoitteena on voimakkaimpien rajoitustoimien kohtuullinen kompensointi.

Kompensoinnin tavoitteena on vähentää taloudellisiin vaikeuksiin joutuvien yritysten määrää turvaamalla yritystoiminnan jatkuvuutta ja ylläpitämällä taloudellista tuotantokapasiteettia.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan 58 a, 58 c, 58 d-e 58 g-h ja 59 a-e pykälien ottamisesta osin muutettuina uudelleen tartuntatautilain keinovalikkoon covid-19-taudista aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi. Säännökset koskevat ravitsemisliikkeiden hygieniavelvoitteita, toiminnan väliaikaista rajoittamista ja valvontaa, henkilöliikenteessä ja muissa palveluissa noudatettavia erityisiä hygieniavelvoitteita ja toiminnan väliaikaista rajoittamista epidemiatilanteen sitä vaatiessa sekä näiden valvontaa, tarkastuksia, määräyksiä, pakkokeinoja, toimivaltaisia viranomaisia ja tietojen saantioikeutta. Ravitsemistoimintaa koskevat rajoitukset siirtyisivät kuntien ja aluehallintovirastojen toimivaltaan ja ravitsemistoiminnan rajoittamisen päätöksentekokriteerit olisivat yhdenmukaiset muiden tilojen käytön rajoittamista koskevien kriteerien kanssa. Lisäksi jatkettaisiin edellä mainitusta sääntelyn valvontaa koskevan sääntelyn sekä 91 §:n täsmennysten voimassaoloa.

Tartuntatautilain väliaikaisesti 30.6.2022 saakka voimassa olevia 16 a - g §:n, 4 a luvun (43 a-i §), 58 b, 58 f ja 58 i-m §:n voimassaoloaikaa ei ehdoteta otettavaksi uudelleen tartuntatautilakiin. Näiden pykälien voimassaolon jatkamiselle ei ole enää riittäviä epidemiologisia ja lääketieteellisiä perusteita tai ne eivät muusta syystä vastaa enää nykyisessä epidemiatilanteessa tarkoitustaan tai niiden voimassaololla ei ole ollut käytännössä suurta merkitystä covid-19-epidemian leviämisen ehkäisemisessä. Tarkemmat perustelut kyseisten pykälien poisjättämiselle on kuvattu esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa.

Soveltamiskynnyksen muutos

Rajoittavan sääntelyn soveltamiskynnystä ehdotetaan muutettavaksi siten, että jatkossa rajoituksilla ei pyritäisi ehkäisemään covid-19-taudin leviämistä vaan covid-19-taudista aiheutuvaa vakavaa terveydenhuollon ylikuormittumista.

Aikaisemmin 30.6.2022 saakka voimassa olleiden rajoittavien covid-19-toimenpiteiden perusteena oli epidemian leviämisen ehkäisy. Laki ehdotuksessa perusteena olisi jatkossa vaikean covid-19 epidemian ja siitä yhteiskunnalle aiheutuvien haittojen ehkäiseminen. Vaikealla covid-19 epidemialla tarkoitetaan tilannetta, jossa epidemia uhkaa väestön terveyttä covid-19-taudista aiheutuvan vakavan terveydenhuollon ylikuormittumisen takia. Lisäksi rajoittavia päätöksiä voitaisiin myös tehdä, jos covid-19-rokotteiden teho vakavaa tautimuotoa vastaan olisi merkittävästi heikentynyt ja päätöksen tekeminen olisi tämän vuoksi välttämätöntä vakavan terveyden ja hengenvaaran ehkäisemiseksi.

Valtioneuvoston 10.2.2022 tekemään periaatepäätökseen perustuvassa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön ohjaukskirjeessä 17.2.2022 on uudistettu hybridistrategian linjauksia siten, että epidemiantorjunta perustuu jatkossa ensisijaisesti ihmisten omaehtoisen terveysturvallisen toimintatavan tukemiseen, tartuntojen vakavien seurausten ehkäisemiseen rokotuksin ja vain välttämättömiltä ja rajatuilta osin tilapäiseen sääntelyyn covid 19- epidemian torjunnan erityisvaltuuksilla.

Linjauksen perusteluissa todetaan mm. että suositus- ja rajoitustoimenpiteiden käyttö edellyttää kokonaisvaltaista arviota, jossa päätöksiä punnitaan niiden epidemiologisten, sosiaalisten ja taloudellisten vaikutusten suhteen sekä suhteessa perusoikeuksiin. Väestön immuunisuoja koronaviruserästä vastaan on epidemian alkuvaiheita olennaisesti parempi. Tällöin yksilöitä,

koko väestöä tai tiettyjä yhteiskunnan toimintoja ennakkollisesti ja laaja-alaisesti koskevat painokkaat ja pitkäkestoiset toimet eivät aiemmalla tavalla enää ole epidemiologisesti ja lääketieteellisesti perusteltuja sanottuun tarkoitukseen nähden, eivätkä ne myöskään tällöin ole oikeudellisesti välttämättömiä ja oikeasuhtaisia. Oikeudellisen suojavaatimuksen painopiste on haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten oikeuksissa ja väestötasolla rokotussuojan varmistamisessa. Ensisijaista on varmistaa hoidon ja palveluiden yhdenvertainen saatavuus.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos totesi 4.2.2022 koronarokotusstrategiasta antamassaan lausunnossa, että strategian ytimessä tulisi olla vakavan koronataudin, kuolemien ja elinvuosien menetyksen ehkäisy väestössä, mille nykyisin käytössä olevilla rokotteilla on hyvät edellytykset. Sen sijaan nykyisillä koronarokotteilla ei kyetä väestötasolla oleellisesti ehkäisemään tällä hetkellä valtaviruksena olevan omikron-muunnokset aiheuttamia tartuntoja ja tartuntaketjujen leviämistä. Rokotesuoja lievää koronatartuntaa vastaan heikkenee nopeasti toisen sekä kolmannen rokoteannoksen jälkeen kaikissa ikäryhmissä ja pitkäaikainen rokotesuoja tartuntaa vastaan on epätodennäköinen.

Myös testauksessa tapahtuneiden muutosten takia vakavien tautitapausten, eli sairaala- ja tehohoitoa vaativien tautien seurantatiedot ovat nykyisessä epidemiatilanteessa tärkeimpiä rajoituspäätösten perusteita kuin uusien koronataapausten ilmaantuvuus. Vuodenvaihteessa laajentunut kotitestaus, jossa todettuja positiivisia tuloksia osin varmistetaan laboratoriotestein, vaikuttaa seurantalukuihin. Lisäksi vuoden vaihteen jälkeen osa Suomen sairaaloista siirtyi kaikkien sairaalaan sisään otettavien potilaiden koronatestaukseen oirekuvasta riippumatta. Todetuista tartunnoista osa saattaa olla pidemmällä aikavälillä saatuja, sillä herkkä pcr testi voi jäädä positiiviseksi useamman kuukauden ajaksi ilman että potilas on enää oireinen tai tartuttava. Vain noin puolessa sairaalahoidossa olevista koronapotilaista sairaalahoidon syy on ollut koronasairaus STM:n ja THL:n 5.5.2022 julkaistun tilannekatsauksen perusteella. Korkeista tartuntamääristä ja sairaalassa olevista koronapotilaista huolimatta tehohoitoa tarvitsevien koronapotilaiden määrä on ollut viime kuukausina maltillinen.

Erityisen merkittävää olisi, jos vakavien koronataapausten määrä olisi niin suuri, että kaikkien, eri syistä sairaala- tai tehohoitoa vaativien potilaiden hoito vaarantuisi kapasiteetti-ongelmien takia. Soveltamiskynnyksen muutos on näin ollen perusteltua ja on perusoikeuksia rajoittavan sääntelyn näkökulmasta oikeasuhtainen erityisesti sääntelyn tavoitteena olevan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen riittävyden turvaamisen näkökulmasta.

Yrityksellä olisi myös jatkossa oikeus kohtuulliseen korvaukseen tilanteessa, jossa niiden asiakastilat määrättäisiin suljettavaksi tai toimintaa muilla tavoin rajoitettaisiin merkittävästi. Jatkossa oikeudesta korvaukseen säädettäisiin tartuntatautilaissa ja järjestelmän tarkemmista yksityiskohdista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella, joka valmisteltaisiin työ- ja elinkeinoministeriössä. Järjestelmän perusteet vastaisivat ja käytännön toteutuksessa hyödynnettäisiin yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain (508/2020) mukaisia menettelyjä.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla pystytään tehokkaasti suojelemaan väestön terveyttä ja elämään ja turvaamaan sosiaali- ja terveydenhuollon kantokykyä ehkäisemällä vakavasta covid-19-infektioista aiheutuvaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen ylikuormittumista.

Ravitsemisliikkeet

Ravitsemisliikkeissä noudatettavilla yleisillä hygieniavelvoitteilla voitaisiin osaltaan pyrkiä edelleen hillitsemään koronaepidemian alueellista leviämistä väestössä sekä varmistamaan sosiaali- ja terveydenhuollon toiminta poikkeuksellisessa tilanteessa. Velvoitteiden voidaan katsoa olevan sillä tavoin ravitsemistoiminnan asiakkaiden normaaliin terveysturvallisuuteen ja myös oikeutettuihin odotuksiin kuuluvia, että niiden asettamista alan toiminnanharjoittajille lainvoimassaolon ajaksi ei voida pitää kohtuuttomana.

Ehdotus mahdollistaisi ravitsemisliikkeiden terveysturvallisen aukiolon, mutta se mahdollistaisi myös asiakaspaikkoja sekä aukioloaika- ja anniskeluaikaa koskevien rajoituspäätösten tekemisen tilanteessa, jossa alueen terveydenhuollon palvelut uhkaisivat ylikuormittua vakavasti covid-19-epidemian vuoksi. Ehdotuksen vaikutukset riippuvat siitä, jouduttaisiinko ravitsemistoiminnan rajoituspäätöksiä tekemään ja miten ja minkä sisältöisinä rajoituspäätöksiä olisi välttämätöntä tehdä. Lisäksi vaikutukset olisivat osin riippuvaisia myös ravitsemisliikkeen toiminta-ajatuksista. Ehdotus vaikuttaa eri tavoin siitä riippuen, onko kyseessä ruokaravintola, kahvila, baari, yökerho tai pääasiassa take away -ruokaa tarjoava ruokakioski.

Kahviloille ehdotus mahdollistaisi käytännössä normaalin aukiolon, mutta suurin mahdollinen asiakasmäärä olisi rajoitettu. Ruokaravintoloille mahdollistettaisiin lounastoiminta ja normaali tarjoilu asiakkaille myös illan aikana. Suurimmat taloudelliset vaikutukset esityksellä olisi seurusteluravintoloiden, pubien, baarien ja yökerhojen toimintaan. Esitys käytännössä tarkoittaisi, että sellaisten ravitsemisliikkeiden, joiden liiketoiminta ajoittuu yksinomaan yöhön, toiminta olisi lähes kokonaan estetty.

Alennetun arvonlisäverokannan mukainen ruuan myynti kattaa verotietojen mukaan noin 73 prosenttia koko ravitsemisalan liikevaihdosta. Lopuista 27 prosentista suurin osa on alkoholin myyntiä. Tämä on tyypillisesti sellaista myyntiä, joka tapahtuu ilta-aikaan ja yöllä. On varmaa, ettei ravitsemisalan myynti asiakaspaikka- sekä aukioloaika- ja anniskeluaikarajoitusten johdosta yltäisi koronakriisiä edeltäneelle tasolle.

Ravitsemisliikkeisiin liittyvien altistumistilanteiden määrän arviointi on haasteellista. Altistuneiden todellisen määrän arvioidaan olevan raportoitua määrää huomattavasti suurempi, sillä pienempiä altistustilanteita on paljon ja hyvin usein altistuneiksi voidaan nimetä tai tunnistaa vain oman seurueen jäsenet eikä muita, toisilleen tuntemattomia asiakkaita. Sama koskee myös ravitsemisliikkeissä tapahtuneiden tartuntojen määrää, joka on todennäköisesti aliarvio johtuen sekä raportoinnin puutteista että siitä, että tartunnan lähde jää nykyisellään suuressa osassa tapauksista selvittämättä. Suomessa on aluehallintoviranomaisten mukaan lähes 10 000 anniskelulupaa ja niiden piirissä 3,2 miljoonaa asiakaspaikkaa. THL luokittelee tartuntariskin suuruuden ja leviämispotentiaalin arvioinnin perusteella baarien ja pubien, karaokebaarien ja yökerhojen sisätilat merkittävän riskitason ympäristöiksi, ulkoilma-anniskeluterassit kohtalaisen riskitason ympäristöiksi ja vastaavasti henkilöstöravintolat sekä ruokaravintoloiden sisätilat ja ulkoilmaruokailu-terassit vähäisen riskitason ympäristöiksi.¹¹ Laitoksen arvio on, että alkoholi-myyntiin keskittyvissä ja myöhään auki olevissa ravitsemisliikkeissä vallitsee erittäin merkittävä tartunnan riski erityisesti rokottamattomille tai vain osittain rokotetuille henkilöille. Ottaen huomioon ko. ravitsemisliikkeiden riskitason sekä erittäin suuren asiakaspaikkojen määrän, voi

¹¹ Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunto (THL/1464/4.00.00/2022) 8.4.2022. Kts myös THL. Arvio tapahtumien ja kokoontumisten koronavirukseen liittyvästä riskistä. Viitattu 8.11.2021. Saatavilla: <https://thl.fi/fi/web/infektioaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/tarttuminen-ja-suojautuminen-koronavirus/arvio-tapahtumien-ja-kokoontumisten-koronavirukseen-liittyvasta-riskista>.

ravitsemisliikkeiden toiminnan rajoittamisella olla hyvin suuri merkitys epidemiatilanteen hallitsemiseksi.

Ehdotetun 58 g §:n mukaisen päätöksen tekemisellä voidaan arvioida olevan merkittävät taloudelliset vaikutukset alkoholin myyntiin keskittyvään ravitsemisliiketoimintaan ja sen kannattavuuteen, sillä yrityksillä on sulkemisen jälkeenkin hoidettavanaan erilaisia kiinteitä ja muita kuluja. Kiinteitä kuluja voivat olla esimerkiksi ravintolatilojen vuokrat, sähkö, vesi- ja jätehuollon maksut, toimintaan liittyvät lupamaksut ja toimintaa varten otettujen lainojen lyhennykset. Esitys voi siten myös johtaa anniskelutoimintaan keskittyvien yritysten konkurssien lisääntymiseen verrattuna tilanteeseen, jossa liikkeiden sulkemista ei olisi tehty. Yritysten taloudellinen tilanne pahenee entisestään voimakkaiden rajoitustoimien jatkuessa. Mahdollinen tilanpäinen rahoitus ja taloudelliset puskurit on käytetty loppuun, mikä kasvattaa konkurssiriskiä merkittävästi.

Ravintola-alan työllisyys on heikentynyt koronapandemian takia ja ravitsemisliikkeiden sulkeminen johtaa todennäköisesti mittaviin henkilöstön lomautuksiin ja mahdollisiin irtisanomisiin.

Henkilöliikenne

Lain 58 e §:ssä ehdotetut vaatimukset henkilöliikennettä koskevista toimenpiteistä vastaisivat pitkälti edelleen voimassaolevien suositusten mukaisia toimia hygieniatason ylläpitämisestä, matkustajien tiedottamisesta ja riittävän matkustusväljyyden järjestämisestä, eikä näiden edellyttäminen pakollisena merkittävästi lisäisi vaatimusten taloudellisia vaikutuksia.

Kulttuurin toimiala

Ehdotetussa määräaikaissessa 58 c §:ssä säädettäisiin muun kuin ravitsemistoiminnan harjoittajan velvollisuudesta huolehtia toimenpiteistä koronavirustaudin aiheuttaman poikkeuksellisen leviämisen ehkäisemiseksi. Velvoitteiden voidaan katsoa olevan sillä tavoin eri kulttuuritoimintoihin osallistuvien asiakkaiden normaaliin terveysturvallisuuteen ja myös oikeutettuihin odo- tuksiin kuuluvia, että niiden asettamista alan toiminnanharjoittajille lain voimassaolon ajaksi ei voida pitää kohtuuttomana.

Ehdotetussa määräaikaissessa 58 d §:ssä säädettäisiin kunnan ja aluehallintoviraston mahdollisuudesta päättää tietyin edellytyksin elinkeinotoiminnassa ja muussa toiminnassa käytettävien asiakastilojen käytölle asetettavista väliaikaisista edellytyksistä. Edellytyksissä olisi käytännössä kyse siitä, että asiakkaille olisi järjestettävä tosiasiallinen mahdollisuus pitää etäisyyttä muista asiakkaista ja seurueista. Viime kädessä asiakkaiden määrää olisi rajoitettava, jos lähi- kontaktien välttäminen ei ole muilla tavoin mahdollista.

Teknisistä tilajärjestelyistä, esimerkiksi väliseinien ja pleksien asentamisesta sekä muiden vastaavien tilaratkaisujen tekemisestä, voisi aiheutua kulttuuritoimintojen järjestäjille kustannuksia, joiden määrä voisi vaihdella tilan tai alueen ja sen toimintojen erityispiirteiden mukaan. Tällaisilla järjestelyillä voidaan kuitenkin tiettyyn rajaan saakka välttyä asiakasmäärän rajoittamiselta, jolla olisi jo merkittävämpi vaikutus kulttuuritoimijoiden talouteen. On kuitenkin otettava huomioon, että tällaiset tilajärjestelyt ovat olleet covid-19-epidemian aikana jo laajasti käytössä useaan otteeseen ja niiden ottaminen uudelleen käyttöön ei todennäköisesti aiheuttaisi enää ylimääräisiä kustannuksia.

Esitystoiminnan kiinteissä yleisörakenteissa katsomon istuimet on sijoitettu niin tiiviisti, ettei lähikontakteja ole mahdollista välttää ilman asiakaspaikkojen vähentämistä. Tämä tarkoittaisi

usean asiakaspaikan ottamista pois käytöstä. Esitystoimintaan perustuvassa liiketoiminnassa lähikontaktien rajoittamista koskevien säännösten vaikutus voi siten olla suurempi kuin muussa elinkeinotoiminnassa, jossa asiakkaat oleskelevat liiketilassa lyhyempiä aikoja ja lähikontakteja on mahdollista välttää muilla keinoin kuin asiakasmääriä rajoittamalla. Normaalitylanteessa valtaosa esitystoiminnasta budjetoidaan noin 60-90 %:n täyttöasteella. Jos esitystoimintaan käytettävän tilan saisi täyttää esimerkiksi 50 %:n täyttöasteella, tuotot jäisivät keskimääräisesti arvioiden alle 60 %:in normaalitylanteesta. Tulojen menetykset musiikin sekä näyttämö-, tanssi- ja sirkustaiteen yhteisöille ja yrityksille muodostuvat lipputulosten menetyksistä, saamatta jäävistä vierailutuotoista, esityskorvauksista, äänitetuloista, kurssimaksuista, tilojen vuokratuotoista, peruutusmaksuista sekä muista toteutumattomista tuloista. Pitkän ajan taloudellisia vaikutuksia aiheutuisi myös kansainvälisen toiminnan ja erityisesti musiikkiviennin hidastumisesta ja loppumisesta.

Liikunnan ja urheilun toimiala

Ehdotetuissa määräaikaisissa 58 c §, 58 d § ja 58 g § säädettäisiin elinkeinotoimintaan ja muuhun yhteiskunnalliseen toimintaan kohdistuvista velvoitteista ja rajoituksista tavalla, jossa voimakkaampiin toimivaltuuksiin voidaan siirtyä vasta, jos aiemmat toimenpiteet eivät ole olleet riittäviä. Tavoitteena on lähikontaktien rajoittaminen yhdenmukaisesti ja yhdenvertaisesti erilaisissa tapahtumissa, joissa suuri lukumäärä ihmisiä on keskenään verrattain läheisessä kontaktissa, mikä lisää riskiä tartuntojen leviämiseksi. Tästä lähtökohdasta on perusteltua, että ehdotetut säännökset koskevat sekä elinkeinonharjoittajia että muita toimijoita mukaan lukien yhdistysmuotoiset toimijat. Liikunta- ja urheilutoiminnan osalta ehdotettu sääntely koskisi koko sektoria silloin, kun kyse on liikuntapalveluiden sekä liikunta- ja urheilutapahtumien tarjoamisesta asiakkaille.

Ehdotetun 58 c §:n mukaiset velvoitteet ovat pääasiassa sellaisia, joita liikunta- ja urheilualan toimijoiden voidaan kohtuudella odottaa tarjoavan pandemian aikana määräajaksi asiakkailleen terveysturvallisuuden takaamiseksi.

Ehdotetun 58 d §:n mukaan kunta tai aluehallintovirasto voisi tehdä päätöksen elinkeinonharjoittajalle tai muulle toimijalle kohdistetuista määräaikaisista velvoitteista etenkin tilajärjestelyistä lähikontaktien rajoittamiseksi. Liikunta- ja urheilutoiminnan osalta tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi tilojen käytön suunnittelua siten, että etäisyysvälejä ohjeistetaan opastein, harjoitusvuorojen siirtymävälejä pidennetään ruuhkien välttämiseksi ja saapumis- ja poistumisreitien sekä tilojen käytössä huomioidaan lähikontaktien minimointi. Myös asiakkaiden määrän rajoittaminen tai ahtaiden tilojen sulkeminen voisi olla viimesijainen mahdollisuus.

Urheilu- ja liikuntatapahtumien osalta ehdotetussa 58 d §:ssä tarkoitettavat rajoitukset tarkoittaisivat esimerkiksi asiakkaiden rajaamista eri alueille sekä kulkureittien järjestämistä siten, että lähikontaktit jäisivät mahdollisimman vähäisiksi. Järjestäjille voidaan arvioida aiheutuvan taloudellisia vaikutuksia sekä tilajärjestelyistä että palveluista, minkä lisäksi asiakasmäärien rajaamisen vuoksi lippu- ja osallistumismaksutulot voivat jäädä pienemmiksi.

Viimesijaisena mahdollisuutena ehdotetussa 58 g §:ssä säädettäisiin mahdollisuudesta sulkea elinkeinotoiminnan tai muun toiminnan tiloja kokonaan. Liikunta- ja urheilutilojen sulkeminen kokonaan johtaisi todennäköisesti huomattaviin taloudellisiin tappioihin sekä jatkuvaluonteisen toiminnan että tapahtumien järjestäjien osalta.

Esityksessä ehdotetulla rajoitussäätelyllä ei pystytä yksin vaikuttamaan koronaviruksen leviämiseen tai koronainfektioista aiheutuvaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kuormitukseen, mutta rajoitukset ovat selvästi olleet tarpeellinen ja välttämätön osa julkisen vallan eri alueille ulottuvien suositusten, rajoitusten ja velvoitteiden muodostamaa keinovalikoimaa. Vaikka yksittäisten rajoitustoimien vaikutusta epidemian kulkuun ja tartuttavuusluvun muutokseen on erittäin vaikeaa tutkia ja määrittää, esimerkiksi juuri ravitsemistoiminnan, liikenteen ja muun elinkeinotoiminnan hygieniavaatimusten ja myös rajoitusten arvioidaan suojaavan väestöä tartuntataudin leviämiseltä ja siten myös turvaavan osaltaan juuri sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen riittävyttä. Vastaavia rajoituksia on myös käytetty muissa maissa ja niiden vaikuttavuutta määrittäviä tutkimuksia on jatkossa odotettavissa.

Esitettyjä rajoituksia ei välttämättä käytettäisi vakavasta koronainfektioista aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi. Lain voimassaolon tarkoitus on sen sijaan varmistaa, että rajoitukset voidaan ottaa käyttöön tilanteessa, jossa ilman niitä epidemia leviäisi hallitsemattomasti ja olisi vaarassa tai aiheuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen ylikuormituksen ihmisten terveyttä ja henkeä vaarantavalla tavalla. On myös mahdollista, että virusmuunnokset voivat saada aikaan vakavien tautitapausten lisääntymistä ja aiheuttaa sairaala- ja tehohoidon kapasiteetin nopeaakin ylikuormittumista. Kapasiteetin ylikuormittuminen aiheuttaa paitsi koronatartunnan saaneiden hoidon vaarantumisen, myös muista sairauksista kärsivien hoidon viiveitä ja hoidon laadun huomattavaa heikkenemistä.

4.3 Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset yrityksiin

Suomen Yrittäjien mukaan covid-19-rajoitussäätelyn jatkamisesta aiheutuisi yrityksille vahinkoja, jonka suuruusluokka vaihtelee yrityksen toimialan ja toiminnan perusteella. Isoimpina kärsijöinä olisivat ne toimialat, yritykset ja yrittäjät, joihin rajoitukset kohdistuvat suoraan. Riippuen rajoituksesta kyse on kuitenkin hyvin monen eri toimialan yritysten vahingoista. Vaikutukset eivät rajautuisi ainoastaan rajoituksen kohteena oleviin yrityksiin, vaan heijastuvat myös muihin sen ekosysteemiin kuuluviin yrityksiin ja toimintoihin.

Liikunta-ala on ollut yksi kärsijöistä, sillä siihen on kohdistettu täyssulkupäätöksiä. Vastaavanlaisia vaikutuksia on kohdistunut myös esimerkiksi tapahtuma-alan pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Väli aikaisten rajoitussäännösten ottaminen uudelleen lakiin olisi todennäköisesti aikaisempaa tuhoisampaa niin pienille ja keskisuurille yrityksille kuin laajemminkin elinkeinoelämälle, koska mahdollisten toimien kompensointi ei olisi nykyisen valtioneuvoston päätöksen mukaan mahdollista enää 30.6.2022 jälkeen. Tällöin elinkelpoiset yritykset ja niiden työpaikat olisivat vaarassa, sillä tähän mennessä käytetyt yritysten koronatuot eivät enää riittäisi kantamaan uusien rajoitustoimien ylitse.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on arvioinut, että pelkästään rajoitussäätelyn voimassaolon jatkaminen voi aiheuttaa epävarmuutta yrityksissä siitä huolimatta otettaisiinko rajoituksia enää ollenkaan käyttöön. Jo pelkkä säätelyn aiheuttama epävarmuus voi aiheuttaa haitallisia vaikutuksia kuten viivästyttää suunniteltuja investointeja sekä uusien työntekijöiden palkkaamista.

Esityksessä ehdotetaan tartuntatautilakiin otettavaksi sellaisia säännöksiä, jotka mahdollistavat viranomaispäätöksiin perustuvat rajoitukset asiakkaille ja osallistujille tarkoitettujen tilojen käytössä. Vaikka yritys voi jatkossakin toteuttaa veloitteen toimintansa omat erityispiirteet huomioiden, päätöksellä olisi vaikutusta merkittävään määrään elinkeinonharjoittajia niillä alu-

eilla, joilla päätös olisi voimassa. Vastaava sääntely on ollut voimassa jo pitkään, elinkeinonharjoittajien on ollut välttämätöntä varautua ja joissain vaiheissa epidemiaa myös toteuttaa velvoitteen edellyttämiä toimenpiteitä. Taloudellisten vaikutusten suuruus riippuu rajoitusten käyttöönoton ajallisesta ja maantieteellisestä laajuudesta.

Esityksessä ehdotetaan myös uudelleen käyttöön otettavaksi säänökset, jotka mahdollistavat viranomaispäätökset tilojen sulkemisesta asiakkailta ja osallistujilta kokonaan. Päätös koskisi toimintoja, joissa olisi erityinen riski merkittävien tartuntaketjujen syntymiselle. Mahdolliset sulkupäätökset kohdistuisivat toimialoille, jotka ovat jo aiemmin kärsineet merkittävästi rajoitustoimista kuntosalit ja muu sisäliikunta. Sulkupäätös voisi jatkossa kohdistua myös ravitsemisliikkeiden tiloihin, joiden pääasiallisena ravitsemistoimintana on alkoholijuomien tarjoilu. Velvoite tilojen sulkemiseen asiakkailta ja osallistujilta vaikuttaa merkittäväällä tavalla elinkeinonharjoittajan liiketoiminnan edellytyksiin ja kannattavuuteen myös pitkällä tähtäimellä, vaikka sulkovelvoite olisi voimassa vain lyhyen ajan. Taloudellisten vaikutusten suuruus riippuu sulkovelvoitteen maantieteellisestä laajuudesta ja kestosta.

Ravitsemisala

Ravitsemisalan osalta esitetään vuoden 2020 toimipaikka- ja liikevaihtotiedot, koska pandemia-ajan rajoitukset ovat vaikuttaneet yritysten liiketoimintaan suurissa määrin. Ala on kärsinyt tulonmenetyksiä, mikä on johtanut siihen, että alalla on syntynyt myös uusia palveluita ja toimintatapoja. Ravitsemisliikkeet ovat kehittäneet esimerkiksi noutoruokapalveluita sekä uudenlaisia ruokailuvaihtoehtoja. Siten ravitsemisliikkeiden liiketoimintamahdollisuuksia ei ole perusteltua arvioida vuoden 2019 liikevaihtotietojen perusteella. Tilastokeskuksen toimipaikkatilaston mukaan ravitsemisalan liikevaihto oli vuonna 2020 noin 4,8 miljardia euroa, alan henkilöstön lukumäärä oli yli 51 000 ja alalla toimi yhteensä noin 13 900 yritystä. Vuoteen 2019 verrattuna ravitsemisalan liikevaihto ja henkilöstö olivat laskenut, mutta yksittäisten toimipaikkojen määrä kasvanut.

Tilastokeskuksen palvelualojen liikevaihtokuvaajan perusteella voidaan arvioida, että ravitsemisalan toiminta oli vuoden 2022 tammikuussa noin 15 prosenttia pienempää kuin ennen pandemia-aikaa. Jos liikevaihtoa verrataan vuoden takaiseen, on se kuitenkin elpynyt huomattavasti. Tammikuussa ravitsemisalaan kohdistui vielä useita rajoituksia, joten tilanne lienee elpynyt vielä senkin jälkeen.

Ravitsemisliikkeiden asiakkaiden ohjeistus- ja hygieniavaatimuksia koskevia säännöksiä on sovellettu lähes kaksi vuotta pandemia-ajan. Siten vaatimusten noudattamisen voidaan arvioida olevan jo vakiintunut osa ravitsemisliikkeiden toimintaa. Näin ollen vaatimusten ei voida katsoa rajoittavan elinkeinotoimintaa taloudellisesti merkittävässä määrin.

Hygieniavaatimusten noudattamisen voidaan myös jossain määrin arvioida olevan yritysten omassa taloudellisessa intressissä sikäli, kun ne turvaavat terveysturvallista asiointia ravitsemisliikkeissä.

Ravitsemisliikkeiden toiminnan rajoitusten käyttöönotosta päättäisivät jatkossa alueelliset tartuntatautiviranomaiset eli kunnat ja aluehallintoviranomaiset. Muutoksen arvioidaan edistävän eri toimialojen yhdenmukaista kohtelua. Lisäksi ravitsemisliikkeiden rajoitukset kohdistuisivat alueellisesti tarkkarajaisemmin ja muodostaisivat yhtenäisen alueellisen rajoituskokonaisuuden, jonka voidaan arvioida toimivan tehokkaammin ja lyhentävän välttämättömien rajoitusten kesto-

Esityksessä ehdotetut muutokset, jotka pidentäisivät ravitsemisliikkeiden aukiolo- ja anniskelu-aikoja, vaikuttaisivat myönteisesti ravitsemisliikkeiden ja erityisesti ruokaravintoloiden toimintaedellytyksiin varmistaen, että aukioloaikaa ei voisi rajoittaa päättymään ennen klo 22 ja että anniskeluaikaa ei voisi rajoittaa päättymään ennen klo 21. Ruokaravintoloiden liiketoiminnan edellytykset ja varmuus kannattavan toiminnan jatkumisesta myös epidemian kiihtyessä uudelleen paranisi verrattuna nykyisin voimassa olevaan sääntelyyn.

Tilat ravitsemisliikkeissä, joiden pääasiallisena ravitsemistoimintana on alkoholijuomien tarjoilu, olisi laissa säädettyjen kriteerien täytyessä mahdollista sulkea asiakkailta kokonaan. Tämä on voimakas tiukennus nykyisin voimassa olevaan sääntelyyn nähden. Tällaisia ravitsemisliikkeitä ovat mm. pubit, baarit ja yökerhot. Asiakastilojen sulkeminen tarkoittaisi toiminnan loppumista määräajaksi kokonaan, sillä toiminta perustuu yksinomaan asiakkaiden palveluun ravitsemisliikkeen tiloissa.

Esityksessä edotetut lisärajoitukset saatettaisiin voimaan vain, jos rajoitusten asettamisen edellytykset täytyvät. Taloudellisten vaikutusten suuruus riippuu asiakasmäärä- ja aukiolorajoitusten sekä sulkovelvoitteen maantieteellisestä laajuudesta ja kestosta.

Koronatodistus

Esityksessä ei enää ehdoteta jatkettavaksi koronatodistuksen kansallista käyttöä koskevia pykäliä. Toiminnanharjoittajilla ei olisi siis enää mahdollisuutta ottaa käyttöön koronatodistuksen esittämisestä. Näin ollen koronatodistus ei enää aiemmin tarkoitetulla tavalla mahdollista elinkeinotoiminnan harjoittamista sen sijaan, että toiminnanharjoittaja joutuisi rajoittamaan toimintaansa. Siten ehdotuksella on vaikutuksia siihen, miten toiminnanharjoittajat voivat jatkossa ennakoida toimintansa jatkuvuutta myös tilanteissa, joissa toimintaa rajoitetaan esimerkiksi asiakasmäärärajoituksin. Näin ollen ehdotuksella on vaikutusta myös toiminnanharjoittajan taloudellisten toimintaedellytyksiin. Voidaan siten arvioida, että ehdotus voi aiheuttaa epävarmuutta ja ennakoimattomuutta toiminnanharjoittajissa.

Taloudellisten menetysten kompensointi yrityksille

Ehdotetulla korvaussääntelyllä mahdollistettaisiin valtioneuvoston asetuksen antaminen yritysten sulkemisesta tai muista voimakkaasti yritystoiminnan kannattavuuteen vaikuttavista rajoitustoimista aiheutuvien taloudellisten haittojen kompensoinnista. Taloudellisten menetysten kompensoinnilla parannettaisiin mahdollisista rajoituksista yrityksille aiheutuvia haittoja ja tuettaisiin yritystoiminnan jatkuvuutta.

Kompensoinnin tarkat vaikutukset valtiontaloudelle ovat riippuvaisia siitä, kuinka paljon yrityksiä voimakkaasti rajoittavia päätöksiä jouduttaisiin tekemään.

Yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain voimassaoloaikana on Valtiokonttorin verkkosivuilla¹² olevan tilaston mukaan myönnetty kustannustukea yrityksille 19.5.2022 mennessä yhteensä 865 698 550 euroa. Mikro- ja pienyrityksille on Valtiokonttorin tilaston¹³ mu-

¹² Valtiokonttori. Tilastoja: Kustannustuki. Päivitetty 19.5.2022. Saatavilla: <https://www.valtiokonttori.fi/tilastot-ja-raportit/tilastoja-korvaus-ja-vahinkopalveluista/tilastoja-kustannustuki/>.

¹³ Valtiokonttori. Tilastoja: Kustannustuki. Päivitetty 19.5.2022. Saatavilla: <https://www.valtiokonttori.fi/tilastot-ja-raportit/tilastoja-korvaus-ja-vahinkopalveluista/tilastoja-sulkemiskorvaus/>

kaan myönnetty 19.5.2022 mennessä yhteensä 56 472 931 euroa korvausta toiminnan sulkemisesta covid-19-epidemian vuoksi. Suurille ja keskisuurille yrityksille covid-19-rajoituksista johdettavaa sulkemiskorvausta oli 19.5.2022 mennessä myönnetty 9 094 004 euroa.

Edellä kuvatuista korvausmääristä voi päätellä, että yrityksille aiheutuneiden taloudellisten haittojen kompensoinnista on aiheutunut merkittäviä valtiontaloudellisia vaikutuksia. Myös nyt ehdotetulla sääntelyllä pyritään varmistamaan yritysten toimintakyky ja jatkamismahdollisuudet tilanteessa, jossa voimakkaasti yritys- ja elinkeinotoimintaan vaikuttavia covid-19-rajoituksia jouduttaisiin ottamaan uudelleen käyttöön. Korvausten tarkat vaikutukset valtiontaloudelle riippuisivat kuitenkin siitä, kuinka laajasti tiukkoja rajoitustoimia olisi jatkossa käytössä ja kuinka suurta yritysmäärää ne koskisivat.

Vaikutukset työllisyyteen

Ravitsemisala

Ravitsemisalalla työttömien määrä on huhtikuussa pienempi kuin tammikuussa. Työttömien määrä on enää vain hieman suurempi kuin ennen pandemian alkamista. Viimeisimmän tiedon (tilanne 10.4.2022) työttömiä oli huhtikuussa noin 10 700 henkilöä, kun ennen pandemian alkamista määrä oli noin 9 700 henkilöä. Kokoaikaisesti lomautettujen määrä on hiljalleen huhtikuussa lähestynyt vastaavaa tilannetta kuin ennen pandemia-aikaa, mikä tarkoittaa lomautusten lähes täysmittaista purkautumista.

Koronatodistus

Ehdotuksessa esitetyllä tavalla koronatodistusta ei ole mahdollista hyödyntää rajoitusten vaihtoehtona. Siten ehdotuksella voi olla negatiivisia vaikutuksia työllisyyteen erityisesti silloin, kun fyysisten palveluiden käyttöä joudutaan rajoittamaan. Tällöin toiminnanharjoittajat joutuvat supistamaan liiketoimintaansa, joka voi heijastua työnantajan mahdollisuuksiin tarjota työtä tällaisissa olosuhteissa. Esityksellä ei voida kuitenkaan katsoa olevan merkittäviä pitkän aikavälin työllisyysvaikutuksia, koska rajoitukset ovat tyypillisesti voimassa vain lyhyen ajan.

Vaikutukset julkiseen talouteen

Työttömyysturvan saajien määrä lisääntyi liki neljänneksellä koronan aikana, jos mukaan lasketaan myös yrittäjät. Työttömien tilannetta hankaloitti myös se, että koronarajoitusten vuoksi työllistymistä edistäviä palveluita ajettiin alas. Aktivointiasteeseen laskettavissa palveluissa oli joulukuussa noin 108 000 henkilöä, mikä on noin 3 200 henkeä vähemmän kuin vuotta aikaisemmin, vaikka työttömiä oli siis lähes 100 000 enemmän kuin joulukuussa 2019. Aktivointiaste oli 23,2 prosenttia eli lähes seitsemän prosenttiyksikköä alempi kuin vuotta aikaisemmin. (Hiilamo 2021). Määräaikaisesti voimassaolevan rajoitussääntelyn jatkaminen ei suoraan vaikuttaisi työttömien määrään, mutta rajoitustoimien käyttöönotto vakavassa epidemiatilanteessa voi aiheuttaa heikentää työllisyystilannetta ainakin hetkellisesti.

Esityksessä ehdotetut viranomaisten toimivaltuudet rajoittaa elinkeinon harjoittamista saattaisivat sovellettuina alentaa valtion verokertymää. Näitä vaikutuksia on kuitenkin haastavaa arvioida, sillä ne ovat riippuvaisia epidemian kehittymisestä sekä siitä, joudutaanko ehdotettuja rajoitustoimia jatkossa käyttämään ja kuinka paljon niitä käytettäisiin. Toisaalta rajoitusten toimeenpanon seurauksena voisi syntyä säästöä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kustan-

nuksista covid-19-taudin tutkimuksen, hoidon ja seurannan suhteen sekä covid-19-taudista johtuvan työ- ja toimintakyvyn edistämisestä. Muiden sairauksien hoidon ja seurannan suhteen voisi syntyä välittömiä kustannussäästöjä, jos vaihtoehtoisesti rajoitusten puuttumisen johdosta terveydenhuollon palvelut kuormittuisivat covid-19-epidemian vuoksi ja viivästyttäisivät näin muiden sairauksien diagnosointia, hoitoa ja seurantaa. Kuitenkin sairauksien diagnosoinnin, hoidon ja seurannan viivästyminen voi pitemmällä aikavälillä aiheuttaa sairauden pahenemisen vuoksi useita erilaisia kustannusvaikutuksia yksilövaikutusten lisäksi myös julkiseen talouteen esimerkiksi vaativampien hoitojen kustannuksina, sairaalapäivien lukumäärien kasvusta johtuvina kustannusten lisääntyminä tai töistä poissaolojen pidentymisistä johtuvina verokertymien vähentyminä.

Toimivaltuuksien soveltamisen välittömät vaikutukset olisivat kuitenkin kaikissa tilanteissa päätöksen koskemaan alueeseen ja aikaan sidottuja. Vaikutusten selvittämistä jatketaan lain toimeenpanon yhteydessä sekä alueellisten viranomaisten, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä valtioneuvoston toimesta.

Kustannusten korvaamisesta

Tartuntatautilain 78 ja 79 §:ssä säädetään kustannusten korvaamisesta. Hallitus on sitoutunut korvaamaan covid-19-epidemiaan liittyvät välittömät kustannukset kunnille ja kuntayhtymille niin kauan kuin tautitilanne ja hybridistrategian toimeenpano sitä edellyttävät. Kustannukset korvataan kunnille ja kuntayhtymille myönnettävillä valtionavustuksilla.

Tilojen väliaikaisesta sulkemiseen ja toiminnan merkittävään rajoittamiseen liittyvä korvaus

Tartuntatautilain 78 a §:ssä säädettäisiin yrityksen oikeudesta kohtuulliseen kompensatioon tilanteessa, jossa sen tilat määrättäisiin viranomaispäätöksin suljettavaksi tai yrityksen toimintaa merkittävästi rajoitettaisiin. Määrärahatarpeiden arviointi on tehtävä osana valtioneuvoston asetuksen valmistelua. Vuosien 2021 ja 2022 aikana sulkemiskorvauksia on maksettu noin 150 miljoonaa euroa.

4.4 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Aluehallintovirastoissa ja kunnissa tehtäisiin jatkossakin arviointia ja harkintaa siitä, edellyttääkö epidemiologinen tilanne ja palvelujärjestelmän kuormitus alueellisia tai paikallisia tartunnan leviämistä rajoittavia toimenpiteitä.

Ehdotuksen mukaisesti ravitsemisliikkeitä koskeva rajoitusharkinta siirtyisi jatkossa kunnille ja aluehallintovirastoille. Tämä kokonaisuus olisi kunnille ja aluehallintovirastoille uusi, joten tämä lisäisi todennäköisesti alkuvaiheessa tarvetta perehtymiselle etenkin ravitsemistoiminnan rajoitusharkinnan osalta. Koska paikalliset ja alueelliset viranomaiset eivät ole aikaisemmin vastanneet ravitsemisliikkeiden rajoituksista, lisäksi ehdotus luultavasti myös näille tahoille tulevia kysymyksiä ja ohjaus- ja neuvontapyyntöjä, mikäli mainittuja rajoituksia olisi voimassa. Resurssitarve riippuu oleellisesti epidemiatilanteen kehittymisestä ja rajoituspäätösten voimassaolosta ja laajuudesta. Voidaan kuitenkin arvioida, ettei resurssitarve ole merkittävä, mutta tähän arvioon liittyy epävarmuutta.

Aluehallintovirastoissa on covid-19-epidemian aikana tehty kattavaa arviointia ja seurantaa, ja aluehallintovirastoissa ja kunnissa on hyvä tuntemus paikallisesta ja alueellisesta epidemiologisesta tilanteesta ja palvelujärjestelmän kuormituksesta. Siirtämällä ravitsemisliikkeitä koskeva

rajoitusharkinta aluehallintovirastoille ja kunnille siirtyy rajoituksia koskeva harkinta ja päätöksenteko kokonaisuudessaan paikallisille ja alueellisille viranomaisille. Päätöksenteossa olisi todennäköisesti tehdä tarkoituksenmukaisempaa ja yhdenmukaisempaa kokonaisharkintaa myös eri toimialojen välillä. Muutos mahdollistaisi todennäköisesti myös paremman kuntakohtaisen tarkastelun ja tämän myötä myös rajoitusten tarkemman kohdentamisen.

Tilanteessa, jossa merkittävät rajoitustoimet ja asiakastilojen sulkupäätökset olisivat välttämättömiä, annettaisiin työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä valtioneuvoston asetus, jossa määriteltäisiin sulkukorvausjärjestelmän sisällön ja toteuttamisen yksityiskohdat. Tehokkaimmin järjestelmä olisi käyttöönotettavissa hyödyntäen Valtiokonttorin olemassa olevia ja yritysten määrääkäsistä kustannustuesta annetun lain toimeenpanossa hyödynnettyjä menettelyjä.

4.5 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Vaikutukset kansalaisten asemaan

Esityksen tavoitteena on suojella väestön terveyttä ja elämää ja turvata sosiaali- ja terveydenhuollon kantokykyä ehkäisemällä vakavasta covid-19-infektioista aiheutuvaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen ylikuormittumista. Esitetyn lainsäädännön avulla viranomaisilla olisi tarvittaessa keinot turvata kansalaisten terveyttä ja hyvinvointia, työ- ja toimintakykyä sekä välttämättömät terveydenhuollon palvelut tilanteessa, jossa covid-19-taudin leviäminen uhkaisi terveydenhuoltojärjestelmän kantokykyä.

Koronatodistukseen liittyvästä sääntelystä ja maahan saapuvien testaamisen luopumisen myötä väestön mahdollisuudet päästä tarvittaessa covid-19-testiin voisivat myös parantua testauskapasiteetin lisääntyessä. EU:n kansallisen koronatodistuksen myöntämiseksi tehty covid-19-testaus sekä maahan saapuvien covid-19-testaaminen ovat kuluttaneet rajallista testauskapasiteettia. Kaikilla alueilla väestöllä ei välttämättä ole ollut mahdollisuutta päästä terveydenhuollossa tehtävään covid-19-testiin oireisena, vaan testausta on rajallisen kapasiteetin vuoksi edellä mainittujen toimintojen lisäksi kohdennettu sote-alan ammattilaisiin ja riskiryhmissä oleviin henkilöihin.

Covid-19-taudin leviämisen ehkäisemiseksi määrätyt rajoitukset ovat heikentäneet niin aikuisten kuin lastenkin mahdollisuuksia vapaa-ajan viettoon sekä erilaisiin harrastuksiin, mikä on heikentänyt hyvinvointia. Lisäksi erilaisia kulttuuripalveluja on jouduttu ajoittain sulkemaan epidemian vuoksi. Ehdotuksen mukaan tilojen väliaikaista sulkemista koskevia kriteerejä ehdotetaan tiukennettavan ja soveltamisalaa supistettavaksi. Muutos mahdollistaisi muun muassa erilaisen harrastus- ja virkistystoiminnan paremman jatkuvuuden covid-19-epidemian jatkuesakin. Koronaepidemian vuoksi tehtyjen rajoitustoimien negatiivisia seurauksia ovat olleet niiden henkilöiden toimeentulon heikentyminen, joiden taloudellista tilannetta rajoitustoimet ovat hankaloittaneet, harrastusten osalta niiden puuttumiseen liittyvät ongelmat, kuten nuorten liikunnan ja aktiivisuuden vähentyminen, sekä poikkeusolojen aiheuttamat vaikutukset psyykkiseen terveyteen erityisesti niillä, joiden arkielämää rajoitustoimet ovat eniten hankaloittaneet: esimerkiksi vähävaraiset, jotka käyttävät julkisia palveluita kuten uimahallit, kirjastot, matalan kynnyksen tapaamispaikat.

Vaikutukset terveyteen ja hyvinvointiin

Rajoitustoimenpiteillä pyritään edelleen tartuntojen ehkäisemiseen muun muassa hygieniavelvoitteilla, asiakaspaikkamääriä rajoittamalla ja tiloja sulkemalla. Tilojen sulkemista lukuun ottamatta erilaisiin tapahtumiin ja asiakas- ja osallistujatiloihin liittyy kuitenkin edelleen tartuntariski, joka riippuu oleellisesti vallitsevasta epidemiatilanteesta. Hygieniavelvoitteilla ja muilla toimenpiteillä voidaan vähentää tartuntariskiä ja lisätä tilojen ja tapahtumien terveysturvallisuutta.

Rajoitukset ja suositukset ovat olleet tarpeellinen ja välttämätön osa covid-19-epidemian leviämisen ehkäisyn keinovalikoimaa. Ehdotuksen mukaisia rajoituksia voidaan käyttää ja ottaa käyttöön tilanteessa, jossa ilman niitä erityisesti vaikeista covid-19-infektioista aiheutuisi vakava uhka sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen riittävyydelle. On mahdollista, että virusmuunnokset voivat saada aikaan vakavien tautitapausten lisääntymistä ja aiheuttaa sairaala- ja tehohoitokapasiteetin nopeakin ylikuormittumista.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan koronaepidemian aikana on havaittu väestötasolla ahdistuneisuuden, masennusoireiden ja syömishäiriöoireilun lisääntyneen lapsilla, nuorilla ja nuorilla aikuisilla. Psykkisen kuormittuneisuuden lisääntymistä on tapahtunut myös työikäisillä, mutta ei yhtä paljon kuin nuoremmissa ikäryhmissä. Nuorten ja nuorten aikuisten kohdalla psykkisen oireilun lisääntyminen havaittiin jo ennen koronaepidemiaa, mutta epidemian aikainen muutos poikkeaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan selvästi aikaisemmasta trendistä. Julkisten ja yksityisten tilojen sulkemisella on ollut kielteisiä vaikutuksia erityisesti lapsiin, nuoriin ja nuoriin aikuisiin.

Työikäisten osalta julkisten ja yksityisten tilojen sulkemisen kielteisimmät mielenterveysvaikutukset ovat saattaneet tulla niiden heijastevaikutusten kautta, joita toimilla on ollut eri alojen työllisyystilanteeseen. Päätöksillä on myös ollut vaikutuksia työn ja perhe-elämän yhteen sovittamiseen. Julkisten ja yksityisten tilojen sulkemisen kielteiset mielenterveysvaikutukset työikäisiin välittyvät erityisesti työllisyysvaikutusten, arjen hankaloitumisen vaikutusten sekä haavoittuviin ryhmiin kohdistuvien erityisen kielteisten vaikutusten kautta.

Johtopäätöksenä julkisten ja yksityisten tilojen sulkemisen suorat ja epäsuorat vaikutukset ovat osaltaan vaikuttaneet lasten ja nuorten hyvinvointia ja mielenterveyttä heikentävästi. Vaihtoehtoisen skenaarion mielenterveysvaikutuksia, eli mitä olisi tapahtunut, jos rajoitustoimia ei olisi ollut ja vakava sairastavuus ja kuolleisuus olisi ollut suurempaa, ei kuitenkaan ole arvioitu.

Vaikutukset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmään

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmään on kohdistunut pitkittynyttä ja voimakasta kuormitusta muun muassa covid-19-epidemiaan liittyvien tehtävien vuoksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyydessä ja saatavuudessa on ollut valtakunnallisesti erittäin merkittäviä ongelmia, ja nämä ongelmat ovat edelleen covid-19-epidemian jatkuessa ja pitkittyessä kärjistyneet ja syventyneet. Covid-19-epidemiaan kohdennetut voimavarat ovat heikentäneet sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän mahdollisuuksia selviytyä muista lakisääteisistä tehtävistään.

Ehdotuksen mukaisesti maahan saapuvilla henkilöillä ei enää jatkossa olisi velvollisuutta esittää erillisiä covid-19-todistuksia tai osallistua covid-19-testeihin maahan saavuttuaan sekä 72–120 tuntia maahan saapumisen jälkeen, jos heillä ei olisi todistusta rokotussarjasta tai sairastetusta covid-19-taudista. Muutos merkitsisi mahdollisuutta siirtää terveydenhuollon henkilökuntaa muihin terveydenhuollon palveluihin ja takaisin tavanomaisiin tehtäviin, joista covid-19-epidemian vuoksi on mahdollisesti jouduttu tekemään henkilöstösiirtoja. Suomeen saapuvien covid-

19-testaus on kuluttanut rajallista testauskapasiteettia, ja muutos vapauttaisi myös testaus- ja laboratoriokapasiteettia muuhun mikrobiologiseen toimintaan. Covid-19-testaukset EU:n digitaalisen koronatodistuksen saamiseksi on myös kuluttanut kansallista testauskapasiteettia, ja luopuminen koronatodistusta koskevasta sääntelystä vapauttaisi myös rajallista laboratoriokapasiteettia muuhun käyttöön.

Henkilökunnan siirtäminen vähitellen takaisin perustyöhön pois poikkeuksellisista covid-19-epidemian edellyttämistä tehtävistä edesauttaa pitkällä tähtäimellä palvelujärjestelmän palautumista ja hoito-, palvelu- ja kuntoutusvelan purkamista.

Vaikutukset lapsiin

Koronapandemia on monin tavoin syventänyt eriarvoisuutta yhteiskunnassa. Koronakriisin ja poikkeusolojen vaikutukset eivät ole samanlaisia kaikkien lasten ja nuorten kohdalla, vaan kriisin kielteiset vaikutukset kohdistuvat erityisesti niihin lapsiin, nuoriin ja perheisiin, jotka ovat jo ennen pandemiaa olleet heikommassa asemassa ja joissa on voinut olla jo ennen koronapandemiaa kasaantunutta huono-osaisuutta. Vaikutukset kasaantuvat ja kumuloituvat erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien lasten, nuorten ja perheiden arjessa. Harrastustoiminnan suhteen lapset ja nuoret ovat jo lähtökohtaisesti eriarvoisessa asemassa. Lapsen mahdollisuus harrastaa riippuu myös vanhempien sosioekonomisesta asemasta. Koronapandemian aikana monien sosioekonominen asema on huonontunut ja toimeentulo vaarantunut, jolloin harrastusmahdollisuudet voivat olla entistä huonommat.¹⁴

Covid-19-taudin leviämisen ehkäisemiseksi määrättyt rajoitukset ovat merkittävästi heikentäneet lasten mahdollisuuksia liikunta-, kulttuuri- ja muihin harrastuksiin sekä vapaa-ajan viettoon. Tällä on ollut kielteisiä vaikutuksia lasten, nuorten ja heidän perheidensä hyvinvointiin. Perheissä muun muassa stressi ja mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet ja elintavat ovat heikentyneet. Lasten ja nuorten sosiaalipalveluissa työskentelevät ovat myös arvioineet lasten ja nuorten pahoinvoinnin sekä yksinäisyyden ja turvattomuuden tunteen lisääntyneen¹⁵

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on kerännyt tilannekuvaa rajoitusten vaikutuksista lapsiin ja nuoriin sekä perheisiin. Tilannekuvaa on kerätty sekä tilastoista ja rekistereistä (Avohilmo, lastensuojelutilastot) että lukuisten palvelukohtaisten kyselyjen avulla säännöllisin väliajoin. Toitetuissa kyselyissä on tullut kautta palvelujen esiin työntekijöiden huoli lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnista ja jaksamisesta. Tämä huoli todentui erityisesti keväällä 2021 valtakunnallisten Kouluterveyskyselyn sekä Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimuksen (KOTT) tuloksissa. Etäkoulun sekä heikentyneen palvelutilanteen vaikutukset näkyivät kasvaneina mielenterveysongelmina – mm. lisääntyneenä yksinäisyytenä ja ahdistuksena, sekä perheissä lisääntyneenä lähisuhdeväkivaltana. Kouluterveyskyselyn 2021 mukaan nuorten ahdistuneisuus oli suhteessa etäkoulussa vietettyyn aikaan: mitä pidempiä jaksoja etäkoulussa

¹⁴ https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162647/VN_2021_2.pdf?sequence=1&isAllowed=y

¹⁵ Covid-19-epidemian vaikutukset hyvinvointiin, palvelujärjestelmään ja kansantalouteen: Asiantuntija-arvio, kevät 2021. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-649-7> sekä Hastrup A, Pelkonen M, Varonen P (2021) Koronaepidemian vaikutukset lapsiperheiden sosiaalipalveluihin – pulmia ja ratkaisuehdotuksia. Tutkimuksesta tiiviisti 43/2021. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

oli vietetty, sitä ahdistuneempia nuoret olivat. Toisella asteella opiskelevista tytöistä lähes puolet ja pojista yli viidennes raportoi seularajan ylittänyttä sosiaalista ahdistuneisuutta. Lisäksi yksinäiseksi itsensä tuntevien nuorten osuus on kasvanut. Yksinäisyyden lisääntymisen syynä voidaan pitää ainakin etäkoulunkäyntiä sekä rajoituksia harrastustoiminnassa. Nuoruusikäisillä on kehitysvaiheensa mukainen tarve ikätoverikontakteihin. Epidemiaan liittyneet rajoitustoimet, etäkoulujärjestelyt ja harrastetoiminnan rajoitteet heikensivät nuorten mahdollisuutta ikätoverikontakteihin ja heiltä saatavaan sosiaaliseen tukeen.¹⁶

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos tuo lausunnossaan¹⁷ esille, että samaan aikaan, kun pandemiin liittyvät rajoitustoimet ovat heikentäneet lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia, ovat toimintaedellytykset heikentyneiden resurssien myötä sote-palveluissa vaikeutuneet. Erityisesti pandemian alkuvaiheessa lasten, nuorten ja perheiden tapaamisia karsittiin tai järjestettiin etäyhteydellä. Terveydenhuollon henkilökuntaa on kautta pandemian siirretty taudin jäljitykseen ja rokotuksiin. Tämä tilanne kuormitti entisestään myös lastensuojelun asiakasperheitä ja vaikeutti ongelmien ennaltaehkäisyä. Neuvola, sekä opiskeluhoitopalveluissa erityisesti terveydenhoitajia siirrettiin lukuvuoden 2020-21 aikana erilaisiin koronatehtäviin kuten tartuntaketjujen jäljitykseen ja rokotuksiin. Terveystarkastusten toteutumisessa oli puutteita ja avoimia vastaanottoaikoja ei pystytty tarjoamaan riittävästi. Kuraattori- ja psykologipalvelujen saataavuudessa koettiin tapahtuneen heikennyksiä. Myös lapsiperheiden sosiaalityössä sekä kasvatus- ja perheneuvonnassa palvelujen mahdollisuus vastata avuntarpeisiin heikentyi.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos toteaa lausunnossaan, että vuonna 2021 tehdyn kyselytutkimuksen mukaan 40 prosenttia ammattilaisista arvioi lastensuojelun asiakkaiden määrän lisääntyneen koronan takia ja 47 prosenttia kertoo lastensuojeluilmoitusten määrän kasvaneen. Vuonna 2020 turvakotien kokonaisasiakasmäärä laski verrattuna aiempiin vuosiin, vaikka laadulliset haastattelut ovat kertoneet lähisuhdeväkivallan tai sen uhkan lisääntyneen. Joidenkin lasten ja lapsiperheiden hyvinvointi on laskenut, eivätkä kaikki ongelmat ole vielä tulleet esiin. Elämäntilanteen ongelmassa alueelliset erot korostuvat. Kartoittamaton pahoinvointi tulee näkymään todennäköisimmin vielä myöhemmin lastensuojelutarpeiden lisääntymisenä.

Koronakriisi on Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan tuonut näkyviin jo ennen koronaa palvelujärjestelmässä olleita puutteita ja haasteita. Pandemian aikana supistettujen universaalien palvelujen vuoksi lasten, nuorten ja perheiden tuen tarpeita on myös jäänyt huomaamatta. Tulevien hyvinvointialueiden onkin syytä varautua palvelutarpeen sekä lastensuojelutarpeen kasvuun ja pätevien työntekijöiden saatavuuteen ja pysyvyyteen. Koronan jälkihoidossa erityistä huomiota ja tukitoimia tarvitsevat ne lapset ja nuoret, joilla jo entuudestaan on ollut erilaisia haasteita elämäntilanteeseen (mm. lastensuojelun asiakkaat), opillisia tai mielenterveyteen liittyviä sekä ne, joilla oireilu ei väisty arjen normalisoituessa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos arvioi, että vanhat toimintatavat eivät riitä korjaamaan pitkittyneen epidemian synnyttämiä ongelmia.

Toisaalta, kuten Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on edellä kuvatussa lausunnossaan tuonut esille, myös covid-19-epidemiasta aiheutuneella sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kuormituksella ja siitä johtuvilla muiden palvelujen supistamisella on ollut haitallisia vaikutuksia lapsiin, nuoriin sekä perheisiin. Myös tämän vuoksi mahdollisesti vielä kesäkuun 2022 jälkeen covid-19-epidemiasta johtuvaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kuormittumiseen on välttämätöntä voida reagoida nopein, oikea-aikaisin ja välttämättömin toimin, jottei sosiaali- ja

¹⁶ Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunto (THL/1464/4.00.00/2022) 8.4.2022.

¹⁷ Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunto (THL/1464/4.00.00/2022) 8.4.2022.

terveydenhuollon palvelujen kuormittuminen johda muiden palvelujen supistamiseen ja tätä kautta haitallisten vaikutusten kertautumiseen.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Vaihtoehtona yleisiä hygieniavelvoitteita koskevien säännösten sekä tiettyjä rajoitustoimenpiteitä ja niiden valvontaa koskevien säännösten voimassaolon jatkamiselle on, että niiden voimassaoloa ei jatkettaisi, jolloin niiden voimassaolo päättyisi 30.6.2022. Tällöin tartuntatautien torjunnasta vastaavien viranomaisten käytössä ei olisi enää tarvittavia työkaluja mahdollisesta epidemian leviämisestä johtuvan terveydenhuollon palvelujen kuormituksen ehkäisemiseksi ja siten ihmisten hengen ja terveyden suojelemiseksi sekä riittävien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen turvaamiseksi. Tämän vuoksi on tarpeen jatkaa nyt ehdotettujen säännösten voimassaoloaikaa edelleen, jotta tarvittaessa viranomaisten käytössä olisi sellaisia työkaluja, joilla erityisesti terveydenhuollon palvelujen riittävyys voitaisiin turvata ja siten ehkäistä erityisesti vakavasta covid-19-infektiosta aiheutuvia seurauksia ihmisille sekä yhteiskunnalle.

Rajojen terveysturvallisuutta koskevien 16 a-16 e §:n osalta vaihtoehtona oli jatkaa niiden voimassaoloa erillisellä voimaanpanolailla. Lausunnoista saatujen palautteiden perusteella kuitenkin arvioitiin rajojen terveysturvallisuustoimiin ole nykyisessä epidemiatilanteessa riittäviä lääketieteellisiä ja epidemiologisia perusteita edes siten, että voimaanpanosta säädettäisiin erikseen lailla. Viranomaisten sekä terveydenhuollon ammattihenkilöstöresurssin kohdentaminen muihin toimintoihin on tässä tilanteessa tarkoituksenmukaisempaa. Rajojen terveysturvallisuutta koskevan sääntelyn arvioitiin kuitenkin olevan tarpeen, mikäli epidemiatilanne maailmalla huononisi tai uusia, mahdollisesti nykyisiä vaarallisempia virusmuunnoksia ilmenisi. Tällöin voimaanpanolain asemesta olisi kuitenkin tarkoituksenmukaisempaa valmistella uusi hallituksen esitys, jossa rajoitusten epidemiologiset ja lääketieteelliset perusteet olisi asianmukaisesti osoitettavissa koko voimassaoloajaksi.

Rajojen terveysturvallisuutta koskevan sääntelyn yhtenä vaihtoehtona pohdittiin myös sääntelyn voimaanpanoa asetuksella. Erityinen syy mahdollistaisi sääntelyn voimaantulon voimaanpanoasetuksella, ja perustuslakivaliokunnan ratkaisukäytännön mukaisesti erityisenä syynä on pidetty esimerkiksi sääntelyn voimaantulon riippuvuutta EU-asetuksen voimaantulosta. EU:n digitaalista koronatodistusta koskeva asetus on toistaiseksi voimassa 30.6.2022 saakka, mutta EU:ssa harkitaan asetuksen voimassaolon jatkamista. Tämä voisi olla riittävä erityinen syy voimaanpanoasetuksen antamiselle. Voimaanpanon kytkeminen voimaanpanoasetukseen tai -lakiin johtuu kuitenkin tosiasiallisesti siitä, että rajojen terveysturvallisuustoimien käyttöönotto halutaan kytkeä sellaiseen tilanteeseen, jossa lääketieteellisten ja epidemiologisten perusteiden valossa rajojen terveysturvallisuustoimet olisivat välttämättömiä ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Valmistelussa päädyttiin siihen, että rajojen terveysturvallisuustoimien ottaminen uudelleen laajempaan käyttöön edellyttää päätöstä, joka perustuisi ajantasaisimpaan lääketieteelliseen ja epidemiologiseen tietoon sekä sen perusteella tehtyyn arviointiin rajoitustoimien välttämättömyydestä, tehokkuudesta sekä oikeasuhtaisuudesta. Myös tämän vuoksi rajojen terveysturvallisuus toimia koskevan sääntelyn käyttöönotto ja siihen liittyvien epidemiologisten ja lääketieteellisten perusteiden arviointi olisi tarkoituksenmukaista asettaa koko eduskunnan arvioitavaksi uudelleen.

Ravintolarajoituksia koskevan 58 a §:n vaihtoehtona olisi jatkaa sääntelyn voimassaoloa siten, että rajoituksista säädettäisiin edelleen valtioneuvoston asetuksella. On kuitenkin arvioitu, että

päätöksenteon siirtäminen alueellisille viranomaisille olisi nykyisessä epidemiatilanteessa tarkoituksenmukaisempaa, jotta alueellinen viranomainen voisi suorittaa rajoitusten osalta kokonaistarkastelun, jonka perustella se voisi valita kyseiseen tilanteeseen parhaiten soveltuvat ja tarkoituksenmukaisimmat toimet. Lisäksi ehdotettu ratkaisu mahdollistaisi nykyistä mallia tarkemman alueellisen ja kuntakohtaisen tarkastelun, sillä alueen viranomaisilla on käytössään ajantasaisin tieto alueen epidemiatilanteesta. Myös rajoituspäätösten muuttaminen ja kumoaminen tarvittaessa tapahtuisi nopeammin ja ajantasaisemmin kuin valtioneuvoston asetuksen muuttaminen.

Yhtenä vaihtoehtona arvioitiin tartuntatautilain laajaa uudistamista koskevan esityksen valmistelua, jolloin nyt ehdotettujen pykälien voimassaoloaika ei olisi välttämättä ollut tarpeen jatkaa erillisellä lakiesityksellä. Valmistelussa kuitenkin katsottiin, ettei laajaa uudistusta ole mahdollista tehdä kiireellisellä aikataululla siten, että mahdollisesti covid-19-epidemian vuoksi tarpeellisen sääntelyn voimassaoloaika ei päättyisi kesäkuun 2022 jälkeen. Laaja uudistus on syytä tehdä harkiten yhteistyössä tartuntatautiin torjunnasta vastaavien viranomaisten ja asiantuntijoiden kanssa. Tällöin uudistus voitaisiin toteuttaa covid-19-pandemiasta saatuja kokemuksia hyödyntäen siten, että tartuntatautilaista saataisiin mahdollisimman kattava ja myös mahdollisissa tulevaisuudessa esiintyvissä pandemioissa käyttökelpoinen kokonaisuus. Covid-19-epidemia voi kuitenkin edelleen aiheuttaa vakavaa terveyden ja hengen vaaraa sekä vaarantaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen riittävyyden. Tartuntatautilain laajaa uudistusta ei voida tehdä 30.6.2022 mennessä, minkä vuoksi on tarpeen jatkaa vielä määräaikaisesti voimassa olevien covid-19-säännösten voimassaoloaika. Tartuntatautilain laajan uudistus on tarkoitus aloittaa arviomuistion laatimisella siten, että arviomuistioon selvitetään tartuntatautilain muutos- ja kehitystarpeita sekä hyödynnetään covid-19-epidemian aikana saatuja kokemuksia tartuntatautilainsäädännön kehittämisessä sekä täydentämisessä. Arviomuistion laatimisessa hyödynnetään tartuntatautiin torjunnan keskeisiä viranomais- ja asiantuntijatahoja, jotta lainsäädännön uudistuksesta saataisiin tartuntatautiin ja epidemioiden leviämisen ehkäisemistä ja tartuntataudeista ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvien haittojen torjuntaa mahdollisimman hyvin ja tarkoituksenmukaisesti palveleva kokonaisuus. Arviomuistion laatiminen käynnistyy toukokuun 2002 aikana ja tavoitteena on, että se valmistuisi syksyllä 2022.

Vartenotettavana vaihtoehtona ehdotetuille säännöksille olisi terveydenhuollon kokonaiskapasiteetin ja kantokyvyn pysyvä kasvattaminen siten, ettei covid-19-taudista tai muista tartuntataudeista aiheutuisi merkittävää riskiä terveydenhuollon kantokyvylle. Tällöin yhteiskuntaa ei olisi välttämätöntä sulkea perusoikeusrajoituksin, sillä terveydenhuollon kantokyky kestäisi epidemiatilanteen. Kantokyvyn kasvattamiseksi tarvittaisiin kuitenkin lisää sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökuntaa, mahdollisesti uusia tiloja ja laite- sekä välineinvestointeja, mikä vaatii myös huomattavaa taloudellista panostusta. Esimerkiksi jokainen uusi tehohoitopaikka vaatii usean hoitajan ja lääkärin työpanoksen. Toisaalta terveydenhuollon kapasiteetin kasvattaminen voisi joka tapauksessa olla lopulta halvempaa kuin pitkittyneiden rajoitusten inhimillinen ja taloudellinen hinta. Kapasiteetin kasvattamista pidetään tärkeänä tavoitteena, mutta se ei ole mahdollista nopealla aikataululla, minkä vuoksi riittävän keinovalikoiman ylläpitäminen lainsäädännön avulla on edelleen tarpeellista.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

5.2.1 Johdanto

Ulkomaiden voimassa olevien rajoitusten kokonaiskuvaa on haastavaa hahmottaa, sillä koottua tietoa rajoituksista on puutteellisesti, eri maat ovat toimeenpanneet rajoituksia vaihdellen joko

suosituksina tai lakisääteisinä velvollisuuksina ja eri EU-maiden toimet ovat koordinoimattomia. Lisäksi eri maiden rajoituksia vertailtaessa tulee huomioida erot epidemiatilanteessa, rokotuskattavuudessa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä. Suomea lukuun ottamatta muissa pohjoismaissa ollaan kuitenkin luovuttu kaikista covid-19-rajoituksista, mukaan lukien rajojen terveysturvallisuustoimista. Eräissä muissa EU-maissa rajoituksia on kuitenkin edelleen käytössä.

Euroopan komissio ylläpitää interaktiivista sivustoa eri EU-maissa käytössä olevista rajoituksista¹⁸. Myös Oxfordin yliopisto kerää tietoja eri maissa pandemian aikana käyttöön otetuista rajoitustoimista¹⁹. Epidemiatilanteen vertailu on mahdollista esimerkiksi Our World in Data-palvelun avulla²⁰.

5.2.2 Ruotsi

Ruotsissa ei 1.4.2022 alkaen ole enää luokiteltu covid-19-virusta yhteiskunnalle vaaralliseksi taudinaiheuttajaksi. Ruotsissa voimassa ollut pandemialaki kumottiin maaliskuussa 2022. Ruotsissa ei ole voimassa osallistujamäärä- tai kokoontumisrajoituksia, eikä Ruotsissa käytetä enää myöskään maskeja. Sosiaalisia etäisyyksiä koskevat rajoitteet ovat myös poistuneet, eikä koronapassi ole Ruotsissa käytössä. Kaikki maahantuloon liittyvät rajoitukset on purettu Ruotsissa 1.4.2022 alkaen.

Ruotsissa ei pidetä todennäköisenä, että aiemman kaltaisia rajoituksia otettaisiin käyttöön mahdollisen uuden covid-19-aallon tullessa. Jos tilanne kuitenkin vaatisi rajoitustoimenpiteitä, olisi Ruotsissa ryhdyttävä lainsäädäntötoimiin rajoitusten käyttöönottamiseksi.

5.2.3 Tanska

Tanskassa ei ole enää voimassa covid-19-rajoituksia. Ainoastaan terveysviranomaisten yleiset ohjeet tartuntojen ehkäisystä, kuten esimerkiksi käsihygieniasta huolehtiminen, etäisyyden pitäminen sekä suositukset rokotteiden ottamiseksi, ovat voimassa. Tanskassa kasvomaskeja ja testejä suositellaan enää lähinnä riskiryhmille ja heidän parissaan työskenteleville, sekä esim. terveyskeskusten odotustiloissa oleskeleville henkilöille.

Tanskassa tiedostetaan uuden epidemia-aallon mahdollisuus ja epidemiatilannetta seurataan edelleen, mutta epidemianhallintaa koskevat erityisjärjestelyt on purettu käytännössä kokonaan: esimerkiksi testikapasiteettia on laskettu huomattavasti, smittestop-sovellus on poistettu käytöstä ja myös tartunnan jäljittäjiä on irtisanottu. Tanskan epidemialaki mahdollistaisi kuitenkin rajoitusten palauttamisen nopeallakin aikataululla, mikäli terveysministeri luokittelisi koronavirustaudin yhteiskuntaa uhkaavaksi taudinaiheuttajaksi.

¹⁸ ECML Covid. Saatavilla: <https://covid-statistics.jrc.ec.europa.eu/RMeasures>.

¹⁹ The Oxford Covid-19 Government Response Tracker (OxCGRT). Saatavilla: <https://www.bsg.ox.ac.uk/research/research-projects/covid-19-government-response-tracker>

²⁰ Our World in Data. Coronavirus Pandemic (COVID-19). Saatavilla: <https://ourworldindata.org/coronavirus>.

5.2.4 Norja

Norjassa kaikki kansalliset rajoitukset purettiin 12.2.2022 ja myös maskisuositus poistettiin käytöstä. Norjassa on voimassa ainoastaan suositus tartunnan saaneiden aikuisten eristäytymisestä. Norjassa kuntia on kuitenkin pyydetty varautumaan testaus- ja rokotuskapasiteetin ylläpitämiseen huhtikuun loppuun saakka. Kunnat voivat edelleen tarvittaessa ottaa käyttöönsä paikallisia rajoituksia Norjan tartuntatautilaissa säädetyn mukaisesti. Mikäli terveysviranomaiset muuttuneessa tartuntatilanteessa määrittelisivät epidemian ”vakavaksi yleisvaarallisen tartuntataudin leviämiseksi”, voitaisiin myös tartuntatautilakiin perustuvia kansallisia toimia ja rajoituksia ottaa uudelleen käyttöön.

Norjan hallitus työstää parhaillaan uutta pitkänajan strategiaa sekä valmiussuunnitelmaa covid-19 hallitsemiseksi. Kevään aikana julkaistavan strategian pääviestinä on pystyä elämään covid-19-epidemian kanssa tavalla, joka kuormittaa yksityishenkilöitä sekä yhteiskuntaa mahdollisimman vähän. Strategiassa julkaistaan uudet raamit ja erilaisiin tilanteisiin suositellut tartuntojen vastaiset toimet.

5.2.5 Islanti

Islannissa ei ole voimassa mitään covid-19-rajoituksia. Islannissa viranomaiset suosittelevat edelleen henkilökohtaisia toimenpiteitä tartunnan ehkäisemiseksi – näitä ovat mm. hyvä käsihygienia, metrin etäisyys, kasvomaskin käyttö väkijoukoissa sekä ilmanvaihdosta huolehtiminen.

Islannissa tiedostetaan mahdollisuus uuteen epidemia-aaltoon erityisesti rokotteista ja tartunnoista saadun tautisuojaajan keston epävarmuuden vuoksi. Tilannetta seurataan mahdollisten uusien virusmuunnoksien varalta. Maassa varaudutaan nyt influenssa-aaltoon.

5.2.6 Viro

Virossa ei ole käytössä rajoitustoimenpiteitä. Maskin käyttöpakosta luovuttiin 3.4.2022. Tällä hetkellä Virossa suositellaan käyttämään maskia julkisissa sisätiloissa, joissa on paljon ihmisiä sekä julkisessa liikenteessä. Lisäksi suositellaan huolehtimaan sopivista etäisyyksistä sekä desinfioimaan käsiä säännöllisesti. Riskiryhmään kuuluvien henkilöiden osalta suositellaan välttämään suuria yleisötapauksia. 1.4.2022 alkaen EU- ja ETA-maiden kansalaiset pääsevät matkustamaan Viroon ilman koronatodistuksia tai karanteenia. Viroon voivat saapua kolmansista maista vapaasti ne, joilla on todistus täydestä rokotussarjasta, sairastetusta taudista tai negatiivinen testituloks. Muussa tapauksessa tulee jäädä seitsemän päivän omaehtoiseen karanteeniin, jota voi lyhentää negatiivisella testillä. Tiukempia maahantulorajoituksia voidaan kuitenkin ottaa nopeasti käyttöön tilanteessa, jossa riskinä olisi uusien virusvarianttien leviäminen.

Viro määrittelee koronaviruksen leviämisen riskitason viimeisen seitsemän päivän uusien tartuntojen ja sairaalahoitoon joutuvien potilaiden määrään perustuen. Riskitasoja on neljä ja ne on merkitty eri värein: vihreä tarkoittaa alhaista riskitasoa, keltainen kohtalaista riskitasoa, oranssi korkea riskitasoa ja punaisella tarkoitetaan erittäin korkea riskitasoa. Jokaiselle tasolle on määritelty omat rajoitustoimensa, jotka voidaan ottaa käyttöön tarvittaessa.

5.2.7 Alankomaat

Kaikki rajoitustoimenpiteet on poistettu Alankomaissa 23.3.2022 alkaen. Kasvosuojan käyttövelvoite on voimassa enää vain lentokoneessa ja lentokentällä turvatarkastuksen jälkeen. Julkisessa liikenteessä suositellaan edelleen kasvosuojainten käyttöä. Lisäksi voimassa ovat yleiset hygieniasuositukset, kuten käsienpesu, oireisena kotona pysyminen sekä sisätilojen tuulettaminen.

Alankomaissa on oma koronalaki, joka on voimassa kolme kuukautta kerrallaan. Lain voimassaoloa voidaan jatkaa uudelleen aina kolme kuukautta kerrallaan. Viimeksi koronalakia jatkettiin 3.2.2022. Laki mahdollistaa toimenpiteet tai toimenpiteiden poistamisen tautitilanteen mukaisesti. Hallitus laatii suunnitelman, josta parlamentti keskustelee ennen kuin rajoitustoimenpiteet astuvat voimaan. Kiireellisissä tilanteissa suunnitelma voi kuitenkin astua voimaan heti, mutta parlamentin kanta on tästä huolimatta saatava viikon sisällä. Lisäksi Alankomaissa on 1.6.2021 tulleet voimaan testi- ja karanteenilait, jotka mahdollistavat mm. testien käyttöönottamisen sisäänpääsyn ehtona ja erittäin korkean riskin maista saapuvien asettamisen karanteeniin.

5.2.8 Ranska

Ranskassa voimassa ollut maskipakko julkisissa sisätiloissa poistui 14.3.2022. Maskipakko jatkuu kuitenkin edelleen julkisessa liikenteessä, terveys- ja hoitolaitoksissa sekä apteekkeissa ja koskee kaikkia yli 6-vuotiaita. Hygieniasuosituksista voimassa ovat suositukset käsien pesuun ja/tai desinfiointiin. Kättelyä ja poskisuudelmia suositellaan edelleen vältettävän ja sisätiloija tulisi suositusten mukaan tuulettaa tunnin välein.

Vihreistä maista (suurin osa maailman maista) Ranskaan saapuvilta rokotetuilta matkustajilta ei vaadita covid-19-testejä. Vihreistä maista saapuvilta rokottamattomilta matkustajilta vaaditaan kuitenkin negatiivinen testitulos, mutta maahan saavuttaessa ei suoriteta mitään tarkastuksia. Oransseista maista (eli maista, joissa virus on erityisen aktiivinen) saapuvilta edellytetään pakottavaa syytä saapua Ranskaan ja heille tehdään pakollinen testi saavuttaessa.

Rokotepassin käytöstä luovuttiin toistaiseksi 14.3. alkaen. Terveyspassia, jossa riittää myös negatiivinen testitulos, vaaditaan kuitenkin vieraillessa terveys- tai hoitolaitoksissa. Rokotepassi voidaan tarvittaessa ottaa Ranskassa nopeasti uudelleen käyttöön.

5.2.9 Saksa

Saksassa tuli 20.3.2022 voimaan muutettu tartuntasuojalaki, jonka perusteella valtaosa liittovaltiotason rajoituksista poistui viimeistään huhtikuun alussa. Laki on voimassa 23.9.2022 saakka, ja siihen mennessä laaditaan uusi tilannearvio sekä määritellään jatkossa tarvittavat suojatoimenpiteet. Muutoksen myötä Saksassa ei ole enää voimassa rajoituksia kokoontumisten tai tapahtumien osanottajamääriin eikä myöskään koronapassia vastaavaa lainsäädäntöä. Liittovaltiotasolla säilyy kuitenkin edelleen maskipakko lento- ja muussa henkilökaukoliikenteessä. Lisäksi osavaltiot voivat edelleen tarvittaessa määrätä tiettyjä rajoituksia, kuten maskipakon tiettyissä tiloissa.

Saksan maahantuloasetuksen voimassaoloa on jatkettu 28.4.2022 saakka. Kaikkien 12 vuotta täyttäneiden maahantulijoiden tulee esittää koronapassi (negatiivinen testitulos tai todistus täydestä rokotussuojasta tai koronasta parantumisesta). Korkean riskin maista tai virusmuunnos-

alueilta saapuvia henkilöitä koskevat tiukemmat määräykset, ml. ilmoitus- ja karanteenivelvollisuus. Tällaisia alueita ei tällä hetkellä Saksan määritelmien mukaan ole, mutta niitä on mahdollista listata esimerkiksi havaittaessa uusia vaarallisia muunnoksia.

Saksan uuden tartuntasuojalain yhtenä päämääränä on varautuminen todennäköisenä pidettävään uutteen epidemia-aaltoon tulevana syksynä. Sen keinovalikoima on kuitenkin rajallinen, keskittyen erityisesti suojaamaan haavoittuvia ryhmiä. Jos tautitilanne kääntyisi Saksassa merkittävästi huonommaksi, edellyttäisi laajempien rajoitusten käyttöönotto tartuntasuojalain muuttamista. Saksassa ensisijaisena suojautumiskeinona uudelta aallolta pidetään kuitenkin rokotuksia, minkä vuoksi Saksassa on edelleen harkinnassa yleinen rokotusvelvollisuus, josta päätetään mahdollisesti toukokuun aikana.

5.2.10 Itävalta

Itävallassa on edelleen voimassa yleinen FFP2-maskipakko kaikissa sisätiloissa, mm. julkisissa tiloissa, kaupoissa, liikennevälineissä, työpaikoilla ja ravintoloissa (pl. omalla istumapaikalla). Sisätiloissa järjestetyissä kokoontumisissa, joissa on yli 100 osanottajaa ja jossa ei ole merkittäviä istumapaikkoja (esim. kodin ulkopuolella järjestetyt juhlat, yökerhot), on mahdollista kiertää maskipakko tarkistamalla vierailta koronapassit. Pääkaupungissa Wienissä on käytössä tätäkin tiukemmat rajoitukset: FFP2-maski on pakollinen kaikissa sisätiloissa järjestetyissä tilaisuuksissa, joissa on yli 50 osanottajaa. Yökerhoissa ei tosin Wienissä vaadita maskinkäyttöä.

Itävaltaan saapuessa täytyy esittää koronapassi (todistus rokotuksesta, taudista parantumisesta tai testituloksesta). Jos todistusta ei ole esittää, sovelletaan 10 päivän karanteenisääntöä, josta voi vapautua milloin vain negatiivisella testituloksella.

Wienissä ravintoloissa ja yökerhoissa vaaditaan joko todistus rokotuksista tai sairastetusta taudista. Muualla kuin Wienissä koronapassilla (rokotettu, parantunut tai negatiivinen testitulos) voi ohittaa maskipakon sisätiloissa järjestetyissä tilaisuuksissa, joissa on yli 100 osanottajaa. Sairaaloitten ja hoitokotien henkilökunnalta edellytetään koronapassia.

Itävallassa tartuntamäärien odotetaan laskevan. Rokotevelvoitelaki ei ole tällä hetkellä voimassa, lain voimaantuloa arvioidaan uudelleen toukokuussa. Huhtikuusta lähtien massates-tausta on alettu rajoittaa ja vähentää: ennen ilmaisia testejä sai tehdä rajattomasti, nyt kuukaudessa saa tehdä vain viisi PCR-testiä sekä viisi antigeenitestiä. Testausta jatketaan kuitenkin edelleen kouluissa. Lisäksi oireiset henkilöt pääsevät edelleen aina testiin.

5.2.11 Espanja

Espanjassa epidemian hallinnasta vastaavat itsehallintoalueet. Koko maassa maskin käyttö pakollista julkisissa sisätiloissa sekä ulkotapahtumissa, joissa ei pystytä säilyttämään turvaetäisyyttä. Lisäksi Galician itsehallintoalueella ravintoloissa on voimassa pöytämäärärajoitus, jonka mukaan ravintolassa saa olla enintään kahdeksan pöytää sisällä ja viisitoista pöytää ulkona. Yleiset hygieniasuosituksen ovat voimassa koko Espanjan alueella.

Kaikilta Espanjaan saapuvilta yli 12 vuotiailta vaaditaan joko voimassa oleva rokotustodistus täydestä koronarokotussarjasta, negatiivinen koronavirustesti ennen saapumista tai todistus enintään kuusi kuukautta ennen matkaa sairastetusta koronavirustaudista. Kaikkien maahan saapuvien on lisäksi täytettävä terveystietolomake.

Koronapassi ei enää maanlaajuisesti käytössä Espanjassa. Joillakin itsehallintoalueilla koronapassi on käytössä sairaaloissa ja hoitokodeissa. Lisäksi Galician itsehallintoalueella koronapassi on käytössä myös ravintoissa ja yökerhoissa ainakin 9.4.2022 saakka, jonka jälkeen sen tarpeellisuus arvioidaan uudelleen.

Espanjassa seurataan mahdollisen uuden epidemia-aallon muodostumista. Epidemianhallintaa koskevista erityisjärjestelyistä, kuten oireettomien eristys- ja karanteenimääräyksistä, on pääosin luovuttu. Espanjassa tartuntojen jäljitys ja -testaus on keskitetty koskemaan riskiryhmäläisiä. Myös koronapotilaiden hoitohenkilökuntaa on vähennetty. Itsehallintoalueet voivat kuitenkin tarvittaessa ottaa käyttöönsä paikallisia rajoituksia Espanjan tartuntatautilain mukaisesti.

5.2.12 Italia

Italiassa rajoituksista ollaan luopumassa asteittain, mutta yli kuusi vuotiaita henkilöitä koskeva FFP2-maskin käyttövelvoite pysyy voimassa kaikissa julkisissa sisätiloissa 30.4.2022 saakka. Myös yleiset hygienia-suositukset pysyvät voimassa.

Kaikilta Italiaan saapuvilta yli 12 vuotiailta vaaditaan joko voimassa oleva rokotustodistus kahdesta tai kolmesta rokotteesta siten, ettei viimeisestä rokotteesta ole kulunut yli yhdeksää kuukautta. Vaihtoehtoisesti todistus enintään kuusi kuukautta ennen matkaa sairastetusta koronavirus-taudista. Lisäksi kaikkien Italiaan saapuvien on täytettävä terveystietolomake.

Italiassa koronapassivaatimusta kevennettiin 1.4.2022 alkaen siten, ettei sitä enää vaadita ravintoloiden ulkotiloihin eikä julkisiin liikennevälineisiin. Muutoin Italiassa on edelleen voimassa koronapassin esittämisvelvollisuus, mutta koronapassin käytöstä on tarkoitus luopua kokonaan 1.5.2022 lähtien.

Pandemian alusta lähtien Italiassa voimassa ollut kansallinen hätätila päättyi 30.3.2022. Tämä on signaali siitä, ettei rajoitustoimiin palaaminen ole suunnitelmassa Italiassa. Hätätila voidaan kuitenkin tarvittaessa myöntää nopeasti uudelleen. Hätätilan asettaminen mahdollistaa alueelliset "värirajoitukset" (valkoinen, keltainen, oranssi ja punainen alue) epidemiatilanteen ja niiden vaatimien rajoitusten mukaan. Hätätila mahdollistaa myös nopean rahoituksen kriisialueille. Italiassa niin kutsutuilla pääministerin asetuksilla rajoituksia voidaan palauttaa nopeastikin. Tällaisten asetusten osalta toteutetaan ainoastaan jälkikäteen parlamenttikontrolli ja -keskustelu.

6 Lausuntopalaute

Luonnos hallituksen esitykseksi lähetettiin 26.4.2022 lausuntopyyntösaattein eri ministeriöille, tartuntatauti torjunnasta vastaaville viranomaistahoille sekä tietyille keskeisille sidosryhmille, liitoille sekä toimijoiden etuja ajaville järjestöille ja yhdistyksille. Lisäksi lausuntopyyntö sekä esitysluonnos julkaistiin sosiaali- ja terveysministeriön verkkosivuilla. Vastausaikaa oli 2.5.2022 asti. Lausuntoja saatiin 52 kappaletta. Lausujina oli ministeriöitä, valtion viranomaisia, kuntia, sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoita sekä muita tahoja, kuten erilaisia järjestöjä. Lisäksi yksityishenkilö toimitti lausuntonsa asiasta.

Useissa lausunnosta tuotiin esille, että lausuntoaika on ollut liian lyhyt ja tartuntatautilain muutosesitystä ei näin ollen ole palautteen mukaan valmisteltu hyvää lainsäädäntötapaa noudattaen. Joissakin lausunnoissa katsottiin myös, ettei lausuntoja ole pyydetty riittävän laajasti eri sidosryhmiltä. Myös oikeusministeriö ja valtiovarainministeriö kiinnittivät lausunnoissaan huomiota hyvin lyhyeen lausuntoaikaan ja hallituksen esityksen valmistelun kiireelliseen aikatauluun. Oikeusministeriö katsoi, ettei covid-19-epidemia voi enää olla perusteena esityksen kiireelliselle

valmistelulle, sillä toistaiseksi voimassaolevien pykäliden voimassaolon päättyminen on ollut tiedossa jo aikaisemmin. Valmistelun aikatauluhaasteita on lausuntopalautteen johdosta kuvattu tarkemmin kohdassa 1.2 Valmistelu.

Useissa lausunnoissa katsottiin, ettei covid-19-sääntelyn voimassaoloaika tulisi jatkaa ollenkaan, eikä sääntelyn voimassaolon jatkamiselle näiden lausuntojen mukaan olisi perusteluja. Sääntelyn voimassaolon jatkamista vastustaneet lausunnot tulivat pääosin eri toiminnanharjoittajia edustavilta tahoilta. Myös Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri suhtautui kriittisesti tartuntatautilain määräaikaaisesti voimassaolevien säännösten voimassaolon jatkamiseen, eikä kannattanut esitystä.

Sääntelyn voimassaolon jatkamista ehdotetuista muutoksista kuitenkin myös kannatettiin useissa lausunnoissa. Pääosin esitystä kannattaneet tahot olivat tartuntatautien torjunnasta vastaavia viranomaisia, kuten kuntatoimijoita ja sairaanhoitopiirejä. Näissä lausunnoissa myös sääntelyyn ehdotettuja muutoksia pidettiin hyvinä, oikeasuhtaisina sekä tarkoituksenmukaisina nykyisessä epidemiatilanteessa. Myös muutama erilaisia rajoitusten kohteena olevia toimijoita edustavista tahoista piti esitystä oikeasuhtaisena sekä eri toimijoita nykyistä sääntelyä yhdenvertaisemmin kohtelevana. Monissa lausunnoista ei suoraan otettu kantaa siihen tulisiko covid-19-sääntelyn voimassaoloaika jatkaa vai ei. Näissä lausunnoissa tuotiin esille hallituksen esityksessä olevia puutteita sekä korjausehdotuksia sekä pykälätasolle että esityksen perusteluihin.

Useissa lausunnoista nimenomaan rajojen terveysturvallisuutta koskevan sääntelyn jatkamista ei pidetty tarpeellisenä ollenkaan, sillä lausuntojen perusteella rajatoimet eivät ole olleet tehokkaita epidemian tai virusmuunnosten leviämisen ehkäisemisessä, ja toimet ovat lausuntojen perusteella kuormittaneet jo muutoinkin kuormittunutta terveyden- ja sairaanhoitoa entisestään. Monissa näistä lausunnoista kuitenkin todettiin, että mikäli hallitus kuitenkin esittää rajojen terveysturvallisuutta koskevan sääntelyn jatkamista, olisi esityksessä ehdotettu malli erillisen voimaantulon antamisesta pidettävä kannatettavana vaihtoehtona. Lausuntopalautteen perusteella valmistelussa päädyttiin poistamaan esityksestä rajojen terveysturvallisuutta koskeva sääntely.

Ravintemistoiminnan rajoitusten osalta toimivallan siirtoa valtioneuvostolta kunnille ja aluehallintovirastoille pidettiin pääosin hyvänä ratkaisuna. Joissakin lausunnoissa toimivallan siirtoa kuitenkin myös vastustettiin. Tilojen käyttöä koskevien rajoitusten osalta päätöksentekokriteerien tiukentamista pidettiin kannatettavana ja oikeasuhtaisena. Tilojen käytön edellytyksiä koskevan pykälän muuttamista pelkästään asiakaspaikkamäärän rajoittamista koskevaksi rajoitukseksi sai sekä kannatusta että vastustusta. Osassa lausunnoista tilojen käytön kieltämistä koskevaa pykälää vastustettiin liian voimakkaana rajoituskeinona nykyisessä epidemiatilanteessa, kun taas osassa sitä pidettiin edelleen tarpeellisenä ja soveltamiskynnykseltään riittävän tiukana. Monissa lausunnoissa esitettiin myös teknisluonteisia korjausehdotuksia esitykseen.

Useissa lausunnoista pidettiin huonona ratkaisuna sitä, että pykäliden numerointia (kirjaimet) muutettaisiin esityksessä ehdotetulla tavalla. Tämän katsottiin vaikeuttavan jo vakiintunutta soveltamista ja monimutkaistavan sääntelyä entisestään. Valmistelussa on huomioitu esitetty näkemys ja numerointi on korjattu vastaamaan voimassaolevien määräaikaisten pykäliden numerointia myös kirjaintunnisteiden osalta.

Oikeusministeriö totesi launnossaan, että kumottavat säännökset tulisi ilmetä selkeästi esityksestä ja lisäksi tulee perustella, miksi säännökset kumotaan. Oikeusministeriö edellytti, että lakiesitystä tulisi tältä osin täydentää. Esityksessä ei tosiasiallisesti kuitenkaan ehdoteta yhtään pykälää kumottavaksi, vaan tiettyjen pykäliden voimassaoloaika vain päättyisi. Valmistelussa ei

tämän vuoksi alun perin katsottu tarpeelliseksi perustella erikseen voimassaoloajan päättymisen vuoksi tartuntatautilaista poistuvien pykälien tarpeellisuutta – jos mitään määräaikaista pykälää ei ehdotettaisi jatkettavaksi, ei tällöinkään olisi erikseen perusteltava hallituksen esityksellä sitä, miksi sääntelyä ei jatkettaisi. Oikeusministeriön lausunnon johdosta valmistelussa kuitenkin katsottiin tarpeelliseksi täydentää esitystä myös tältä osin – erityisesti esityksen selkeyden lisäämiseksi. Lausuntopalautteen perusteella lisättiin siis keskeisiin ehdotuksiin selvitys siitä, mitkä määräaikaista voimassaolevista pykälästä poistuisivat tartuntatautilaista 30.6.2022 jälkeen ja miksi näiden pykälien voimassaoloajan jatkamista ei ole pidetty tarpeellisena. Lisäksi säännöskohtaisiin perusteluihin otettiin kyseisiä pykälä koskevat kohdat, joissa todetaan, että niiden voimassaolo päättyy 30.6.2022 ja perustellaan hiukan tarkemmin, miksi kyseisen sääntelyn voimassaoloa ei ehdoteta jatkettavaksi.

Oikeusministeriö toi launnessaan esille, että rajoittavien päätösten soveltamiskynnyksen nostamista vakavasta covid-19-infektiosta aiheutuviin haittoihin on yleisesti pidettävä kannatettava, mutta ettei esityksessä ole riittävällä tavalla perusteltu päätösten soveltamiskynnyksen muutosta. Esitystä on täydennetty tältä osin.

Valtiovarainministeriö ja eräät muut lausunnonantajat katsoivat, että vaikutusten arviointi on puutteellinen ja vaikutusten arviointia on lausuntopalautteen perusteella täydennetty. Linja-autoliitto esitti, että hallituksen esitykseen otettaisiin mukaan säännös, joka vastaisi lain 1222/2021 sisältöä myös liikenteen palveluista annetun lain 179 a §:n osalta. Valmistelussa kyseisen pykälän jatkamisen tarpeellisuutta tiedusteltiin liikenne- ja viestintäministeriöltä, joka kyseisen alkuperäisen pykälän osalta oli valmistelussa tiiviisti mukana. Liikenne- ja viestintäministeriö ei kuitenkaan ehdottanut pykälän voimassaoloajan jatkamista, toisaalta se ei myöskään vastustanut sitä.

Ehdotetun 58 d §:n muutosta koskemaan ainoastaan asiakaspaikkarajoituksia sekä kritisoitiin että kiiteltiin. Pääosin palaute oli kuitenkin kriittistä ja koska sääntely koskisi jatkossakin hyvin erilaisia toimijoita, ei kaikissa toiminnoissa asiakaspaikkamäärän rajoittamista nähty mahdollisena tai välttämättä edes tehokkaimpana toimintamallina. Lausuntopalautteen perusteella sääntely muutettiin tältä osin vastaamaan voimassaolevan 58 d §:n muotoilua ja näin ollen jatkossakin toiminnanharjoittaja voisi itse valita omaan toimintaansa parhaiten soveltuvat keinot 58 d §:n nojalla tehdyssä päätöksessä ilmenevän velvoitteen noudattamiseksi.

Lausuntopalautteissa nousi keskeisesti esiin tarve tartuntatautilainsäädännön kokonaisuudistukselle ja valmistelun kiireiselle aloittamiselle. Tämä on tunnistettu myös valmistelussa, mutta tartuntatautilainsäädännön laajan uudistuksen toteuttamista hyvin nopealla aikataululla ei pidetty tarkoituksenmukaisena. Tartuntatautilainsäädännön laaja uudistus on tarkoitus käynnistää arviomuistion laatimisella toukokuun 2022 aikana. Arviomuistion yhtenä tarkoituksena on selvittää nykyisen tartuntatautilainsäädännön muutos- ja kehittämistarpeet sekä kerätä keskeisten tartuntatauti torjunnasta vastaavien viranomaisten ja asiantuntijoiden kokemuksia ja näkemyksiä covid-19-epidemian aikana havaituista tarpeista lainsäädännön kehittämiseksi. Arviomuistion on tarkoitus valmistua syksyllä 2022, jonka jälkeen on tarkoitus aloittaa tartuntatautilainsäädännön uudistaminen arviomuistiota hyödyntäen. Tällä tavoin pyritään toteuttamaan tartuntatautilainsäädännön laaja uudistus mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla siten, että se olisi toimiva kokonaisuus ja sisältäisi tarvittavan sääntelyn myös mahdollisten muiden epidemioiden ja pandemioiden leviämisen ehkäisemiseksi ja niistä ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvien haittojen torjumiseksi.

Lausuntopalautteen myötä perusteluja täydennettiin monin osin ja esitykseen tehtiin lisäksi teknisiä muutoksia lausuntopalautteesta saatujen huomioiden perusteella.

Oikeuskanslerinviraston ennakkotarkastuksesta saadun palautteen perusteella valmistelua päätettiin vielä jatkaa ja esityksestä pidettiin myös toinen lausuntokierros. Esitys oli lausuttavana Lausuntopalvelu.fi:ssä xx.xx.2022-xx.xx.2022 välisenä aikana. Myös ruotsinkielinen esitysluonnos oli samanaikaisesti lausuntokierroksella.

Toisella lausuntokierroksella lausuntoja vastaanotettiin....

7 Säännöskohtaiset perustelut

16 a §. *Covid-19-tautia koskeva todistus Suomeen saavuttaessa.* Pykälän voimassaolo päättyy 30.6.2022 eikä sen voimassaoloa jatketaisi.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen 2.5.2022 päivätyn lausunnon²¹ mukaan maahantulopisteillä tehtävillä toimenpiteillä on todellista tartuntoja vähentävää ja epidemian vaikutuksia hillitsevää merkitystä vain silloin, kun Suomessa esiintyy erittäin vähän endeemistä viruskiertoa ja suuri osa väestöstä on alttiita vakavalle tautimuodolle. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos totesi launnonssaan, että rokotuskattavuuden ollessa hyvä ja rokotuksilla hankittu immuniteetin suojatessa hyvin vakavalta tautimuodolta kansanterveys ei ole uhattuina vaarantua, jolloin nykyisten terveysturvallisuustoimien jatkamiselle maahantulopisteissä ei enää ole välttämättömiä tai oikeasuhtaisia perusteita.

Lisäksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen launnonssa tuotiin esiin pandemiasta saatuja kokemuksia maahantulo rajoitusten osalta ja todettiin, että pandemian edetessä saadun kokemuksen valossa on selvää, että maahantulopisteillä tehdyillä terveysturvallisuustoimilla ei ole voitu eikä voida tulevaisuudessakaan täydellisesti estää koronaviruksen ja sen eri muunnosten leviämistä Suomeen. Laitos toteaa, että ainoastaan maan rajojen täydellinen sulkeminen henkilöliikenteeltä voisi teoriassa, mikäli se toteutetaan riittävän ajoissa ja täydellisesti, estää koronaviruksen leviämisen matkustajien mukana maahan.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan mikään maa ei ole koronapandemian kuluessa pystynyt estämään viruksen leviämistä alueelleen. Käytännössä maahantulopisteillä toteutuilla toimenpiteillä on korkeintaan saatettu hidastaa leviämistä ja vähentää tartuntoja Suomessa, mutta Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan olemassa oleva näyttö ja kokemus eivät kovin vahvasti tue tätäkään vaikutusta. Näin ollen rajojen terveysturvallisuutta koskevien pykälien jatkamista ei voida nykyisessä epidemiatilanteessa pitää epidemiologisesti ja lääketieteellisesti välttämättömänä ja oikeasuhtaisena edes siten, että sääntelyn voimaantulosta säädettäisiin erikseen lailla.

16 b §. *Covid-19-testi Suomeen saavuttaessa.* Pykälän voimassaolo päättyy 30.6.2022 eikä sen voimassaoloa jatketaisi. Voimassaololle ei ole tarvetta, sillä rajojen terveysturvallisuutta koskevaa sääntelyä ei ehdoteta jatkettavaksi muiltakaan osin. Katso myös säännöskohtaiset perustelut 16 a §:n kohdalta – siellä kuvataan tarkemmin sitä, miksi sääntelyn voimassaoloa ei ehdoteta jatkettavaksi enää 30.6.2022 jälkeen.

16 c §. *Poikkeus velvollisuudesta esittää todistus ja osallistua testiin.* Pykälän voimassaolo päättyy 30.6.2022 eikä sen voimassaoloa jatketaisi. Voimassaololle ei ole tarvetta, sillä rajojen terveysturvallisuutta koskevaa sääntelyä ei ehdoteta jatkettavaksi muiltakaan osin. Katso myös

²¹ THL/2140/4.00.00/2022

säännöskohtaiset perustelut 16 a §:n kohdalta – siellä kuvataan tarkemmin sitä, miksi sääntelyn voimassaoloa ei ehdoteta jatkettavaksi enää 30.6.2022 jälkeen.

16 d §. *Covid-19-testi maahan saapumisen jälkeen.* Pykälän voimassaolo päättyy 30.6.2022 eikä sen voimassaoloa jatketaisi. Katso myös säännöskohtaiset perustelut 16 a §:n kohdalta – siellä kuvataan tarkemmin sitä, miksi sääntelyn voimassaoloa ei ehdoteta jatkettavaksi enää 30.6.2022 jälkeen. Lisäksi toisen covid-19-testin järjestäminen on kuormittanut terveydenhuoltoa ja siihen osallistumisen valvonta on ollut käytännössä haastavaa ja tehotonta. Näin ollen säännöstä ei voitu enää pitää tehokkaana eikä välttämättömänä covid-19-epidemian leviämisen ehkäisemisessä.

16 e §. *Neuvontavelvollisuus.* Pykälän voimassaolo päättyy 30.6.2022 eikä sen voimassaoloa jatketaisi. Voimassaololle ei ole tarvetta, sillä rajojen terveysturvallisuutta koskevaa sääntelyä ei ehdoteta jatkettavaksi muiltakaan osin. Katso myös säännöskohtaiset perustelut 16 a §:n kohdalta – siellä kuvataan tarkemmin sitä, miksi sääntelyn voimassaoloa ei ehdoteta jatkettavaksi enää 30.6.2022 jälkeen.

16 f §. *Saamelaisten kulttuurin ja elinkeinotoiminnan harjoittamista koskeva poikkeus.* Pykälän voimassaolo päättyy 30.6.2022 eikä sen voimassaoloa jatketaisi. Voimassaololle ei ole tarvetta, sillä rajojen terveysturvallisuutta koskevaa sääntelyä ei ehdoteta jatkettavaksi muiltakaan osin. Katso myös säännöskohtaiset perustelut 16 a §:n kohdalta – siellä kuvataan tarkemmin sitä, miksi sääntelyn voimassaoloa ei ehdoteta jatkettavaksi enää 30.6.2022 jälkeen.

16 g §. *Covid-19-testiä koskeva luotettava todistus.* Pykälän voimassaolo päättyy 30.6.2022 eikä sen voimassaoloa jatketaisi. Voimassaololle ei ole tarvetta, sillä rajojen terveysturvallisuutta eikä koronapassia koskevaa sääntelyä ehdoteta jatkettavaksi. Katso myös säännöskohtaiset perustelut 16 a §:n kohdalta – siellä kuvataan tarkemmin sitä, miksi sääntelyn voimassaoloa ei ehdoteta jatkettavaksi enää 30.6.2022 jälkeen.

4 a luku

Covid-19-tartuntaketjujen katkaisua tehostava tietojärjestelmä koronavirukselle mahdollisesti altistuneiden tavoittamiseksi

43 a §. *Tietojärjestelmän toteuttaminen.* Pykälän voimassaolo päättyy 30.6.2022 eikä sen voimassaoloa jatketaisi. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos arvioi 2.5.2022 päivätyssä lausunnossaan²², että Covid-19-tartuntaketjujen katkaisua tehostavaa tietojärjestelmää koronavirukselle mahdollisesti altistuneiden tavoittamiseksi koskevaa 4 a lukua ja sen pykälää 43 a - i §, ei olisi perusteltua jatkaa enää 30.6.2022 jälkeen epidemian tilanteen, tartuntatautien testauksen ja jäljityksen muutoksen sekä käyttäjämäärän vähenemisen vuoksi. Tietojärjestelmä ei ole enää tehokas työkalu siinä tarkoituksessa, johon se on alun perin valmistettu.

43 b §. *Kansaneläkelaitoksen tehtävät taustajärjestelmän ylläpidossa.* Pykälän voimassaolo päättyy 30.6.2022 eikä sen voimassaoloa jatketaisi. Pykälän voimassaolon jatkamiselle ei ole tarvetta eikä perusteita 58 i §:n voimassaolon päättymisen jälkeen. Katso myös 58 i §:n säännöskohtaiset perustelut.

²² Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunto (THL/2140/4.00.00/2022), 2.5.2022.

43 c §. *Tietojärjestelmän käytön yhteydessä tapahtuva henkilötietojen käsittely.* Pykälän voimassaolo päättyy 30.6.2022 eikä sen voimassaoloa jatkettaisi. Pykälän voimassaolon jatkamiselle ei ole tarvetta eikä perusteita 58 i §:n voimassaolon päättymisen jälkeen. Katso myös 58 i §:n säännöskohtaiset perustelut.

43 d §. *Poikkeus 22 §:ssä säädetystä ilmoitusvelvollisuudesta.* Pykälän voimassaolo päättyy 30.6.2022 eikä sen voimassaoloa jatkettaisi. Pykälän voimassaolon jatkamiselle ei ole tarvetta eikä perusteita 58 i §:n voimassaolon päättymisen jälkeen. Katso myös 58 i §:n säännöskohtaiset perustelut.

43 e §. *Tietojärjestelmästä saatujen mahdollista altistumista koskevien tietojen käsitteleminen.* Pykälän voimassaolo päättyy 30.6.2022 eikä sen voimassaoloa jatkettaisi. Pykälän voimassaolon jatkamiselle ei ole tarvetta eikä perusteita 58 i §:n voimassaolon päättymisen jälkeen. Katso myös 58 i §:n säännöskohtaiset perustelut.

43 f §. *Taustajärjestelmän ylläpidon ohjaus.* Pykälän voimassaolo päättyy 30.6.2022 eikä sen voimassaoloa jatkettaisi. Pykälän voimassaolon jatkamiselle ei ole tarvetta eikä perusteita 58 i §:n voimassaolon päättymisen jälkeen. Katso myös 58 i §:n säännöskohtaiset perustelut.

43 g §. *Tietojärjestelmän tietoturvallisuuden arvioiminen.* Pykälän voimassaolo päättyy 30.6.2022 eikä sen voimassaoloa jatkettaisi. Pykälän voimassaolon jatkamiselle ei ole tarvetta eikä perusteita 58 i §:n voimassaolon päättymisen jälkeen. Katso myös 58 i §:n säännöskohtaiset perustelut.

43 h §. *Valvonta.* Pykälän voimassaolo päättyy 30.6.2022 eikä sen voimassaoloa jatkettaisi. Pykälän voimassaolon jatkamiselle ei ole tarvetta eikä perusteita 58 i §:n voimassaolon päättymisen jälkeen. Katso myös 58 i §:n säännöskohtaiset perustelut.

43 i §. *Tietojärjestelmän rajat ylittävän käytön yhteydessä tapahtuva henkilötietojen käsittely.* Pykälän voimassaolo päättyy 30.6.2022 eikä sen voimassaoloa jatkettaisi. Pykälän voimassaolon jatkamiselle ei ole tarvetta eikä perusteita 58 i §:n voimassaolon päättymisen jälkeen. Katso myös 58 i §:n säännöskohtaiset perustelut.

58 a §. Ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikainen rajoittaminen covid-19-epidemiasta johtuvan terveydenhuollon ylikuormittumisen ehkäisemiseksi. Ehdotettu sääntely vastaisi suurelta osin rajoittavien toimien osalta 30.6.2022 saakka voimassa olleen tartuntatautilain (1221/2021) 58 a §:ää. Pykälää muutettaisiin kuitenkin siten, että jatkossa ravitsemistoiminnan rajoituksia ei säädettäisi valtioneuvoston asetuksella, vaan rajoitustoimista päättäisi alueellinen tartuntatautien torjuntayöstä vastaava viranomainen, eli aluehallintovirasto tai kunta.

Pykälän *1 momentin* mukaan ravitsemistoiminnan harjoittajan olisi, sen lisäksi, mitä elintarvikelaissa tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä säädetään, huolehdittava covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi ravitsemisliikkeen tilojen ja pintojen puhdistamisesta sekä siitä, että asiakkailta on mahdollisuus käsien puhdistamiseen, ja annettava asiakkaille riittävän etäisyyden ylläpitämistä ja käsien puhdistamista koskevat toimintaohjeet. Lisäksi säädettäisiin ravitsemistoiminnan harjoittajalle velvollisuus huolehtia siitä, että asiakkaiden oleskelun lisäksi heidän saapumisensa järjestetään tartuntataudin leviämisen estämiseksi riittävän väljästi. Toiminnanharjoittajan tulisi ravitsemistoiminnassaan pitää tartunnan riski mahdollisimman pienenä. Tartuntariskiä lisäävien toimien välttämiseen liittyvä velvoite voisi liittyä esimerkiksi siihen, että asiakkaiden laulamista ei tulisi sallia tai kovaäänistä puhetta tulisi ehkäistä

pidättymällä musiikin soittamisesta. Tämänhetkisen tiedon mukaan kovaääninen puhe ja huutaminen levittävät koronavirusta tehokkaammin kuin rauhallinen puhe. Tartuntariski voi tällaisissa tilanteissa olla suuri, vaikka etäisyys virusta kantavaan ihmiseen olisi useita metrejä.

Epidemiatilanteesta riippuen tämän tyyppiset rajoitukset voisivat vaikutuksiltaan korvata sellaisia vaikutuksiltaan häitällisempiä rajoituksia, joilla yleisesti rajoitetaan ravitsemisliikkeiden asiakaspaikkamäärää ja anniskelu- ja aukioloaikaa. Mainitut rajoitukset, samoin kuin voimassa olevat asiakkaiden oleskelua koskevat rajoitukset, vaikuttaisivat käytännössä merkittävästi seurustelu- ja anniskeluvaltaisten ravitsemisliikkeiden toimintaan ja vähäisemmässä määrin esimerkiksi ruoka- ja illallisravintoloiden toimintaan.

Näiden velvollisuuksien samoin kuin toiminnan suunnittelua koskevan velvollisuuden tarkoituksena on varmistaa sellainen ravitsemistoiminnan perustaso, jolla tartuntataudin leviämistä epidemian aikana estetään. Kaikissa tilanteissa olisi voimassa esimerkiksi yleinen velvollisuus huolehtia asiakkaiden riittävän etäisyyden ylläpitämisestä.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin kunnan tartuntataudeista vastaavan toimielimen mahdollisuudesta antaa toimialueellaan ravitsemistoiminnan harjoittajia velvoittavan päätöksen asiakkaiden saapumiseen ja oleskeluun, asiakaspaikkojen sijoittamiseen sekä asiakkaiden puhetta peittävän äänentoiston käyttämiseen ja musiikin soittamisen rajoittamiseen liittyvistä tarkemmista velvoitteista sekä sisä- ja ulkotilojen asiakaspaikkamäärään liittyvistä rajoituksista, jos päätöksen tekeminen olisi välttämätöntä vakavan terveydenhuollon ylikuormittumisen ehkäisemiseksi, eikä ravitsemistoiminnanharjoittajan 1 momentin nojalla tehdyt toimenpiteet olisi enää riittäviä covid-19-epidemian aiheuttaman terveydenhuollon ylikuormittumisen ehkäisemiseksi.

Ravintolan asiakasmäärän rajoittamisen tarkoituksena on varmistaa, että tartuntataudin leviämistä voidaan estää varmistamalla riittävä väljyys ja rajoittamalla samanaikaisesti ravitsemisliikkeessä olevien asiakkaiden ja sosiaalisten kontaktien määrää kyseisissä tiloissa. Laajat altistumistilanteet vaikeuttavat altistuneiden jäljittämistä ja karanteeniin asettamista, mikä voi muodostaa huomattavan riskin epidemian kiihtymiselle.

Pykälän 3 *momentin* mukaan tilanteessa, jossa 1 ja 2 momentissa tarkoitettut toimenpiteet eivät olisi riittäviä ja vakavan terveydenhuollon ylikuormittumisen ehkäisemiseksi olisi 4 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä välttämätöntä, kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin voisi antaa toimialueellaan ravitsemistoiminnan harjoittajia velvoittavan päätöksen, jonka mukaan ravitsemisliikkeen olisi lyhennettävä aukiolo- ja anniskeluaikansa. Aukioloajan rajoitusta lievennettäisiin säännöksessä siten, että jatkossa ravitsemistoimintaa harjoittavien liikkeiden aukioloaikaa ei voisi rajoittaa kello 5 ja kello 22 välisenä aikana. Myöskään anniskelu-oikeutta ei voisi jatkossa rajoittaa kello 9-21 välisenä aikana. Aukioloajan ja anniskelu-oikeuden rajaamisen lieventäminen on perusteltua, sillä lääketieteellinen ja epidemiologinen tilannekuva ei edellytä aikaisemman sääntelyn tavoin yhtä voimakkaita aukioloajan ja anniskelun rajoituksia tilanteessa, jossa sääntelyn tavoitteena on ehkäistä erityisesti vakavaa terveydenhuollon kuormittumista pelkän tartuntojen leviämisen ehkäisemisen asemesta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin niistä edellytyksistä, joiden tulisi täytyä, jotta ravitsemistoiminnan rajoittamista voitaisiin pitää pykälässä tarkoitettulla tavalla välttämättömänä. Päätös saataisiin tehdä, jos päätöksen tekeminen olisi väestön terveyden vaarantavan covid-19-epidemian aiheuttaman kunnan tai kuntayhtymän järjestämisvastuulla olevan terveydenhuollon vakavan ylikuormittumisen ehkäisemiseksi välttämätöntä. Lisäksi päätös voitaisiin tehdä tilanteessa, jossa covid-19-rokotteiden vaikuttavuus vakavaa tautimuotoa vastaan olisi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen arvion perusteella merkittävästi heikentynyt tai olisi perusteltu epäily

rokotteiden vaikuttavuuden vakavaa tautimuotoa vastaan merkittävästi heikentyneen, minkä vuoksi päätöksen tekeminen olisi välttämätöntä vakavan terveyden ja hengenvaaran ehkäisemiseksi.

Soveltamiskynnyksen muutos johtuu siitä, että Suomen nykyisessä covid-19-epidemiatilanteessa on lääketieteellisesti sekä epidemiologisesti oikeasuhtaisempaa ryhtyä tarvittaviin rajoitustoimiin taudin ilmaantuvuuden ja epidemian leviämisen ehkäisemisen asemesta nimenomaisesti covid-19-epidemiasta aiheutuvien vakavien yhteiskunnallisten haittojen ehkäisemiseksi, kuten erityisesti terveydenhuollon palvelujen ylikuormittumisen ehkäisemiseksi. Soveltamiskynnyksen muutosta on perusteltu tarkemmin esityksen kohdassa 4.1 Pääasialliset vaikutukset.

Rokotetehon laskun toteaminen ei ole yksittäinen hetki, vaan tietoa rokotetehon heikkenemisestä tulisi vähitellen; ensin lisääntyvistä tapausmääristä ja myöhemmin saataisiin myös serologista tietoa siitä, miten rokotteiden antama suoja väistää esimerkiksi uutta virusmuunnosta. Tällaisessa tilanteessa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos tekisi arvion rokotetehon heikkenemisestä vakavaa tautimuotoa vastaan. Tämä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tuottama arvio ja lausunto toimisi vahvistuksena sille, että säännöstä olisi mahdollista soveltaa rokotetehon heikkenemisen vuoksi tilanteessa, jossa päätöksen tekeminen olisi lisäksi välttämätöntä vakavan terveyden ja hengenvaaran ehkäisemiseksi. Euroopan tautienehkäisy- ja -valvontakeskuksen (ECDC) tehtävänä on vahvistaa Euroopan suojautumiskykyä tartuntatauteja vastaan. ECDC tuottaa myös yhteenvetoja rokotetehoa selvittävästä tutkimuksista, joita Terveyden ja hyvinvoinnin laitos voi huomioida omassa arvioissaan.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin aluehallintoviraston toimivallasta rajoittaa ravitsemistoimintaa. Aluehallintovirasto voisi säädettyjen edellytysten täytyttyessä tehdä alueellaan edellä kuvatun päätöksen, jos se olisi välttämätöntä usean kunnan alueella. Kunnan tekemässä samanlaisesti voimassa olevassa päätöksessä asetetut velvoitteet ja rajoitukset täydentäisivät kunnan alueella voimassa olevia aluehallintoviraston päätöksellä asetettuja velvoitteita ja rajoituksia.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin poikkeuksista rajoituspäätöksen soveltamisalaan. Ravitsemistoiminnan rajoittamista koskevaa päätöstä ei sovellettaisi majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuun henkilöstöravintolatoimintaan eikä ruoan tai juoman myymiseen ravitsemisliikkeestä muualla nautittavaksi. Aukioloajan rajoituksia ei sovellettaisi myöskään Suomen ja ulkomaiden välillä tai ulkomailla kulkevassa vesi- tai ilma-aluksissa eikä polttonesteiden jakeluaseman yhteydessä toimivissa ravitsemisliikkeissä.

Ravitsemisliikkeisiin liittyvien altistumistilanteiden määrän arviointi on haasteellista. Altistuneiden todellisen määrän arvioidaan olevan raportoitua määrää huomattavasti suurempi, sillä pienempiä altistustilanteita on paljon ja hyvin usein altistuneiksi voidaan nimetä tai tunnistaa vain oman seurueen jäsenet eikä muita, toisilleen tuntemattomia asiakkaita. Sama koskee myös ravitsemisliikkeissä tapahtuneiden tartuntojen määrää, joka on todennäköisesti aliarvio johtuen sekä raportoinnin puutteista että siitä, että tartunnan lähde jää nykyisellään suuressa osassa tapauksista selvittämättä. Suomessa on aluehallintoviranomaisten mukaan lähes 10 000 anniskelulupaa ja niiden piirissä 3,2 miljoonaa asiakaspaikkaa.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos luokittelee tartuntariskin suuruuden ja leviämispotentiaalin arvioinnin perusteella baarien ja pubien, karaokebaarien ja yökerhojen sisätilat merkittävän riskitason ympäristöiksi, ulkoilma-anniskeluterassit kohtalaisen riskitason ympäristöiksi ja vastaavasti henkilöstöravintolat sekä ruokaravintoloiden sisätilat ja ulkoilmaruokailuterassit vähäisen riskitason ympäristöiksi. Laitoksen arvio on, että alkoholimyyntiin keskittyvissä ja myöhään

auki olevissa ravitsemisliikkeissä vallitsee erittäin merkittävä tartunnan riski erityisesti rokottamattomille tai vain osittain rokotetuille henkilöille. Ottaen huomioon ko. ravitsemisliikkeiden riskitason sekä erittäin suuren asiakaspaikkojen määrän, voi ravitsemisliikkeiden toiminnan rajoittamisella olla Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan hyvin suuri merkitys epidemiatilanteen hallitsemiseksi.

Toimivallan siirto rajoituspäätöksen tekemisestä mahdollistaisi erilaisten rajoitustoimenpiteiden tarpeen arvioinnin yhtenä kokonaisuutena, jolloin toimien tehokkuus sekä toimista johtuvien hyötyjen ja mahdollisten haittojen arviointi voitaisiin tehdä kokonaisvaltaisesti ja alueelliseen tilannekuvaan peilaten. Toimivallan siirtämisen vaikutuksena kaikista covid-19-taudin vuoksi mahdollisesti vielä tarvittavista rajoitustoimenpiteistä päättäisi alueellinen viranomainen, jolloin myös rajoitukset voisivat kohdentua alueellisen epidemiatilanteen näkökulmasta tarkoituksenmukaisella tavalla. Tämä mahdollistaisi myös sen, että jatkossa eri aloilla toimivia toimijoita voitaisiin nykyistä paremmin kohdella yhdenvertaisesti myös rajoituspäätöksiä tehtäessä.

Toimivallan siirtäminen kunnille ja aluehallintovirastoille mahdollistaisi myös nykyistä tarkemman kuntakohtaisen tarkastelun, koska alueellisilla toimijoilla olisi käytössään tarkempi ja ajan tasaisempi tieto alueen epidemiatilanteesta, uusista tartunnoista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kuormituksesta. Toimivallan siirtämisen johdosta myös rajoitusten voimaansaataminen olisi todennäköisesti nopeampaa kuin valtioneuvoston asetuksella niiden säätäminen, jolloin myös toimet olisivat oikea-aikaisia ja siten mahdollisesti myös vaikuttavampia. Toisaalta epidemiatilanteen mahdollisesti parantuessa, olisi myös päätöksen muuttaminen tai kumoaminen todennäköisesti nopeampaa kuin valtioneuvoston asetuksen muuttaminen tai kumoaminen.

Toimivallan siirtäminen aluehallintovirastoille ja kunnille voisi osaltaan parantaa myös toimijoiden oikeusturvaa, sillä tartuntatautilaissa tarkoitettuihin päätöksiin voi lain 90 §:n mukaisesti hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.²³

58 b §. *Ravitsemisliikkeiden valvonta ja rajoitusten edellytysten seuranta.* Pykälän voimassaolo päättyy 30.6.2022 eikä sen voimassaoloa jatketaisi. Ravitsemistoiminnan valvontaa koskeva sääntely siirtyisi samaan yhteyteen muun covid-19-velvoitteita ja rajoituksia koskevan sääntelyn kanssa, eli 59 a-e §:iin.

58 c §. *Toimenpiteet covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi.* Ehdotettu säännös vastaisi 30.6.2022 asti voimassa olevan väliaikaisen 58 c §:n sanamuotoa.

Ehdotetussa määräaikaissessa pykälässä säädettäisiin toimenpiteistä koronavirustaudin aiheuttaman epidemian leviämisen estämiseksi. Kulloiseenkin toimintaan osallistuville tarkoitettujen tilojen hallinnasta vastaavan ja tiloissa kyseisellä hetkellä toimivan tahon velvollisuutena olisi huolehtia siitä, että toiminnassa noudatettaisiin tässä pykälässä säädetyt käsien puhdistamis- ja pintojen puhdistamista, toimintaohjeiden antamista, tilojen ja pintojen puhdistamista

²³ Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä tuoda esille, että korkein hallinto-oikeus (KHO) on ottanut käsiteltäväkseen myös asetuksella asetettuja ravitsemistoiminnan rajoituksia koskevan valituksen. KHO ei kuitenkaan ole antanut asiassa vielä ratkaisuaan, minkä vuoksi ei ole varmaa, ottaako se asiaa tutkittavakseen vai ei.

sekä ihmisten oleskelun järjestämistä sillä tavoin välttäen kuin se kyseisen toiminnan erityispiirteet huomioon ottaen on mahdollista, koskevia velvoitteita.

Pykälässä säädetyt velvoitteet olisivat voimassa ja niitä sovellettaisiin koko väliaikaisen säännöksen voimassaoloajan. Velvoitteiden voidaan katsoa olevan sillä tavoin asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien normaaliin terveysturvallisuuteen ja myös oikeutettuihin odotuksiin kuuluvia, että niiden asettamista toiminnanharjoittajalle lain voimassaolon ajaksi ei voida pitää kohtuuttomana. Noudattamalla kattavasti säädettäviä hygieniavelvoitteita on myös mahdollista välttää tiukempien rajoitteiden asettamista yhteiskunnassa. Näin ollen laajasti kaikille toimijoille asetettavat määräaikaiset melko pienin panoksin toteutettavissa olevat velvoitteet voivat osaltaan edesauttaa siinä, ettei toimintaan enemmän vaikuttavien ja kustannuksia enemmän aiheuttavien rajoitteiden asettaminen ole välttämätöntä.

Pykälässä tarkoitettuina asiakas- ja osallistujatiloina pidettäisiin tiloja, joissa oleskelee tavanomaisesti vaihteleva määrä henkilöitä ja jotka ovat avoimia asiakkaille ja osallistujille eli yleisölle tietynä aukioloaikana. Asiakas- ja osallistujatiloina pidettäisiin myös tiloja, joiden käyttö on rajoitettu esimerkiksi jäsenyyteen tai muun sopimussuhteen perusteella taikka joiden käyttö perustuu jonkin lakisäateisen palvelun saamiseen kuten kouluissa ja varhaiskasvatustoiminnassa. Lain tarkoituksena on ehkäistä koronavirustaudin leviämistä tilanteissa, joissa useita esimerkiksi eri perhepiireihin kuuluvia ihmisiä kokoontuu keskenään verrattain läheiseen kontaktiin, joka lisää riskiä tartunnalle. Tällaisina asiakas- ja osallistujatiloina pidettäisiin myös esimerkiksi erilaisia odotustiloja. Ehdotettava sääntely olisi rinnakkaista mahdollisen tiettyä toimintamuotoa muutoin koskevan erityissääntelyn kanssa. Esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä opetus- ja varhaiskasvatuksessa on varsin yksityiskohtaistakin sääntelyä toiminnalle asetettavista vaatimuksista ja edellytyksistä asiakas- ja potilasturvallisuuden tai lasten ja opiskelijoiden turvallisuuden varmistamiseksi. Tällöin tulisi soveltaa tiukemmat vaatimukset toiminnalle asetettavaa sääntelyä. Pykälässä asiakkaalla ja osallistujalla tarkoitettaisiin myös varhaiskasvatukseen osallistuvaa lasta, oppilaita ja opiskelijoita.

Säännöksen soveltamisalassa olisivat myös varhaiskasvatuksen järjestäjät sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjät, joiden tulisi noudattaa velvoitteita varhaiskasvatuksen, opetuksen, tutkimuksen ja muun toimintansa järjestämisessä. Oppilaitosten vastuu ei ulottuisi muiden toimijoiden käytössä oleviin tai niille vuokrattuihin tiloihin, esimerkiksi opiskelijajärjestöjen, ylioppilas- ja opiskelijakuntien sekä opiskelijaravintoloiden tiloihin. Oppilaitoksella tarkoitettaisiin tässä pykälässä peruskouluja, toisen asteen oppilaitoksia ja niiden asuntoloita, korkeakouluja, vapaan sivistystyön oppilaitoksia ja niiden asuntoloita sekä aikuisten ja taiteen perusopetuksen käytössä olevia opetustiloja. Taiteen perusopetusta voidaan omien tilojen lisäksi järjestää esimerkiksi päiväkodeissa, kouluissa, senioritaloissa, oppimiskeskuksissa ja kansalaisopistoissa. Eri koulutusasteilla, kuten ala-asteella ja korkeakouluissa, on toiminnassaan erilaisia erityispiirteitä, johtuen muun muassa oppilaiden ja opiskelijoiden iäkerosta. Esimerkiksi korkeakoulujen käsihygieniakäytänteiksi voi olla riittävää, että opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus käsien pesuun ja annetaan käsien pesua koskevat ohjeet esimerkiksi opastein, mutta varhaiskasvatuksessa tai ala-asteella käsihygieniakäytänteet voivat edellyttää aikuisen opastusta ja valvontaa.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin toimenpiteistä, joista asiakkaille ja toimintaan osallistujille tarkoitettujen sisätilojen ja rajattujen ulkotilojen hallinnasta vastaavan tahon tulisi huolehtia. Säännöksessä tarkoitettuja tiloja olisivat yleisölle avoimet tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitettut sisätilat sekä alueellisesti ja toiminnallisesti rajatut ulkotilat, kuten liikuntaan tai urheiluun sekä niiden seuraamiseen käytettävät alueet, huvipuistot ja festivaali-alueet sekä katsomo- ja jonotusalueet. Alueellisesti ja toiminnallisesti rajatulla ulkotilalla tar-

koitettaisiin sitä, että tilaa käytetään jonakin ajankohtana asiakkaille tai muille toimintaan osallistuville suunnattuun tarkoitukseen ja toiminnan järjestäjä vastaa kyseisen alueen käyttämisestä kyseiseen toimintaan. Näin ollen rajatulla ulkotilalla ei tarkoitettaisi yleisiä paikkoja kuten tietä, katua, jalkakäytävää tai puistoa, ellei niitä alueellisesti, toiminnallisesti ja ajallisesti rajatulla tavalla käytetä toimintaan, jota järjestää 3 momentissa tarkoitettu taho. Vaatimukset perustuvat tämän hetkiseen käytettävissä olevaan asiantuntijatietoon koronaviruksen leviämistavoista, joita on kuvattu tarkemmin yleisperusteluiden jaksossa 2.8 koronavirustaudin epidemiologinen ja lääketieteellinen tilannekuva, sekä leviämisen ehkäisyn välttämättömistä toimenpiteistä. Velvoitteet koskisivat sisätiloja sekä rajattuja ulkotiloja kuten urheilukatsomoita. Velvoitteet kohdistuvat elinkeinonharjoittajaan tai muuhun toimijaan, joka vastaa tilojen käytöstä asianomaiseen toimintaan. Merkitystä ei olisi sillä, onko toiminnan harjoittaja tiloissa vuokralla vai omistaako tämä itse liiketilan vaan velvoite kohdistuisi tiloissa muuta kuin tilojen vuokraamista koskevaa liiketoimintaa harjoittavaa tahoon. Tilojen hallinnasta kyseiseen toimintaan kyseisenä ajankohtana vastaavan tahon eli käytännössä tiloissa toimivan on viime kädessä huolehdittava velvoitteista. Jos toiminnanharjoittaja toimii vuokratiloissa, toiminnanharjoittaja ja vuokranantaja voivat sopia pykälässä säädettyjen velvoitteiden toteuttamisesta käytännössä. Varsinainen toiminnanharjoittaja kuitenkin vastaisi siitä, että pykälässä säädetyt velvoitteet olisi toimeenpantu asianmukaisesti.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan tilojen hallinnasta vastaavan toimijan on huolehdittava, että asiakkaille ja toimintaan osallistuvilla on mahdollisuus käsien puhdistamiseen. Käsihygieniasta huolehtiminen on yksi keskeisimmistä covid-19-epidemian leviämisen ehkäisemiseksi käytössä olevista toimista. Käsien puhdistamisella tarkoitetaan muun muassa käsien pesu- tai desinfiointimahdollisuutta. Momentin 2 kohdassa säädetäisiin, että asiakkaille ja toimintaan osallistuvilla on annettava toimintaohjeet koskien riittävän etäisyyden ylläpitämistä ja käsien puhdistamista. Lisäksi kohdan mukaan tulisi antaa muita vastaavia tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä koskevia ohjeita. Keskeisenä voidaan pitää muun ohella ohjeistusta siitä, että sairaana ei tule saapua asiakastiloihin tai osallistua toimintaan pykälässä tarkoitetuissa tiloissa yhdessä muiden ihmisten kanssa. Toimintaohjeet voisivat koskea myös muun muassa suun- nenäsuojusten käyttöä tiloissa. Toimintaohjeiden antaminen asiakkaille ja osallistujille voidaan toteuttaa kunkin toiminnasta vastaavan tahon toimintaan parhaiten sopivalla tavalla esimerkiksi kuulutuksin, kirjallisina ohjeina, opastetauluina, asiakkaiden käytöstä ohjaavina merkintöinä asiakastilassa tai muulla vastaavalla tehokkaalla tavalla. Esimerkiksi varhaiskasvatuksessa ja oppilaitoksissa hygieniakäytänteistä tulisi huolehtia lasten ja oppilaiden ikätason mukaisesti. Covid-19 voi tarttua myös kosketuksen kautta pinnoilta. Momentin 3 kohdassa säädetäisiin, että tilojen ja pintojen puhdistamista tulee tehostaa sen lisäksi, mitä muualla kyseisestä toiminnasta ja siinä käytettävien tilojen puhdistamisesta säädetään. Työterveyslaitos on laatinut yhteistyössä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa ohjeistuksen siivouksesta covid-19-tartuntojen ehkäisemiseksi. Siivousohjetta voidaan soveltaa myös yleiseen siivoukseen vähentämään tartuntatautien leviämistä. Usein kosketeltavat pinnat, kuten ovenkahvat, käsinojat, pöytäpinnat, valokatkaisijat, vesihanat, tulisi puhdistaa huolellisesti ja usein. Tiloissa, joissa useat ihmiset koskettelevat pintoja, puhdistus tulisi tehdä vähintään päivittäin. Jos on mahdollista, puhdistus tulisi suorittaa useamminkin esimerkiksi 2-4 tunnin välein varsinkin epidemian aikana. Tiettyjen toimialojen, esimerkiksi kauneushoitoloiden ja tatuointistudioiden, hygieniamääräyksistä säädetään erikseen. Tämän hetkisen asiantuntijatiedon mukaan covid-19-tauti voi tarttua kosketuksen kautta myös pinnoilta yleisperusteluiden jaksossa 2.8 kuvatulla tavalla.

Pykälän 2 momentin mukaan asiakkaiden ja osallistujien oleskelu tulisi järjestää niin väljästi kuin se kyseisen toiminnan erityispiirteet huomioon ottaen olisi mahdollista ja mahdolliset asiakaspaikat tulisi sijoittaa vastaavasti riittävän etäälle toisistaan. Edellä yleisperustelujen jaksossa 2.8. kuvatulla tavalla ihmisten fyysinen läheisyys luo edellytyksiä koronavirustartunnoille ja

epidemian leviämiselle. Pykälän 2 momentti tarkoittaisi, että lähikontaktien syntymisen estämiseen tulisi pyrkiä sellaisin keinoin, jotka kohtuudella ovat elinkeinonharjoittajan tai muun toiminnasta vastaavan tahon käytettävissä siten, että kyseinen toiminta voi jatkua mahdollisimman häiriöttä, mutta turvallisesti. Säännös voisi siis tarkoittaa esimerkiksi muutenkin toimintaan osallistuvien asiakkaiden tai osallistujien aiemmasta poikkeavien toimintakäytänteiden omaksumista kuten kättelyn, halaamisen tai muun koskettamisen välttämistä. Velvoite pyrkiä väljyyteen voisi tarkoittaa myös esimerkiksi kuoroharrastukseen osallistuvien laulajien sijoittamista käytettävissä olevassa tilassa mahdollisimman väljästi.

Myös tiiviit jonot, ruuhkat ja henkilöiden muu pakkautuminen tiloissa tulisi pyrkiä estämään esimerkiksi kulkua ja oleskelua ohjaavin kuulutuksin. Tarkoitus ei ole, että asiakkailta ja osallistujilta edellytettäisiin esimerkiksi vähintään kahden metrin etäisyyden pitämistä toisiinsa, mutta toiminnasta vastaavan tulisi pyrkiä järjestämään olosuhteet sellaisiksi, että asiakkailta ja osallistujilla olisi mahdollisuus toimia näin. Esimerkiksi aukiolosääntelyn kumoaminen vuonna 2018 ja elinkeinonharjoittajan mahdollisuus itse päättää aukiolosta mahdollistaa osaltaan aukiolon suunnittelun väljyyden varmistamiseksi asiakkaiden ja seurueiden välillä. Myös esimerkiksi kouluissa voidaan pyrkiä eri luokkien välisten kontaktien minimoimiseen porrastamalla ruokailua ja välitunteja. Koulutuksen järjestäjien todelliset mahdollisuudet huolehtia esimerkiksi etäisyyden ylläpitämisestä ovat erilaiset eri koulutusasteilla. Koulutuksen järjestäjien olisi otettava huomioon varhaiskasvatuksessa ja oppilaitoksissa olevien lasten ja opiskelijoiden ikä ja kehitystaso sekä muut toiminnan ominaispiirteet. Varhaiskasvatuksessa riittävän etäisyyden ylläpitämisen vaatimus voitaisiin toteuttaa esimerkiksi niin, että lapsiryhmiä ei sekoiteta tai yhdistetä keskenään. Alakouluissa väljyyden vaatimus voitaisiin toteuttaa esimerkiksi niin, että opetusryhmät pidettäisiin erillään koko koulupäivän ajan. Jos opetusryhmien erillään pitäminen esimerkiksi yläkouluissa, toisen asteen oppilaitoksissa ja korkeakouluissa olisi mahdotonta, tulisi panostaa esimerkiksi hygieniaan ja riittävästä turvaväleistä ohjeistamiseen sekä pyrkiä porrastamaan opetusta ja muuta toimintaa siten, että opiskelijoiden on mahdollista ylläpitää riittävä etäisyyttä muista henkilöistä. Etäisyyden ylläpitämisen vaatimus voitaisiin toteuttaa myös rytmittämällä opetusta sekä ulkotiloja hyödyntämällä siten, että samassa tilassa olisi mahdollisimman vähän henkilöitä. Ehdotettu sääntely ei kuitenkaan koskisi opetustoimen lainsäädännön mukaisia ryhmäkokoja, eikä ehdotetun sääntelyn nojalla kunta tai aluehallintovirasto voisi määrätä etäopetukseen siirtymisestä. Ehdotettu sääntely ei antaisi kunnalle tai aluehallintovirastolle toimivaltaa määrätä alueellaan varhaiskasvatulainsäädännössä säädettyjä henkilöstömitoituksia tiukemmista mitoituksista. Päiväkotien ja perhepäivähoidon kasvatushenkilöstön ja lasten välisestä suhdeluvun vähimmäisvaatimuksesta säädetään varhaiskasvatusasetuksessa (753/2018). Kunta voi halutessaan päättää lakisääteisiä mitoituksia tiukemmista mitoituksista alueellaan nojaten varhaiskasvatusasetukseen.

Ihmisten välisen fyysisen etäisyyden ylläpitäminen kuuluu koronavirustartuntojen ehkäisyn tärkeimpiin keinoihin. Asiakkaille suunnattuja palveluja tarjoavassa elinkeinotoiminnassa kysymys on tartuntojen yleisen ehkäisemisen lisäksi siitä, että asiakkailta on oikeus edellyttää toisten asiakkaiden ylläpitävän fyysisestä etäisyyttä ja toimivan muutoinkin asianmukaisten hygieniakäytänteiden mukaisesti sekä elinkeinonharjoittajan valvovan sitä. Elinkeinonharjoittajien tulisi voida edellyttää asiakkailta toimintaohjeiden noudattamista ja tarvittaessa puuttua asiakkaan epäasialliseen käytökseen. Varsinaiset asiakkaiden ja muiden toimintaan osallistuvien oleskelun järjestämistä koskevat rajoitukset sisältyvät esitysluonnoksen 58 d §:ään, eikä nyt ehdotettavasta 58 c §:stä voida johtaa sitovia rajoituksia esimerkiksi asiakaspaikkojen määrän rajoittamiseen.

Pykälän 3 momentissa todettaisiin tahot, joita velvoite koskee. Näitä olisivat momentin 1 kohdan mukaan yksityisoikeudelliset oikeushenkilöt kuten elinkeinotoimintaa harjoittavat yritykset, mutta myös yhdistykset, säätiöt ja osuuskunnat. Pykälässä säädetty velvoitteet koskisivat muita elinkeinonharjoittajia, jotka toiminnassaan käyttävät asiakkaille tarkoitettuja tiloja ja vastaavat niistä, kuin majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain (308/2006) 1 §:n 2 momentin 6 kohdassa tarkoitettuja ravitsemistoiminnan harjoittajia, joita koskevista velvoitteista säädetään tämän lain 58 a §:ssä. Lisäksi sääntely koskisi myös muuta pykälässä säädettyjä edellytykset täyttävää toimintaa kuten yhdistystoimintaa. Myös muissa toimintaan osallistuvilla avoimissa tiloissa kuin elinkeinotoiminnan asiakastiloissa olisi perusteltua noudattaa vastaavia hygieniakäytänteitä kuin elinkeinotoiminnassa. Siksi sääntely on perusteltua ulottaa koskemaan myös muun muassa yleishyödyllistä toimintaa. Käytännössä velvoite koskisi erilaisia oikeuskelpoisia rekisteröityjä yhteisöjä kuten yhdistyksiä, säätiöitä, osuuskuntia ja yleishyödyllisiä osakeyhtiöitä, jotka järjestävät toimintaa, jossa fyysisiä lähikontakteja syntyy. Tällaisia yhteisöjä ovat esimerkiksi yhdistysrekisteriin rekisteröidyt yhdistykset ja säätiörekisteriin rekisteröidyt säätiöt. Esimerkkinä tällaisesta toiminnasta voidaan mainita urheiluseurojen toiminta. Lisäksi sääntelyn piirissä olisivat muun muassa osakeyhtiömuodossa toimivat ammattikorkeakoulut sekä säätiöyliopistot.

Momentin 2 kohdan mukaan velvoite koskisi yksityisiä elinkeinonharjoittajia kuten itsenäisiä ammatinharjoittajia. Momentin 3 kohdan mukaan velvoite koskisi kuntien ja kuntayhtymien asiakas- ja osallistujatiloja kuten päiväkotia, kouluja tai uimahalleja. Momentin 4 kohdan mukaan sääntelyn piirissä olisivat myös uskonnolliset yhdyskunnat. Uskonnollisella yhdyskunnalla viitataan uskonnonvapauslain (453/2003) 2 §:n määritelmään. Uskonnollisella yhdyskunnalla tarkoitetaan evankelis-luterilaista kirkkoa, ortodoksisista kirkkokuntaa ja uskonnonvapauslain 2 luvussa säädettyllä tavalla rekisteröityä uskonnollista yhdyskuntaa. Velvoite koskisi uskonnollisia yhdyskuntia siltä osin kuin ne harjoittavat toimintaansa pykälän 1 momentissa tarkoitetuissa tiloissa riippumatta siitä, käytetäänkö tilaa uskonnonharjoittamiseen vai muuhun toimintaan. Muuta kuin uskonnonharjoittamiseksi katsottavaa toimintaa voi olla esimerkiksi kerhotoimintaa. Uskontoa voi harjoittaa myös yhteisö, joka ei ole rekisteröitynyt uskonnolliseksi yhdyskunnaksi. Tällaisen yhteisön piirissä tapahtuva uskonnonharjoittaminen voi kuulua pykälän soveltamisalaan, jos yhteisö on jokin 2 momentin 1-3 kohdissa tarkoitetuista toimijoista. Velvoite ei koskisi rekisteröimättömiä yhteisöjä. Uskonnonharjoittamisella tarkoitetaan toimintaa, joka kuuluu uskonnonvapauden ydinalueeseen perustuslain 11 §:n sekä Euroopan ihmisoi-keussopimuksen 9 artiklaa koskevan tulkintakäytännön mukaisesti.

Uskonnonharjoittamiseen katsotaan kuuluvan esimerkiksi jumalanpalvelus (PeVL 7/2005 vp, s. 5) sekä muut uskonnolliset toimitukset ja tilaisuudet evankelis-luterilaisessa kirkossa, ortodoksisessa kirkkokunnassa ja muussa uskonnollisessa yhdyskunnassa. Uskonnonharjoittamiseen kuuluu myös tällaisten yhteisöjen ja yhdistysten uskonnonharjoitukseen kiinteästi liittyvä opetus- ja julistustoiminta, ellei Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu. Avioliittoon vihkiminen on uskonnollisessa yhdyskunnassa osa uskonnon harjoittamisen oikeutta (PeVL 8/2008 vp, s. 2). Toisaalta esimerkiksi koulujen päättäjaisperinteeseen kuuluvan suvivirren laulamista ei katsota uskonnonharjoittamiseksi (PeVM 10/2002 vp, s. 4 ja 7). Momentin 5 kohdan mukaan velvoite koskisi myös julkisoikeudellisia laitoksia ja yliopistoja. Sääntelyn tarkoituksena on estää koronavirustartuntojen leviämistä, eikä tästä näkökulmasta merkitystä ole sillä, missä organisaatiomuodossa tai minkä tahon toimesta toimintaa, jossa fyysisiä lähikontakteja syntyy, harjoitetaan. Velvoite ei kuitenkaan koske pykälän 4 momentissa tarkoitettua toimintaa jäljempänä todetuilla perusteilla.

Momentin 5 kohdan mukaan velvoite koskisi myös julkisoikeudellisia laitoksia, joista voidaan sääntelyn tarkoituksen kannalta keskeisimpinä mainita Kansaneläkelaitos, jonka osalta viranomaistoiminnan sallimista koskeva 5 momentissa säädetty poikkeus voisi kuitenkin tulla sovellettavaksi, sekä julkisoikeudelliset yliopistot.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että ehdotettava sääntely ei koskisi yksityis- ja perhe-elämän piiriin kuuluvaa toimintaa kuten yksityishenkilöiden järjestämiä hääjuhlia tai muita vastaavia yksityisiä juhlatilaisuuksia. Yksityis- ja perhe-elämän piirillä säännöksessä viitataan jokaiselle ihmiselle kuuluvaan sellaiseen henkilökohtaiseen elämänpiiriin, jossa yksilöllä on oikeus elää omaa elämäänsä vapaana viranomaisten tai muiden ulkopuolisten aiheuttomalta puuttumiselta ja joka nauttii perustuslain 10 §:n ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa turvattua yksityis- ja perhe-elämän suojaa. Tällaisessa henkilökohtaisessa elämänpiirissä on keskeisesti kysymys perheen, suvun ja henkilön muun lähipiirin keskinäisistä suhteista ja toiminnasta tämän piirin sisällä tai puitteissa. Henkilöliikennettä koskevista vastaavista toimenpiteistä säädettäisiin 58 e §:ssä. Sääntelyä ei myöskään sovellettaisi työsopimuksen perusteella taikka virkasuhteessa tai siihen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa tehtävään työhön, vaan näihin sovelletaan työturvallisuuslakia (738/2002).

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että velvoitteet eivät saisi rajoittaa oikeutta lakisääteisiin palveluihin, oikeutta saada asiansa käsitellyksi toimivaltaisessa viranomaisessa tai estää virkamiestä suorittamasta virkatehtäviään tai työntekijöitä hoitamasta työsopimuksen mukaisia työtehtäviä. Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Käsitelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla. Pykälän 5 momentin sääntely tarkoittaisi muun ohella sitä, että viranomaisen ei voisi toteuttaessaan tämän pykälän valvontatehtävää määrätä asiakastiloja suljettavaksi mahdollisen tämän pykälän mukaisen velvoitteen laiminlyönnin perusteella. Sääntely koskee asiakkaille ja osallistujille suunnatussa toiminnassa käytettäviä tiloja. Työsopimuksen perusteella taikka virkasuhteessa tai siihen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa tehtävään työhön sovellettaisiin työturvallisuuslakia (738/2002).

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin lisäksi asemista, terminaaleista tai muista vastaavista tiloista vastaavilta ja henkilöliikenteen palveluntarjoajilta edellytetyistä riittävästä järjestelyistä koronavirustaudin leviämisen estämiseksi, joilla mahdollistetaan riittävän väljyyden ylläpito mahdollisissa ruuhkatilanteissa. Järjestelyillä pyrittäisiin siihen, että matkustajia, näiden saattajia ja muita henkilöliikenteen yhteydessä olevien tilojen palveluita käyttäviä asiakkaita ohjattaisiin liikkumaan riittävän väljästi ja lähikontaktit minimoiden. Järjestelyt, joilla ohjataan matkustajia, näiden saattajia ja muita asiakkaita henkilöliikenteen yhteydessä olevissa tiloissa, voisivat olla esimerkiksi erilaiset vain matkustajille osoitetut kulkukäytävät tai lattiateippauksilla rajatut alueet. Tässä momentissa tarkoitetaan hyvin monenlaisia tiloja: osa tiloista on selkeästi vain liikenteeseen liittyvässä käytössä, kun taas toisinaan esimerkiksi juna- tai linja-autoaseman yhteydessä on ostoskeskus. Tässä momentissa mainittuina tiloina ei pidettäisi avoimia henkilöliikenteen ulkotiloja, kuten yksittäisiä pysäkkikatoksia tai asemien ulkolaitureita, joissa väljyys ihmisten välillä on helposti toteutettavissa ilman ohjaustakin eikä ruuhkia synny. Jos kuitenkin ulkotila on rajattu ja esimerkiksi hyvin umpinainen mahdollistaen ruuhkien syntymisen ja näin ollen taudin leviämisen, tilan hallinnasta vastaavan elinkeinonharjoittajan tai muun vastaavan tahon ja kuljetus- tai liikennepalvelun palveluntarjoajan olisi huolehdittava riittävästä järjestelyistä covid-19-taudin leviämisen estämiseksi.

58 d §. Asiakkaille ja osallistujille tarkoitettujen tilojen käytön edellytykset covid-19-epidemiasta aiheutuvan terveydenhuollon kuormittumisen ehkäisemiseksi. Pykälässä säädettäisiin kunnan ja aluehallintoviraston mahdollisuudesta päättää yleisölle avoimien asiakas-, osallistuja- ja odotustilojen käytölle asetettavista väliaikaisista edellytyksistä tilanteessa, jossa alueen epidemiatilanne on vakava, pykälässä 58 c säädetyt toimenpiteet ja muut jo toteutetut toimenpiteet eivät ole riittäviä ja ihmisten välisten lähikontaktien rajoittaminen on välttämätöntä covid-19-epidemiasta aiheutuvan terveydenhuollon ylikuormittumisen ehkäisemiseksi. Toisin kuin 58 c §:ssä säädetyt velvoitteet, jotka olisivat voimassa koko maassa sääntelyn voimassaoloajan, tässä pykälässä säädetyt velvoitteet olisivat viranomaispäätöksen mukaisesti voimassa rajatulla alueella kuten tietyssä kunnassa tai tietyssä aluehallintoviraston alueella ja enintään kuukauden kerrallaan.

Laissa säädettäisiin ja päätöksessä todettaisiin velvoitteen asiallinen, alueellinen ja ajallinen ulottuvuus. Asiallisesti kyse olisi ihmisten välisen fyysisen lähikontaktin välttämisestä laissa säädetyssä ihmismäärän ylittävissä tilanteissa. Viranomaispäätös olisi alueellinen. Se olisi voimassa joko kunnan alueella tai aluehallintoviraston alueella. Päätöksen ajallisesta ulottuvuudesta säädettäisiin siten, että päätöksen voisi tehdä enintään kuukaudeksi kerrallaan, mutta se olisi välittömästi kumottava, jos edellytykset sen voimassa ololle eivät enää täytyisi.

Pykälässä säädetty velvoite kohdistuisi samoin kuin 58 c § kaikkiiin toimijoihin, jotka vastaavat asiakkaille ja osallistujille tarkoitettujen tilojen hallinnasta päätöksessä määritellyllä alueella eli joko kunnassa tai aluehallintoviraston toimialueella. Velvoite kohdistuisi elinkeinonharjoittajaan tai muuhun toimintaa järjestävään tahoon, joka vastaa tilojen käytöstä asianomaiseen toimintaan. Näin ollen kaikkien alueella toimivien asiakkaille ja osallistujille tarkoitettujen tilojen hallinnasta ja niiden käytöstä vastaavien toimijoiden, tulisi ryhtyä toimenpiteisiin, joilla varmistettaisiin tosiasiallinen mahdollisuus lähikontaktien välttämiseen ja estettäisiin näin koronavirustaudin leviäminen. Velvoite toimenpiteisiin ei näin ollen rajautuisi tiettyyn toimialaan, vaan se koskisi päätöksen kattamalla alueella kaikkia toimialoja, joiden toiminnassa käytetään yleisölle avoimia asiakastiloja kuten kaupat, museot, teatterit, elokuvateatterit, konserttitalit, liikuntaan tai urheiluun käytettävät tilat, kirkot, moskeijat, rukoushuoneet tai muut uskonnonharjoittamiseen tarkoitettut tilat sekä muut asiakas- ja osallistujatilat. Pykälä ei soveltuisi 58 a §:ssä tarkoitettuun toimintaan eli ravitsemisliikkeiden toiminnasta säädetään erikseen lain 58 a ja 58 b §:ssä. Vastaavasti kuin 58 c § säännös koskisi myös muuta pykälässä säädettävät edellytykset täyttävää toimintaa kuten yhdistystoimintaa, uskonnollisten yhdyskuntien toimintaa sekä julkisyhteisöjen kuten kuntien järjestämää toimintaa. Soveltamisalaa on selostettu tarkemmin edellä 58 c §:n säännöskohtaisissa perusteluissa.

Viranomaispäätöksessä asetettaisiin yleisölle avoimien asiakas-, osallistuja- ja odotustilojen käytön edellytykseksi sen, että tilojen hallinnasta vastaava taho järjestää tilassa tai sen osassa oleskelun asiakasmäärää rajoittamalla, asiakaspaikka- tai tilajärjestelyin tai muilla tavoin siten, että asiakkaiden, toimintaan osallistuvien ja seurueiden on tosiasiallisesti mahdollista välttää 6 momentissa säädetty lähikontakti toisiinsa. Jos toimintaa ei ole mahdollista järjestää tällä tavoin, asiakas- ja osallistujatiloja ei voisi käyttää. Jos toimija ei tiedä, miten sen tulisi toimintansa järjestää siten, että asiakkaiden ja osallistujien välinen lähikontakti olisi tosiasiallisesti vältettävissä, viranomaisen tulisi hyvän hallinnon periaatteiden ja hallintolain (434/2003) mukaisesti ohjeiden ja opastuksen kautta avustaa toimijaa täyttämään päätöksessä todetun velvoitteen. Viranomaisen on hallintolain 8 §:n mukaan toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin.

Tartuntatautilain 7 §:n mukaisesti tartuntatautien torjunnan kansallisena asiantuntijalaitoksena toimii Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, joka tukee asiantuntemuksellaan sosiaali- ja terveysministeriötä ja aluehallintovirastoja, ylläpitää tartuntatautien torjuntaa palvelevia valtakunnallisia epidemiologisia seurantajärjestelmiä sekä ohjaa ja tukee tartuntatautien torjuntatyötä kunnissa, sairaanhoitopiirien kuntayhtymissä ja sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayksiköissä.

THL:n vastuulla on asiantuntemuksensa nojalla arvioida alueen epidemiologisen tilanteen asettamaa tartuntatautiriskiä sekä ohjeistaa ja tukea muiden terveysviranomaisten toimintaa näiden riskien edellyttämässä erilaisissa toimenpiteissä ja niiden kriteereissä sekä vaihtoehdoissa. THL:n tulee tuottaa tietoa riskien vakavuudesta, luonteesta sekä arvioida tarpeet riskien torjumiseksi tarpeellisista tartuntatautilain mukaisista toimenpiteistä, samoin kuin näiden toimenpiteiden tilannekohtaisessa harkinnassa käytettävän lääketieteellisen harkinnan kriteereistä.

Pykälän *1 momentin* mukaan asiakas- ja osallistujatilojen käytön edellytyksenä olisi, että toimija järjestäisi tilojen käytön niin, että asiakkaiden ja seurueiden on tosiasiallisesti mahdollista välttää lähikontakti toisiinsa. Velvoite kohdistuisi toimijaan, joka järjestää asiakkaille tai osallistujille tarkoitettua toimintaa kyseisessä tilassa. Velvoite ei koskisi tahoa, joka toimii vuokranantajana ja vuokraa tilan toisen tahon käyttöön. Seurueella tarkoitettaisiin oman ilmoituksensa mukaisesti ryhmää, joka saapuu asiakastilaan yhdessä ja joka myös muissa tilanteissa kyseisen asiakastilan ulkopuolella on lähikontaktissa toisiinsa. Toiminnan järjestäjällä ei siis olisi velvoitetta selvittää mahdollista seurueeseen kuulumista, vaan asia todettaisiin asiakkaiden ja seurueen oman ilmoituksen mukaisesti. Velvoite tarkoittaisi, että toiminnan järjestäjän olisi huolehdittava siitä, että asiakkaalla tai osallistujilla on tosiasiallisesti mahdollisuus olla erillään muista asiakkaista ja seurueista. Käytännössä oleskelun järjestäminen vaatimuksen mukaisesti voisi vaatia erityisiä teknisiä tilajärjestelyitä kuten väliseinien, pleksien ja muiden vastaavien ihmisiä toisistaan erottavien tilaratkaisujen tekemistä, asiakaspaikkojen uudelleen sijoittamista ja käytön rajoittamista, asiakaskulun ohjaamista tai viime kädessä myös asiakasmäärän rajoittamista, jos lähikontaktien välttäminen ei ole muilla tavoin mahdollista. Velvoitteen voisi toteuttaa myös esimerkiksi porrastamalla aikataulullisesti asiakkaiden saapumista tilaan tai oleskelua tilassa. Toiminnan järjestäjä voisi toteuttaa toimenpiteet tavalla, joka soveltuu kunkin asiakastilan ominaisuuksiin kuten kokoon, mahdollisiin kiinteisiin rakenteisiin, asiakaspaikkojen sijaintiin ja asiakkaiden tavanomaiseen toimintaan tilassa. Tällä tavoin velvoitteen käytännön toteuttamisessa on mahdollista ottaa huomioon eri toimialojen ja yksittäisten elinkeinonharjoittajien tilanne. Toimijan on siis mahdollistettava omilla ratkaisuillaan uskottavalla tavalla lähikontaktien välttäminen ja tällä tavoin ohjattava asiakkaiden käyttäytymistä tilassa. Toisaalta sääntely mahdollistaa liikkumavaraa elinkeinonharjoittajalle ja muulle toiminnan järjestäjälle kyseisen toiminnan erityispiirteet huomioon ottavalla tavalla. Näin ollen perustuslaissa turvattuun elinkeinonvapauteen, uskonnonvapauteen sekä kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen puuttuvan sääntelyn voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään eli ihmisten terveyden suojeleluun nähden.

Perusoikeuksien rajoittamista koskevan päätöksen edellytyksenä on, että toimenpide olisi tehokas ja sillä olisi vaikuttavuutta sen tavoitteen saavuttamisessa, johon rajoitustoimella pyritään ja jonka toteutumisen turvaamiseksi rajoitus olisi välttämätöntä asettaa. Tämän vuoksi on perusteltua muuttaa sääntelyä siten, että rajoituspäätöksen tekeminen olisi kytketty sen tavoitteena olevaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen riittävyyden ja siten myös ihmisten hengen ja terveyden suojaamiseen jopa covid-19-taudilta suojaamista laajemmin.

Pykälän *2 momenttia* muutettaisiin siten, että päätöksenteon kriteerinä olevat epidemiologiset ja lääketieteelliset perusteet tiukentuisivat. Jatkossa päätös voitaisiin tehdä vain, jos päätöksen

tekeminen olisi väestön terveyden vaarantavan covid-19-taudista aiheutuvan vakavan terveydenhuollon ylikuormittumisen ehkäisemiseksi välttämätöntä. Lisäksi päätös voitaisiin kuitenkin tehdä myös silloin, jos covid-19-rokotteiden vaikuttavuus vakavaa tautimuotoa vastaan olisi merkittävästi heikentynyt ja päätöksen tekeminen olisi tämän vuoksi välttämätöntä vakavan terveyden ja hengenvaaran ehkäisemiseksi.

Soveltamiskynnyksen muutos johtuu siitä, että Suomen nykyisessä covid-19-epidemiatilanteessa on lääketieteellisesti sekä epidemiologisesti oikeasuhtaisempaa ryhtyä tarvittaviin rajoitustoimiin taudin ilmaantuvuuden ja epidemian leviämisen ehkäisemisen asemesta nimenomaisesti covid-19-epidemiasta aiheutuvien vakavien yhteiskunnallisten haittojen ehkäisemiseksi, kuten erityisesti terveydenhuollon palvelujen ylikuormittumisen ehkäisemiseksi. Soveltamiskynnyksen muutosta on perusteltu tarkemmin esityksen kohdassa 4.1 Pääasialliset vaikutukset.

Ehdotettu pykälä vastaisi siis suurelta osin 30.6.2022 voimassa olleen 58 d §:n sanamuotoa, mutta päätöksenteon kriteereitä tiukennettaisiin. Samoin soveltamiskynnystä muutettaisiin siten, ettei keskeistä jatkossa olisi enää tartuntojen leviämisen ehkäiseminen, vaan nimenomaisesti covid-19-taudista aiheutuva vakava ja ihmisten hengen ja terveyden vaarantava terveydenhuollon kuormittumisen uhka. Soveltamiskynnyksen muutosta on perusteltu tarkemmin esityksen kohdassa 4.1 Pääasialliset vaikutukset. Pykälän perusteluja on kuvattu yksityiskohtaisemmin hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 245/2020) kappaleessa 7. Säännöskohtaiset perustelut.

58 e §. *Henkilöliikennettä koskevat toimenpiteet covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi.* Ehdotettu säännös vastaisi 30.6.2022 asti voimassa olevan väliaikaisen 58 e §:n sanamuotoa. Pykälässä säädettäisiin henkilöliikenteessä käytettävistä toimenpiteistä covid-19-taudin leviämisen estämiseksi. Henkilöliikennettä koskevista toimenpiteistä vastaisi liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa ja Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettu kuljetuspalvelun tarjoaja ja osaltaan tämän toimeksiannosta toimiva liikennöitsijä. Liikenteen palveluista annetun lain 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan kuljetuspalvelulla tarkoitetaan henkilöiden tai tavaroiden kuljettamista. Lisäksi soveltamisalaan kuuluvalla palveluntarjoajalla ja liikennöitsijällä tulisi olla toimipaikka Suomessa tai olla muuten Suomen oikeudenkäytön piirissä tai palveluntarjoajan liikennöimän palvelun lähtö- tai saapumipaikan olisi oltava Suomessa tai palvelun kulkea Suomen kautta.

Pykälässä säädetyt velvoitteet olisivat määräaikaisia. Velvoitteiden asettamista kuljetusten tarjoajalle ja osaltaan tämän toimeksiannosta toimivalle liikennöitsijälle ei voida pitää kohtuuttomina lain voimassaolon ajaksi, koska velvoitteet vahvistavat kuljetusten terveysturvallisuutta ja lisäävät matkustajien luottamusta henkilöliikenteeseen. Näin ollen määräaikaiseksi säädettävät ja melko lieviä taloudellisia vaikutuksia aiheuttavat velvoitteet kuljetuspalvelun tarjoajalle ja tämän toimeksiannosta toimivalle liikennöitsijälle voivat ehkäistä covid-19-taudin leviämistä ja sitä, ettei ole välttämätöntä asettaa palveluntarjoajien ja liikennöitsijöiden toimintaan enemmän vaikuttavia ja kustannuksia enemmän aiheuttavia rajoitteita terveydenhuollon ylikuormittumisen ehkäisemiseksi.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan palveluntarjoajan ja osaltaan liikennöitsijän olisi toiminnassaan huolehdittava siitä, että liikennevälineen matkustajien käyttöön tarkoitetut tilat ja pinnat puhdistettaisiin säännöllisesti ja puhdistamista tehostettaisiin sen lisäksi, mitä muualla kyseisen toiminnan osalta puhdistamisesta säädetään riittävän hygieniatason saavuttamiseksi ja säilyttämiseksi sekä muita vastaavia tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä noudatettaisiin. Liikennevälineellä tarkoitetaan liikenteen palveluista annetun lain 216 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaista ajoneuvoa, ilma-alusta, alusta ja vesikulkuneuvoa, rautatieliikenteen kalustoa sekä näihin

liittyviä laitteita. Matkustajan käyttöön tarkoitetut tilat tarkoittavat edellä mainittujen liikennevälineiden sisätiloja. Työterveyslaitos on laatinut yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa ohjeistuksen siivouksesta covid-19-tartuntojen ehkäisemiseksi. Siivousohjetta voidaan soveltaa myös yleiseen siivoukseen vähentämään tartuntatautien leviämistä. Usein kosketeltavat pinnat, kuten ovenkahvat, käsinojat, pöytäpinnat, valokatkaisijat, vesihanat, tulisi puhdistaa huolellisesti ja usein. Tiloissa, joissa useat ihmiset koskettelevat pintoja, puhdistus tulisi tehdä vähintään päivittäin. Jos on mahdollista, puhdistus tulisi suorittaa useamminkin esimerkiksi 2-4 tunnin välein varsinkin epidemian aikana. Liikennevälineissä puhdistukset tulisi suorittaa esimerkiksi vuorovälein. Muilla vastaavilla käytänteillä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että palveluntarjoajan ja osaltaan liikennöitsijän olisi varattava liikennevälineeseen tarpeeksi muun muassa roskakoreja tai -pusseja matkustajien käyttöön ja vaihdettava näitä tarpeeksi usein, kun matkustajat käyttävä suositusten mukaisia kasvosuojaimia sekä muita vastaavia toimia. Lisäksi käytänteisiin sisältyy hyvän ilmanvaihdon varmistaminen liikennevälineessä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan palveluntarjoajan ja osaltaan liikennöitsijän olisi huolehdittava matkustajille tarjottavasta mahdollisuudesta riittävän hygieniatason ylläpitämiseen liikennevälineessä sekä toimintaohjeista tartuntataudin leviämisen estämiseksi, kuten riittävän etäisyyden ylläpitämisestä, käsien puhdistamisesta, kasvosuojusten käyttämisestä ja muista vastaavista käytänteistä. Palveluntarjoajan ja osaltaan liikennöitsijän tulisi varmistaa, että näiden liikennevälineissä olisi varattu riittävästi esille desinfiioivia käsihuuhteita matkustajien käytettäväksi. Palveluntarjoajan ja osaltaan liikennöitsijän tulisi kehottaa matkan alussa, sen aikana ja mahdollisen paluumatkan yhteydessä matkustajiaan pitämään matkustajien välillä riittävä väljyys ja käyttämään kasvomaskeja matkan aikana, jos palveluntarjoaja tai liikennöitsijä on katsonut niiden käytön suosittelun aiheelliseksi hygieniatason säilyttämiseksi ja tartuntataudin leviämisen estämiseksi, sekä muista mahdollisista toimenpiteistä tartuntariskin vähentämiseksi ja toimista, mikäli matkustaja saa covid-19-tartuntaa sopivia oireita. Kasvomaskien käyttämisestä annettavien toimintaohjeiden osalta on huomioitava, että ohjeiden oikeudellinen merkitys riippuu matkustajan ja liikenteenharjoittajan välisestä sopimus-oikeudellisesta suhteesta. Palveluntarjoaja ja liikennöitsijä voisivat välittää tietoa esimerkiksi lipunosto ja -varausjärjestelmissään, opasteissaan, muissa ohjeissaan ja kuulutuksissaan.

58 f §. *Matkustajamäärän väliaikainen rajoittaminen covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi.* Pykälän voimassaolo päättyy 30.6.2022 eikä sen voimassaoloa jatketaisi. Covid-19-epidemian aikana matkustajamäärää on Traficomilta saadun tiedon mukaan rajoitettu koko aikana vain kaksi kertaa. Näin ollen sääntelyä ei voida pitää keskeisenä ja välttämättömänä covid-19-epidemian ehkäisemisen tai siitä aiheutuvien haittojen torjunnan näkökulmasta.

58 g §. *Tilojen väliaikainen sulkeminen asiakkailta ja osallistujilta covid-19-epidemiasta aiheutuvan terveydenhuollon ylikuormittumisen ehkäisemiseksi.* Viimesijaisena keinona ehdotetaan säädettäväksi mahdollisuudesta väliaikaisesti sulkea tiettyjä elinkeinotoiminnan ja muun toiminnan tiloja asiakkailta ja muilta toimintaan osallistuvilta fyysisten lähikontaktien välttämiseksi edelleen, epidemian leviämisen estämiseksi ja siten terveydenhuollon välttämättömien palvelujen ylikuormittumisen ehkäisemiseksi. Pykälä vastaisi suurelta osin 30.6.2022 saakka voimassaolevan 58 g §:n sanamuotoa. Pykälän otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että se kuvaisi osin muutetun sääntelyn sisältöä ja tavoitetta paremmin. Lisäksi elinkeinon harjoittamisen oikeutta voimakkaasti rajoittavan päätöksen asettamiskriteerejä tiukennettaisiin huomattavasti sekä säännöksen soveltamisalaa supistettaisiin merkittävästi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä kriteereistä, joiden tulisi täytyä, jotta päätös tilojen käytön sulkemisesta voitaisiin tehdä. Päätös voitaisiin tehdä vain sellaisissa tilanteissa, joissa vähintään kaksi välttämätöntä terveydenhuollon palvelua uhkaisi kuormittua väestön terveyttä

uhkaavalla tavalla ja kuormitus johtuisi nimenomaisesti vaikeasta covid-19-infektiosta. Säännöksessä määriteltäisiin tarkkarajaisesti sellaiset välttämättömät terveydenhuollon palvelut, joiden kuormittumisen johdosta päätös olisi mahdollista tehdä. Soveltamiskriteerinä vähintään kahden välttämättömän terveydenhuollon palvelun ylikuormittumisen uhan arvioidaan ilmentävän koko palvelujärjestelmän kuormitusta paremmin kuin ainoastaan yhteen palveluun kohdistuvan uhan ja toisaalta nostavan rajoitustoimenpiteen soveltamisen kynnyistä tarkoituksenmukaisesti. Soveltamiskynnyksen muutosta on perusteltu tarkemmin esityksen kohdassa 4.1 Pääasialliset vaikutukset.

Julkisen sektorin on huolehdittava siitä, että tärkeät palvelut ovat saatavilla kaikkialla maassa ja välttämättömät tehtävät tulevat tehokkaasti hoidetuksi. Esimerkiksi julkiseen terveydenhoitoon liittyvä toiminta tulee pyrkiä järjestämään siten, että palvelujen saanti kyetään turvaamaan myös poikkeusoloissa ja ihmisten alueellinen tasa-arvoisuus toteutuu.

Riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ovat perustuslailla turvattuja, ihmiselle elintärkeitä ja välttämättömiä palveluita. Oikeus Suomen julkisen terveydenhuollon palveluihin perustuu ensisijaisesti maassa asumiseen. Ulkomailta tulevalle henkilöllä voi olla oikeus hoitoon EU-lainsäädännön tai kansainvälisen sopimuksen perusteella, vaikka hän ei asu vakinaisesti Suomessa. Kaikilla ihmisillä on kansalaisuudesta tai kotimaasta riippumatta oikeus kiireelliseen hoitoon julkisessa terveydenhuollossa. Kunnan asukkailla on lailla turvattu oikeus kunnan järjestämään tarpeelliseen terveydenhuoltoon. Kunnan tulee turvata vähintään minimitason terveyspalvelut ja joissakin tilanteissa palvelut tulee antaa tiettyjen aikarajojen puitteissa. Palvelun järjestämiseen velvollinen kunta ei voi kieltäytyä tarpeellisten terveyspalvelujen järjestämisestä taloudellisin perustein.

Jokaisella on oikeus saada Suomessa kiireellistä hoitoa riippumatta kansalaisuudesta, kotimaasta tai Suomessa oleskelun perusteesta. Kiireellisellä hoidolla tarkoitetaan hoitoa, jota ei voida siirtää ilman sairauden tai vamman pahenemista. Kiireellinen sairaanhoito, mukaan lukien kiireellinen suun terveydenhuolto, mielenterveyshoito, päihdehoito ja psykososiaalinen tuki on annettava sitä tarvitsevalle potilaalle hänen asuinpaikastaan riippumatta. Terveydenhuoltolain 50 §:n mukaan kiireellisellä hoidolla tarkoitetaan äkillisen sairastumisen, vamman, pitkäaikais-sairauden vaikeutumisen tai toimintakyvyn alenemisen edellyttämää välitöntä arviota ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman sairauden pahenemista tai vamman vaikeutumista.

Ehdotettu välttämättömien terveydenhuoltopalvelujen listaus perustuu terveydenhuoltolain 50 §:n nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa²⁴ esitettyihin kiireellisiin ja siten myös välttämättömiin terveydenhuollon palveluihin. Välttämättömiä terveydenhuollon palveluja olisivat esityksen mukaisesti siis muun muassa tehohoito, mukaan lukien keskosten ja vastasyntyneiden tehohoito, päivystys ja siihen välittömästi liittyvä hoito, ensihoito, synnytykset, pitkäaikaisten sairauksien vaatima välttämätön hoito, jota ilman potilaan terveydentila vakavasti vaarantuisi tai olisi vaarassa vaarantua vakavasti ja jatkuva hoito tai lääkehoito, jota ilman potilaan terveydentila vakavasti vaarantuisi tai olisi vaarassa vaarantua vakavasti. Välttämättömiin terveydenhuollon palveluihin kuuluisivat myös näihin edellä kuvattuihin palveluihin välittömästi liittyvät välttämättömät tutkimukset. Näitä terveydenhuollon palveluja on pidettävä ehdottoman välttämättöminä ihmisten terveyden ja hengen suojelemisen näkökulmasta, sillä ilman niitä ihmisten

²⁴ Valtioneuvoston asetus kiireellisen hoidon perusteista ja päivystyksen erikoisalakohteisista edellytyksistä (583/2017).

terveys voisi vakavasti vaarantua ja palvelujen puutteesta voisi myös aiheutua hengenvaara ja jopa kuolema välittömässä hoidontarpeessa olevalle potilaalle.

Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että 1 momentissa tarkoitettu päätös velvoittaisi tilojen hallinnasta vastaavia toimijoita niiden harjoittaessa 1 kohdassa tarkoitettua liikunta- tai urheilutoimintaa, 2 kohdassa tarkoitettua huvi- tai virkistystoimintaa taikka kohdassa tarkoitettua alkoholin anniskeluun pääasiallisesti kohdentuvaa ravitsemistoimintaa. Kohdassa 1 tarkoitettuja tiloja olisivat joukkueurheiluun, ryhmäliikuntaan, kontaktilajien harrastamiseen ja muuhun vastaavaan urheiluun tai liikuntaan käytettävät sisätilat ja muut vastaavat sisäliikuntatilat. Kohdassa 2 tarkoitettuja tiloja olisivat tanssipaikat sekä kuorolaulutoimintaan, harrastajateatteriin tai muuhun vastaavaan ryhmäharrastustoimintaan käytettävät tilat. Lisäksi päätös velvoittaisi kohdan 3 mukaisesti jatkossa myös sellaisia ravitsemisliikkeitä, joiden pääasiallisena ravitsemistoimintana on tarjota yleisölle maksusta elintarvikelaissa tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettua elintarvikehuoneistossa alkoholijuomia.

Päätös ei siis enää koskisi yleisiä saunoja, uimahallien, maauimaloiden ja kylpylöiden allastiloja tai niiden välittömässä yhteydessä olevia pukuhuonetiloihin, huvi- ja teemapuistoja, tivoleita eikä eläintarhojen sisätiloja, sisäleikkipuistoja tai -paikkoja eikä kauppakeskusten yleisiä oleskelutiloja. Pykälään kuitenkin lisättäisiin uusi 3 kohta, jolloin 1 momentissa tarkoitettu päätös velvoittaisi jatkossa myös alkoholinjuomien myyntiin keskittyneitä ravitsemisliikkeitä, kuten yökerhoja, baareja ja pubeja.

Ehdotetun tilojen koskevan listauksen muutos perustuu covid-19-viruksen leviämismekanismiin ja epidemian aikana kerättyyn tietoon siitä, millaisissa tilanteissa ja olosuhteissa virus on herkimmin levinnyt. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on lausunnossaan²⁵ arvioinut, että alkoholi- myyntiin keskittyneissä ja myöhään auki olevissa ravitsemisliikkeissä vallitsee erittäin merkittävä tartunnan riski erityisesti rokottamattomille tai vain osittain rokotetuille henkilöille. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on katsonut, että ottaen huomioon edellä mainittujen ravitsemisliikkeiden riskitason sekä erittäin suuren asiakaspaikkojen määrän, voi ravitsemisliikkeiden toiminnan rajoittamisella olla hyvin suuri merkitys epidemiatilanteen hallitsemiseksi.

Päätös tilojen väliaikaisesta sulkemisesta asiakkailta ja osallistujilta covid-19-taudin leviämisen estämiseksi voitaisiin tehdä vain, jos olisi ilmeistä, että 58 d §:ssä ehdotetut toimet toiminnan järjestämisestä lähikontaktin välttämisen mahdollistavalla tavalla tai muut jo toteutetut toimet eivät riittäisi epidemian leviämisen estämiseksi ja tästä syystä olisi välttämätöntä toteuttaa myös tiettyjä asiakas- tai osallistujatiloja sulkevia toimenpiteitä välttämättömien terveydenhuollon palvelujen riittävyyden turvaamiseksi. Ehdotettavan sääntelyn soveltamiskynnys olisi korkea ja sitä voitaisiin soveltaa, jos tartuntatautilain mukaisten muiden toimenpiteiden ei voitaisi katsoa olevan riittäviä terveydenhuollon ylikuormittumisen ehkäisemiseksi ja välttämättömien terveydenhuollon palvelujen turvaamiseksi. Kyse on elinkeinovapauteen ja yhdistymisvapauteen puuttuvasta sääntelystä. Viranomaispäätöksin ei kuitenkaan kiellettäisi elinkeinotoiminnan harjoittamista tai yhdistyksen toimintaa sinänsä, vaan asiakastilojen tai toimintaan osallistuvien käyttöön tarkoitettujen tilojen käyttäminen nimenomaan tähän tarkoitukseen väliaikaisesti. Päätöksen voidaan katsoa merkitsevän voimakasta puuttumista mahdollisuuteen harjoittaa kyseistä toimintaa. Asiakas- ja osallistujatilojen väliaikaiselle käyttökiellolle voidaan kuitenkin katsoa olevan hyväksyttävät perusteet, kun tavoitteena on ihmisten terveyden ja viime kädessä elämän suojaaminen. Ottaen huomioon, että tilojen käyttötarkoitusta koskeva rajoituspäätös olisi mahdollista tehdä verrattain lyhyeksi aikaa ja että se olisi välittömästi kumottava, jos edellytyksiä

²⁵ Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunto (THL/1464/4.00.00/2022), 8.4.2022.

sen voimassaololle ei enää olisi, sääntelyn voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa tavoiteltavaan päämäärään nähden

58 h §. *Suunnitelma toimenpiteistä covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi.* Ehdotettu säännös vastaisi 30.6.2022 saakka voimassa olevan väliaikaisen säännöksen sanamuotoa. Pykälässä säädettäisiin eri toimijoiden velvoitteesta laatia kirjallinen suunnitelma uusissa määräaikaissa pykälissä säädettyjen tai viranomaispäätöksessä asetettujen velvoitteiden ja rajoitusten toteuttamisesta. Kirjalliset suunnitelmat olisivat konkreettinen työkalu sille, että toimijat voisivat pohdita ja suunnitella toimenpiteet asiakkaiden, osallistujien ja seurueiden välisten lähikontaktien välttämiseksi asiakas-, osallistuja ja odotustiloissa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin 58 d §:ssä tarkoitetun toiminnasta ja tilojen hallinnasta vastaavan velvoitteesta tehdä kirjallinen suunnitelma siitä, miten se omassa toiminnassaan toteuttaa asiakas- ja odotustilojen käyttöön liittyvät lähikontaktien estämiseen tähtäävät ja viranomaispäätöksellä asetetut velvoitteet. Toimijan tulisi itse suunnitella konkreettiset toimenpiteet, joilla se pystyy toteuttamaan velvoitteet omassa toiminnassaan. Velvollisuus suunnitelman laatimiseksi todettaisiin alueellisessa päätöksessä, jolla asetetaan pykälässä säädetyt velvoitteet.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että edellä 58 c §:n 6 momentissa tarkoitetun tilojen hallinnasta vastaavan tahon ja kuljetus- tai liikennepalvelun palveluntarjoajan olisi yhteistyössä laadittava kirjallinen suunnitelma siitä, miten ne toteuttaisivat mainitussa lainkohdassa tarkoitetut velvoitteet. Palveluntarjoajan olisi liitettävä suunnitelma osaksi liikenteen palveluista annetun lain 18, 18 a, 58, 66 ja 129 §:n ja Ahvenanmaan maakunnan vastaavan lainsäädännön mukaista suunnitelmaa. Kirjallinen suunnitelma selventäisi samalla toiminnanharjoittajien välisten velvoitteiden jakautumista.

Elinkeinonharjoittajan laatima suunnitelma tulisi esittää pyynnöstä valvontaviranomaisille. Suunnitelmaa voidaan hyödyntää viranomaisvalvonnassa.

Säännöskohtaisten perustelujen osalta viitataan tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annettua lakia (147/2021) koskevan hallituksen esityksen (HE 245/2020 vp.) kappaleeseen 7. Säännöskohtaiset perustelut ja tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta annettua lakia (447/2021) koskevan hallituksen esityksen (HE 73/2020 vp) lukuun 7 Säännöskohtaiset perustelut. Säännöstä muutettiin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, ja tältä osin viitataan säännöskohtaisten perustelujen osalta lisäksi sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön (StVM 1/2021 vp).

58 i §. *EU:n digitaalisen koronatodistuksen kansallinen käyttö.* Pykälän voimassaolo päättyy 30.6.2022 eikä sen voimassaoloa jatkettaisi. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on eri lausunnossaan vuoden 2021 lopulla ja vuoden 2022 alussa todennut, että SARS-CoV2 viruksen (Covid-19 taudin aiheuttaja) uutena ilmenneestä ja aikaisemmat muunnokset käytännössä globaalitasolla korvanneesta Omicron-muunnoksesta johtuen rokotukset eivät enää riittävällä tavalla estä epidemian leviämistä, vaikka rokotusten teho vakavaa tautia vastaan on yhä erinomaisella tasolla. Näin ollen Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on katsonut, että EU:n digitaalisen koronatodistuksen kansallisen käytön perusteet²⁶ eivät enää päde. Tämän vuoksi EU:n digitaalisen koronatodistuksen kansallisella käyttämisellä ei enää voida korvata sellaisia rajoitustoimia, joiden

²⁶ Käytön perusteena on ollut tiettyjä rajoituksia vastaava tartuntojen leviämisen ehkäiseminen.

arvioitaisiin olevan välttämättömiä epidemian leviämisen ehkäisemiseksi. Edellä kuvatuin perusteiden koronatodistuksen kansallista käyttöä koskevan sääntelyn jatkamiselle ei enää ole olemassa riittäviä epidemiologisia ja lääketieteellisiä perusteita.

58 j §. *Oikeus käsitellä EU:n digitaalisen koronatodistuksen tietoja.* Pykälän voimassaolo päättyy 30.6.2022 eikä sen voimassaoloa jatkettaisi. Pykälän voimassaolon jatkamiselle ei ole tarvetta eikä perusteita 58 i §:n voimassaolon päättymisen jälkeen. Katso myös 58 i §:n säännöskohtaiset perustelut.

58 k §. *Koronatestin järjestäminen koronatodistuksen saamiseksi.* Pykälän voimassaolo päättyy 30.6.2022 eikä sen voimassaoloa jatkettaisi. Pykälän voimassaolon jatkamiselle ei ole tarvetta eikä perusteita 58 i §:n voimassaolon päättymisen jälkeen. Katso myös 58 i §:n säännöskohtaiset perustelut.

58 l § §. *EU:n digitaalisen koronarokotustodistuksen myöntäminen toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan unionin ulkopuolella rokotuksen saaneelle.* Pykälän voimassaolon jatkamiselle ei ole tarvetta eikä perusteita 58 i §:n voimassaolon päättymisen jälkeen. Katso myös 58 i §:n säännöskohtaiset perustelut. Suomessa EU:n digitaalista koronatodistusta ei enää 30.6.2022 jälkeen käytettäisi kansallisesti eikä sen esittämistä edellytettäisi myöskään ulkomailta Suomeen saavuttaessa. Käytännössä ongelmana on myös ollut ulkomailla saadusta rokotteesta annetun todistuksen luotettavuuden arviointi, eikä terveydenhuollon henkilöstöllä ole välttämättä ollut aina riittävää osaamista todistuksen tietosisällön ja luotettavuuden arvioimiseksi.

EU:n digitaalista koronatodistusta koskeva asetuksen perusteella on mahdollista myöntää EU:n digitaalinen koronatodistus myös ulkomailla rokotteen saaneille henkilöille. Näin ollen kunnat voivat edelleen halutessaan niitä myöntää ulkomailla rokotuksia saaneille. Vaikka Suomessa ei jatkossa tarvitsisikaan EU:n digitaalista koronatodistusta, voi sitä edelleen tarvita muissa EU-maissa tai ulkomailla. Mikäli muut maa edellyttävät todistuksia matkailijoilta tai muutoin kansallisessa käytössä, säädetään tästä maan omassa lainsäädännössä.

58 m §. *EU:n digitaaliseen koronatodistukseen rinnastuva todistus.* Pykälän voimassaolo päättyy 30.6.2022 eikä sen voimassaoloa jatkettaisi. Pykälän voimassaolon jatkamiselle ei ole tarvetta eikä perusteita 58 i §:n voimassaolon päättymisen jälkeen. Katso myös 58 i §:n säännöskohtaiset perustelut.

59 a §. *Valvonta.* Pykälään lisättäisiin ravitsemistoiminnasta 58 a §:ssä säädettyjen velvollisuuksien ja rajoitusten valvonta, sillä voimassaolevaa 58 b §:ää ei ehdotettaisi jatkettavaksi, vaan valvontaa, tarkastuksia sekä määräyksiä ja pakkokeinoja koskeva sääntely liitettäisiin samaan yhteyteen muun covid-19-velvoitteiden ja rajoitteiden valvontaa koskevan sääntelyn kanssa. Muilta osin ehdotettu säännös vastaisi 30.6.2022 saakka voimassa olevan väliaikaisen säännöksen sanamuotoa.

Pykälässä säädettäisiin valvonnasta. Pykälän 1 momentin mukaan aluehallintoviraston ja kunnan tehtävänä olisi valvoa 58 §:ssä, 58 a §:ssä, 58 c §:n 1 ja 2 momentissa, 58 d ja 58 g §:ssä sekä 58 h §:n 1 momentissa säädettyjen velvollisuuksien ja rajoitusten noudattamista. Aluehallintovirasto ja kunta molemmat valvoisivat siten edellä viitattujen pykälien mukaisten velvoitteiden ja rajoitteiden ja niitä koskevien päätösten noudattamista. Siltä osin kuin kunta olisi tehnyt päätöksen, olisi sillä käytännössä pääasiallinen vastuu päätöksen noudattamisen valvon-

nasta. Jos taas aluehallintovirasto on tehnyt päätöksen, olisi sillä lähtökohtainen vastuu valvonnasta, mutta kunta paikallisena toimijana osallistuisi myös valvontaan. Toimivallasta antaa valvonnallisia määräyksiä ja pakkokeinoja säädettäisiin 59 c §:ssä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin henkilöliikenteeseen sekä aseisiin, terminaaleihin ja muihin vastaaviin sisätiloihin kohdistuvien velvoitteiden ja rajoitteiden sekä niitä koskevien päätösten valvonnasta. Näitä valvoisivat Liikenne- ja viestintävirasto sekä kunta.

Koska valvontatehtävä olisi jaettu usean viranomaisen kesken, pykälän 3 momentissa säädettäisiin edellä mainittujen viranomaisten velvoitteesta tehdä yhteistyötä. Käytännössä tämä tarkoittaisi erityisesti 59 b §:ssä säädetyn tarkastustoiminnan koordinoitua ja muuta yhteydenpitoa. Myös suoraan hallintolain 10 §:n perusteella viranomaisen on toimivaltansa rajoissa ja asian vaatimassa laajuudessa avustettava toista viranomaista tämän pyynnöstä hallintotehtävän hoitamisessa sekä muutoinkin pyrittävä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä. Koska Liikenne- ja viestintävirastolla ei ole olemassa alueellista toimiverkostoa, tulisi sen suorittama valvonta perustumaan pitkälti muilta viranomaisilta ja asiakkailta saatuihin tietoihin ja yhteydenottoihin.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin poliisin roolista 58 §:n nojalla annettujen yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia koskevien päätösten valvonnassa. Poliisi valvoisi 58 §:n nojalla annettuja päätöksiä 59 c §:ssä säädetyn toimivaltuuskun ja muiden pykälien osalta poliisi antaisi virka-apua pyynnöstä kunnalle tai aluehallintoviranomaiselle. Myös kunta ja aluehallintovirasto valvoisivat 59 a §:n 1 momentin nojalla 58 §:n nojalla tehtyjen päätösten noudattamista. Koska poliisi käytännössä liikkuu ihmisten joukossa, ja sillä on siten mahdollisuus välittömästi puuttua yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia koskevien päätösten rikkomiseen, on perusteltua, että poliisilla on rooli valvonnassa. Poliisin tehtävä olisi valvoa päätöksiä yleisö- ja ihmismäärää sekä etäisyyksien ylläpitoa koskevien velvoitteiden osalta. Poliisin toimivaltuuksista näiden päätösten valvonnassa säädettäisiin 59 c §:ssä, ja kunnan ja aluehallintoviraston 59 b ja 59 c §:ssä. Lain 59 c §:ssä säädettäisiin myös poliisin antamasta virka-avusta kunnalle tai aluehallintoviranomaiselle.

59 b §. Tarkastukset. Pykälässä säädettäisiin aluehallintoviraston, kunnan ja Liikenne- ja viestintäviraston toimivallasta tehdä tarkastuksia osana valvontatoimintaansa.

Pykälän 2 momentissa olisi vakiintuneen sääntelykäytänteeseen mukaiset säännökset tarkastuksen suorittamisesta ja tarkastajan toimivaltuuksista. Lisäksi 2 momentissa olisi rajausta, että tarkastusta ei saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa. Perustuslain 10 §:n 3 momentin mukaan lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä. Ottaen huomioon valvottavien velvoitteiden ja rajoitusten luonne, ennakoidaan ettei tarvetta ole suorittaa tarkastusta pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa. Jos viranomaisen suorittaa tarkastuksen pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa muun lainsäädännön nojalla, merkitsisi sääntely käytännössä, ettei samassa yhteydessä voi valvoa tämän lain mukaista toimintaa.

Pykälän 3 momentissa viitattaisiin Liikenne- ja viestintäviraston tarkastusoikeuden osalta liikenteen palveluista annetun lain 196 §:ään ja tiedonsaantioikeuden osalta mainitun lain 197 §:ään.

Pykälän 4 momentissa säädetään tilanteesta, jossa kunnallinen viranomainen tekee tämän lain mukaista valvontaa osana muun lainsäädännön mukaista valvontaa. Pykälän 4 momentissa sää-

dettäisiin 1 ja 2 momenttia täydentäviä erityissäännöksiä kunnan viranomaisten tarkastustoimivallasta. Lain 59 d §:ssä säädettäisiin kunnan valvonnasta vastaavasta viranomaisesta. Viranomainen olisi tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin, ellei kunta toisin päättä. Riippumatta siitä, mikä viranomainen tai mitkä viranomaiset kunnassa vastaisivat valvonnasta, kunnan terveydensuojeluviranomainen ja kunnan elintarvikevalvontaviranomainen voisivat valvoa tartuntatautilaissa säädettyjen velvoitteiden ja rajoitteiden ja tartuntatautilain nojalla tehtyjen päätösten terveydensuojelulain tai elintarvikelain mukaisen valvontansa yhteydessä. Erityisesti nämä kunnan viranomaiset valvovat samoja toimijoita, joita koskevat tässä laissa säädetyt velvoitteet ja rajoitukset. On siten resurssien tarkoituksenmukaisen kohdentamisen kannalta perusteltua, että nämä viranomaiset voivat suorittaa kunnan vastuulla olevaa tartuntatautilain mukaista valvontaa osana muuta valvontaansa. Viranomaiset voisivat esittää huomautuksia havaitsemistaan puutteista ja epäkohdista sekä antaa muuta vastaavaa hallinnollista ohjausta ja neuvontaa. Tällä ei tarkoitettaisi varsinaisia 59 c §:n mukaisia velvoittavia määräyksiä ja muita pakkokeinoja. Momentissa olisi selvyyden vuoksi informatiivinen viittaus siihen, että kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen ja terveydensuojeluviranomaisen asettaa määräyksiä ja pakkokeinoja säädetään 59 c ja 59 d §:ssä. Sääntely viittaisi siihen, että edellä kuvatun mukaisesti kunta voisi päättää, että näillä viranomaisilla on oikeus käyttää myös 59 c §:n mukaisia toimivaltuuksia. Lain 59 d §:n olettasäännöksen mukaan näitä toimivaltuuksia lähtökohtaisesti toimivaltainen käyttämään olisi siis tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että kunnan terveydensuojeluviranomainen, elintarvikevalvontaviranomainen tai muu 59 d §:n nojalla toimivaltainen voisi tehdä tarkastuksen aluehallintoviraston tai Liikenne- ja viestintäviraston pyynnöstä. Koska valvottavia kohteita olisi paljon ja aluehallintovirastojen ja Liikenne- ja viestintäviraston mahdollisuudet tehdä tarkastuksia rajalliset, tarkastustoiminnassa todennäköisesti joudutaan tukeutumaan merkittävästi kunnan tekemiin tarkastuksiin.

59 c §. Määräykset ja pakkokeinot. Pykälässä säädettäisiin toimivallasta antaa määräyksiä ja asettaa pakkokeinoja, jos velvoitteiden tai rajoitusten noudattamisessa havaittaisiin puutteita tai epäkohtia sekä poliisiin toimivaltuuksista. Pykälään lisättäisiin mahdollisuus antaa määräyksiä ravitsemustoiminnasta 58 a §:ssä säädettyjen velvollisuuksien tai rajoitusten noudattamisessa havaittujen puutteiden tai epäkohtien korjaamisesta, sillä voimassaolevaa 58 b §:ää ei ehdotettaisi jatkettavaksi, vaan ravitsemustoiminnan valvontaan liittyvät säännökset liitettäisiin samaan yhteyteen muiden covid-19-velvoitteiden ja rajoitteiden valvontaa koskevien säännösten kanssa.

Viranomaisvalvonnan ja tarkastusten keinoin voitaisiin puuttua tilanteisiin, joissa toimija itse ei järjestä toimintaansa 58 d §:n nojalla annetun päätöksen mukaisesti siten, että asiakkaiden ja osallistujien lähikontaktia voidaan välttää. Jos toimija ei tiedä, minkä toimenpiteiden katsottaisiin olevan riittäviä viranomaisen tulisi hyvän hallinnon periaatteiden ja hallintolain mukaisesti ohjeiden ja opastuksen kautta avustaa toimijaa täyttämään päätöksessä todetun velvoitteen. Viranomaisen on hallintolain 8 §:n mukaan toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin.

Jollei viranomaisen ohjeistus ja kehoitus toimia tietyllä tavalla olisi riittävää, viranomainen voisi toteuttamassaan valvonnassa antaa yksilöidyn määräyksen toimijalle jatkossa järjestää toiminta kyseisissä tiloissa siten, että tilassa tai sen osassa asiakasmäärää rajoittamalla, asiakaspaikkatai tilajärjestelyin tai muilla tavoin asiakkaiden tai muiden toimintaan osallistuvien ja seurueiden on tosiasiallisesti mahdollista välttää laissa säädetty lähikontakti toisiinsa. Lain 58 d §:ssä sekä alkuperäisessä viranomaispäätöksessä todettaisiin useampia mahdollisuuksia toteuttaa tilojen käytön edellytyksenä oleva lähikontaktien välttämismenettely. Sekä alkuperäisessä päätöksessä

että valvonnassa toimija velvoitettaisiin käyttämään mitä tahansa näistä keinoista, jolla nimenomaan kyseisessä toiminnassa saavutetaan toivottu lopputulos eli se, että asiakkaiden tai muiden toimintaan osallistuvien ja seurueiden on tosiasiallisesti mahdollista välttää laissa säädetty lähi-kontakti toisiinsa.

Säännöksen tarkoituksen kannalta kysymys olisi ennen kaikkea siitä, että viranomaiset voisivat reagoida tehokkaasti, jos sääntelyä ja määräyksiä rikottaisiin olennaisesti. Tällaisia tilanteita voisivat olla esimerkiksi asiakas- tai osallistujatungoksena näkyvät rajoitusten selkeät rikkomiset. Mahdollisuus puuttua tehokkaasti veloitteiden ja rajoitusten vastaiseen toimintaan on tarpeen myös siksi, että sekä tiloissa oleskelevien asiakkaiden ja muiden henkilöiden että toiminnanharjoittajien tulee voida edellyttää kaikilta toiminnanharjoittajilta rajoitustoimien yhdenmukaista ja vastuullista noudattamista. Myös terveydenhuollon palvelujen ylikuormittumisen ehkäiseminen edellyttäisi tällaisissa tilanteissa sitä, että veloitteita ja määräyksiä tosiasiallisesti myös noudatettaisiin. Välttämättömyysarvioinnissa otettaisiin huomioon rikkeen laatu ja vaikutus tartuntataudin leviämisen ehkäisemisessä, eli arvioinnissa otettaisiin huomioon toiminnan luonne ja tartunnoille mahdollisesti altistuvien määrä. Lisäksi otettaisiin huomioon toiminnanharjoittajan aiempi toiminta, esimerkiksi selkeä piittaamattomuus jo aiemmin asetettujen korjauskehotusten noudattamisessa.

Ehdotettu sääntely vastaisi 30.6.2022 saakka voimassa olleen väliaikaisen säännöksen sanamuotoa. Tarkemmin säännöskohtaisia perusteluja kuvataan tartuntatautilain muuttamisesta ja tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (147/2021) säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen (HE 245/2020 vp) luvussa 7 Säännöskohtaiset perustelut.

59 d §. *Toimivaltainen viranomainen kunnassa.* Valvontaa koskevissa 59 a -59 c §:ssä valvontaa suorittavana tahona viitattaisiin ”kuntaan”. Tässä pykälässä säädettäisiin tarkemmin kunnan valvonnan osalta toimivaltaisesta viranomaisesta.

Kunnan sisällä on eri toimijoita, joilla on tehtäviä tartuntatautien torjuntatyössä ja eri toimijoiden valvonnassa. Kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaavalla toimielimellä on toimivalta päättää eräistä rajoitteista 58 §:n perusteella sekä sillä ehdotetaan olevan toimivalta päättää eräistä rajoitteista 59 d ja 58 g §:n perusteella. Tartuntatautilain 9 §:n mukaan kunnassa on oltava kuntaan virkasuhteessa oleva tartuntataudeista vastaava lääkäri. Terveysturvallisuuslain 7 §:n mukaan kunnan terveysturvuun kuuluvista tehtävistä huolehtii kunnan määräämä lautakunta tai muu monijäseninen toimielin (kunnan terveysturvuviranomainen). Elintarvikelain 32 §:n mukaan kunnan on huolehdittava alueellaan elintarviketurvallisuudesta (kunnan elintarviketurvallisuus). Kunnassa nämä tehtävät hoitaa kunnan määräämä lautakunta tai muu monijäseninen toimielin (kunnan valvontaviranomainen).

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että kunnan 59 a §:n mukaisesta valvonnasta vastaa sekä 59 b ja 59 c §:n mukaisia toimivaltuuksia käyttää kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin, jollei kunta kuntalain (410/2015) nojalla toisin päättä. Ehdotus perustuu siihen, että tartuntatautilain mukaiset päätökset tekee tämä elin. Kuitenkin sääntelyssä halutaan mahdollistaa myös se, että kunta voi järjestää valvontatoiminnan tarkoituksenmukaisella tavalla antamalla valvontatoimivaltuuden tai osan, esimerkiksi tarkastustoiminnan käytännön suorittamisen, siitä muullekin viranomaiselle, esimerkiksi kunnan terveysturvu- tai elintarviketurvallisuusviranomaisille, tai esimerkiksi kummallekin niille niiden terveysturvu- ja elintarvikelain nojalla valvoman toiminnan osalta. Voitaisiin myös esimerkiksi päättää, että nämä viranomaiset voivat tehdä tarkastuksen tartuntatautien torjunnasta vastaavan toimielimen tai tartuntataudeista vastaava lääkärin pyynnöstä. Kuntalain 90 §:n mukaan kunta voi hallintosäännössä antaa tarpeelliset määräykset muun muassa kunnan toimielimistä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta siirtää toimivaltaa viranhaltijalle tai kunnan toimielimen jaostolle. Kunnanvaltuusto voisi antaa 1 momentissa tarkoitettulle viranomaiselle oikeuden siirtää 59 c §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettun toimivallan edelleen kunnan tuntataudeista vastaavalle lääkärille, muulle kunnan viranhaltijalle tai kunnan toimielimen jaostolle. Kunta voi myös sopia toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa, että tällainen toimivalta annetaan virkavastuulla toisen kunnan tai kuntayhtymän viranhaltijan hoidettavaksi. Kuntayhtymä voi tehdä toisen kuntayhtymän kanssa edellä tarkoitettun sopimuksen, jos siihen on kuntayhtymän jäsenkuntien suostumus. Sääntely perustuu terveydensuojelulain 7 §:ään ja elintarvikelain 32 §:ään. Toimivaltaa tehdä 59 c §:n 5 momentin mukainen päätös määrätä tietty toiminta välittömästi keskeytettäväksi ja pidettäväksi kyseinen tila suljettuna enintään yhden kuukauden ajaksi ei kuitenkaan voisi siirtää viranhaltijalle tai jaostolle.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kunnan eri viranomaisten oikeudesta antaa salassapitosääntösten estämättä valvonnan toteuttamisen kannalta välttämättömät tiedot muille kunnallisille lain valvontaan osallistuville viranomaisille. Tietojen sisältämien henkilötietojen käsittely perustuisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohtaan. Edellä 24 §:n perustelujen yhteydessä kuvataan tietosuoja-asetuksessa säädettyä mahdollisuutta säätää kansallisia säännöksiä, kun käsittely perustuu 6 artiklan 1 kohdan e alakohtaan. Jos tiedot sisältäisivät tietosuoja-asetuksen 9 artiklan alaan kuuluvia tietoja, käsittely perustuisi 9 artiklan 2 kohdan i alakohtaan. Edellä 24 §:n perustelujen yhteydessä kuvataan henkilötietojen käsittelyyn liittyviä suoja-toimia. Kyseiset suoja-toimet soveltuvat myös tämän pykälän mukaisessa henkilötietojen käsittelyssä.

59 e §. Oikeus saada tietoja. Ehdotettu sääntely vastaisi pääosin 30.6.2022 saakka voimassa olevan väliaikaisen säännöksen sanamuotoa. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi tiedonsaantioikeus myös ravitsemistoimintaa koskevan valvonnan toteuttamiseksi. Valvovien viranomaisten on välttämätöntä saada valvonnan kohteelta tarvitsemansa tiedot valvonnan toteuttamiseksi asianmukaisella tavalla.

Jos luovutettavat tiedot sisältäisivät henkilötietoja, perustuisi niiden käsittely EU:n tietosuoja-asetuksen (2016/679) 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan (käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi) ja 9 artiklan 2 kohdan i alakohtaan (kansanterveyteen liittyvä yleinen etu). Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai ottaa käyttöön yksityiskohtaisempia säännöksiä tässä asetuksessa vahvistettujen sääntöjen soveltamisen mukauttamiseksi sellaisessa käsittelyssä, joka tehdään 1 kohdan c alakohtaan noudattamiseksi määrittämällä täsmällisemmin tietojenkäsittely- ja muita toimenpiteitä koskevat erityiset vaatimukset, joilla varmistetaan laillinen ja asianmukainen tietojenkäsittely. Asetuksen 9 artiklan 2 kohdan i alakohdan mukaan käsittelyn on tapahduttava sellaisen unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön perusteella, jossa säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien, erityisesti salassapitovelvollisuuden, suojaamiseksi.

Viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:ssä säädetään salassa pidettävistä viranomaisen asiakirjoista. Mainitun lain 23 §:n mukaan viranomaisen palveluksessa oleva samoin kuin luottamustehtävää hoitava ei saa paljastaa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa, joka asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävä, eikä muutakaan viranomaisessa toimiessaan tietoonsa saamaa seikkaa, josta lailla on säädetty vaitiolovelvollisuus. Vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa ei saa paljastaa senkään jälkeen, kun toiminta viranomaisessa tai tehtävän hoitaminen viranomaisen lukuun on päättynyt. Käsittelyssä olisi kyse tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesta tietojen käsittelystä, josta säädetään laissa tai joka johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä. Näin ollen tällaista käsittelyä koskee

tietosuojalain 6 §:n 2 momentin sääntely rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän veloitteesta toteuttaa asianmukaiset ja erityiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi. Koska aluehallintovirasto, kunta ja Liikenne- ja viestintävirasto ovat viranomaistoimijoita, niihin sovelletaan julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annettua lakia (906/2019), jossa säädetään muun muassa tietoturvallisuudesta.

79 §. *Valtion osallistuminen erityisiin kustannuksiin.* Pykälän voimassaolo päättyy 30.6.2022 eikä sen voimassaoloa jatkettaisi. Voimassaololle ei ole tarvetta, sillä rajojen terveysturvallisuutta koskevaa sääntelyä ei ehdoteta jatkettavaksi muiltakaan osin. Katso myös säännöskohdattaiset perustelut 16 a §:n kohdalta – siellä kuvataan tarkemmin sitä, miksi sääntelyn voimassaoloa ei ehdoteta jatkettavaksi enää 30.6.2022 jälkeen.

79 a §. *Tilojen väliaikaiseen sulkemiseen ja toiminnan merkittävään rajoittamiseen liittyvä korvaus.* Yritykselle, jonka tilat olisi covid-19-epidemian hallintaan liittyvän sääntelyn tai viranomaisen määräyksen nojalla pidettävä kokonaan tai osin suljettuina asiakkailta, maksettaisiin tässä pykälässä tarkoitettu korvaus (sulkemiskorvaus). Korvaus koskisi sulkuja ja yleisötilaisuuksia, joiden järjestäminen olisi kyseisenä aikana kielletty. Eduskunnan linjausten mukaisesti lainkohdalla luotaisiin oikeudelliset edellytykset epidemianhallintaan liittyvien, elinkeinotoimintaa merkittävästi rajoittavien toimien kohtuulliseksi kompensoimiseksi.

Perustuslain 18 § 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Ravintolan tai liiketilojen sulkeminen tai toiminnan merkittävä rajoittaminen tarkoittaa puuttumista tähän perusoikeuteen. Perustuslakivaliokunta on arvioinut, että valtiosääntöoikeudellisista syistä on perusteltua säätää kohtuullisesta kompensatiosta elinkeinonharjoittajille näille kunnan tai aluehallintoviraston tekemästä tilojen sulkemispäätöksestä aiheutuvista taloudellisista menetyksistä erityisesti silloin, kun rajoitus kestää pidemmän ajan kuin yhden sulkemispäätöksen enimmäisajaksi säädetyn 14 vuorokauden ajan (PeVL 44/2020 vp). Sosiaali- ja terveysvaliokunta on mietinnössään (StVM 9/2021 vp – HE 32/2021) todennut sulkemista lievempien rajoitusten osalta, että tartuntatautilain rajoitukset merkitsevät toteutuessaan sitä, että tietynlainen ravintolatoiminnan harjoittaminen ei enää ole käytännössä mahdollista. Myös tällöin kyseisten ravitsemisliikkeiden taloudellisten menetysten tulee oikeuttaa kohtuulliseen kompensointiin.

Eduskunnan talousvaliokunta on linjannut (TavM 33/2021, 5/2022), että vaikka pandemiatilanne ei enää edellytä yleistä taloudellista tukea yrityksille, kompensointi julkisoikeudellisista rajoituksista liiketoimintaan on edelleen perusteltua (TavM 5/2022): ”*Talousvaliokunta toteaa, [...] että epidemiatilanteen tässä vaiheessa tukien oikeutuksen kannalta relevantteja ovat ensisijaisesti ongelmat, joita syntyy sellaisessa yritystoiminnassa, jota säännellään suoraan esimerkiksi asiakaspaikkoja rajoittamalla. Tällainen yhteiskunnan kokonaisuutena suojaavien rajoitusten aiheuttamien tappioiden korvaaminen on edelleen perusteltua.*” Samassa mietinnössään talousvaliokunta on niin ikään todennut, että kustannustukilakien laatiminen on ollut verraten hidasta. Korvausta koskevan perussäännön ottaminen tartuntatautilakiin ja asianmukainen asetusvaltuus nopeuttaisivat merkittävästi korvauksen järjestämistä kriisitilanteessa.

Työ- ja elinkeinoministeriön esittelyyn ja valmisteluun perustuva valtioneuvoston asetus annettaisiin tilanteessa, jossa tartuntatautiviranomaiset katsovat välttämättömäksi ryhtyä toimenpiteisiin epidemiatilanteen johdosta ja jossa ne ryhtyisivät tekemään päätöksiä tartuntatautilain säännösten perusteella. Asetuksessa voitaisiin määritellä tarkemmin kohtuullisen korvauksen määrittelyssä huomioitavista seikoista (esimerkiksi henkilöstöön liittyvät ja muut vaikeasti sopeutettavat kiinteät kulut), korvauksen maksimimäärästä, valtionapuviranomaisesta ja hakumennettelystä, miltä ajalta korvaus suoritetaan sekä mahdollinen omavastuuosuus. Korvauksen

maksimimäärä määräytyisi EU:n kulloistenkin valtioneuvostojen mukaisesti, jotka tulisi huomioida asetuksen valmistelun yhteydessä.

Sulkemiskorvaus olisi korvaus tilojen sulkemisesta ja yleisötilaisuuden kieltämisestä. Yleisötilaisuuden kieltämiseen rinnastettaisiin myös yleisötilaisuuden osallistujamäärän rajoittaminen niin pieneksi, että tilaisuuden järjestäminen olisi ilmeisen mahdotonta. Yleisötilaisuus voisi olla esimerkiksi konsertti, urheilutapahtuma, messutilaisuus tai elokuvateatteriesitys, joihin yleisöllä on avoin pääsy. Yleisötilaisuudet voisivat olla kertaluonteisia kuten yksittäiset konsertit tai toistuvasti järjestettäviä kuten sarjamuotoiset urheilutapahtumat tai elokuvateatteriesitykset. Sulkemiskorvausta ei myönnettäisi siirretyn tapahtuman kustannuksiin.

Tilojen sulkemiseen rinnastettaisiin kieltäminen järjestää yleisötilaisuuksia, kun kiellosta on aiheutunut yrityksen järjestämän yleisötilaisuuden peruuntuminen. Yleisötilaisuutena pidettäisiin tilaisuutta, johon osallistuisi vähintään 50 henkeä. Jos hakija olisi järjestänyt useita yleisötilaisuuksia, nämä käsiteltäisiin yhdessä yhden hakemuksen perusteella. Sulkemiskorvausta voisi hakea ainoastaan kielletyksi tulleen yleisötilaisuuden pääjärjestäjä.

Suljetuksi osuudeksi katsottaisiin myös se osa päivästä, jonka tila on pidettävä kokonaan suljettuna verrattuna normaaliin aukioloaikaan. Tällainen tilanne voisi esim. olla, kun illallisravintola tai yökerho on määrätty suljettavaksi ilta-ajaksi. Mikäli yrityksen aukioloaika on rajoitettu vain osittain, korvausta myönnettäisiin vain suljetuksi määrätyn liiketoiminnan osuudelta.

87 a §. *Covid-19-testin laiminlyöntiä koskeva rikkomus.* Pykälän voimassaolo päättyy 30.6.2022 eikä sen voimassaoloa jatketa. Voimassaololle ei ole tarvetta, sillä rajojen terveysturvallisuutta koskevaa sääntelyä ei ehdoteta jatkettavaksi muiltakaan osin. Katso myös säännöskohdattaiset perustelut 16 a §:n kohdalta – siellä kuvataan tarkemmin sitä, miksi sääntelyn voimassaoloa ei ehdoteta jatkettavaksi enää 30.6.2022 jälkeen.

89 a §. *Virka-apu covid-19-tautia koskevien toimenpiteiden yhteydessä.* Pykälän voimassaolo päättyy 30.6.2022 eikä sen voimassaoloa jatketa. Voimassaololle ei ole tarvetta, sillä rajojen terveysturvallisuutta koskevaa sääntelyä ei ehdoteta jatkettavaksi muiltakaan osin. Katso myös säännöskohdattaiset perustelut 16 a §:n kohdalta – siellä kuvataan tarkemmin sitä, miksi sääntelyn voimassaoloa ei ehdoteta jatkettavaksi enää 30.6.2022 jälkeen.

91 §. *Päätösten täytäntöönpano.* Pykälään otettaisiin väliaikaisesti 58 a, 58 d ja 58 g §:iä koskevat viittaukset siihen, että mainituissa pykälissä tarkoitettut päätökset voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Tartuntatautilain ehdotetussa määräaikaisesti voimassa olevassa 79 a §:ssä säädettäisiin valtioneuvostolle asetuksenantovaltuus yrityksille merkittävistä rajoitustoimista aiheutuvien kustannusten kohtuullisesta kompensatiosta. Eduskunnan linjausten mukaisesti lainkohdalla luotaisiin oikeudelliset edellytykset epidemianhallintaan liittyvien, elinkeinotoimintaa merkittävästi rajoittavien toimien kohtuulliseksi kompensoimiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriön esittelyyn ja valmisteluun perustuva valtioneuvoston asetus annettaisiin tilanteessa, jossa tartuntatautiviranomaiset katsovat välttämättömäksi ryhtyä toimenpiteisiin epidemiatilanteen johdosta ja jossa ne ryhtyisivät tekemään päätöksiä tartuntatautilain säännösten perusteella. Asetuksessa voitaisiin määritellä tarkemmin kohtuullisen korvauksen mää-

rittelemisessä huomioitavista seikoista (esimerkiksi henkilöstöön liittyvät ja muut vaikeasti sopeutettavat kiinteät kulut), korvauksen maksimimäärästä, valtionapuviranomaisesta ja hakumennettelystä, miltä ajalta korvaus suoritetaan sekä mahdollinen omavastuuosuus. Korvauksen maksimimäärä määräytyisi EU:n kulloistenkin valtioneuvoston päätösten mukaisesti, jotka tulisi huomioida asetuksen valmistelun yhteydessä.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.7.2022 ja on voimassa 31.12.2022 saakka.

10 Toimeenpano ja seuranta

Tartuntatautilakiin ehdotettujen 58 a, d ja g §:n sekä 59 a-c ja 59 e §:n toimeenpanosta vastaavat aluehallintovirastot sekä kuntien tartuntatautien torjunnasta vastaavat toimielimet.

Esityksessä ehdotettujen muutosten toteutumista ja niiden vaikutuksia seurataan aluetasolla. Lain toimeenpanoa ja sen vaikutuksia yhteiskunnan eri osa-alueille seurataan lisäksi valtioneuvoston tasolla osana käynnissä olevaa työtä yhteiskunnan avaamiseksi mahdollisimman laajasti kuitenkin samalla covid-19-epidemiasta ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja ehkäisten.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

11.1 Johdanto

Ehdotettava sääntely on perusratkaisultaan lähes saman sisältöinen kuin 30.6.2022 saakka voimassa ollut covid-19-sääntely, joten sääntelyn perusratkaisun perustuslainmukaisuus on arvioitu jo aikaisemmin voimassaolleen väliaikaisia covid-19-säännöksiä koskevien esitysten eduskuntakäsittelyjen yhteydessä. Nyt ehdotettavan väliaikaisen sääntelyn suhdetta perustuslakiin on kuitenkin syytä arvioida myös tässä hallituksen esityksessä, etenkin sääntelyn perusratkaisuun tehtyjen muutosten näkökulmasta.

Ehdotetun lainsäädännön tavoitteena on aikaisemmin 30.6.2022 saakka väliaikaisesti voimassa olleiden vastaavien säännösten tapaan väestön suojeleminen, yleisvaarallisesta covid-19-infektiosta ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvien haittojen ehkäiseminen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen riittävyden turvaaminen. Tarkoituksena on turvata perustuslain 22 §:n edellyttämällä tavalla julkisen vallan toimesta erityisesti perustuslain 7 §:n 1 momentissa turvattu jokaisen oikeus elämään, perustuslain 19 §:n 1 momentissa säädetty jokaisen oikeus välttämättömään huolenpitoon sekä perustuslain 19 §:n 3 momentissa säädetty julkisen vallan velvollisuus turvata riittävät terveystaloudet ja edistää väestön terveyttä.

Perustuslain lisäksi Suomi on sitoutunut kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, joissa on määrätty oikeudesta muun ohella elämään ja terveydensuojeluun. Esimerkiksi YK:n taloudellisista, sosiaalisista ja sivistyksellisistä oikeuksista tehdyn yleissopimuksen (SopS 6/1976) 12 artiklan mukaan sopimusvaltiot ryhtyvät toimiin väestön terveyden suojaamiseksi tartuntataudeilta sekä terveydenhuollon kapasiteetin saatavuuden turvaamiseksi. Myös Euroopan unionin perusoikeuskirja turvaa oikeuden elämään (2 artikla).

Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan yleissopimuksen (TSS-sopimus, SopS 6/1976) 12 artiklassa määrätään oikeudesta terveyteen ja sen suojeluun. Artiklan mukaan sopimusvaltiot tunnustavat jokaiselle oikeuden nauttia korkeimmasta saavutettavissa olevasta

ruumiin- ja mielenterveydestä. Artiklassa on velvoite ryhtyä toimenpiteisiin tämän oikeuden täydellisen toteuttamisen saavuttamiseksi. Erikseen mainitaan toimet, jotka ovat välttämättömiä tarttuvien tautien estämiseksi, hoitamiseksi ja valvomiseksi. Lisäksi sopimuksessa velvoitetaan turvaamaan jokaiselle lääkärin ja sairaaloiden palvelukset sairaustapauksissa.

Yleissopimuksen tulkintaa ohjaavan yleiskommentin perusteella oikeus terveyteen velvoittaa julkista valtaa vaarallisten tartuntatautiin torjuntaan sekä erityisesti väestötasoisii ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin sekä terveydenhuollon riittävän kapasiteetin ylläpitämiseen ja turvaamiseen samoin kuin erityisessä riskissä olevien ryhmien suojeluun. Vastaavat oikeudet on turvattu muun muassa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa (SopS 60/1991) ja YK:n vammais-sopimuksessa (SopS 27/2016).

Perustuslakivaliokunta on useamman kerran käytännössään korostanut, että terveydenhuoltojärjestelmän toimintakyvyn säilyttäminen pandemian aikana on perusoikeusjärjestelmän näkökulmasta erittäin painava peruste, jolla on yhteys perustuslain 7 §:n 1 momentin julkisen vallan velvollisuuteen turvata jokaisen oikeus elämään sekä turvata myös pandemian oloissa jokaiselle riittävät terveyspalvelut sekä edistää väestön terveyttä (perustuslain 19 §:n 3 momentti) ja joka oikeuttaa poikkeuksellisen pitkälle meneviä, myös ihmisten perusoikeuksiin puuttuvia viranomaistoimia (PeVM 2/2020 vp, s. 4–5, PeVM 3/2020 vp, s. 3, PeVM 7/2020 vp, s. 4, PeVM 9/2020 vp, s. 4). Tältä osin epidemian aikana tehtävälle sääntelylle on ollut selvästi hyväksyttävät perusteet (PeVL 44/2020 vp, s. 3).

Epidemiatilan muuttuessa, huomioiden erityisesti rokotuskattavuus ja sen vaikutukset covid-19-taudin leviämislle tai vakavuudelle, sekä lainsäätäjän että päätöksiä tekevien viranomaisten tulee punnita yhä enemmän eri perusoikeuksia keskenään ja pyrkiä sellaiseen oikeustilaan, jossa eri perusoikeudet voivat toteutua mahdollisimman täysimääräisesti. Esitetyn sääntelyn tavoitteena on tartuntatautilain 1 §:ssä tarkoitettulla tavalla ehkäistä vakavasta covid-19-epidemiasta ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja. Ehdotettu sääntely ei muodosta itsenäisiä rajoituksia erilaiselle toimijoille, vaan rajoitusten voimaansaattaminen edellyttäisi viranomaisen tekemää päätöstä sekä siten myös rajoituksen tehokkuuden, välttämättömyyden sekä oikeasuhtaisuuden arviointia eri perusoikeuksien toteutumiseen näkökulmasta.

11.2 Lailla säätämisen vaatimus ja oikeusturvajärjestelyjen riittävyys

Ehdotetulla sääntelyllä ei luotaisi uusia rajoituksia, vaan jatkettaisiin tiettyjen covid-19-epidemian aikana jo tartuntatautilakiin säädettyjen yleisiä hygieniavelvoitteita ja tiettyjä rajoitustoimenpiteitä koskevan sääntelyn voimassaoloaikaa.

Jotta viranomainen voisi päätöstä tehdessään ottaa huomioon muuttuneen epidemiatilanteen sekä nykyiset lääketieteelliset ja epidemiologiset perusteet rajoitustoimenpiteistä päätettäessä, tulee lainsäädäntöä tältä osin muuttaa. Sääntelyä muutettaisiin muuttuneen epidemiatilanteen sekä kasvaneen rokotuskattavuuden johdosta siten, että elinkeinotoimintaa voimakkaimmin rajoittavien määräysten antaminen alueellisten toimijoiden päätöksellä olisi mahdollista vain tiukoin epidemiologisin kriteerein tilanteessa, jossa terveydenhuollon kantokyky uhkasi kuormitua covid-19-taudin vuoksi vakavasti – ja siten vaarantaa myös ihmisten hengen ja terveyden.

Tartuntatautilain nojalla tehtyihin päätöksiin on mahdollista hakea muutosta tartuntatautilain 90 §:n perusteella, eli valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (818/2019) säädetään.

Ehdotettu muutos voisi osaltaan parantaa ravitsemistoimintaohjainten toimijoiden oikeusturvaa, sillä ravitsemistoimintaa koskeviin rajoituksiin olisi toimivallan siirtyessä valtioneuvostolta alueellisille viranomaisille mahdollista hakea muutosta tartuntatautilain 90 §:n nojalla. Muilta osin ehdotetulla sääntelyllä ei ole vaikutuksia voimassaolevaan muutoksenhakuoikeuteen.

11.3 Kuntien itsehallinto

Perustuslain 121 §:n mukaan kuntien hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon, ja kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä on säädettävä lailla. Kunnallinen itsehallinto on otettava huomioon tartuntatautilakiin ehdotettujen säännösten, etenkin kuntien suorittamia rajoitustoimenpiteitä sekä niihin liittyviä valvonta- ja tarkastustehtäviä koskevien 58 a, c, d, g ja h §:n sekä 59 a-d §:n osalta.

Tartuntatautilain 9 §:n 1 momentin mukaan kunnan velvollisuutena on järjestää alueellaan tässä laissa tarkoitettu tartuntatautiin vastustamistyö osana kansanterveystyötä siten kuin kansanterveyslaissa (66/1972), terveydenhuoltolaissa (1326/2010) ja tartuntatautilaissa säädetään. Tartuntatautiin vastustamistyöhön kuuluu tässä laissa tartuntatautiin ehkäisy, varhaishoito ja seuranta, epidemian selvittämiseksi tai torjumiseksi tarvittavat toimenpiteet sekä tartuntatautiin sairastuneen tai sairastuneeksi epäillyn tutkimus, hoito ja lääkinällinen kuntoutus sekä hoitoon liittyvien infektioiden torjunta. Lakiin lisättävät säännökset täsmentäisivät kunnille voimassa olevassa laissa säädettyjä epidemian selvittämiseksi tai torjumiseksi tarvittavia tehtäviä ja jatkaisivat niitä toimivaltuuksia, jotka olivat aikaisemmin voimassa 30.6.2022 saakka. Lain 59 a-d §:t sisältäisivät 30.6.2022 saakka voimassaoleita covid-19-säännöksiä vastaavat säännökset valvontatoimivaltuuksista.

Nyt ehdotettavat velvoitteet ja valtuudet koskisivat torjuntatehtävän järjestämistapaa säätämällä niistä lailla täsmällisesti ja tarkkarajaisesti, eikä kyse siten olisi varsinaisesta uudesta tehtävästä edes ravitsemistoiminnan rajoituspäätösten toimivallan siirron osalta. Ehdotetusta sääntelystä kunnille aiheutuva lisätyö ja ylimääräiset kustannukset riippuvat pitkälti siitä, miten epidemiatilanne kehittyy ja kuinka paljon kunnille aiheutuisi epidemian torjuntaan liittyviä toimenpiteitä ja niistä johtuvia valvonta- ja tarkastustehtäviä. Joka tapauksessa voidaan arvioida, että ne voitaisiin pääsääntöisesti toteuttaa kuntien nykyisten resurssien ja organisaatorakenteiden puitteissa. Ehdotetuista säännöksistä ei siten voida arvioida aiheutuva kunnille niin merkittävää lisätyötä tai ylimääräisiä kustannuksia, että se vaikuttaisi kuntien itsehallintoon. Lisäksi asiassa on otettava huomioon kunnille koronaepidemian vuoksi jo myönnettyt ja mahdollisesti vielä jatkossakin myönnettävä lisärahoitus. Säännökset myös mahdollistaisivat hallinnollisen järjestäytymisen valvontatoiminnassa kussakin kunnassa tarkoituksenmukaisella tavalla (59 d §).

11.4 Rajoitusperusteen hyväksyttävyyys

Perusteen, jolla perusoikeutta rajoitetaan, tulee olla perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta hyväksyttävä. Perustuslakivaliokunnan mukaan terveydenhuoltojärjestelmän toimintakyvyn säilyttäminen nyt meneillään olevan covid-19-epidemian aikana on perusoikeusjärjestelmän näkökulmasta erittäin painava peruste, jolla on yhteys perustuslain 7 §:n 1 momentin julkisen vallan velvollisuuteen turvata jokaisen oikeus elämään ja turvata myös pandemian oloissa jokaiselle riittävät terveyspalvelut sekä edistää väestön terveyttä (perustuslain 19 §:n 3 momentti). Tällainen peruste oikeuttaa valiokunnan mukaan poikkeuksellisen pitkälle meneviä, myös ihmisten perusoikeuksiin puuttuvia viranomaistoimia (PeVL 7/2020 vp s. 3, PeVM 2/2020 vp, s. 4). Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä on kuitenkin korostettu, että pe-

rusoikeusrajoitus ei voi olla tarkoitukseensa soveltuva ja siten välttämätön, jos sillä ei edes periaatteessa voida saavuttaa sen perusteena olevaa hyväksyttävää tavoitetta (PeVL 20/2020 vp, PeVM 11/2020 vp, s. 5, ks. myös PeVL 40/2017 vp, s. 4, PeVL 55/2016 vp, s. 4-5 ja PeVL 5/2009 vp, s. 3/II).

Vaikka covid-19-epidemian aikana tehtyjen rajoitusten taustalla on sinänsä painava ja yhteiskunnallisen tarpeen edellyttämä hyväksyttävä peruste, niin perustuslakivaliokunta on tartuntatautilain muutoksia koskevassa käytännössään edellyttänyt, että kunkin rajoitustoimenpiteen välttämättömyyttä tulee arvioida erikseen ja yksityiskohtaisesti ja täten perustella juuri ehdotettujen toimenpiteiden välttämättömyys (PeVL 14/2020 vp, s. 5). Samalla on tarkasteltava myös perusoikeuksien kannalta vähemmän rajoittavia muita sääntelyvaihtoehtoja (ks. PeVL 14/2020 vp, s. 5 ja siinä oleva viittaus PeVM 14/2020 vp).

Ehdotetun lain soveltamiskynnyksen muuttaminen covid-19-taudin leviämisen ehkäisemisestä terveydenhuollon palvelujen riittävyyden turvaamiseksi on rajoitusperusteen hyväksyttävyyden kannalta olennaista nykyisessä epidemiatilanteessa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan covid-19-virusta esiintyy tällä hetkellä käytännössä koko maassa endeemisenä ja valtaosa korkeassa vakavan taudin riskissä olevasta väestöstä on kokonaan rokotettu.²⁷ Rajoitusperusteen kytkeminen aikaisemmin säädetyllä tavalla covid-19-taudin ilmaantuvuuteen mahdollistaisi käytännössä rajoitusten voimassaolon myös tilanteessa, jossa alueen epidemiatilanteesta ei tosiasiallisesti välttämättä aiheutuisi merkittävää riskiä alueen ihmisten hengelle ja terveydelle tai terveydenhuollon palvelujen riittävyydelle. Tätä ei voida enää nykyisessä epidemiatilanteessa pitää hyväksyttävänä rajoitusperusteena, vaan perusoikeuksia rajoittavien päätösten edellytyksenä tulee olla se, että rajoituksella on mahdollista turvata muiden perustuslaissa säädettyjen perusoikeuksien toteutuminen. Perustuslain 19 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Julkisen vallan on myös perustuslain 22 §:n mukaisesti turvattava perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Perustuslakivaliokunta on useassa lausunnossaan todennut terveydenhuoltojärjestelmän toimintakyvyn säilyttämisen olevan perusoikeusjärjestelmän näkökulmasta erittäin painava peruste muiden perusoikeuksien rajoittamiselle. Terveyspalvelujen riittävyyden turvaamisella on perustuslakivaliokunnan lausunnoissa todetulla tavalla yhteys perustuslain 7 §:n 1 momentin julkisen vallan velvollisuuteen turvata jokaisen oikeus elämään ja turvata myös pandemian oloissa jokaiselle riittävät terveyspalvelut sekä edistää väestön terveyttä.

Edellä mainituin perustein soveltamiskynnyksen muuttaminen covid-19-taudin ilmaantuvuudesta tiukentaa perusoikeuksia rajoittavien päätösten tekemisen kriteereitä nykyisen epidemiatilanteen näkökulmasta hyväksyttävällä tavalla. Pelkästään covid-19-taudin ilmaantuvuus ei muun muassa rokotuskattavuuden nousun vuoksi olisi enää hyväksyttävä peruste perusoikeuksia rajoittava päätöksen tekemiseen, sillä korkea ilmaantuvuus ei välttämättä vaarantaisi kuitenkaan alueen ihmisten henkeä ja terveyttä tai kunnan tai kuntayhtymän alueen terveydenhuollon palvelujen riittävyyttä. Tämän vuoksi soveltamiskynnyksen muutos on välttämätön, jotta perusoikeuksia rajoittavalla päätöksellä voitaisiin tosiasiallisesti suojata toisten perusoikeuksien toteutumista. Soveltamiskynnyksen tiukentaminen turvaa osaltaan rajoitusperusteen hyväksyttävyyden nykyisessä epidemiatilanteessa.

²⁷ Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL/ 1464/4.00.00/2022) 8.4.2022.

11.5 Sääntelyn välttämättömyys ja oikeasuhtaisuus sekä voimassaoloaika

Jos sääntelyn voimassaolo päättyisi kokonaan 30.6.2022, viranomaisilla ei olisi mahdollisuutta oikeudellisesti sitovalla tavalla rajoittaa epidemian leviämistä ravintola- ja muussa elinkeinosekä harrastustoiminnassa muutoin kuin voimassaolevan 58 §:n nojalla. Keinovalikoiman puuttuminen voisi covid-19-epidemian pahentuessa, uusien virusmuunnosten ilmaantuessa tai mikäli covid-19-rokotusten teho vaikeaa covid-19-tautia vastaan yllättäen heikkenisi, vaarantaa sekä ihmisten hengen ja terveyden että terveydenhuollon kantokyvyn. Tällöin viranomaisten käytössä ei olisi riittävästi ennakkollisia, oikea-aikaisia ja tehokkaita toimia covid-19-epidemian leviämisen ja vaikeasta covid-19-infektiosta ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi. Keinovalikoiman käyttöönotto edellyttäisi tällaisessa tilanteessa uusien säännösten säätämistä, joka voisi nopeimmillaankin viedä useita viikkoja. Näiden viikkojen aikana epidemia olisi saattanut jo levitä merkittävästi ennen kuin riittäviä keinoja voitaisiin ottaa jälleen käyttöön –tällöin pahimmassa tapauksessa terveydenhuollon kantokyky olisi saattanut useilla alueilla jo vaarantua ja ylikuormittua, mikä epidemian lisäksi saattaisi osaltaan aiheuttaa uhan ihmisten hengelle ja terveydelle. Koska myös sääntelyn oikeasuhtaisuuden näkökulmasta on perusteltua, että lievemmat keinot ovat täysimääräisesti käytössä ennen voimakkaampia rajoitustoimia, on perusteltua, että myös suoraan lain nojalla sovellettavat vaikutuksiltaan melko vähäisiä hygieniatoimia koskevat säännökset ovat edelleen voimassa myös 1.7.2021 alkaen (ks. HE 245/2020 vp s. 119-120). Valtioneuvosto ryhtyy tarvittaviin lainsäädäntötoimiin, jos edellytyksiä sääntelyn voimassaololle ei enää olisi.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 44/2020 vp) katsonut, että covid-19-epidemian leviämisen ehkäisemiseksi säädettävien rajoitustoimenpiteiden voimassaolo on ajallisesti rajattava vain välttämättömään. Loppuvuoden epidemiatilannetta ei voida tässä vaiheessa ennustaa riittävän tarkasti, jotta voimassaolon jatkamisen osalta olisi täysin aukottomasti osoitettavissa niiden voimassaolon välttämättömyys vielä joulukuussa 2022. On kuitenkin otettava huomioon, että voimakkaammin perusoikeuksiin puuttuvien säännösten soveltamiskynnys on korkea, jolloin säännösten voimassaolo ei itsessään merkitse rajoitustoimenpiteiden käyttöönottoa. Mikäli epidemiatilanne pysyisi syksyllä ja talvella 2022 maltillisena, ei voimakkaasti rajoitettavia toimenpiteitä voitaisi ottaa käyttöön, sillä niiden käyttöönotto edellyttäisi terveydenhuollon vakavan ja ihmisten henkeä ja terveyttä vaarantavan kuormittumisen lisäksi sitä, että toimenpiteet ovat välttämättömiä epidemian leviämisen ehkäisemiseksi.

Yleisten hygieniavelvoitteiden voimassaoloajan jatkaminen on edelleen perusteltua 31.12.2022 saakka, sillä covid-19-epidemia ei ole vielä ohitse ja esimerkiksi käsiä pesemällä ja huolehtimalla turvaväleistä sekä hyvästä ilmanvaihdosta voidaan edelleen tehokkaasti ehkäistä tartuntoja ja siten vähentää riskiä terveydenhuollon palvelujen ylikuormittumisesta. Yleisillä hygieniavelvoitteilla voidaan ehkäistä hyvin myös muita tartuntatauteja ja hengitystie-infektioita, jotka voisivat kuormittaa terveydenhuoltoa ja vaarantaa myös ihmisten terveyden ja hengen. Covid-19-epidemian vuoksi säädetyt määräaikaisesti voimassaolevat hygieniavelvoitteilla voidaan ehkäistä tehokkaasti myös esimerkiksi yleisvaarallisia influenssatartuntoja, millä on nykyisessäkin epidemiatilanteessa erityistä merkitystä erityisesti tartuntatautien vakaville seuraamuksille alttiiden ihmisten terveyden ja hengen suojelemisessa sekä yleisesti myös terveydenhuollon palvelujen riittävyyden turvaamisessa.

Päätöksiä tekevillä viranomaisilla on velvollisuus arvioida mahdollisen rajoittavan päätöksen suhdetta perusoikeuksiin. Viranomaisella on päätöstä tehdessään velvollisuus arvioida päätöksen oikeasuhtaisuutta ja välttämättömyyttä suhteessa päätöksen tavoitteeseen ja päätöksellä suojeltaviin oikeushyviin. Oikeasuhtaisuuden arviointi sisältää myös viranomaisen velvollisuuden arvioida päätöksestä syntyvien hyötyjen suhdetta myös päätöksestä mahdollisesti seuraaviin

haitallisiin vaikutuksiin. Nämä seikat osaltaan turvaavat sitä, ettei laissakaan säädettyjä perusoikeuksiin puuttuvia toimivaltuuksia voida käyttää ilman asiallisia ja välttämättömiä perusteita.

Nyt ehdotettujen määräaikaisten säännösten voimassaoloajaksi on neljää kuukautta. Voimassaoloajan rajoittaminen kuuteen kuukauteen olisi perusteltua, sillä mahdollisessa epidemiatilanteen pahenemisvaiheessa nyt ehdotetuilla toimivaltuuksilla voidaan todistetusti nopeasti ja tehokkaasti ehkäistä vakavan covid-19-taudin leviämistä ja siten minimoida siitä ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvien haittojen syntymistä; kuten terveydenhuollon vakavaa kuormitusta, joka voisi vaarantaa terveydenhuollon toiminnan myös muiden kuin covid-19-taudin hoidon näkökulmasta. Tällaisella kuormittumisella voisi olla vakavia seurauksia ihmisten terveydelle ja hengelle esimerkiksi tilanteessa, jossa covid-19-taudin aiheuttaman terveydenhuollon kuormituksen vuoksi jouduttaisiin siirtämään henkilökuntaa ja resursseja vakavaa covid-19-tautia sairastavien hoitamiseen ja ajamaan sen vuoksi väliaikaisesti joitakin terveydenhuollon palveluja. Tämä voisi esimerkiksi viivästyttää diagnoosin saamista, millä voisi olla erityisesti yksilön kannalta merkittäviä vaikutuksia hänen sairautensa lääketieteelliseen ennusteeseen.

Rajoitaviin toimenpiteisiin oikeuttavien säännösten soveltamiskynnys olisi hyvin korkea, minkä vuoksi perusoikeuksiin puuttuvia rajoitustoimenpiteitä ei voitaisi ottaa käyttöön ilman, että rajoittamiselle olisi olemassa välttämättömät ja hyväksyttävät perusteet. Esimerkiksi pelkkä covid-19-taudin ilmaantuvuuden ja tartuntojen määrän nopea kasvaminen ei mahdollistaisi rajoituspäätösten tekemistä, ellei covid-19-tauti samalla kuormittaisi terveydenhuollon toimintaa niin vakavasti, että kuormittuminen uhkaisi väestön terveyttä ja henkeä. Näin ollen esityksellä ja siihen liittyvillä säännöksillä ei itsessään rajoitettaisiin elinkeinotoimintaa, vaan ehdotettu sääntely mahdollistaisi tartuntatautien torjuntaa toteuttaville viranomaisille tiettyjä työkaluja tilanteessa, jossa niiden olisi välttämätöntä ryhtyä toimenpiteisiin terveydenhuollon palvelujen riittävyyden ja siten alueen väestön hengen ja terveyden turvaamiseksi. Esityksen tarkoituksena ei siis ole, että esitettyjä rajoituksia käytettäisiin varmuudella enää syksyn ja talven 2022 aikana. Esityksen tavoitteena on sen sijaan varmistaa, että rajoituksia voidaan ottaa käyttöön siinä mahdollisessa tilanteessa, jossa rajoitukset olisivatkin välttämättömiä terveydenhuollon palvelujen riittävyyden ja siten ihmisten hengen ja terveyden suojelemiseksi. Tässä tilanteessa yritykset olisivat oikeutettuja kohtuulliseen kompensatioon, jos viranomaispäätöksin määrättäisiin tilat väliaikaisesti suljettavaksi tai niiden toimintaa rajoitettaisiin merkittäväällä tavalla.

Virusmuunnokset voivat saada aikaan vakavien tautitapausten lisääntymistä ja aiheuttaa sairaala- ja tehohoidon kapasiteetin nopeaakin ylikuormittumista. Kapasiteetin ylikuormittuminen aiheuttaa paitsi koronatartunnan saaneiden hoidon vaarantumisen, myös muista sairauksista kärsivien hoidon viiveitä ja hoidon laadun huomattavaa heikkenemistä. Voimassaolon jatkaminen vuoden loppuun on oikeasuhtaista, sillä toimenpiteiden käyttöönotto edellyttäisi terveydenhuollon vakavan kuormittumisen uhan lisäksi sitä, että toimenpiteet olisivat välttämättömiä vakavasta covid-19-taudista ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi.

Oikeasuhtaisuuden osalta huomionarvoista on se, että voimassaolon jatkamisella ei ole merkittäviä itsenäisiä oikeusvaikutuksia perusoikeuksiin tilanteessa, jossa epidemiatilanne pysyisi maltillisena, sillä perusoikeuksia rajoittavia toimia ei voitaisi ottaa käyttöön. Sen sijaan tilanteessa, jossa epidemia yllättäen pahenisi tai tulisi uusia virusvariantteja, jotka aiheuttaisivat merkittävän uuden uhan ihmisten hengelle ja terveydelle, tarvittaisiin nopeasti keinoja epidemian leviämisen ehkäisemiseksi ja muiden perusoikeuksien turvaamiseksi. Tällöin ihmisten hengen ja terveyden suojeleminen sekä riittävästä terveydenhuollon palveluista huolehtiminen edellyttäisi viranomaisilta nopeita, ennakoivia ja riittäviä toimia epidemian leviämisen ehkäise-

miseksi, joita ei olisi käytössä, mikäli voimassaoloaikaa ei jatkettaisi. Näin ollen perusoikeuksien turvaamisenkin näkökulmasta on perusteltua jatkaa säännösten voimassaoloaikaa 31.12.2022 saakka.

Voimassaolon jatkamista 31.12.2022 saakka on myös pidettävä välttämättömänä, sillä covid-19-pandemia on osoittanut arvaamattomuutensa jo useaan otteeseen; epidemian aikana on nähty useita esimerkkejä tilanteista, joissa covid-19-epidemia on lähtenyt räjähdysmäisesti kasvuun sen jälkeen, kun epidemia ensin on laantunut ja rajoitustoimia on purettu. Tämä osoittaa, että paranevasta tautitilanteesta huolimatta tartuntamäärät voivat lähteä yllättäen uudelleen kasvuun ja epidemiatilanne voi pahentua lyhyessäkin ajassa merkittävästi ja aiheuttaa vakavan terveydenhuollon ylikuormittumisen. Covid-19- virus on myös muuntautunut ja viruksen variantteja on maailmalla ja Suomessakin ilmennyt jo useita. Uudet muuntautuneet covid-19-virukset voivat tarttua alkuperäistä virusta nopeammin ja tehokkaammin, mikä osaltaan voi aiheuttaa myös paranevassa tautitilanteessa merkittävän uhan ihmisten hengelle ja terveydelle.

Tartuntatautilain tarkoituksena on ehkäistä tartuntatauteja ja niiden leviämistä sekä niistä ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja. Näin ollen tartuntatautilain tarkoittamien toimenpiteiden tulisi lähtökohtaisesti olla ennakoivia, jotta epidemian leviämistä voitaisiin tehokkaasti estää ja samalla suojella parhaalla mahdollisella tavalla ihmisten henkeä, terveyttä sekä terveydenhuollon palvelujen riittävyyttä. Siten tilanteessa, jossa covid-19-epidemia on edelleen maailmanlaajuisesti merkittävä uhka ihmisten hengelle ja terveydelle ja tilanteessa, jossa uusia virusmuunnoksia löydetään edelleen, on välttämätöntä, että viranomaisilla on laissa säädettyjä keinoja epidemian leviämisen ehkäisemiseen, mikäli epidemiatilanne Suomessa pahenisi uudelleen tai rokotteiden teho valavaa covid-19-tautia vastaan heikkenisi merkittävästi. Tällä tavoin voidaan ennakoivasti ja oikea-aikaisesti ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin ihmisten hengen ja terveyden suojelemiseksi ja terveydenhuollon kantokyvyn turvaamiseksi. Ennakoivat ja oikea-aikaiset toimet voivat pelastaa ihmishenkiä.

Lyhyeksi määräajaksi säädettyjä rajoituksia on jouduttu useasti uusimaan, koska epidemia on kestänyt paljon alkuun odotetta pidempään. Epidemian kestosta ei voida vielä sanoa mitään varmaa ja esityksen voimassaoloajan arvioiminen liittyykin erilaisten riskien sekä etujen ja haittojen punnintaan. Jos arvioinnissa painotetaan sitä, että viranomaisilla on mahdollisuus reagoida nopeasti epidemian mahdolliseen pahenemiseen ja siitä johtuvaan terveydenhuollon kuormittumiseen, riittävän vaikuttavien rajoitusmahdollisuuksien tulisi olla voimassa ainakin siihen saakka, että lainsäädännön tarpeellisuus voitaisiin eduskunnassa loppuvuodesta 2022 uudelleen arvioida.

Ehdotetut rajoitukset eivät olisi myöskään voimassa suoraan lain nojalla, vaan niiden käyttöönotto edellyttäisi hyvin tiukkojen kriteereiden täyttymistä. Myös päätöstä tekevällä viranomaisella on aina velvollisuus arvioida perusoikeuksia rajoittavan päätöksen oikeasuhtaisuutta ja välttämättömyyttä, mikä osaltaan varmistaa ja lisää nyt ehdotetun oikeasuhtaisuuden ja välttämättömyyden toteutumista.

Terveydenhuollon palvelujen riittävyyden turvaaminen on perustuslakivaliokunnankin näemyksen mukaan hyväksyttävä rajoitusperuste, joka oikeuttaa tarvittaviin voimakkaiksi rajoitustoimiin. Tästä näkökulmasta katsottuna ehdotettua sääntelyä on pidettävä oikeasuhtaisena ja välttämättömänä, sillä perusoikeuksien rajoituksia ei tehtäisi kuin sellaisessa tilanteessa, jossa kunnan tai kuntayhtymän järjestämisvastuulla olevat terveydenhuollon palvelut uhkaisivat ylikuormittua alueen väestön terveyden vaarantavalla tavalla. Ylikuormittumisen uhan tulisi johdeta nimenomaisesti covid-19-taudista, eikä näin ollen rajoituspäätöksiä voitaisi tehdä esimerkiksi terveydenhuollon henkilöstövajeen vuoksi.

11.6 Yhdenvertaisuus

Voimassa olevaan sääntelyyn on liittynyt erilaisiin toimijoihin kohdistuvia erilaisia rajoituspäätöksiä, mikä on koettu erilaisten toimijoiden epäsuhtaiseksi kohteluksi ja erilaisten toimijoiden asettamiseksi erilaiseen asemaan samanlaisesta epidemiatilanteesta huolimatta. Esimerkiksi ravitsemistoimintaan liittyviä rajoitustoimenpiteitä on pidetty muun muassa liikunnanharjoittamista ja tapahtumien rajoittamiseen liittyviä kriteereitä huomattavasti lievempinä.

Nyt ehdotetuilla muutoksilla pyritään osaltaan parantamaan eri toimijoiden yhdenvertaisuutta mahdollisten rajoituspäätösten suhteen, sillä tilojen käytön edellytyksiä koskevaa sääntelyä muutettaisiin ravitsemistoiminnan asiakaspaikkamäärärajoituksia osin vastaavaksi – ja samanlaista käytäntöä on noudatettu myös tartuntatautilain toistaiseksi voimassaolevan 58 §:n nojalla yleisötilaisuuksien rajoituksista päätettäessä. Ehdotettu sääntely parantaisi yhdenvertaisuutta myös siten, että alueellinen viranomais – kunta tai aluehallintovirasto – tekisi tarvittaessa jatkossa kaikki rajoituspäätökset alueellaan, jolloin toimijoiden samanlainen kohtelu voitaisiin epidemiologisten ja lääketieteellisten edellytysten salliessa ottaa nykyistä paremmin huomioon. Samalla alueellinen viranomais voisi nykyistä paremmin arvioida erilaisten toimenpiteiden välttämättömyyttä, oikeasuhtaisuutta ja tehokkuutta suhteessa toisiin rajoitustoimiin sekä arvioida myös erilaisten rajoitustoimien yhteisvaikutuksia suhteessa rajoitusten tavoitteisiin sekä toisaalta niistä mahdollisesti aiheutuviin haittoihin.

11.7 Oikeus työhön ja elinkeinovapaus

Jokainen poikkeus elinkeinovapauteen rajoittaa perusoikeuden toteutumista ja on kyettävä perustelemaan asianmukaisesti hyväksyttävällä tavalla. Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt elinkeinovapauden rajoitusten rajaamista vain välttämättömään. Perustuslakivaliokunta on pitänyt mahdollisena hyvinkin pitkälle meneviä rajoituksia elinkeinovapauteen covid-19-epidemian leviämisen ehkäisemiseksi. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä on korostettu, että rajoitusten tulee olla välttämättömiä (PeVL 7/2020 vp). Esimerkiksi covid-19-epidemian vuoksi tehtyjä ravintolarajoituksia koskevassa lausuntokäytännössään perustuslakivaliokunta on edellyttänyt rajoitusten rajaamista alueellisesti ja ravintolatyypeittäin vain välttämättömään. (PeVL 31/2020 vp). Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään edellyttänyt erityisesti kaikkein merkittävimpien rajoitusten ja asiakastilojen sulkemisesta aiheutuneiden kustannusten kohtuullista kompensointia (PeVL 7/2020 vp, PeVL 44/2020 vp).

Ravitsemisliikkeiden sulkemisesta asiakkailta säädettiin keväällä 2022 ja 2021 majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain väliaikaisilla muutoksilla perustuslain 23 §:n mukaisena tilapäisenä poikkeuksena perusoikeuksiin. Hallituksen esityksen HE 22/2021 käsittelyn yhteydessä valiokunta totesi käsityksensä, että valtiosääntöoikeudellista estettä ei olisi sille, että ravitsemisliikkeiden tilojen tilapäistä sulkemista perusoikeusrajoituksena säänneltäisiin samaan tapaan kuin eräisen muiden elinkeinojen suhteen on tehty. Perustuslakivaliokunta viittasi lausunsaan tartuntatautilain 58 g §:ään. (PeVL 6/2021 kohta 14)

Perustuslain 22 §:n mukainen julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Tartuntatautilain 58 §:n, 58 a §:n, 58 c §:n ja 58 e §:n johdosta tehdyillä rajoituspäätöksillä on ollut hyvin merkittävä taloudellinen vaikutus rajoitusten kohteena olevien toimialojen liikevaihtoon ja kykyyn tarjota työpaikkoja.

Elinkeinovapautta ei ole sellaisenaan turvattu Euroopan ihmisoikeussopimuksessa tai YK:n alaisissa ihmisoikeussopimuksissa. YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen 23 ar-

tiklaan sisältyy työn valinnan vapaus. Elinkeinovapaus sisältyy Euroopan unionin perusoikeuskirjaan. Sen 16 artiklan mukaan elinkeinovapaus tunnustetaan unionin oikeuden sekä kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen mukaisesti. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 1. lisäpöytäkirjan 1 artikla suojaa omaisuusuojaa ja sen on katsottu suojaavan välillisesti myös elinkeinotoimintaa. Kyseistä oikeutta voidaan rajoittaa lailla julkisten intressien turvaamiseksi. Suomea sitovat kansainväliset ihmisoikeusvelvoitteet eivät estä ehdotetun kaltaisia perusoikeusrajoituksia. Portaittaisten keinojen yhtenä tavoitteena on osaltaan elinkeinovapauden turvaaminen ja työllisyyden ylläpitäminen ja normaaliolojen häiriötilanteessa.

Jos epidemiatilanne tietyllä alueella pahenisi siten, että kunnan tai kuntayhtymän järjestämistä vastuulla oleva terveydenhuolto uhkaisi ylikuormittua vakavasti ja olisi ilmeistä, että yleisten hygieniakäytäntöiden noudattaminen ei kyseisessä tilanteessa olisi enää riittävä toimi terveydenhuollon palvelujen ylikuormittumisen ehkäisemiseksi, kunnan tai aluehallintoviraston päätöksellä voitaisiin velvoittaa elinkeinonharjoittaja ryhtymään lisätoimenpiteisiin, jos se olisi välttämätöntä alueen terveydenhuollon ylikuormittumisen ehkäisemiseksi. Kunta tai, jos toimenpiteet olisivat välttämättömiä useamman kunnan alueella, aluehallintovirasto voisi päätöksellään asettaa elinkeinonharjoittajalle velvoitteen järjestää toiminta niin, että asiakkaiden ja seurueiden olisi tosiasiallisesti mahdollista välttää lähikontakti toisiinsa. Koronaviruksen leviämisen tavoista tällä hetkellä käytössä olevan lääketieteellisen tiedon mukaan ihmisten välinen lähikontakti on tärkein koronaviruksen leviämisen tapa ja lähikontaktit estämällä viruksen leviämistä voidaan tehokkaasti estää. Päätös kohdistuisi kunnan tai tiettyjen kuntien alueella toimiviin elinkeinonharjoittajiin toimialasta riippumatta. Alueellinen tartuntatautilanne tulisi ottaa huomioon ja alueellisista kriteereistä säädettäisiin laissa. Alueellinen päätös tulisi kumota heti kun se ei ole välttämätön.

Esityksen 58 d § jättää toiminnanharjoittajan päätäntävaltaan millä keinoin se toteuttaa pykälässä tarkoitettua velvoitteen ehkäistä lähikontaktien syntymistä hallinnoimissaan tiloissa. Tarkoituksena on, että toiminnanharjoittaja voisi valita itse sille parhaiten sopivat keinot lähikontaktien ehkäisemiseksi, kunhan ne ovat riittävän vaikuttavia pykälän tarkoituksen toteuttamiseksi. Vaikka pykälä antaa elinkeinonharjoittajalle vapauden valita keinot lähikontaktien syntymisen ehkäisemiseksi, voivat sen edellyttämät toimet kuitenkin tosiasiallisesti kaventaa elinkeinonharjoittajan toimintamahdollisuuksia. Pykälän 1 momentissa mainittuja esimerkkejä keinovalikoimasta toteuttaa asiakkaiden ja seurueiden tosiasialliset mahdollisuudet välttää lähikontaktia toisiinsa ovat asiakasmäärän rajoitukset, asiakaspaikka- ja tilajärjestelyt tai muut vastaavat keinot, joilla tavoite voidaan toteuttaa. Elinkeinovapauden toteutumiseksi keinot merkitsevät eri asteisia rajoituksia. Lievimpinä voidaan pitää asiakaspaikka- ja tilajärjestelyjä, joiden toteuttamisen ja ajoittaisen muuttamisen voidaan arvioida kuuluvan muutoinkin asiakaspalvelutiloissa tehtäviin tavanomaisiin toimiin, joilla normaalisti pyritään esimerkiksi parantamaan asiakkaiden viihtyisyyttä tiloissa. Vaikka Covid-19 epidemian aikana keinot painottuvat asiakkaiden välisten etäisyyksien varmistamiseen esimerkiksi asiakkaiden kulkusuunta ohjaamalla, väliseiniä rakentamalla tai jonotustilanteissa lattiaan tehtävin etäisyysmerkinnöin, ovat juuri tällaiset keinot myös omiaan lisäämään asiakkaiden turvallisuuden tuntua ja siten halukkuutta hakeutua liikkeen asiakkaaksi. Keinojen toteuttaminen on voinut alkuun aiheuttaa elinkeinonharjoittajille jossain määrin lisää kuluja, mutta mahdollisesti samalla myös toiminnan turvallisen jatkamisen. Tässä vaiheessa epidemiaa toimet ovat kuitenkin olleet laajasti käytössä, eikä tämän vuoksi lisäkustannuksia keinojen toteuttamiselle todennäköisesti ainakaan merkittävässä määrin syntyisi. Velvoitetta voidaan pitää oikeasuhtaisina niillä tavoiteltaviin päämääriin nähden.

Viimesijaisena keinona, jos olisi ilmeistä, että muut keinot eivät enää olisi riittäviä vakavan terveydenhuollon ylikuormittumisen ehkäisemiseksi, viranomaispäätöksellä voitaisiin tietyt asiakas- ja osallistujatilat sulkea väliaikaisesti asiakkailta ja toimintaan osallistuvilta kokonaan.

Päätöksen voisi tehdä ainoastaan, jos se olisi välttämätöntä vähintään kahden pykälässä nimenomaisesti mainitun kunnan sairaanhoitopiirin alueen terveydenhuollon palvelun vakavan ylikuormittumisen ehkäisemiseksi. Tämä tarkoittaisi tilannetta, jossa covid-19-epidemiasta johtuen pykälässä erikseen nimetyt terveydenhuollon palvelut uhkaisivat ylikuormittua alueen väestön henkeä ja terveyttä vaarantavalla tavalla esimerkiksi covid-19-taudista johtuvan sairaalaja tehohoidon tarpeen merkittävästä lisääntymisestä, tai covid-19-epidemia uhkaisi vaarantaa kyseisissä palveluissa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyuden tai asiakkaiden hoivan tai potilaiden hoidon olennaisella tavalla. Sairaanhoitopiirin kuntayhtymän olisi viipymättä ilmoitettava sijaintialueensa kunnille ja aluehallintovirastolle näiden edellytysten olemassaolosta tai perustellusta uhasta niiden syntymiselle.

Lakiehdotuksen mukaan tilojen sulkeminen voisi koskea erilaisia liikuntaan ja urheiluun käytettäviä tiloja, harrastustoiminnan tiloja sekä tiloja, joita käytetään sellaiseen ravitsemistoimintaan, joka pääasiainen liiketoiminta keskittyy alkoholin anniskeluun – eli käytännössä erilaiset yökerhot, baarit ja pubit. Valtioneuvoston sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen arvion mukaan näissä tiloissa tapahtuvan toiminnan luonne on sellaista, että siinä asiakkaiden tai osallistujien fyysinen läheisyys toisiinsa, sijoittuminen tai toiminnan luonne suhteessa covid-19-viruksen tartuntamekanismiin voivat muodostaa erityisen riskin covid-19-taudin leviämislle tai tiloissa on muutoin erityinen mahdollisuus merkittävien tartuntaketjujen syntymiselle ja siten terveydenhuollon palvelujen ylikuormittumiselle. Tilojen sulkeminen olisi täsmällisesti ja tarkkarajaisesti rajoitettu vain lakiehdotuksen 58 g §:n 4 momentissa lueteltuihin tiloihin. Lisäksi pykälän soveltamisen edellytyksenä olisi, että lakiehdotuksen 58 d §:n mukaisia toimenpiteitä lähikontaktien välttämiseksi tai muita jo toteutettuja toimenpiteitä ei voida pitää toimintaan liittyvän erityisen tartuntariskin vuoksi enää riittävinä.

Yrityksille aiheutuvien haitallisten taloudellisten vaikutusten seurauksia pyrittäisiin kuitenkin ehdotetulla sääntelyllä minimoimaan ja kohtuullistamaan siten, että laissa säädettäisiin yrityksille oikeus kohtuullisiin korvauksiin kunnan tai aluehallintoviraston päättäessä yrityksen tilojen sulkemisesta asiakkailta ehdotetussa 58 g §:ssä säädetyllä tavalla tai päättäessä muista merkittävistä rajoituksista yrityksen liiketoimintaan covid-19-epidemiasta johtuvan terveydenhuollon ylikuormituksen ehkäisemiseksi. Jatkossa oikeus kohtuulliseen kompensatioon olisi myös silloin, kun kunta tai aluehallintovirasto tekisi päätöksen yleisötilaisuuden kieltämisestä tartuntatautilain 58 §:n nojalla. Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä korvausten laskentatavasta, korvattavista kustannuksista, valtionapuviranomaisesta ja hakumenettelystä, korvauksen maksimimäärästä, tukikaudesta sekä omavastuuosuudesta. Korvaukseen ja korvausmenettelyyn sovellettaisiin valtionavustuslakia (68872001).

11.8 Elämän ja terveyden suojaaminen sekä oikeus riittäviin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin

Ehdotetun sääntelyn tarkoituksena ja tavoitteena on edelleen suojata ihmisten terveyttä ja henkeä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen riittävyttä. Tartuntatautilain tarkoituksena on ehkäistä tartuntatauteja ja niiden leviämistä sekä niistä ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja. Näin ollen tartuntatautilain tarkoittamien toimenpiteiden tulisi lähtökohtaisesti olla ennakkoivia, jotta epidemian leviämistä voitaisiin tehokkaasti estää ja samalla suojella parhaalla mahdollisella tavalla ihmisten henkeä, terveyttä sekä terveydenhuollon palvelujen riittävyttä. Näin ollen tilanteessa, jossa covid-19-epidemia on edelleen maailmanlaajuisesti merkittävä uhka ihmisten hengelle ja terveydelle ja tilanteessa, jossa uusia virusmuunnoksia löydetään edelleen, on välttämätöntä, että covid-19-tartuntojen leviämisen estämiseksi tarvittavat keinot ovat viranomaisten käytettävissä.

Rokotuskattavuuden lisääntymisen seurauksena vaikean sairaalahoitoa vaativan tautimuodon määrä on laskenut. Terveystieteiden tutkimuskeskus on monilla alueilla osin kuormittanut covid-19-epidemian vuoksi, mutta tehohoidon tarve on kuitenkin useilla alueilla vähentynyt. Mikäli rokotuskattavuus ja rokotteiden teho säilyvät hyvinä, on rajoittaviin toimenpiteisiin ryhtyminen epätodennäköistä. Kuitenkin tartuntojen määrän nousu, uudet virusvariantit tai rokotteiden tehon heikentyminen vakavaa covid-19-tautia vastaan voisivat aiheuttaa lisääntyneitä paineita testaukseen ja tartunnanjäljitykseen sekä vuode- ja tehohoidon tarpeeseen, ja sitä kautta myös heikentää terveydenhuollon kantokykyä ihmisten henkeä ja terveyttä vaarantavalla tavalla. Tätä tulee seurata aktiivisesti ja tarvittaessa ryhtyä korjaaviin toimiin. Nyt ehdotetulla sääntelyllä mahdollistettaisiin tartuntatautien torjunnasta vastaaville viranomaisille työkaluja terveydenhuollon palvelujen riittävyyden sekä ihmisten terveyden ja hengen turvaamiseen, jos covid-19-epidemia jälleen kesän jälkeen pahenisi siten, että se uhkaisi vaarantaa alueen terveydenhuollon palvelujen riittävyyden väestön henkeä ja terveyttä uhkaavalla tavalla.

Perusoikeuksia rajoittavien päätösten päätöksentekoodellytyksiä on ehdotetussa sääntelyssä tiukennettu sääntelyn oikeasuhtaisuuden varmistamiseksi. Nykyisessä epidemiatilanteessa ja suhteellisen hyvässä kansallisessa rokotuskattavuudessa ihmisten hengen ja terveyden ei voida katsoa sillä tavoin vaarantuvan covid-19-taudin vuoksi, että pelkkä taudin tietty ilmaantuvuus alueella olisi riittävä peruste perusoikeuksia rajoittavan päätöksen tekemiselle. Covid-19-taudista voi kuitenkin edelleen aiheutua terveydenhuollon kuormitusta, mikä voisi palvelujen ylikuormittumisen vuoksi johtaa muun muassa ongelmiin terveydenhuollon palvelujen saatavuudessa sekä sairauksien diagnosoimiseen ja hoidon viivästymiseen. Tämä voisi olennaisella tavalla vaarantaa alueen väestön terveyden jopa hengen myös silloin, kun henkilö ei tarvitsisi hoitoa juuri covid-19-taudin vuoksi.

Vakavalla covid-19-taudille alttiiden henkilöiden oikeutta terveyteen ja elämään olisi mahdollista suojella ehdotettua paremmin tilanteessa, jossa voitaisiin ehkäistä tehokkaasti covid-19-taudin leviämistä väestössä ja siten turvata parhaalla mahdollisella tavalla sitä, ettei riskiryhmiin kuuluvat henkilöt altistuisi covid-19-taudille. Tällainen ei kuitenkaan nykyisessä epidemiatilanteessa ole enää mahdollista ilman, että koko yhteiskunta suljettaisiin. Yhteiskunnan kokonaan sulkeminen ei kuitenkaan olisi enää nykyisessä epidemiatilanteessa oikeasuhtaista edes riskiryhmiin kuuluvien henkilöiden hengen ja terveyden suojelemiseksi, sillä tämä rajoittaisi voimakkaasti useaa eri perusoikeutta, mikä voisi heikentää väestön – myös riskiryhmään kuuluvien henkilöiden – hyvinvointia monin tavoin.²⁸

Riskiryhmiin kuuluvien henkilöiden terveyden ja hengen suojelua ja rajoitusperusteen riittävyyttä tulee arvioida myös suhteessa riskiryhmiin kuuluville henkilöille covid-19-rokotuksista saataviin hyötyihin sekä riskiryhmiin kuuluvien henkilöiden rokotuskattavuuteen. Covid-19-rokotteet suojaavat myös riskiryhmiin kuuluvia henkilöitä vakavalta covid-19-taudilta, vaikka suoja vakavaa covid-19-tautia vastaan ei olekaan yhtä hyvä kuin henkilöillä, jolla ei ole covid-19-taudin vakavalle muodolle altistavia tekijöitä. Riskiryhmiin kuuluvat henkilöt ovat saaneet covid-19-rokotukset ennen muita ja näiden henkilöiden keskuudessa rokotuskattavuus on hyvä. Lisäksi riskiryhmiin kuuluville henkilöille tarjotaan tarvittaessa tehosterokotuksia covid-19-suojan ylläpitämiseksi. Covid-19-rokotteilla pystytään myös nykyisessä epidemiatilanteessa

²⁸ Katso esimerkiksi Terveystieteiden tutkimuskeskuksen lausunto (THL/1464/4.00.00/2022) 8.4.2022, jossa on kuvattu laajasti rajoituksista johtuvia haitallisia yhteiskunnallisia vaikutuksia, joista olennaisena nousee esiin eri ryhmiin kuuluvien ihmisten hyvinvointiin kohdistuneet haitalliset vaikutukset jotka ovat voineet johtaa jopa mielenterveydellisiin ongelmiin.

turvaamaan riskiryhmiin kuuluvien henkilöiden terveyttä varsin hyvin ilman, että muita perusoikeuksia jouduttaisiin rajoittamaan.

Terveydenhuollon palvelujen riittävyden turvaaminen on perusteltua myös covid-19-taudin vakaville seuraamuksille alttiiden henkilöiden elämän ja terveyden suojelun kannalta. Näillä riskiryhmiin kuuluvilla henkilöillä on suurempi riski sairastua vakavaan ja sairaalahoitoa vaativaan covid-19-tautiin kuin henkilöillä, joilla ei ole vakavalle covid-19-taudille altistavia tekijöitä. Näin ollen tilanteessa, jossa terveydenhuollon palvelut uhkaisivat kuormittua covid-19-taudin vuoksi, suojeltaisiin myös riskiryhmiin kuuluvien oikeutta riittäviin terveydenhuollon palveluihin – ja turvattaisiin heille mahdollisuus saada sairastuessaan myös tarvittavaa hoitoa esimerkiksi vakavaan covid-19-tautiin.

11.9 Soveltaminen Ahvenanmaalla

Esityksessä tartuntatautilakiin ehdotetaan sääntelyä koskien toimenpiteitä koronavirustaudin leviämisen estämiseksi elinkeinotoiminnassa ja muussa toiminnassa kuten harrastustoiminnassa (58 b §), asiakkaille ja muille toimintaan osallistuville tarkoitettujen tilojen käytön väliaikaista asiakas- ja osallistujamäärän rajoittamista (58 a, 58 c § ja 58 e §). Ehdotetun 58 e §:n mukaan erityisesti tiettyihin liikuntaan ja vapaa-ajan viettoon liittyviin toimialoihin voidaan kohdistaa päätös asiakastilojen väliaikaisesta sulkemisesta. Lisäksi ehdotetaan vastaavia henkilöliikenteeseen liittyviä yleisiä hygieniavelvoitteita (58 e). Väliaikaisten säännösten valvonnasta säädetään 59 a -59 c §:ssä.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta muun muassa asioissa, jotka koskevat maakunnan hallitusta sekä sen alaisia viranomaisia ja laitoksia, kuntien palveluksessa olevia viranhaltijoita koskevia virkaehtosopimuksia ja kurinpitotorangaistuksen määräämistä kuntien viranhaltijoille, sosiaalihuoltoa ja tietyn itsehallintolain 27 §:ssä säädettyin poikkeuksin myös terveyden- ja sairaanhoitoa. Itsehallintolain 27 §:n mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta muun muassa asioissa, jotka koskevat ihmisten tarttuvien tautien tai terveyden- ja sairaanhoidon piirissä toimivien kelpoisuusvaatimuksia.

Tartuntatautien torjunta on valtakunnan lainsäädäntövallan alaa myös Ahvenanmaalla, mutta itsehallintolain 30 §:n 9 kohdan nojalla maakunta huolehtii tartuntatautien torjuntaan liittyvistä tehtävistä Ahvenanmaalla. Myös Ahvenanmaan valtuuskunnan kannanotoissa todetaan, että tartuntatauteja koskevat asiat kuuluvat yksiselitteisesti valtakunnan lainsäädäntövaltaan, vaikka monet toimet Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan edellyttävätkin Ahvenanmaalle kuuluvien toimivaltuuksien käyttöä.²⁹

Hallituksen esityksessä ehdotettavat edellä mainittuja velvoitteita ja rajoituksia sovellettaisiin myös Ahvenanmaan maakunnassa. Koska maakunnan hallitus tai muu maakuntalailla säädetty viranomaisen huolehtii itsehallintolain 30 §:n 9 kohdan nojalla tartuntatautien torjuntaan liittyvistä tehtävistä Ahvenanmaalla, vastaavasti edellä mainittuja velvoitteita ja rajoituksia koskevat viranomaispäätökset (58 a §, 58 c § ja 58 e §) tekisi ja niiden valvonnasta vastaisivat Ahvenanmaan maakunnan viranomaiset.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Asiasta olisi kuitenkin aiheellista hankkia perustuslakivaliokunnan lausunto.

²⁹ Esimerkiksi Ahvenanmaan valtuuskunnan lausunto 13.10.2020 nr 40/20.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti tartuntatautilain (1227/2016) 91 §:n 1 momentti sekä
lisätään lakiin väliaikaisesti uusi 58 a, 58 c, 58 d-e, 58 g-h, 59 a-e ja 79 a §, seuraavasti:

58 a §

Ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikainen rajoittaminen covid-19-epidemiasta johtuvan terveydenhuollon ylikuormittumisen ehkäisemiseksi

Sen lisäksi, mitä elintarvikelaissa (297/2021) ja Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä säädetään, majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain (308/2006) 1 §:n 1 momentin 6 kohdassa ja Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitetun ravitsemistoiminnan harjoittajan on huolehdittava covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi ravitsemisliikkeen tilojen ja pintojen puhdistamisesta sekä siitä, että asiakkailla on mahdollisuus käsien puhdistamiseen, ja annettava asiakkaille riittävän etäisyyden ylläpitämistä ja käsien puhdistamista koskevat toimintaohjeet. Ravitsemistoiminnan harjoittajien tulee huolehtia siitä, että asiakkaiden saapuminen ja oleskelu järjestetään covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi riittävän väljästi, asiakaspaikat sijoittuvat riittävän etäälle toisistaan ja tartuntariski pidetään ravitsemisliikkeen toiminnassa mahdollisimman pienenä.

Jos on ilmeistä, että 1 momentissa tarkoitetut ja muut jo toteutetut toimenpiteet eivät ole riittäviä ja vakavan terveydenhuollon ylikuormittumisen ehkäisemiseksi 4 momentissa säädettyjen edellytysten täyttyessä on välttämätöntä, kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin voi antaa toimialueellaan ravitsemistoiminnan harjoittajia velvoittavan päätöksen asiakkaiden saapumiseen ja oleskeluun, asiakaspaikkojen sijoittamiseen sekä asiakkaiden puhetta peittävän äänentoiston käyttämiseen ja musiikin soittamisen rajoittamiseen liittyvistä tarkemmista velvoitteista sekä sisä- ja ulkotilojen asiakaspaikkamäärään liittyvistä rajoituksista.

Jos on ilmeistä, että 1 ja 2 momentissa tarkoitetut toimenpiteet eivät ole riittäviä ja vakavan terveydenhuollon ylikuormittumisen ehkäisemiseksi 4 momentissa säädettyjen edellytysten täyttyessä on välttämätöntä, kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin voi antaa toimialueellaan ravitsemistoiminnan harjoittajia velvoittavan päätöksen, jonka mukaan ravitsemisliikkeen on lyhennettävä aukiolo- ja anniskeluaikaansa.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä, jos päätöksen tekeminen on väestön terveyden vaarantavan covid-19-taudista aiheutuvan kunnan tai kuntayhtymän järjestämisvastuulla olevan terveydenhuollon vakavan ylikuormittumisen ehkäisemiseksi välttämätöntä. Lisäksi päätös saadaan tehdä, jos covid-19-rokotteiden vaikuttavuus vakavaa tautimuotoa vastaan on Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen arvion perusteella merkittävästi heikentynyt tai on perusteltu epäily covid-19-rokotteiden vaikuttavuuden vakavaa tautimuotoa vastaan merkittävästi heikentyneen ja päätöksen tekeminen on välttämätöntä vakavan terveyden ja hengenvaaran ehkäisemiseksi.

Sellaisten ravitsemisliikkeiden, joiden pääasiallisena ravitsemistoimintana on tarjota yleisölle maksusta elintarvikelaissa tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettua elintarvikehuoneistossa alkoholijuomia, asiakasmäärää ei saa rajoittaa enemmän kuin 50 prosenttia ravitsemisliikkeen suurimmasta asiakas- tai henkilömäärästä, joka on mainittu tilaa

tai sen osaa koskevassa alkoholilain (1102/2017) 18 §:ssä tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettussa anniskeluluvassa tai, jos ravitsemisliikkeellä ei ole anniskelulupaa, rakennusten paloturvallisuudesta maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 117 b §:n nojalla ja rakennuksen käyttöturvallisuudesta mainitun lain 117 d ja 117 k §:n nojalla annettujen säännösten tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavan lainsäädännön mukaisesti hyväksytyssä rakennussuunnitelmassa, eikä aukioloa saa kieltää kello 5:n ja 22:n välisenä aikana. Muiden ravitsemisliikkeiden asiakasmäärää ei saa rajoittaa enemmän kuin 25 prosenttia edellä tarkoitetuissa säännöksissä tarkoitettua suurimmasta asiakas- tai henkilömäärästä eikä aukioloa saa kieltää kello 5:n ja 22:n välisenä aikana. Alkoholijuomien anniskelua ei saa kieltää kello 9:n ja 21:n välisenä aikana. Jos ravitsemisliikkeen pääasiallinen ravitsemistoiminta eri ajankohtina vaihtelee, sen toimintaan sovelletaan kunakin ajankohtana sitä rajoitusta, johon sen ravitsemistoiminta kyseisenä ajankohtana liittyy.

Edellä 2-4 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä aluehallintovirasto voi tehdä alueellaan vastaavan päätöksen, jos se on välttämätöntä usean kunnan alueella. Kunnan tekemässä samanaikaisesti voimassa olevassa päätöksessä asetetut velvoitteet ja rajoitukset täydentävät kunnan alueella voimassa olevia aluehallintoviraston päätöksellä asetettuja velvoitteita ja rajoituksia.

Ravitsemistoiminnan harjoittajan on laadittava kirjallinen suunnitelma siitä, miten se toteuttaa toimintaansa ja sisä- ja ulkotilojensa käyttöön säädettyt velvollisuudet ja rajoitukset. Suunnitelma on pyynnöstä esitettävä kunnalle, aluehallintovirastolle ja majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 11 §:ssä tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettua valvontaa suorittavalle poliisille. Suunnitelma on siihen sisältyviä henkilötietoja lukuun ottamatta pidettävä liikkeessä asiakkaiden nähtävillä. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset velvoitteiden ja rajoitusten toteuttamista koskevan suunnitelman sisällöstä, laatimisesta ja nähtävänä pitämisestä.

Mitä 2 ja 3 momentissa säädetään, ei koske majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua henkilöstöravintolatoimintaa eikä ruoan tai juoman myymistä ravitsemisliikkeestä muualla nautittavaksi. Mitä 3 momentissa säädetään aukioloaikojen rajoituksesta, ei koske Suomen ja ulkomaiden välillä tai ulkomailla kulkevassa vesi- tai ilma-aluksessa eikä polttonesteiden jakeluaseman yhteydessä toimivia ravitsemisliikkeitä.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettua päätöksen saa tehdä enintään kuukauden ajaksi kerrallaan. Päätöksen tehneen viranomaisen on tarkoin seurattava, ovatko 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen rajoitusten edellytykset edelleen voimassa. Päätös on välittömästi kumottava, jos tässä pykälässä säädetty edellytykset eivät enää täyty.

58 c §

Toimenpiteet covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Yleisölle avoimien tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitettujen sisätilojen sekä alueellisesti ja toiminnallisesti rajattujen ulkotilojen, joita käytetään asiakkaille tai osallistujille suunnattuun tarkoitukseen ja joiden käyttämisestä kyseiseen toimintaan toiminnan järjestäjä vastaa tiettyinä ajankohtana, hallinnasta vastaavan 3 momentissa tarkoitettua toimijan on covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi toiminnassaan huolehdittava, että:

- 1) asiakkaille ja osallistujilla on mahdollisuus käsien puhdistamiseen;
- 2) asiakkaille ja osallistujille annetaan riittävän etäisyyden ylläpitämistä, käsien puhdistamista ja muita vastaavia tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä koskevat toimintaohjeet; ja
- 3) tilojen ja pintojen puhdistamista tehostetaan sen lisäksi, mitä muualla kyseisen toiminnan osalta puhdistamisesta säädetään.

Tässä pykälässä tarkoitettujen tilojen hallinnasta vastaavan 3 momentissa tarkoitettua toimijan tulee lisäksi järjestää asiakkaiden ja osallistujien oleskelu sillä tavoin väljästi, kuin se kyseisen

toiminnan erityispiirteet huomioon ottaen on mahdollista ja sijoittaa mahdolliset asiakaspaikat riittävän etäälle toisistaan.

Edellä tässä pykälässä säädetty velvollisuudet koskevat seuraavia tilojen hallinnasta vastaavia ja niitä toiminnassaan käyttäviä toimijoita:

1) yksityiset yhteisöt, säätiöt ja muut oikeushenkilöt, ei kuitenkaan majoitus- ja ravitsemistoinnasta annetun lain 1 §:n 2 momentin 6 kohdassa ja Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettujen ravitsemistoiminnan harjoittajat;

2) yksityiset elinkeinonharjoittajat;

3) kunnat ja kuntayhtymät;

4) uskonnolliset yhdyskunnat;

5) julkisoikeudelliset laitokset.

Tässä pykälässä säädetty velvollisuudet eivät kuitenkaan koske yksityis- tai perhe-elämän piiriin kuuluvaa toimintaa.

Tässä pykälässä säädetty velvollisuudet eivät saa estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin palveluihin, oikeutta saada asiansa käsitellyksi toimivaltaisessa viranomaisessa eivätkä ne saa estää virkamiestä tai viranhaltijaa hoitamasta virkatehtäviään.

Asemien, terminaalien ja muiden vastaavien sisätilojen ja rajattujen ulkotilojen, joissa matkustajat nousevat liikennevälineeseen tai poistuvat siitä, hallinnasta vastaavien toimijoiden on yhdessä liikenteen palveluista annetun lain 2 §:n 1 kohdassa tarkoitetun kuljetuspalvelun ja 3 kohdassa tarkoitetun liikennepalvelun sekä Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettujen palveluiden tarjoajien kanssa huolehdittava covid-19-taudin leviämisen ehkäisemiseksi tehtävistä järjestelyistä viranomaisten ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ohjeistuksen mukaisesti.

Tässä pykälässä säädettyjä velvollisuuksia ei sovelleta henkilöliikenteen liikennevälineiden matkustamiseen tarkoitettujen tilojen käyttöön. Henkilöliikennettä koskevista toimenpiteistä covid-19-taudin leviämisen estämiseksi säädetään 58 d §:ssä.

58 d §

Asiakkaille ja osallistujille tarkoitettujen tilojen käytön edellytykset covid-19-epidemiasta johtuvan terveydenhuollon ylikuormittumisen ehkäisemiseksi

Jos on ilmeistä, että 58 c §:n mukaiset ja muut jo toteutetut toimenpiteet eivät ole riittäviä ja jos vakavan terveydenhuollon ylikuormittumisen ehkäisemiseksi 2 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä on välttämätöntä, kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin voi antaa toimialueellaan kaikkia 4 momentissa tarkoitettuja toimijoita velvoittavan päätöksen, jonka mukaan yleisölle avoimien tai rajatun asiakas- tai osallistujapiiriin oleskeluun tarkoitettujen tilojen käyttö on järjestettävä siten, että asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien sekä seurueiden lähikontaktin aiheuttamaa tartunnan riskiä voidaan ehkäistä. Päätöksestä on käytävä ilmi, että toimija voi toteuttaa velvoitteensa asiakasmäärää rajoittamalla, asiakaspaikka- tai tilajärjestelyin taikka muulla toimintansa erityispiirteet huomioon ottavalla tavalla. Päätöksessä on lisäksi selostettava, mitä yleisölle avoimilla ja rajatun asiakas- tai osallistujapiiriin oleskeluun tarkoitetuilla tiloilla tarkoitetaan. Aluehallintovirasto voi tehdä alueellaan vastaavan päätöksen, jos toimenpiteet ovat välttämättömiä usean kunnan alueella. Kunnan tekemässä samanaikaisesti voimassa olevassa päätöksessä asetetut velvoitteet täydentävät kunnan alueella voimassa olevia aluehallintoviraston päätöksellä asetettuja velvoitteita.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä, jos päätöksen tekeminen on väestön terveyden vaarantavan covid-19-taudista aiheutuvan kunnan tai kuntayhtymän järjestämisvastuulla olevan terveydenhuollon vakavan ylikuormittumisen ehkäisemiseksi välttämätöntä. Lisäksi päätös saadaan tehdä, jos covid-19-rokotteiden vaikuttavuus vakavaa tautimuotoa vastaan

on Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen arvion perusteella merkittävästi heikentynyt tai on perusteltu epäily covid-19-rokotteiden vaikuttavuuden vakavaa tautimuotoa vastaan merkittävästi heikentyneen ja päätöksen tekeminen on välttämätöntä vakavan terveyden ja hengenvaaran ehkäisemiseksi.

Yleisölle avoimien tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun 1 momentissa tarkoitettuja tiloja ovat:

- 1) sisätilat, joita käytetään yli 10 asiakkaan tai osallistujan samanaikaiseen oleskeluun;
- 2) alueellisesti ja toiminnallisesti rajatut ulkotilat, joita käytetään samanaikaiseen yli 50 asiakkaalle tai osallistujalle suunnattuun tarkoitukseen ja joiden käyttämisestä kyseiseen toimintaan toiminnan järjestäjä vastaa tietynä ajankohtana;
- 3) tilat, joita käytetään 58 g §:n 4 momentissa tarkoitettuun toimintaan asiakas- tai osallistujamäärästä riippumatta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös velvoittaa seuraavia tilojen hallinnasta vastaavia ja niitä toiminnassaan käyttäviä toimijoita:

- 1) yksityiset yhteisöt, säätiöt ja muut oikeushenkilöt, ei kuitenkaan majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 1 §:n 2 momentin 6 kohdassa tai Ahvenanmaan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettujen ravitsemistoiminnan harjoittajat;
- 2) yksityiset elinkeinonharjoittajat;
- 3) kunnat ja kuntayhtymät;
- 4) uskonnolliset yhdyskunnat;
- 5) julkisoikeudelliset laitokset.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua päätöstä ei sovelleta kuitenkaan oppilaitosten toimintaan, varhaiskasvatukseen, ammattiurheilemiseen eikä yksityis- tai perhe-elämän piiriin kuuluvaan toimintaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös ei saa estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin palveluihin, oikeutta saada asiansa käsitellyksi toimivaltaisessa viranomaisessa eikä se saa estää virkamiestä tai viranhaltijaa hoitamasta virkatehtäviään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua päätöksen saa tehdä enintään kuukauden ajaksi kerrallaan. Päätös on välittömästi kumottava, jos tässä pykälässä säädetyt edellytykset eivät enää täyty.

58 e §

Henkilöliikennettä koskevat toimenpiteet covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Liikenteen palveluista annetun lain 2 §:n 1 kohdassa ja Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettua kuljetuspalvelun tarjoajan ja tämän toimeksiannosta toimivan liikennöitsijän, jolla on toimipaikka Suomessa tai joka on muuten Suomen oikeudenkäytön piirissä tai jonka liikennöimän palvelun lähtö- tai saapumispaikka on Suomessa tai jonka palvelu kulkee Suomen kautta, on covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi toiminnassaan huolehdittava siitä, että:

1) liikennevälineen matkustajien käyttöön tarkoitettuja tiloja ja pintoja puhdistetaan säännöllisesti ja puhdistamista tehostetaan sen lisäksi, mitä muualla kyseisen toiminnan osalta puhdistamisesta säädetään riittävän hygieniatason saavuttamiseksi ja säilyttämiseksi sekä siitä, että muita vastaavia tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä noudatetaan; ja

2) matkustajille tarjotaan mahdollisuus riittävän hygieniatason ylläpitämiseen liikennevälineessä sekä annetaan muita vastaavia tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä liikennevälineessä koskevat toimintaohjeet.

Tilojen väliaikainen sulkeminen asiakkailta ja osallistujilta covid-19-epidemiasta johtuvan terveydenhuollon ylikuormittumisen ehkäisemiseksi

Jos on ilmeistä, että 58 d §:n mukaisia ja muita jo toteutettuja toimenpiteitä ei voida pitää toimintaan liittyvän erityisen tartuntariskin vuoksi riittävinä ja jos se on tämän pykälän 2 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä vaikeasta covid-19-epidemiasta johtuvan vakavan ja väestön terveyden vaarantavan terveydenhuollon ylikuormittumisen ehkäisemiseksi välttämätöntä, kunnan tartuntatautiin torjunnasta vastaava toimielin voi antaa toimialueellaan kaikkia 4 momentin mukaista toimintaa harjoittavia ja mainitussa momentissa tarkoitettujen tilojen hallinnasta vastaavia toimijoita velvoittavan päätöksen, jonka mukaan yleisölle avoimet tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitetut asiakas-, osallistuja- ja odotustilat on suljettava asiakkailta ja osallistujilta. Sen lisäksi, mitä hallintolain 44 §:ssä säädetään, päätöksessä on todettava, mitä covid-19-taudin leviämisen erityisen tartuntariskin muodostavalla toiminnalla sekä yleisölle avoimilla ja rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitetuilla tiloilla tarkoitetaan. Aluehallintovirasto voi tehdä alueellaan vastaavan päätöksen, jos toimenpiteet ovat välttämättömiä usean kunnan alueella. Kunnan tekemässä samanaikaisesti voimassa olevassa päätöksessä asetetut velvoitteet täydentävät kunnan alueella voimassa olevia aluehallintoviraston päätöksellä asetettuja velvoitteita.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä vain, jos covid-19-epidemiasta johtuen vähintään kaksi seuraavista välttämättömistä terveydenhuollon palveluista uhkaa kuormittua sairaanhoitopiiriin kuntayhtymän alueella vakavasti väestön terveyttä vaarantavalla tavalla:

- 1) tehohoito ja hoito tehostetun valvonnan yksikössä;
- 2) päivystyksellinen hoito, jota ilman potilaan terveydentila vakavasti vaarantuu tai on vaarassa vaarantua vakavasti sekä siihen välittömästi liittyvä hoito;
- 3) ensihoito;
- 4) synnytysten hoito;
- 5) pitkäaikaisten sairauksien vaatima välttämätön hoito, jota ilman potilaan terveydentila vakavasti vaarantuu tai on vaarassa vaarantua vakavasti;
- 6) jatkuva hoito tai lääkehoito, jota ilman potilaan terveydentila vakavasti vaarantuu tai on vaarassa vaarantua vakavasti;
- 7) sairaalan osastolla olevien potilaiden välttämätön hoito, jota ilman potilaan terveydentila vakavasti vaarantuu tai on vaarassa vaarantua vakavasti;
- 8) muu 1 – 7 kohtaan verrattava potilaan hengen turvaamiseksi tai potilaan fyysisen tai psykisen terveydentilan vakavan vaarantumisen estämiseksi välttämättä tarvittava tutkimus ja hoito, jota ilman potilaan terveydentila vakavasti vaarantuu tai on vaarassa vaarantua vakavasti; sekä

9) edellä 1 – 8 kohdassa tarkoitettuihin hoitoihin liittyvät laboratoriotutkimukset ja näytteenotto, kuvantamistutkimukset, lääkehuolto, patologis-anatomisten näytteiden otto ja tutkimus sekä muut lääketieteelliset tukipalvelut, joita ilman potilaan terveydentila vakavasti vaarantuu tai on vaarassa vaarantua vakavasti.

Sairaanhoitopiiriin kuntayhtymän on viipymättä ilmoitettava sijaintialueensa kunnille ja aluehallintovirastolle 2 momentissa tarkoitettujen tilanteiden olemassaolosta tai perustellusta uhasta tilanteen syntymiselle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös velvoittaa tilojen hallinnasta vastaavia toimijoita niiden harjoittaessa 1 kohdassa tarkoitettua liikunta- tai urheilutoimintaa taikka 2 kohdassa tarkoitettua huvi- tai virkistystoimintaa seuraavissa tiloissa:

- 1) joukkueurheiluun, ryhmäliikuntaan, kontaktilajien harrastamiseen ja muuhun vastaavaan urheiluun tai liikuntaan käytettävät sisätilat ja muut vastaavat sisäliikuntatilat;

2) tanssipaikat sekä kuorolaulutoimintaan, harrastajateatteriin tai muuhun vastaavaan ryhmäharrastustoimintaan käytettävät tilat; ja

3) tilat, joita käytetään sellaisten ravitsemisliikkeiden toiminnassa, joiden pääasiallisena ravitsemistoimintana on tarjota yleisölle maksusta elintarvikelaissa tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettuun elintarvikehuoneistossa alkoholijuomia.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua päätöstä tehtäessä on otettava huomioon tiedossa oleva asiantuntemus siitä, muodostaako asiakkaiden tai osallistujien fyysinen läheisyys toisiinsa tai yhtä aikaa paikalla olevien ihmisten määrä tai muu sijoittuminen tilassa taikka taudin leviäminen pintojen välityksellä erityisen riskin covid-19-taudin leviämiseksi, sekä se, onko toiminnassa tai siihen käytettävissä tiloissa erityinen mahdollisuus merkittävien tartuntaketjujen syntymiselle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös ei koske ammattiturheilemista eikä yksityis- tai perhe-elämän piiriin kuuluvaa toimintaa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua päätöstä saa tehdä enintään kahden viikon ajaksi kerrallaan. Päätöksen ajantasaisuutta on tarkoin seurattava ja se on välittömästi kumottava, jos tässä pykälässä säädetyt edellytykset eivät enää täyty.

58 h §

Suunnitelma toimenpiteistä covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Jos kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin tai aluehallintovirasto on tehnyt 58 d §:n 1 momentissa tarkoitettua päätöstä, asiakkaille tai osallistujille tarkoitettujen tilojen hallinnasta vastaavan ja niitä toiminnassaan käyttävän toimijan on laadittava kirjallinen suunnitelma siitä, miten se toteuttaa päätöksessään asetetut velvollisuudet ja rajoitukset.

Edellä 58 c §:n 6 momentissa tarkoitettujen tilojen hallinnasta vastaavan tahon ja kuljetus tai liikennepalvelun palveluntarjoajan on yhteistyössä laadittava kirjallinen suunnitelma siitä, miten ne toteuttavat mainitussa momentissa tarkoitettuja velvoitteita. Palveluntarjoajan on liitettävä suunnitelma osaksi liikenteen palveluista annetun lain 18, 58, 66 tai 129 §:n tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavan lainsäädännön nojalla laatimaansa suunnitelmaa.

Tässä pykälässä tarkoitettu suunnitelma on pyynnöstä esitettävä kunnalle, aluehallintovirastolle ja Liikenne- ja viestintävirastolle. Suunnitelma on siihen sisältyviä henkilötietoja lukuun ottamatta pidettävä tilassa asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien nähtävillä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitettua suunnitelman sisällöstä ja laatimisesta.

59 a §

Valvonta

Aluehallintovirasto ja kunta valvovat toimialueillaan 58 §:ssä, 58 a §:ssä, 58 c §:n 1 ja 2 momentissa, 58 d ja 58 g §:ssä sekä 58 h §:n 1 momentissa säädettyjen velvollisuuksien ja rajoitusten sekä niitä koskevien päätösten noudattamista.

Liikenne- ja viestintävirasto ja kunta valvovat 58 c §:n 6 momentissa, 58 e §:ssä sekä 58 h §:n 2 momentissa säädettyjen velvollisuuksien ja rajoitusten sekä niitä koskevien päätösten noudattamista.

Kunnan, aluehallintoviraston ja Liikenne- ja viestintäviraston on tehtävä yhteistyötä valvoessaan tämän lain noudattamista.

Poliisi valvoo 58 ja 58 d §:n nojalla annettujen päätösten sekä 58 c §:n 2 momentissa asetettujen velvoitteiden noudattamista yleisötilaisuuksien ja yleisten kokousten kieltämisen sekä yleisö- ja ihmismäärää ja etäisyyksien ylläpitoa koskevien velvollisuuksien ja rajoitusten osalta.

59 b §

Tarkastukset

Aluehallintovirasto, kunta ja Liikenne- ja viestintävirasto saavat tarkastaa 59 a §:n nojalla valvomansa toimijan tämän lain mukaisen toiminnan sekä toiminnassa käytettävät tilat.

Tarkastaja on päästettävä niihin toimipaikan tiloihin, joita velvollisuudet tai rajoitukset koskevat. Tarkastuksessa on salassapitosäännösten estämättä esitettävä kaikki tarkastajan pyytämät asiakirjat, jotka ovat välttämättömiä tarkastuksen toimittamiseksi. Lisäksi tarkastajalle on salassapitosäännösten estämättä annettava maksutta hänen pyytämänsä jäljennökset tarkastuksen toimittamiseksi välttämättömistä asiakirjoista. Tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana. Tarkastusta ei saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa. Tarkastuksessa on noudatettava hallintolain 39 §:ää. Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta.

Sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, Liikenne- ja viestintävirasto voi käyttää tarkastuksessa ulkopuolista asiantuntijaa liikenteen palveluista annetun lain 196 §:n 4 ja 5 momentissa säädetyllä tavalla.

Kunnan terveydensuojelulain (763/1994) 7 §:n ja elintarvikelain (297/2006) 27 §:n nojalla toimivaltaiset viranomaiset saavat mainittujen lakien nojalla tekemiensä tarkastusten yhteydessä tarkastaa tämän lain mukaisten velvollisuuksien ja rajoitusten sekä niitä koskevien päätösten noudattamisen. Näiden viranomaisten oikeudesta asettaa määräyksiä ja pakkokeinoja säädetään tämän lain 59 d §:n 1 ja 2 momentissa.

Edellä 4 momentissa tarkoitettut viranomaiset sekä 59 d §:n 1 momentissa tarkoitettu viranomainen saavat suorittaa tarkastuksen myös aluehallintoviraston tai Liikenne- ja viestintäviraston pyynnöstä.

59 c §

Määräykset ja pakkokeinot

Jos 58 a §:ssä säädettyjen velvollisuuksien, mainitun pykälän nojalla annetussa päätöksessä määrättyjen velvollisuuksien tai 58 c §:n 1 momentissa säädettyjen velvollisuuksien noudattamisessa havaitaan puutteita tai epäkohtia, aluehallintovirasto ja kunta voivat antaa määräyksen niiden korjaamisesta. Jos 58 c §:n 6 momentissa tai 58 e §:ssä säädettyjen velvollisuuksien noudattamisessa havaitaan puutteita tai epäkohtia, määräyksen niiden korjaamiseksi voi antaa kunta ja Liikenne- ja viestintävirasto.

Aluehallintovirasto ja kunta voivat antaa määräyksen 58, 58 a, 58 d tai 58 g §:n nojalla tehdyn päätöksen noudattamisessa havaitun puutteen tai epäkohdan korjaamisesta. Aluehallintovirasto ja kunta voivat lisäksi määrätä 58 h §:n 1 momentissa sekä Liikenne- ja viestintävirasto mainitun pykälän 2 momentissa säädetyn velvollisuuden noudattamisessa havaitun puutteen tai epäkohdan korjattavaksi.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua määräystä annettaessa on asetettava puutteen tai epäkohdan ja toiminnan, jota määräys koskee, luonteeseen nähden kohtuullinen määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava.

Jos 1 momentissa tarkoitettuja puutteita tai epäkohtia ei ole korjattu asetetussa määräajassa ja jos veloitteita on rikottu olennaisesti, kunta, aluehallintovirasto ja Liikenne- ja viestintävirasto voivat määrätä kyseisen toiminnan välittömästi keskeytettäväksi ja kyseisen tilan pidettäväksi suljettuna asiakkailta tai muilta valvottuun toimintaan osallistuvilta enintään kuukauden ajan, jos se on välttämätöntä tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Jos 58 a tai 58 d §:n nojalla säädettyjä tai määrättyjä toimenpiteitä koskevia 2 momentissa tarkoitettuja puutteita tai epäkohtia ei ole korjattu asetetussa määräajassa ja jos velvollisuuksia on rikottu olennaisesti, päätöksen

tehnyt viranomainen voi antaa vastaavan määräyksen, jos se on välttämätöntä tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Tässä momentissa tarkoitettua määräystä ei saa kohdistaa tiloihin, joita käytetään uskonnonharjoittamiseen.

Aluehallintovirasto, kunta ja Liikenne- ja viestintävirasto voivat asettaa 1–4 momentin nojalla annetun päätöksen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakosta säädetään uhkasakko-laissa (1113/1990).

Jos kunta tai aluehallintovirasto saa tarkastuksen yhteydessä tai muuten tietoonsa toisen viranomaisen 58, 58 a, 58 d tai 58 g §:n nojalla asettaman velvollisuuden tai rajoituksen merkittävän rikkomisen, sen on salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava asiasta velvollisuuden tai rajoituksen asettaneelle viranomaiselle. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston on salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava kunnalle, jos se saa muun lain nojalla suorittamansa tarkastuksen yhteydessä tai muuten tietoonsa, että sen valvoman toiminnan yhteydessä rikotaan merkittävästi 58 c §:ssä säädettyjä velvollisuuksia tai rajoituksia sekä ilmoitettava päätöksen tehneelle kunnalle tai aluehallintovirastolle 58 tai 58 d §:n nojalla asetetun velvollisuuden tai rajoituksen merkittävästä rikkomisesta.

Jos 58 §:n nojalla tehtyä yleisötilaisuuksia tai yleisiä kokouksia koskevaa päätöstä ei noudateta, poliisilla on oikeus estää, keskeyttää tai päättää yleisötilaisuus tai yleinen kokous. Poliisimiehellä on myös oikeus määrätä väkijoukko hajaantumaan tai siirtymään, jos yleisötilaisuus tai yleinen kokous on mainitun pykälän nojalla tehdyn päätöksen vastainen. Jollei hajaantumisasi- tai siirtymismääräystä noudateta, poliisimiehellä on oikeus hajottaa väkijoukko voimakeinoin sekä ottaa niskoitteleva henkilö kiinni. Poliisiin tulee mahdollisuuksien mukaan rajata toimintepiteensä koskemaan vain niitä henkilöitä, joiden menettelystä väkijoukon hajottamisen tai siirtämisen tarve aiheutuu.

Poliisimiehen oikeudesta hajottaa väkijoukko, jos 7 momentissa tarkoitettu yleisötilaisuus tai yleinen kokous vaarantaa yleistä järjestystä ja turvallisuutta tai on esteenä liikenteelle, säädetään poliisilain (872/2011) 2 luvun 9 §:ssä.

Aluehallintovirastolla, kunnalla ja Liikenne- ja viestintävirastolla on oikeus saada virka-apua poliisilta 59 b §:ssä tarkoitetun tarkastuksen toimeenpanemiseksi, tämän pykälän 4 momentissa tarkoitetun toiminnan keskeyttämiseksi ja 58 g §:ssä tarkoitetun tilan sulkemiseksi.

59 d §

Toimivaltainen viranomainen kunnassa

Kunnan 59 a §:n mukaisesta valvonnasta vastaa sekä 59 b ja 59 c §:n mukaisia toimivaltuuksia käyttää kunnan tartuntatautiin torjunnasta vastaava toimielin, jollei kunta kuntalain (410/2015) nojalla toisin päättä.

Kunnanvaltuusto voi antaa 1 momentissa tarkoitetulle viranomaiselle oikeuden siirtää 59 c §:n 1 ja 2 momentin mukaisen toimivallan edelleen kunnan tartuntataudeista vastaavalle lääkärille, muulle kunnan viranhaltijalle, kunnan toimielimelle tai kunnan toimielimen jaostolle. Kunta voi myös sopia toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa, että tällainen toimivalta annetaan toisen kunnan tai kuntayhtymän viranhaltijan hoidettavaksi. Kuntayhtymä voi tehdä toisen kuntayhtymän kanssa edellä tarkoitetun sopimuksen, jos siihen on kuntayhtymän jäsenkuntien suostumus.

Kunnan 59 a–59 d §:n ja tämän pykälän nojalla valvontaan osallistuvat viranomaiset saavat salassapitosäännösten estämättä antaa valvonnan toteuttamisen kannalta välttämättömät tiedot muille kunnan tämän lain mukaiseen valvontaan osallistuville viranomaisille sekä muiden kuntien ja kuntayhtymien tämän lain mukaiseen valvontaan osallistuville viranomaiselle.

59 e §

Oikeus saada tietoja

Aluehallintovirastolla, kunnan tämän lain mukaiseen valvontaan osallistuvilla viranomaisilla ja Liikenne- ja viestintävirastolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada 59 a–59 d §:n mukaisen valvonnan toteuttamiseksi välttämättömät tiedot siltä, johon kohdistuu 58 a, 58 c tai 58 e §:ssä säädetty velvoite sekä siltä, johon on kohdistettu 58, 58 a, 58 d tai 58 g §:n nojalla päätös. Tiedot on annettava viivytyksettä ja maksutta.

79 a §

Tilojen väliaikaiseen sulkemiseen ja toiminnan merkittävään rajoittamiseen liittyvä korvaus

Kunnan tai aluehallintoviraston päättäessä yrityksen tilojen sulkemisesta asiakkailta edellä 58 g §:ssä säädetyllä tavalla tai päättäessä muista merkittävistä rajoituksista yrityksen liiketoimintaan covid-19-epidemiasta johtuvan terveydenhuollon ylikuormituksen ehkäisemiseksi, samoin kuin yleisötilaisuuden kieltämisestä 58 §:n nojalla, yrityksellä on oikeus kohtuulliseen korvaukseen.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä korvausten laskentatavasta, korvattavista kustannuksista, valtionapuviranomaisesta ja hakumenettelystä, korvauksen maksimimäärästä, tukikaudesta sekä omavastuuosuudesta. Korvaukseen ja korvausmenettelyyn sovelletaan valtionavustuslakia (68872001).

91 §

Päätösten täytäntöönpano

Edellä 16, 57, 58, 58 a, 58 d, 58 g, 59, 59 c, 60–67 ja 69–71 §:ssä tarkoitetut päätökset voidaan panna täytäntöön heti muutoksenhausta huolimatta.

Tämä laki tulee voimaan xx päivänä xxkuuta 2022 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2022.

Helsingissä 19.5.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén

Laki

tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti tartuntatautilain 91 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa
1221/2021 sekä
lisätään lakiin väliaikaisesti uusi 58 a, 58 c, 58 d-e, 58 g-h, 59 a-e § seuraavasti:

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022) Ehdotus

16 a §

Covid-19-tautia koskeva todistus Suomeen saavuttaessa

Vuonna 2006 tai sitä aikaisemmin syntyneellä ulkomaalaisella, joka ei asu lähimmästä Suomessa, on covid-19-taudin leviämisen estämiseksi oltava Suomeen saapuessaan mukanaan 16 g §:ssä tarkoitettu luotettava todistus:

1) vähintään 7 vuorokautta ennen Suomeen saapumista saadusta hyväksytystä covid-19-rokotussarjasta;

2) hänelle enintään 72 tuntia ennen Suomeen saapumista tehdyn covid-19-testin negatiivisesta tuloksesta; tai

3) enintään kuusi kuukautta aikaisemmin sairastetusta laboratoriovarmistetusta covid-19-taudista.

Jos Suomen kansalaisella tai Suomessa vakinaisesti asuvalla ulkomaalaisella on mukanaan todistus vähintään 7 vuorokautta ennen Suomeen saapumista saadusta hyväksytystä covid-19-rokotussarjasta tai enintään kuusi kuukautta aikaisemmin sairastetusta laboratoriovarmistetusta covid-19-taudista, hänen ei tarvitse osallistua 16 b §:ssä tarkoitettuun

16 a §

Covid-19-tautia koskeva todistus Suomeen saavuttaessa

Voimassaolo päättyi 30.6.2022

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022) Ehdotus

covid-19-testiin. Jos hänellä on mukanaan todistus hänelle enintään 72 tuntia ennen Suomeen saapumista tehdyn covid-19-testin negatiivisesta tuloksesta, hänen on osallistuttava 16 d §:ssä tarkoitettuun covid-19-testiin.

Kansanterveyslain 5 §:n mukaisesta kansanterveystyöstä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän, jonka alueella maahan saavutaan, tartuntatautien vastustamistyöstä vastaava viranomaisella vastaa 1 momentissa sekä 16 b §:n 2 momentissa tarkoitettujen todistusten tarkastamisesta käytettävissä olevien voimavarojen puitteissa harkitsemassaan epidemian torjunnan näkökulmasta tarkoituksenmukaisessa laajuudessa covid-19-epidemian torjumiseksi. Kyseinen viranomaisella voi sopia todistusten tarkastamiseen liittyvien tehtävien siirtämisestä muun kuin viranomaisen hoidettavaksi, jos se on tarpeen kunnan tai kuntayhtymän muiden lakisääteisten tehtävien hoitamisen sekä siirretyn tehtävän vaatimien henkilöstövoimavarojen riittävyyden turvaamiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu todistus on Suomeen saavuttaessa pyynnöstä esitettävä kunnan tai kuntayhtymän tartuntatautien vastustamistyöstä vastaavan viranomaisen palveluksessa olevalle henkilölle tai sen tehtävää hoitavalle henkilölle. Todistus voidaan tarkastaa myös digitaalisesti. Mainitun kunnan tai kuntayhtymän tartuntatautien vastustamistyötä hoitava virkasuhteessa oleva voi kieltää henkilön poistumisen osoittamastaan paikasta todistuksen tarkastamiseksi. Poistumista koskeva kieltä saa olla voimassa enintään kolme tuntia.

Ulkomaalaisen maahantulon epäamisestä säädetään henkilöiden liikkumisesta rajojen yli koskevasta unionin säännöstöstä (Schengenin rajasäännöstö) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/399, ulkomaalaisen käännättämisestä ulkomaalaislaissa (301/2004) ja kokonaisharkinnasta ulkomaalaislain 146 §:n 1 momentissa.

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022) Ehdotus

16 b §

Covid-19-testi Suomeen saavuttaessa

Jos Suomeen saapuneella vuonna 2006 tai sitä aikaisemmin syntyneellä henkilöllä ei ole 16 a §:ssä tarkoitettua todistusta ja hän ylittää Suomen rajan sellaisesta paikasta, jossa kunta on järjestänyt covid-19-testauksen, hänen on osallistuttava siellä järjestettävään covid-19-testiin. Jos henkilö ylittää Suomen rajan sellaisesta paikasta, jossa ei ole järjestetty covid-19-testausta, hänen on välittömästi ja kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluessa Suomeen saapumisestaan osallistuttava covid-19-testiin. Edellä 16 a §:n 3 momentissa tarkoitettun kunnan tai kuntayhtymän on järjestettävä tässä pykälässä tarkoitetut covid-19-testit.

Velvollisuutta osallistua 1 momentissa tarkoitettuun covid-19-testiin ei kuitenkaan ole henkilöllä, jolla on Suomeen saapuessaan mukanaan 16 g §:ssä tarkoitettu luotettava todistus vähintään 14 vuorokautta ennen Suomeen saapumista saadusta ensimmäisestä covid-19-rokoteannoksesta.

Edellä 16 a §:n 3 momentissa tarkoitettun kunnan tai kuntayhtymän tartuntatautien vastustamistyötä hoitava virkasuhteessa oleva voi kieltää henkilön poistumisen osoittamallaan covid-19-testauspaikalta 1 momentissa tarkoitettuun covid-19-testiin osallistumisen varmistamiseksi. Poistumista koskeva kieltö saa olla voimassa enintään kolme tuntia.

16 c §

Poikkeus velvollisuudesta esittää todistus ja osallistua testiin

Edellä 16 a §:n 1 momentissa tarkoitettua todistusta tai 16 b §:ssä tarkoitettua covid-19-testiä ei kuitenkaan edellytetä:

16 b §

Covid-19-testi Suomeen saavuttaessa

Voimassaolo päättyi 30.6.2022

16 c §

Poikkeus velvollisuudesta esittää todistus ja osallistua testiin

Voimassaolo päättyi 30.6.2022

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022) Ehdotus

1) henkilökohtaista koskemattomuutta nauttivilta ulkovaltojen edustustojen tai kansainvälisten valtioidenvälisten järjestöjen jäseniltä ja heidän perheenjäseniltään eikä muulle kuin Suomeen akkreditoitujen diplomaatti- tai virkapassin haltijoilta heidän kulkiessaan Suomen kautta virkapaikalleen tai kotimaahansa;

2) kuljetus- tai logistiikka-alalla toimivilta matkustaja- tai tavaraliikenteen kuljettajilta, alusten, ilma-alusten tai junien miehistöiltä heidän työtehtävissään eikä vaihtomiehistöiltä heidän siirtyessään työtehtäviin tai työtehtävistä;

3) henkilöiltä, joiden maahantulon peruste on äkillisen terveyttä tai turvallisuutta uhkaavan yhteiskunnan infrastruktuuriin kohdistuvan vaaran torjunta;

4) lentoliikenteessä matkustavilta, jos he eivät poistu lentoasemalta;

5) Suomen ja Norjan rajalla toimivilta tulliviranomaisilta välttämättömissä virkatehtävissä.

16 d §

Covid-19-testi maahan saapumisen jälkeen

Jos Suomeen saapuneella vuonna 2006 tai sitä aikaisemmin syntyneellä henkilöllä ei ole 16 a §:n 1 momentin 1 tai 3 kohdassa tarkoitettua todistusta rokotussarjasta tai sairastetusta covid-19-taudista eikä hän ole saanut 16 b §:n mukaisesta covid-19-testistä positiivista testitulosta, hänen on osallistuttava covid-19-testiin aikaisintaan 72 tuntia ja viimeistään 120 tuntia maahan saapumisensa jälkeen. Edellä 16 a §:n 3 momentissa tarkoitettun kunnan tai kuntayhtymän on järjestettävä tässä pykälässä tarkoitetut covid-19-testit.

Edellä 16 c §:ssä tarkoitettujen henkilöiden ei kuitenkaan tarvitse osallistua 1 momentissa tarkoitettuun testiin.

16 d §

Covid-19-testi maahan saapumisen jälkeen

Voimassaolo päättyi 30.6.2022

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022)

Ehdotus

16 e §

16 e §

Neuvontavelvollisuus

Neuvontavelvollisuus

Sen lisäksi, mitä hallintolain (434/2003) 8 §:ssä säädetään, 16 a §:n 3 momentissa tarkoitetun kunnan tai kuntayhtymän tartuntatautiin vastustamistyöstä vastaavan viranomaisen on annettava Suomeen saapuville neuvontaa terveysturvallisista toimintatavoista ja covid-19-testauksesta sekä vastattava tartuntatautilakia ja menettelyjä koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin.

Voimassaolo päättyi 30.6.2022

16 f §

16 f §

Saamelaisten kulttuurin ja elinkeinotoiminnan harjoittamista koskeva poikkeus

Saamelaisten kulttuurin ja elinkeinotoiminnan harjoittamista koskeva poikkeus

Edellä 16 a–16 d §:ssä säädettyä ei sovelleta saamelaisiin heidän harjoittaessaan elinkeinoaan ja kulttuuriaan saamelaisten kotiseutualueella.

Voimassaolo päättyi 30.6.2022

16 g §

16 g §

Covid-19-tautia koskeva luotettava todistus

Covid-19-tautia koskeva luotettava todistus

Saadusta covid-19-rokotussarjasta annettua todistusta voidaan pitää luotettavana, jos siitä käy ilmi rokotetun henkilön nimi ja syntymäaika, annettu rokote, rokotuksen antopäivä, todistuksen antopaikka ja päiväys sekä rokottajan allekirjoitus ja leima tai muu vastaava vahvistus. Rokotussarjalla tarkoitetaan myyntiluvassa määriteltyä rokoteannosten lukumäärää tai aikaisemmin sairastetun laboratoriovarmistetun covid-19-taudin ja yhden hyväksyttävän covid-19-rokoteannoksen yhdistelmää. Rokotussarja on hyväksyttävä, jos se on toteutettu rokotevalmisteilla, joille Euroopan komissio on myöntänyt ihmisille ja eläimille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista unionin lupa- ja valvontamenettelyistä ja Euroopan lääkeviraston perustamisesta annetun

Voimassaolo päättyi 30.6.2022

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022) Ehdotus

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 726/2004 nojalla myyntiluvan tai jotka Maailman terveysjärjestö on hyväksynyt hätäkäyttölustalleen.

Covid-19-tartunnan osoittavan testin negatiivisesta tuloksesta annettua todistusta voidaan pitää luotettavana, jos siitä käy ilmi testatun henkilön nimi ja syntymäaika, testauksessa käytetty diagnostinen metodi, näytteenottoaika sekä todistuksen antanut laboratorio, terveydenhuollon viranomainen tai muu kansallinen viranomainen.

Sairastetusta covid-19-taudista annettua todistusta voidaan pitää luotettavana, jos siitä käy ilmi henkilön nimi ja syntymäaika, sairastumisen ajankohta, todistuksen antopaikka ja päiväys sekä lääkärin allekirjoitus ja leima tai muu vastaava vahvistus.

Edellä 1–3 momentissa tarkoitettujen todistusten tai sen oikeaksi todistetun käännöksen on oltava suomen-, ruotsin- tai englanninkielinen. Saamen kielilaisissa (1086/2003) tarkoitettulla saamelaisten kotiseutualueella esitetty todistus saa olla myös saamenkielinen.

Euroopan unionin digitaalisesta covid-19-todistuksesta säädetään kehyksestä covid-19-tautiin liittyvien yhteentoimivien rokotusta, testausta ja taudista parantumista koskevien todistusten (EU:n digitaalinen koronatodistus) myöntämiseksi, todentamiseksi ja hyväksymiseksi helpottamaan henkilöiden vapaata liikkuvuutta covid-19-pandemian aikana annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2021/953.

Edellä 16 a §:n 3 momentissa tarkoitettujen kunnan ja kuntayhtymän palveluksessa olevalla tai sen tehtävää hoitavalla on oikeus saada tieto henkilön esittämän todistuksen sisällöstä, käsitellä henkilön antamia 1–4 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja sekä tehdä 39 §:ssä tarkoitettuun tapauskohtaiseen rekisteriin merkintä 16 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen todistusten mukanaolosta, jos käsittely on välttämätöntä 16 a–16 e §:ssä säädettyjen tehtävien vuoksi.

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022)

Ehdotus

4 a luku

4 a luku

Covid-19-tartuntaketjujen katkaisua tehostava tietojärjestelmä koronavirukselle mahdollisesti altistuneiden tavoittamiseksi

Covid-19-tartuntaketjujen katkaisua tehostava tietojärjestelmä koronavirukselle mahdollisesti altistuneiden tavoittamiseksi

43 a §

43 a §

Tietojärjestelmän toteuttaminen

Tietojärjestelmän toteuttaminen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos tarjoaa ja hyväksyy mobiilisovelluksesta ja siihen liittyvästä taustajärjestelmästä koostuvan tietojärjestelmän koronavirukselle mahdollisesti altistuneiden tavoittamiseksi ja ylläpitää sitä. Mobiilisovellus on käyttäjälleen maksuton ja sen käyttö on vapaaehtoista.

Voimassaolo päättyi 30.6.2022

Tietojen käyttö ja siirto mobiilisovelluksen ja taustajärjestelmän välillä edellyttää käyttäjän suostumusta. Suostumus annetaan sovelluksessa. Suostuksesta tulee käydä ilmi, että se on annettu vapaaehtoisesti ja nimenomaisesti sekä tietoisena siitä, mihin tarkoituksiin mobiilisovelluksella siirrettyjä tietoja voidaan käyttää ja luovuttaa. Suostuksesta on myös käytävä ilmi, ettei sitä ole annettu sosiaali- ja terveydenhuollon asiakaspalvelutilanteissa eikä viranomaismenettelyssä. Suostumuksen voi milloin tahansa peruuttaa poistamalla sovelluksen käytöstä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos toimii tietojärjestelmän yhteydessä tapahtuvan henkilötietojen käsittelyn osalta rekisterinpitäjänä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos vastaa tietojärjestelmän toiminnasta sekä tietoturvallisuuden hyväksymisestä ja voi asettaa tietojärjestelmälle tarkempia toiminnallisia ja teknisiä vaatimuksia sekä tietoturva vaatimuksia.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen on huolehdittava, että tietojärjestelmä on käytössä vain niin kauan kuin se on tarpeellista covid-19-tartuntaketjujen katkaisemiseksi.

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022)

Ehdotus

43 b §

43 b §

Kansaneläkelaitoksen tehtävät taustajärjestelmän ylläpidossa

Kansaneläkelaitoksen tehtävät taustajärjestelmän ylläpidossa

Kansaneläkelaitos vastaa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen lukuun taustajärjestelmän ylläpidosta Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen määrittelemällä tavalla.

Voimassaolo päättyi 30.6.2022

43 c §

43 c §

Tietojärjestelmän käytön yhteydessä tapahtuva henkilötietojen käsittely

Tietojärjestelmän käytön yhteydessä tapahtuva henkilötietojen käsittely

Tietojärjestelmän käytön yhteydessä saadaan henkilötietoja käsitellä covid-19-tartuntaketjujen katkaisemiseksi ja sovellusta käytävien sekä tartunnalle mahdollisesti altistuneiden henkilöiden tavoittamiseksi ja informoimiseksi sekä covid-19-epidemian seurannan ja tietojärjestelmän toiminnan arvioinnin kannalta tarpeellisiin tilastollisiin tarkoituksiin tässä luvussa säädetyllä tavalla. Henkilötietoja saa käyttää ainoastaan tämän luvun mukaisiin tarkoituksiin, eikä niitä saa käyttää poliisitutkinnassa, esitutkinnassa, oikeudenkäynnissä tai muussa lainvalvontaan liittyvässä tarkoituksessa. Tietoja ei myöskään saa käyttää 60 §:n mukaisessa päätöksenteossa yksinomaisten perusteena eikä muussa covid-19-tartuntaa koskevaan hoitopäätökseen liittymättömässä julkisen vallan käytössä.

Voimassaolo päättyi 30.6.2022

Tietojärjestelmän käytön yhteydessä saadaan käsitellä seuraavia henkilötietoja:

- 1) käyttäjän pseudonyymiset tunnisteet;*
- 2) käyttäjän kohtaamien toisten käyttäjien pseudonyymiset tunnisteet ja näihin kohtaamisiin liittyvät tarpeelliset tiedot niiden kestosta ja ajankohdasta sekä mobiililaitteen bluetooth-signaalin voimakkuudesta;*
- 3) tartunnastaan ilmoittaneen käyttäjän pseudonyymiset tunnisteet;*
- 4) käyttäjän saama tieto mahdollisesta altistumisestaan;*

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022) *Ehdotus*

5) käyttäjän 43 e §:n 1 momentissa tarkoitettun yhteydenottopyynnön yhteydessä ilmoittamat nimi, puhelinnumero, kotikunta ja tarvittaessa tilapäinen asuinpaikka ja oiretiedot;

6) 43 i §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa tieto tietojärjestelmän rajat ylittävään käyttöön liittyvistä maista.

Edellä 2 momentin 1, 2 ja 4 kohdassa tarkoitettut tiedot saadaan tallentaa käyttäjän mobiililaitteeseen. Taustajärjestelmään saadaan tallentaa mainitun momentin 3 ja 6 kohdassa tarkoitettut tiedot mahdollisesti tartunnalle altistuneiden mobiilisovelluksen käyttäjien tavoittamiseksi ja 5 kohdassa mainitut tiedot luovutettaviksi kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän terveydenhuollon toimintayksikölle sekä Ålands hälso- och sjukvård -nimiselle viranomaiselle 43 e §:n mukaisesti.

Edellä 2 momentissa tarkoitettut tiedot on poistettava ja tuhottava 21 vuorokauden kuluessa niiden tallentamisesta. Tiedot on kuitenkin poistettava ja tuhottava viimeistään, kun tietojärjestelmä poistetaan 43 a §:n 5 momentin mukaisesti käytöstä.

43 d §

Poikkeus 22 §:ssä säädetystä ilmoitusvelvollisuudesta

Poiketen siitä, mitä 22 §:ssä säädetään, tässä luvussa tarkoitettun mobiilisovelluksen käyttäjän ei tarvitse ilmoittaa tietojärjestelmän avulla saamiaan tietoja lääkärille.

43 e §

Tietojärjestelmästä saatujen mahdollista altistumista koskevien tietojen käsitteleminen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella on sallasäätösääntösten estämättä oikeus luovuttaa kunnan ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymän terveydenhuollon toimintayksiköille sekä

43 d §

Poikkeus 22 §:ssä säädetystä ilmoitusvelvollisuudesta

Voimassaolo päättyi 30.6.2022

43 e §

Tietojärjestelmästä saatujen mahdollista altistumista koskevien tietojen käsitteleminen

Voimassaolo päättyi 30.6.2022

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022) Ehdotus

Ålands hälso- och sjukvård -nimiselle viranomaiselle 43 c §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettut tarpeelliset tiedot, jotta terveydenhuollon toimintayksikkö voi ottaa yhteyttä mahdollisesti altistuneeseen hoidon tarpeen tai muiden covid-19-epidemian torjuntatyön kannalta tarpeellisten toimenpiteiden arvioimiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitetusta yhteydenottopyynnöstä ilmenevät tiedot mahdollisesta altistumisesta voidaan tallentaa kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän terveydenhuollon toimintayksikön perustamaan väliaikaiseen rekisteriin 1 momentissa tarkoitettua yhteydenottoa varten. Tieto on poistettava ja tuhottava rekisteristä viivytyksettä, kun se ei ole enää välttämätön tähän tarkoitukseen.

43 f §

Taustajärjestelmän ylläpidon ohjaus

Sosiaali- ja terveysministeriö ohjaa ja seuraa Kansaneläkelaitosta 43 b §:ssä tarkoitettun tehtävän toimeenpanossa.

43 g §

Tietojärjestelmän tietoturvallisuuden arvioiminen

Liikenne- ja viestintävirasto arvioi tietojärjestelmän tietoturvallisuuden ennen sen käyttöönottoa viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvallisuuden arvioinnista annetun lain (1406/2011) mukaisesti.

43 h §

Valvonta

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto valvoo tietojärjestelmän tietoturvallisuutta.

43 f §

Taustajärjestelmän ylläpidon ohjaus

Voimassaolo päättyy 30.6.2022

43 g §

Tietojärjestelmän tietoturvallisuuden arvioiminen

Voimassaolo päättyi 30.6.2022

43 h §

Valvonta

Voimassaolo päättyi 30.6.2022

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022) Ehdotus

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla on oikeus tehdä valvonnan edellyttämät tarkastuksia ja tarkastajalla on oikeus päästä tiloihin, jotka ovat merkityksellisiä valvonnan kannalta ja joissa säilytetään valvonnan kannalta merkityksellisiä tietoja. Tarkastusta ei kuitenkaan saa tehdä pysyväisluonteeseen asumiseen käytettävissä tiloissa. Tarkastusta toteutettaessa on noudatettava, mitä hallintolain 39 §:ssä säädetään tarkastuksen toteuttamisesta.

Tarkastuksessa on esitettävä kaikki tarkastajan pyytämät asiakirjat, jotka ovat välttämättömiä tarkastuksen toimittamiseksi. Lisäksi tarkastajalle on annettava maksutta hänen pyytämänsä jäljennökset tarkastuksen toimittamiseksi välttämättömistä asiakirjoista.

43 i §

Tietojärjestelmän rajat ylittävän käytön yhteydessä tapahtuva henkilötietojen käsittely

Tietojärjestelmän käytön yhteydessä saadaan henkilötietoja käsitellä myös rajat ylittävään tietojen vaihtoon muiden Euroopan unionin (EU) jäsenvaltion, Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion tai Sveitsin kansallisten koronavirustaudille mahdollisesti altistuneiden tavoittamiseen käytettyjen mobiilisovellusten ja niiden taustajärjestelmien välillä täytäntöönpanopäätöksen (EU) 2019/1765 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse rajat ylittävästä tietojenvaihdosta kansallisten mobiililaitteissa käytettävien kontaktien jäljitys- ja varoitussovellusten välillä COVID-19-pandemian torjumiseksi tehdyn komission täytäntöönpanopäätöksen (EU) 2020/1023, jäljempänä täytäntöönpanopäätös, 1 artiklan 1 kohdan j alakohdassa tarkoitetun yhdyskäytäväpalvelun kautta.

Terveys- ja hyvinvoinnin laitos voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa 43 c §:n 2 momentin 3 ja 6 kohdassa tarkoitetut tarpeelliset tiedot täytäntöönpanopäätöksen 7

43 i §

Tietojärjestelmän rajat ylittävän käytön yhteydessä tapahtuva henkilötietojen käsittely

Voimassaolo päättyi 30.6.2022.

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022)

Ehdotus

a artiklan 4 kohdassa tarkoitettulle toisen EU:n jäsenvaltion, Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion tai Sveitsin nimetylle kansalliselle viranomaiselle tai viralliselle elimelle koronavirukselle mahdollisesti altistuneiden henkilöiden tavoittamiseksi. Tiedot luovutetaan täytäntöönpanopäätöksen 1 artiklan 1 kohdan j alakohdassa tarkoitetun yhdyskäytäväpalvelun kautta.

Henkilötietojen luovuttaminen 2 momentin mukaisesti edellyttää käyttäjän suostumusta. Suostumus annetaan sovelluksessa. Suostumuksesta tulee käydä ilmi, että se on annettu vapaaehtoisesti ja nimenomaisesti sekä tietoisena siitä, mihin tarkoituksiin tietoja voidaan luovuttaa ja käyttää. Suostumuksesta on myös käytävä ilmi, ettei sitä ole annettu sosiaali- ja terveydenhuollon asiakaspalvelutilanteessa eikä viranomaismenettelyssä.

58 a §

Ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikainen rajoittaminen tartuntataudin leviämisen estämiseksi

Sen lisäksi, mitä elintarvikelaissa ja Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä säädetään, majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain (308/2006) 1 §:n 1 momentin 6 kohdassa ja Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettujen ravitsemistoiminnan harjoittajan on huolehdittava yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi ravitsemisliikkeen tilojen ja pintojen puhdistamisesta sekä siitä, että asiakkailla on mahdollisuus käsien puhdistamiseen, ja annettava asiakkaille riittävän etäisyyden ylläpitämistä ja käsien puhdistamista koskevat toimintaohjeet. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset ravitsemisliikkeen tilojen ja pintojen puhdistami-

58 a §

Ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikainen rajoittaminen covid-19-epidemista johtuvan terveydenhuollon ylikuormittumisen ehkäisemiseksi

Sen lisäksi, mitä elintarvikelaissa (297/2021) ja Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä säädetään, majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain (308/2006) 1 §:n 1 momentin 6 kohdassa ja Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettujen ravitsemistoiminnan harjoittajan on huolehdittava covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi ravitsemisliikkeen tilojen ja pintojen puhdistamisesta sekä siitä, että asiakkailla on mahdollisuus käsien puhdistamiseen, ja annettava asiakkaille riittävän etäisyyden ylläpitämistä ja käsien puhdistamista koskevat toimintaohjeet. Ravitsemistoiminnan harjoittajien tulee huolehtia siitä, että asiakkaiden saapuminen ja oleskelu järjestetään covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi riit-

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022)

Ehdotus

sesta, käsien puhdistamismahdollisuuden järjestämisestä sekä asiakkaille annettavien toimintaohjeiden antamisesta.

Ravitsemistoiminnan harjoittajien tulee huolehtia siitä, että asiakkaiden saapuminen ja oleskelu järjestetään yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi riittävän väljästi, asiakaspaikat sijoittuvat riittävän etäälle toisistaan ja tartuntariski pidetään ravitsemisliikkeen toiminnassa mahdollisimman pienenä. Jos yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi on välttämätöntä, voidaan valtioneuvoston asetuksella säätää tarkemmin tietyillä alueilla sijaitsevien ravitsemisliikkeiden asiakkaiden saapumiseen ja oleskeluun, asiakaspaikkojen sijoittamiseen sekä asiakkaiden puhetta peittävän äänentoiston käyttämisen ja musiikin soittamisen rajoittamiseen liittyvistä velvoitteista sekä sisä- ja ulkotilojen asiakaspaikkamäärään liittyvistä vaatimuksista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan rajoittaa sellaisten ravitsemisliikkeiden, joiden pääasiallisena ravitsemistoimintana on tarjota yleisölle maksusta elintarvikelaissa tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettua elintarvikehuoneistossa alkoholiuomia, asiakasmäärää enintään 67 prosenttia ravitsemisliikkeen suurimmasta asiakas- tai henkilömäärästä, joka on mainittu tilaa tai sen osaa koskevassa alkoholilain (1102/2017) 18 §:ssä tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitetussa anniskeluluvassa tai, jos ravitsemisliikkeellä ei ole anniskelulupaa, rakennusten paloturvallisuudesta maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 117 b §:n nojalla ja rakennuksen käyttöturvallisuudesta mainitun lain 117 d ja 117 k §:n nojalla annettujen säännösten tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavan lainsäädännön mukaisesti hyväksytyssä rakennussuunnitelmassa. Muiden ravitsemisliikkeiden asiakasmäärää voidaan rajoittaa enintään 50 prosenttia edellä tarkoitetuissa säännöksissä tarkoitettua suurimmasta asiakas- tai henki-

tävän väljästi, asiakaspaikat sijoittuvat riittävän etäälle toisistaan ja tartuntariski pidetään ravitsemisliikkeen toiminnassa mahdollisimman pienenä.

Jos on ilmeistä, että 1 momentissa tarkoitetut ja muut jo toteutetut toimenpiteet eivät ole riittäviä ja vakavan terveydenhuollon ylikuormittumisen ehkäisemiseksi 3 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä on välttämätöntä, kunnan tartuntatautiin torjunnasta vastaava toimielin voi antaa toimialueellaan ravitsemistoiminnan harjoittajia velvoittavan päätöksen asiakkaiden saapumiseen ja oleskeluun, asiakaspaikkojen sijoittamiseen sekä asiakkaiden puhetta peittävän äänentoiston käyttämiseen ja musiikin soittamisen rajoittamiseen liittyvistä tarkemmista velvoitteista sekä sisä- ja ulkotilojen asiakaspaikkamäärään liittyvistä rajoituksista.

Jos on ilmeistä, että 1 ja 2 momentissa tarkoitetut toimenpiteet eivät ole riittäviä ja vakavan terveydenhuollon ylikuormittumisen ehkäisemiseksi 3 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä on välttämätöntä, kunnan tartuntatautiin torjunnasta vastaava toimielin voi antaa toimialueellaan ravitsemistoiminnan harjoittajia velvoittavan päätöksen, jonka mukaan ravitsemisliikkeen on lyhennettävä aukiolo- ja anniskeluaikaansa.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä, jos päätöksen tekeminen on väestön terveyden vaarantavan covid-19-taudista aiheutuvan kunnan tai kuntayhtymän järjestämisvastuulla olevan terveydenhuollon vakavan ylikuormittumisen ehkäisemiseksi välttämätöntä. Lisäksi päätös saadaan tehdä, jos covid-19-rokotteiden vaikuttavuus vakavaa tautimuotoa vastaan on Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen arvion perusteella merkittävästi heikentynyt tai on perusteltu epäily covid-19-rokotteiden vaikuttavuuden vakavaa tautimuotoa vastaan merkittävästi heikentyneen ja päätöksen tekeminen on välttämätöntä

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022)

Ehdotus

lömäärästä. Jos ravitsemisliikkeen pääasiallinen ravitsemistoiminta eri ajankohtina vaihtelee, sovelletaan sen toimintaan kunakin ajankohtana sitä rajoitusta, johon sen ravitsemistoiminta kyseisenä ajankohtana liittyy. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitetuista asiakasmäärien rajoituksista ja niiden kohdentumisesta.

Ravitsemisliikkeen on lyhennettävä aukiolo- ja anniskelu-aikaa, jos se on välttämätöntä yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi eivätkä ravitsemisliikkeen tilojen ja pintojen puhdistamistoimenpiteet, hygienia-ohjeet, asiakaspaikkojen järjestely ja muut toimenpiteet ole riittäviä yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi. *Valtioneuvoston asetuksella voidaan tässä momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä antaa tarkempia säännöksiä ravitsemisliikkeen aukioloa kello 18:n ja 5:n välisenä aikana ja anniskelua kello 17:n ja 9:n välisenä aikana koskevista rajoituksista sekä siitä, millaisissa ravitsemisliikkeissä kyseisiä rajoituksia on noudatettava.*

Edellä 2 momentissa tarkoitettu asiakasmäärän rajoitus saa ravitsemisliikkeessä, jonka pääasiallisena ravitsemistoimintana on tarjota alkoholijuomia, olla suurempi kuin 50 prosenttia ja muussa ravitsemisliikkeessä suurempi kuin 25 prosenttia ja 3 momentissa tarkoitettu rajoitus saa koskea aukioloa ennen kello 23:a ja anniskeluaikaa ennen kello 22:ta vain, jos tartuntataudin leviämisen estäminen on valtakunnallisesti epidemian nopean kiihtymisen tai muuntuneen viruksen leviämisen uhan vuoksi välttämätöntä ja alueella todetaan muuntuneen viruksen väestöleviämistä tai tautiryppäitä, joiden tartuntaketjuja ei pystytä luotettavasti jäljittämään ja jotka aiheuttavat asiantuntija-arvion mukaan merkittävän riskin uusien tartuntojen leviämiseen alueella.

Edellä 2–4 momentin nojalla säädettyjen rajoitusten on oltava välttämättömiä yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi

vakavan terveyden ja hengenvaaran ehkäisemiseksi.

Sellaisten ravitsemisliikkeiden, joiden pääasiallisena ravitsemistoimintana on tarjota yleisölle maksusta elintarvikelaissa tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettuun elintarvikehuoneistossa alkoholijuomia, asiakasmäärää ei saa rajoittaa enemmän kuin 50 prosenttia ravitsemisliikkeen suurimmasta asiakas- tai henkilömäärästä, joka on mainittu tilaa tai sen osaa koskevassa alkoholilain (1102/2017) 18 §:ssä tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettuun anniskeluluvassa tai, jos ravitsemisliikkeellä ei ole anniskelulupaa, rakennusten paloturvallisuudesta maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 117 b §:n nojalla ja rakennuksen käyttöturvallisuudesta mainitun lain 117 d ja 117 k §:n nojalla annettujen säännösten tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavan lainsäädännön mukaisesti hyväksytyssä rakennussuunnitelmassa eikä aukioloa saa kieltää kello 5:n ja 22:n välisenä aikana. Muiden ravitsemisliikkeiden asiakasmäärää ei saa rajoittaa enemmän kuin 25 prosenttia edellä tarkoitetuissa säännöksissä tarkoitettuun suurimmasta asiakas- tai henkilömäärästä eikä aukioloa saa kieltää kello 5:n ja 22:n välisenä aikana. Alkoholijuomien anniskelua ei saa kieltää kello 9:n ja 21:n välisenä aikana. Jos ravitsemisliikkeen pääasiallinen ravitsemistoiminta eri ajankohtina vaihtelee, sen toimintaan sovelletaan kunakin ajankohtana sitä rajoitusta, johon sen ravitsemistoiminta kyseisenä ajankohtana liittyy.

Edellä 2-4 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä aluehallintovirasto voi tehdä alueellaan vastaavan päätöksen, jos se on välttämätöntä usean kunnan alueella. Kunnan tekemässä samanaikaisesti voimassa olevassa päätöksessä asetetut velvoitteet ja rajoitukset täydentävät 44 kunnan alueella voimassa olevia aluehallintoviraston päätöksellä asetettuja velvoitteita ja rajoituksia.

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022)

Ehdotus

niillä alueilla ja ravitsemisliikkeissä, joita ne koskevat.

Ravitsemistoiminnan harjoittajan on laadittava kirjallinen suunnitelma siitä, miten se toteuttaa toimintaansa ja sisä- ja ulkotilojensa käyttöön säädetyt velvollisuudet ja rajoitukset. Suunnitelma on pyynnöstä esitettävä aluehallintovirastolle ja majoitus- ja ravitsemistoinnasta annetun lain 11 §:ssä tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettua valvontaa suorittavalle poliisille. Suunnitelma on siihen sisältyviä henkilötietoja lukuun ottamatta pidettävä liikkeessä asiakkaiden nähtävillä. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset velvoitteiden ja rajoitusten toteuttamista koskevan suunnitelman sisällöstä, laatimisesta ja nähtävänä pitämisestä.

Mitä 2 ja 3 momentissa säädetään, ei koske majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua henkilöstöravintolatoimintaa eikä ruoan tai juoman myymistä ravitsemisliikkeestä muualla nautittavaksi.

Mitä 3 momentissa säädetään aukioloaikojen rajoituksista, ei koske Suomen ja ulkomaiden välillä tai ulkomailla kulkevassa vesi- tai ilma-aluksessa eikä polttonesteiden jakeluaseman yhteydessä toimivia ravitsemisliikkeitä.

Ravitsemistoiminnan harjoittajan on laadittava kirjallinen suunnitelma siitä, miten se toteuttaa toimintaansa ja sisä- ja ulkotilojensa käyttöön säädetyt velvollisuudet ja rajoitukset. Suunnitelma on pyynnöstä esitettävä *kunnalle*, aluehallintovirastolle ja majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 11 §:ssä tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettua valvontaa suorittavalle poliisille. Suunnitelma on siihen sisältyviä henkilötietoja lukuun ottamatta pidettävä liikkeessä asiakkaiden nähtävillä. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset velvoitteiden ja rajoitusten toteuttamista koskevan suunnitelman sisällöstä, laatimisesta ja nähtävänä pitämisestä.

Mitä 2 ja 3 momentissa säädetään, ei koske majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua henkilöstöravintolatoimintaa eikä ruoan tai juoman myymistä ravitsemisliikkeestä muualla nautittavaksi. Mitä 3 momentissa säädetään aukioloaikojen rajoituksista, ei koske Suomen ja ulkomaiden välillä tai ulkomailla kulkevassa vesi- tai ilma-aluksessa eikä polttonesteiden jakeluaseman yhteydessä toimivia ravitsemisliikkeitä.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettun päätöksen saa tehdä enintään kuukauden ajaksi kerrallaan. Päätöksen tehneen viranomaisen on tarkoin seurattava, ovatko 2-4 momentissa tarkoitettujen rajoitusten edellytykset edelleen voimassa. Päätös on välittömästi kumottava, jos tässä pykälässä säädetyt edellytykset eivät enää täyty.

58 b §

Ravitsemisliikkeiden valvonta ja rajoitusten edellytysten seuranta

58 b §

Ravitsemisliikkeiden valvonta ja rajoitusten edellytysten seuranta

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022)

Ehdotus

Aluehallintovirasto valvoo 58 a §:ssä ja sen nojalla säädettyjen velvoitteiden ja rajoitusten noudattamista. Jos velvoitteiden tai rajoitusten noudattamisessa havaitaan puutteita tai epäkohtia, aluehallintovirasto voi antaa ravitsemisliikkeelle määräyksen niiden korjaamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Jos puutteita ei ole korjattu asetetussa määräajassa tai jos velvoitteita on rikottu olennaisesti, aluehallintovirasto voi määrätä ravitsemisliikkeen ravitsemistoiminnan välittömästi keskeytettäväksi ja liikkeen pidettäväksi suljettuna asiakkailta enintään yhden kuukauden ajaksi.

Voimassaolo päättyi 30.6.2022

Poliisin on tarvittaessa annettava aluehallintoviraston pyynnöstä virka-apua valvonnan ja 1 momentissa tarkoitetun ravitsemisliikkeen sulkemisen toimeenpanemiseksi.

Valtioneuvoston on tarkoin seurattava, ovatko 58 a §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetut rajoitusten edellytykset edelleen voimassa. Jos edellytykset eivät enää täyty, on valtioneuvoston viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin 58 a §:n ja siihen liittyvien säännösten kumoamiseksi. Jos 58 a §:n 2–4 momentin nojalla säädettyt rajoitukset eivät enää ole välttämättömiä joillain alueilla tai säädetyssä laajuudessa, valtioneuvoston on viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin valtioneuvoston asetuksen muuttamiseksi.

58 c §

58 c §

Toimenpiteet covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Toimenpiteet covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Yleisölle avoimien tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitettujen sisätilojen sekä alueellisesti ja toiminnallisesti rajattujen ulkotilojen, joita käytetään asiakkaille tai osallistujille suunnattuun tarkoitukseen ja joiden käyttämisestä kyseiseen toimintaan toiminnan järjestäjä vastaa tiettyinä ajankohtana,

Yleisölle avoimien tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitettujen sisätilojen sekä alueellisesti ja toiminnallisesti rajattujen ulkotilojen, joita käytetään asiakkaille tai osallistujille suunnattuun tarkoitukseen ja joiden käyttämisestä kyseiseen toimintaan toiminnan järjestäjä vastaa tiettyinä ajankohtana,

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022)

Ehdotus

hallinnasta vastaavan 3 momentissa tarkoitettun toimijan on covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi toiminnassaan huolehdittava, että:

- 1) asiakkailta ja osallistujilla on mahdollisuus käsien puhdistamiseen;
- 2) asiakkaille ja osallistujille annetaan riittävän etäisyyden ylläpitämistä, käsien puhdistamista ja muita vastaavia tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä koskevat toimintaohjeet; ja
- 3) tilojen ja pintojen puhdistamista tehostetaan sen lisäksi, mitä muualla kyseisen toiminnan osalta puhdistamisesta säädetään.

Tässä pykälässä tarkoitettujen tilojen hallinnasta vastaavan 3 momentissa tarkoitettun toimijan tulee lisäksi järjestää asiakkaiden ja osallistujien oleskelu sillä tavoin väljästi, kuin se kyseisen toiminnan erityispiirteet huomioon ottaen on mahdollista ja sijoittaa mahdolliset asiakaspaikat riittävän etäälle toisistaan.

Edellä tässä pykälässä säädettyt velvollisuudet koskevat seuraavia tilojen hallinnasta vastaavia ja niitä toiminnassaan käyttäviä toimijoita:

- 1) yksityiset yhteisöt, säätiöt ja muut oikeushenkilöt, ei kuitenkaan majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 1 §:n 2 momentin 6 kohdassa ja Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettujen ravitsemistoiminnan harjoittajat;
- 2) yksityiset elinkeinonharjoittajat;
- 3) kunnat ja kuntayhtymät;
- 4) uskonnolliset yhdyskunnat;
- 5) julkisoikeudelliset laitokset.

Tässä pykälässä säädettyt velvollisuudet eivät kuitenkaan koske yksityis- tai perhe-elämän piiriin kuuluvaa toimintaa.

Tässä pykälässä säädettyt velvollisuudet eivät saa estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin palveluihin, oikeutta saada asiansa käsiteltyksi toimivaltaisessa viranomaisessa eivätkä ne saa estää virkamiestä tai viranhaltijaa hoitamasta virkatehtäviään.

hallinnasta vastaavan 3 momentissa tarkoitettun toimijan on covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi toiminnassaan huolehdittava, että:

- 1) asiakkailta ja osallistujilla on mahdollisuus käsien puhdistamiseen;
- 2) asiakkaille ja osallistujille annetaan riittävän etäisyyden ylläpitämistä, käsien puhdistamista ja muita vastaavia tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä koskevat toimintaohjeet; ja
- 3) tilojen ja pintojen puhdistamista tehostetaan sen lisäksi, mitä muualla kyseisen toiminnan osalta puhdistamisesta säädetään.

Tässä pykälässä tarkoitettujen tilojen hallinnasta vastaavan 3 momentissa tarkoitettun toimijan tulee lisäksi järjestää asiakkaiden ja osallistujien oleskelu sillä tavoin väljästi, kuin se kyseisen toiminnan erityispiirteet huomioon ottaen on mahdollista ja sijoittaa mahdolliset asiakaspaikat riittävän etäälle toisistaan.

Edellä tässä pykälässä säädettyt velvollisuudet koskevat seuraavia tilojen hallinnasta vastaavia ja niitä toiminnassaan käyttäviä toimijoita:

- 1) yksityiset yhteisöt, säätiöt ja muut oikeushenkilöt, ei kuitenkaan majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 1 §:n 2 momentin 6 kohdassa ja Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettujen ravitsemistoiminnan harjoittajat;
- 2) yksityiset elinkeinonharjoittajat;
- 3) kunnat ja kuntayhtymät;
- 4) uskonnolliset yhdyskunnat;
- 5) julkisoikeudelliset laitokset.

Tässä pykälässä säädettyt velvollisuudet eivät kuitenkaan koske yksityis- tai perhe-elämän piiriin kuuluvaa toimintaa.

Tässä pykälässä säädettyt velvollisuudet eivät saa estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin palveluihin, oikeutta saada asiansa käsiteltyksi toimivaltaisessa viranomaisessa eivätkä ne saa estää virkamiestä tai viranhaltijaa hoitamasta virkatehtäviään.

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022)

Ehdotus

Asemien, terminaalien ja muiden vastaavien sisätilojen ja rajattujen ulkotilojen, joissa matkustajat nousevat liikennevälineeseen tai poistuvat siitä, hallinnasta vastaavien toimijoiden on yhdessä liikenteen palveluista annetun lain 2 §:n 1 kohdassa tarkoitetun kuljetuspalvelun ja 3 kohdassa tarkoitetun liikennepalvelun sekä Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettujen palveluiden tarjoajien kanssa huolehdittava covid-19-taudin leviämisen ehkäisemiseksi tehtävistä järjestelyistä, joilla ohjataan matkustajia liikennevälineeseen siirtymisessä ja sieltä poistumisessa. Tässä pykälässä säädettyjä velvollisuuksia ei sovelleta henkilöliikenteen liikennevälineiden matkustamiseen tarkoitettujen tilojen käyttöön. Henkilöliikennettä koskevista toimenpiteistä covid-19-taudin leviämisen estämiseksi säädetään 58 e §:ssä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä käsien puhdistamismahdollisuuden järjestämisestä, asiakkaille ja osallistujille annettavien toimintaohjeiden antamisesta sekä tilojen ja pintojen puhdistamisesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä myös asemien, terminaalien ja muiden näihin rinnastettavien tilojen hallinnasta vastaaville ja 58 e §:ssä tarkoitetuille liikenteen palveluntarjoajille tämän pykälän 1 ja 2 momentissa säädettyjen velvollisuuksien yksityiskohdista liikenteen asemilla, terminaaleissa ja muissa näitä vastaavissa sisätiloissa sekä 6 momentissa säädetystä matkustajien ohjaamisesta.

58 d §

Asiakkaille ja osallistujille tarkoitettujen tilojen käytön edellytykset covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Asemien, terminaalien ja muiden vastaavien sisätilojen ja rajattujen ulkotilojen, joissa matkustajat nousevat liikennevälineeseen tai poistuvat siitä, hallinnasta vastaavien toimijoiden on yhdessä liikenteen palveluista annetun lain 2 §:n 1 kohdassa tarkoitetun kuljetuspalvelun ja 3 kohdassa tarkoitetun liikennepalvelun sekä Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettujen palveluiden tarjoajien kanssa huolehdittava covid-19-taudin leviämisen ehkäisemiseksi tehtävistä järjestelyistä *viranomaisten ja Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen ohjeistuksen mukaisesti*. Tässä pykälässä säädettyjä velvollisuuksia ei sovelleta henkilöliikenteen liikennevälineiden matkustamiseen tarkoitettujen tilojen käyttöön. Henkilöliikennettä koskevista toimenpiteistä covid-19-taudin leviämisen estämiseksi säädetään 58 e §:ssä.

58 d §

Asiakkaille ja osallistujille tarkoitettujen tilojen käytön edellytykset covid-19-epidemiasta johtuvan terveydenhuollon ylikuormittumisen ehkäisemiseksi

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022)

Ehdotus

Jos on ilmeistä, että 58 c §:n mukaiset ja muut jo toteutetut toimenpiteet eivät ole riittäviä ja jos covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi 2 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä on välttämätöntä, kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin voi antaa toimialueellaan kaikkia 4 momentissa tarkoitettuja toimijoita velvoittavan päätöksen, jonka mukaan yleisölle avoimien tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitettujen tilojen käyttö on järjestettävä siten, että asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien sekä seurueiden lähikontaktin aiheuttama tartunnan riskiä voidaan ehkäistä. Päätöksestä on käytävä ilmi, että toimija voi toteuttaa velvoitteensa asiakasmäärää rajoittamalla, asiakaspaikka- tai tilajärjestelyin taikka muulla toimintansa erityispiirteet huomioon ottavalla tavalla. Päätöksessä on lisäksi selostettava, mitä yleisölle avoimilla ja rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitetuilla tiloilla tarkoitetaan. Aluehallintovirasto voi tehdä alueellaan vastaavan päätöksen, jos toimenpiteet ovat välttämättömiä usean kunnan alueella. Kunnan tekemässä samanaikaisesti voimassa olevassa päätöksessä asetetut velvoitteet täydentävät kunnan alueella voimassa olevia aluehallintoviraston päätöksellä asetettuja velvoitteita.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä, jos kunnan tai sairaanhoitopiirin alueella todetaan merkittäviä tautiryppäitä, joiden tartuntaketjuja ei pystytä luotettavasti jäljittämään ja jotka aiheuttavat asiantuntijarvion mukaan merkittävän riskin uusien tartuntojen laajaan leviämiseen alueella.

Jos on ilmeistä, että 58 c §:n mukaiset ja muut jo toteutetut toimenpiteet eivät ole riittäviä ja jos vakavan terveydenhuollon ylikuormittumisen ehkäisemiseksi 2 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä on välttämätöntä, kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin voi antaa toimialueellaan kaikkia 4 momentissa tarkoitettuja toimijoita velvoittavan päätöksen, jonka mukaan yleisölle avoimien tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitettujen tilojen käyttö on järjestettävä siten, että asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien sekä seurueiden lähikontaktin aiheuttamaa tartunnan riskiä voidaan ehkäistä. Päätöksestä on käytävä ilmi, että toimija voi toteuttaa velvoitteensa asiakasmäärää rajoittamalla, asiakaspaikka- tai tilajärjestelyin taikka muulla toimintansa erityispiirteet huomioon ottavalla tavalla. Päätöksessä on lisäksi selostettava, mitä yleisölle avoimilla ja rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitetuilla tiloilla tarkoitetaan. Aluehallintovirasto voi tehdä alueellaan vastaavan päätöksen, jos toimenpiteet ovat välttämättömiä usean kunnan alueella. Kunnan tekemässä samanaikaisesti voimassa olevassa päätöksessä asetetut velvoitteet täydentävät kunnan alueella voimassa olevia aluehallintoviraston päätöksellä asetettuja velvoitteita.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä, jos päätöksen tekeminen on väestön terveyden vaarantavan covid-19-taudista aiheutuvan kunnan tai kuntayhtymän järjestämisvastuulla olevan terveydenhuollon vakavan ylikuormittumisen ehkäisemiseksi välttämätöntä. Lisäksi päätös saadaan tehdä, jos covid-19-rokotteiden vaikuttavuus vakavaa tautimuotoa vastaan on merkittävästi heikentynyt tai on perusteltu epäily covid-19-rokotteiden vaikuttavuuden vakavaa tautimuotoa vastaan merkittävästi heikentyneen ja päätöksen tekeminen on välttämätöntä vakavan terveyden ja hengenvaaran ehkäisemiseksi.

Yleisölle avoimien tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun 1 momentissa tarkoitettuja tiloja ovat:

- 1) sisätilat, joita käytetään yli 10 asiakkaan tai osallistujan samanaikaiseen oleskeluun;
- 2) alueellisesti ja toiminnallisesti rajatut ulkotilat, joita käytetään samanaikaiseen yli 50 asiakkaalle tai osallistujalle suunnattuun tarkoitukseen ja joiden käyttämisestä kyseiseen toimintaan toiminnan järjestäjä vastaa tiettyä ajankohtana;
- 3) tilat, joita käytetään 58 g §:n 4 momentissa tarkoitettuun toimintaan asiakas- tai osallistujamäärästä riippumatta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös velvoittaa seuraavia tilojen hallinnasta vastaavia ja niitä toiminnassaan käyttäviä toimijoita:

- 1) yksityiset yhteisöt, säätiöt ja muut oikeushenkilöt, ei kuitenkaan majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 1 §:n 2 momentin 6 kohdassa tai Ahvenanmaan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettut ravitsemistoiminnan harjoittajat;
- 2) yksityiset elinkeinonharjoittajat;
- 3) kunnat ja kuntayhtymät;
- 4) uskonnolliset yhdyskunnat;
- 5) julkisoikeudelliset laitokset.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua päätöstä ei sovelleta kuitenkaan oppilaitosten toimintaan, varhaiskasvatukseen, ammattiurheilemiseen eikä yksityis- tai perhe-elämän piiriin kuuluvaan toimintaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös ei saa estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin palveluihin, oikeutta saada asiansa käsiteltyksi toimivaltaisessa viranomaisessa eikä se saa estää virkamiestä tai viranhaltijaa hoitamasta virkatehtäviään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua päätöksen saa tehdä enintään kuukauden ajaksi kerrallaan. Päätös on välittömästi kumottava, jos tässä pykälässä säädetyt edellytykset eivät enää täyty.

Yleisölle avoimien tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun 1 momentissa tarkoitettuja tiloja ovat:

- 1) sisätilat, joita käytetään yli 10 asiakkaan tai osallistujan samanaikaiseen oleskeluun;
- 2) alueellisesti ja toiminnallisesti rajatut ulkotilat, joita käytetään samanaikaiseen yli 50 asiakkaalle tai osallistujalle suunnattuun tarkoitukseen ja joiden käyttämisestä kyseiseen toimintaan toiminnan järjestäjä vastaa tiettyä ajankohtana;
- 3) tilat, joita käytetään 58 g §:n 4 momentissa tarkoitettuun toimintaan asiakas- tai osallistujamäärästä riippumatta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös velvoittaa seuraavia tilojen hallinnasta vastaavia ja niitä toiminnassaan käyttäviä toimijoita:

- 1) yksityiset yhteisöt, säätiöt ja muut oikeushenkilöt, ei kuitenkaan majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 1 §:n 2 momentin 6 kohdassa tai Ahvenanmaan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettut ravitsemistoiminnan harjoittajat;
- 2) yksityiset elinkeinonharjoittajat;
- 3) kunnat ja kuntayhtymät;
- 4) uskonnolliset yhdyskunnat;
- 5) julkisoikeudelliset laitokset.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua päätöstä ei sovelleta kuitenkaan oppilaitosten toimintaan, varhaiskasvatukseen, ammattiurheilemiseen eikä yksityis- tai perhe-elämän piiriin kuuluvaan toimintaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös ei saa estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin palveluihin, oikeutta saada asiansa käsiteltyksi toimivaltaisessa viranomaisessa eikä se saa estää virkamiestä tai viranhaltijaa hoitamasta virkatehtäviään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua päätöksen saa tehdä enintään kuukauden ajaksi kerrallaan. Päätös on välittömästi kumottava, jos tässä pykälässä säädetyt edellytykset eivät enää täyty.

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022)

Ehdotus

Henkilöliikennettä koskevat toimenpiteet covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Henkilöliikennettä koskevat toimenpiteet covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Liikenteen palveluista annetun lain 2 §:n 1 kohdassa ja Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitetun kuljetuspalvelun tarjoajan ja tämän toimeksiannosta toimivan liikennöitsijän, jolla on toimipaikka Suomessa tai joka on muuten Suomen oikeudenkäytön piirissä tai jonka liikennöimän palvelun lähtö- tai saapumispaikka on Suomessa tai jonka palvelu kulkee Suomen kautta, on covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi toiminnassaan huolehdittava siitä, että:

1) liikennevälineen matkustajien käyttöön tarkoitetut tilat ja pinnat puhdistetaan säännöllisesti ja puhdistamista tehostetaan sen lisäksi, mitä muualla kyseisen toiminnan osalta puhdistamisesta säädetään riittävän hygieniatason saavuttamiseksi ja säilyttämiseksi sekä siitä, että muita vastaavia tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä noudatetaan; ja

2) matkustajille tarjotaan mahdollisuus riittävän hygieniatason ylläpitämiseen liikennevälineessä sekä annetaan riittävän etäisyyden ylläpitämistä, käsien puhdistamista, kasvosuojusten käyttämistä ja muita vastaavia tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä liikennevälineessä koskevat toimintaohjeet.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen velvollisuuksien yksityiskohdista.

58 f §

Matkustajamäärän väliaikainen rajoittaminen covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Jos on ilmeistä, että 58 e §:n mukaiset ja muut jo toteutetut toimenpiteet eivät ole riittäviä ja jos covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi on välttämätöntä, Liikenne- ja vies-

Liikenteen palveluista annetun lain 2 §:n 1 kohdassa ja Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitetun kuljetuspalvelun tarjoajan ja tämän toimeksiannosta toimivan liikennöitsijän, jolla on toimipaikka Suomessa tai joka on muuten Suomen oikeudenkäytön piirissä tai jonka liikennöimän palvelun lähtö- tai saapumispaikka on Suomessa tai jonka palvelu kulkee Suomen kautta, on covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi toiminnassaan huolehdittava siitä, että:

1) liikennevälineen matkustajien käyttöön tarkoitetut tilat ja pinnat puhdistetaan säännöllisesti ja puhdistamista tehostetaan sen lisäksi, mitä muualla kyseisen toiminnan osalta puhdistamisesta säädetään riittävän hygieniatason saavuttamiseksi ja säilyttämiseksi sekä siitä, että muita vastaavia tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä noudatetaan; ja

2) matkustajille tarjotaan mahdollisuus riittävän hygieniatason ylläpitämiseen liikennevälineessä sekä annetaan riittävän etäisyyden ylläpitämistä, käsien puhdistamista, kasvosuojusten käyttämistä ja muita vastaavia tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä liikennevälineessä koskevat toimintaohjeet.

58 f §

Matkustajamäärän väliaikainen rajoittaminen covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Voimassaolo päättyi 30.6.2022

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022) Ehdotus

tintävirasto voi tehdä päätöksen, jolla rajoitetaan mainitun pykälän 1 momentissa tarkoitettua kuljetuspalvelun tarjoajan tai tämän toimeksiannosta toimivan liikennöitsijän suurinta sallittua matkustajamäärää, joka voidaan ottaa liikennevälineeseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä, jos kunnan tai sairaanhoitopiirin alueella todetaan merkittäviä tautiryppäitä, joiden tartuntaketjuja ei pystytä luotettavasti jäljittämään ja jotka aiheuttavat asiantuntijarvion mukaan merkittävän riskin uusien tartuntojen laajaan leviämiseen alueella.

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymän on viipymättä ilmoitettava Liikenne- ja viestintävirastolle 2 momentissa tarkoitettun tilanteen olemassaolosta tai perustellusta uhasta tilanteen syntymiselle alueellaan.

Liikenne- ja viestintävirasto saa päätöksellään velvoittaa rajoittamaan matkustajamäärää enintään puoleen siitä suurimmasta matkustajamäärästä, joka on sallittua ottaa liikennevälineeseen. Päätös saa koskea vain liikennevälineitä, joita käytetään yli 10 henkilön samanaikaiseen kuljetukseen.

Liikenne- ja viestintäviraston on päätöstä tehdessään ja matkustajamäärän rajoitusta arvioidessaan otettava huomioon:

1) tartuntojen ilmaantuvuus alueilla, joilla liikennöinti pääosin tapahtuu ja joista matkustajia voidaan ottaa kyytiin;

2) mahdollisuudet välttää matkustajien välisiä lähikontakteja ottaen huomioon kuljetuksen kesto, liikennevälineen rakenne, mahdollisuus matkustajien osastointiin, istuma- ja seisomapaikkojen määrä sekä muut seikat, jotka vaikuttavat matkustajien sijoittumiseen liikennevälineessä; ja

3) kuljetuspalvelun tarjoajien tai näiden toimeksiannoista toimivien liikennöitsijöiden 58 e §:n mukaisesti toteuttamat toimenpiteet matkustajien välisten lähikontaktien rajoittamiseksi, 24 §:n mukaisesti mahdollisten altistuneiden jäljittämiseksi tarvittavien tietojen saatavuuden varmistaminen henkilökohtaisen

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022)

Ehdotus

paikkavarauksen perusteella, kasvusojuusten käyttäminen ja muut alueellisesti käytössä olevat keinot taudin leviämisen estämiseksi.

Tämän pykälän nojalla annettu päätös ei saa estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin palveluihin eikä se saa estää virkamiestä tai viranhaltijaa hoitamasta virkatehtäviään.

Edellä 58 e §:ssä tarkoitetun kuljetuspalvelun tarjoajan tai tämän toimeksiannosta toimivan liikennöitsijän on selkeästi havaittavilla ja valvottavilla järjestelyillä varmistettava matkustajamäärän rajoittaminen päätöksessä määrätyn mukaiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä enintään kuukauden ajaksi kerrallaan. Päätös on välittömästi kumottava, jos edellytykset päätöksen voimassaoloon eivät enää täyty.

58 g §

Tilojen väliaikainen sulkeminen asiakkailta ja osallistujilta covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Jos on ilmeistä, että 58 d §:n mukaisia ja muita jo toteutettuja toimenpiteitä ei voida pitää toimintaan liittyvän erityisen tartuntariskin vuoksi riittävinä ja jos se on 2 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä covid-19-epidemian hallitsemattoman leviämisen estämiseksi välttämätöntä, kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin voi antaa toimialueellaan kaikkia 4 momentin mukaista toimintaa harjoittavia ja tilojen hallinnasta vastaavia toimijoita velvoittavan päätöksen, jonka mukaan yleisölle avoimet tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitetut asiakas-, osallistuja- ja odotustilat on suljettava asiakkailta ja osallistujilta. Sen lisäksi, mitä hallintolain 44 §:ssä säädetään, päätöksessä on todettava, mitä covid-19-taudin leviämisen erityisen tartuntariskin muodostavalla toiminnalla sekä yleisölle avoimilla ja

58 g §

Tilojen väliaikainen sulkeminen asiakkailta ja osallistujilta covid-19-epidemiasta johtuvan terveydenhuollon ylikuormittumisen ehkäisemiseksi

Jos on ilmeistä, että 58 d §:n mukaisia ja muita jo toteutettuja toimenpiteitä ei voida pitää toimintaan liittyvän erityisen tartuntariskin vuoksi riittävinä ja jos se on *tämän pykälän* 2 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä *vaikeasta covid-19-epidemiasta johtuvan vakavan ja väestön terveyden vaarantavan terveydenhuollon ylikuormittumisen ehkäisemiseksi* välttämätöntä, kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin voi antaa toimialueellaan kaikkia 4 momentin mukaista toimintaa harjoittavia ja *mainitussa momentissa tarkoitettujen* tilojen hallinnasta vastaavia toimijoita velvoittavan päätöksen, jonka mukaan yleisölle avoimet tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitetut asiakas-, osallistuja- ja odotustilat on suljettava asiakkailta ja osallistujilta. Sen lisäksi, mitä hallin-

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022)

Ehdotus

rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitetuilla tiloilla tarkoitetaan. Aluehallintovirasto voi tehdä alueellaan vastaavan päätöksen, jos toimenpiteet ovat välttämättömiä usean kunnan alueella. Kunnan tekemässä samanaikaisesti voimassa olevassa päätöksessä asetetut velvoitteet täydentävät kunnan alueella voimassa olevia aluehallintoviraston päätöksellä asetettuja velvoitteita.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä vain, jos:

1) kunnan tai sairaanhoitopiirin alueella todetaan merkittäviä tautiryppäitä, joiden tartuntaketjuja ei pystytä luotettavasti jäljittämään ja jotka aiheuttavat asiantuntija-arvion mukaan merkittävän riskin uusien tartuntojen laajaan leviämiseen alueella; ja

2) tartuntojen määrän sairaanhoitopiirin alueella arvioidaan asiantuntija-arvion mukaan johtavan sairaala- ja tehohoidon tarpeen merkittävään lisääntymiseen, sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyyden tai asiakkaiden hoivan tai potilaiden hoidon olennaiseen vaarantumiseen taikka muuhun vastaavaan sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän ylikuormittumiseen.

Sairanhoitopiirin kuntayhtymän on viipymättä ilmoitettava sijaintialueensa kunnille ja aluehallintovirastolle 2 momentissa tarkoitettun tilanteen olemassaolosta tai perustellusta uhasta tilanteen syntymiselle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös velvoittaa tilojen hallinnasta vastaavia toimijoita niiden harjoittaessa 1 kohdassa tarkoitettua liikunta- tai urheilutoimintaa taikka 2–6 kohdassa tarkoitettua huvi- tai virkistystoimintaa seuraavissa tiloissa:

1) joukkueurheiluun, ryhmäliikuntaan, kontaktilajien harrastamiseen ja muuhun vastaavaan urheiluun tai liikuntaan käytettävät sisätilat *sekä kuntosalit* ja muut vastaavat sisäliikuntatilat;

tolain 44 §:ssä säädetään, päätöksessä on todettava, mitä covid-19-taudin leviämisen erityisen tartuntariskin muodostavalla toiminnalla sekä yleisölle avoimilla ja rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitetuilla tiloilla tarkoitetaan. Aluehallintovirasto voi tehdä alueellaan vastaavan päätöksen, jos toimenpiteet ovat välttämättömiä usean kunnan alueella. Kunnan tekemässä samanaikaisesti voimassa olevassa päätöksessä asetetut velvoitteet täydentävät kunnan alueella voimassa olevia aluehallintoviraston päätöksellä asetettuja velvoitteita.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä vain, jos vaikeasta covid-19-infektiosta johtuen vähintään kaksi seuraavista välttämättömistä terveydenhuollon palveluista uhkaa kuormittua väestön terveyttä vaarantavalla tavalla:

1) *tehohoito ja hoito tehostetun valvonnan yksikössä;*

2) *päivystyksellinen hoito, jota ilman potilaan terveydentila vakavasti vaarantuu tai on vaarassa vaarantua vakavasti sekä siihen välittömästi liittyvä hoito;*

3) *ensihoito;*

4) *synnytysten hoito;*

5) *pitkäaikaisten sairauksien vaatima välttämätön hoito, jota ilman potilaan terveydentila vakavasti vaarantuu tai on vaarassa vaarantua vakavasti;*

6) *jatkuva hoito tai lääkehoito, jota ilman potilaan terveydentila vakavasti vaarantuu tai on vaarassa vaarantua vakavasti;*

7) *sairaalan osastolla olevien potilaiden välttämätön hoito, jota ilman potilaan terveydentila vakavasti vaarantuu tai on vaarassa vaarantua vakavasti;*

8) *muu 1 – 7 kohtaan verrattava potilaan hengen turvaamiseksi tai potilaan fyysisen tai psyykkisen terveydentilan vakavan vaarantumisen estämiseksi välttämättä tarvittava tutkimus ja hoito, jota ilman potilaan terveydentila vakavasti vaarantuu tai on vaarassa vaarantua vakavasti; sekä*

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022)

Ehdotus

2) yleiset saunat sekä uimahallien, maa-uimaloiden ja kylpylöiden allastilat sekä niiden välittömässä yhteydessä olevat pukuhuoneetilat;

3) tanssipaikat sekä kuorolaulutoimintaan, harrastajateatteriin tai muuhun vastaavaan ryhmäharrastustoimintaan käytettävät tilat;

4) huvi- ja teemapuistot, tivolit sekä eläintarhojen sisätilat;

5) sisäleikkipuistot ja sisäleikkipaikat;

6) kauppakeskusten yleiset oleskelutilat pois lukien vähittäiskaupan liiketilat ja palvelujen tarjoamiseen käytettävät tilat sekä kulku niihin.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua päätöstä tehtäessä on otettava huomioon tiedossa oleva asiantuntemus siitä, muodostaako asiakkaiden tai osallistujien fyysinen läheisyys toisiinsa tai yhtä aikaa paikalla olevien ihmisten määrä tai muu sijoittuminen tilassa taikka taudin leviäminen pintojen välityksellä erityisen riskin covid-19-taudin leviämiseksi, sekä se, onko toiminnassa tai siihen käytettävissä tiloissa erityinen mahdollisuus merkittävien tartuntaketjujen syntymiselle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös ei koske ammattuurheilusta eikä yksityis- tai perhe-elämän piiriin kuuluvaa toimintaa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua päätöksen saa tehdä enintään kahden viikon ajaksi kerrallaan. Päätöksen ajantasaisuutta on tarkoin seurattava ja se on välittömästi kumottava, jos tässä pykälässä säädetyt edellytykset eivät enää täyty.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 4 momentissa tarkoitettuihin toiminnasta ja tiloista.

9) edellä 1 – 8 kohdassa tarkoitettuihin hoitoihin liittyvät laboratoriotutkimukset ja näytteenotto, kuvantamistutkimukset, lääkehoito, patologis-anatomisten näytteiden otto ja tutkimus sekä muut lääketieteelliset tukipalvelut, joita ilman potilaan terveydentila vakavasti vaarantuu tai on vaarassa vaarantua vakavasti.

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymän on viipymättä ilmoitettava sijaintialueensa kunnille ja aluehallintovirastolle 2 momentissa tarkoitettua tilanteen olemassaolosta tai perustellusta uhasta tilanteen syntymiselle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös velvoittaa tilojen hallinnasta vastaavia toimijoita niiden harjoittaessa 1 kohdassa tarkoitettua liikunta- tai urheilutoimintaa taikka 2 kohdassa tarkoitettua huvi- tai virkistystoimintaa seuraavissa tiloissa:

1) joukkueurheiluun, ryhmäliikuntaan, kontaktilajien harrastamiseen ja muuhun vastaavaan urheiluun tai liikuntaan käytettävät sisätilat ja muut vastaavat sisäliikuntatilat;

2) tanssipaikat sekä kuorolaulutoimintaan, harrastajateatteriin tai muuhun vastaavaan ryhmäharrastustoimintaan käytettävät tilat;

3) Ravitsemisliikkeet, joiden pääasiallisena ravitsemistoimintana on tarjota yleisölle maksusta elintarvikelaissa tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettua elintarvikehuoneistossa alkoholi-juomia.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua päätöstä tehtäessä on otettava huomioon tiedossa oleva asiantuntemus siitä, muodostaako asiakkaiden tai osallistujien fyysinen läheisyys toisiinsa tai yhtä aikaa paikalla olevien ihmisten määrä tai muu sijoittuminen tilassa taikka taudin leviäminen pintojen välityksellä erityisen riskin covid-19-taudin leviämiseksi, sekä se, onko toiminnassa tai siihen käytettävissä tiloissa erityinen mahdollisuus merkittävien tartuntaketjujen syntymiselle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös ei koske ammattuurheilusta eikä yksityis- tai

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022)

Ehdotus

58 h §

Suunnitelma toimenpiteistä covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Jos kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin tai aluehallintovirasto on tehnyt 58 d §:n 1 momentissa tarkoitetun päätöksen, asiakkaille tai osallistujille tarkoitettujen tilojen hallinnasta vastaavan ja niitä toiminnassaan käyttävän toimijan on laadittava kirjallinen suunnitelma siitä, miten se toteuttaa päätöksessä asetetut velvollisuudet ja rajoitukset.

Edellä 58 c §:n 6 momentissa tarkoitetun tilojen hallinnasta vastaavan tahon ja kuljetus- tai liikennepalvelun palveluntarjoajan on yhteistyössä laadittava kirjallinen suunnitelma siitä, miten ne toteuttavat mainitussa momentissa tarkoitetut velvoitteet. Palveluntarjoajan on liitettävä suunnitelma osaksi liikenteen palveluista annetun lain 18, 58, 66 tai 129 §:n tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavan lainsäädännön nojalla laatimaansa suunnitelmaa.

Tässä pykälässä tarkoitettu suunnitelma on pyynnöstä esitettävä kunnalle, aluehallintovirastolle ja Liikenne- ja viestintävirastolle. Suunnitelma on siihen sisältyviä henkilötietoja lukuun ottamatta pidettävä tilassa asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien nähtävillä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitetun suunnitelman sisällöstä ja laatimisesta.

perhe-elämän piiriin kuuluvaa toimintaa. Edellä 1 momentissa tarkoitetun päätöksen saa tehdä enintään kahden viikon ajaksi kerrallaan. Päätöksen ajantasaisuutta on tarkoin seurattava ja se on välittömästi kumottava, jos tässä pykälässä säädetyt edellytykset eivät enää täyty.

58 h §

Suunnitelma toimenpiteistä covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Jos kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin tai aluehallintovirasto on tehnyt 58 d §:n 1 momentissa tarkoitetun päätöksen, asiakkaille tai osallistujille tarkoitettujen tilojen hallinnasta vastaavan ja niitä toiminnassaan käyttävän toimijan on laadittava kirjallinen suunnitelma siitä, miten se toteuttaa päätöksessä asetetut velvollisuudet ja rajoitukset.

Edellä 58 c §:n 6 momentissa tarkoitetun tilojen hallinnasta vastaavan tahon ja kuljetus- tai liikennepalvelun palveluntarjoajan on yhteistyössä laadittava kirjallinen suunnitelma siitä, miten ne toteuttavat mainitussa momentissa tarkoitetut velvoitteet. Palveluntarjoajan on liitettävä suunnitelma osaksi liikenteen palveluista annetun lain 18, 58, 66 tai 129 §:n tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavan lainsäädännön nojalla laatimaansa suunnitelmaa.

Tässä pykälässä tarkoitettu suunnitelma on pyynnöstä esitettävä kunnalle, aluehallintovirastolle ja Liikenne- ja viestintävirastolle. Suunnitelma on siihen sisältyviä henkilötietoja lukuun ottamatta pidettävä tilassa asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien nähtävillä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitetun suunnitelman sisällöstä ja laatimisesta.

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022) Ehdotus

58 i §

EU:n digitaalisen koronatodistuksen kansallinen käyttö

EU:n digitaalisen koronatodistuksen tulee kansallisessa käytössä osoittaa henkilön saaneen 16 g §:n 1 momentissa tarkoitetun täyden rokotussarjan vähintään seitsemän vuorokautta aiemmin, negatiivisen koronatestituloksen enintään 72 tuntia aiemmin tai sairastaneen laboratoriovarmistetun covid-19-taudin enintään kuusi kuukautta aiemmin.

Jos toiminnanharjoittaja edellyttää toiminnassaan 16-vuotiaalta tai sitä vanhemmalta asiakkaalta ja toimintaan osallistuvalla yleisötilaisuuteen tai kyseiseen tilaan sen koko aukioloaikana pääsemiseksi 1 momentissa tarkoitetun todistuksen esittämistä, 58 a §:n 2 ja 3 momentin nojalla annetuissa asetuksissa säädetyt asiakkaiden saapumista ja oleskelua, asiakaspaikkojen sijoittamista sekä asiakkaiden puhetta peittävän äänentoiston käyttämistä ja musiikin soittamisen rajoittamista koskevat velvoitteet, sisä- ja ulkotilojen asiakaspaikkamäärärajoitukset sekä aukiolo- ja anniskeluaikarajoitukset taikka 58 tai 58 d §:ssä tarkoitetuissa covid-19-taudin leviämisen estämiseksi tehdyissä päätöksissä asetetut osallistujamäärää koskevat rajoitukset tai osallistujien sijoittumista koskevat velvoitteet eivät koske kyseistä yleisötilaisuutta, tilaa tai toimintaa. Jos kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin tai aluehallintovirasto on kieltänyt yleisötilaisuuden järjestämisen 58 §:n nojalla kokonaan, todistuksen esittämisedellytyksellä ei kuitenkaan saa poiketa päätöksessä asetetuista rajoituksista. Jos asiakas tai osallistuja ei esitä todistusta, toiminnanharjoittajan tulee evätä pääsy yleisötilaisuuteen tai tilaan.

58 i §

EU:n digitaalisen koronatodistuksen kansallinen käyttö

Voimassaolo päättyi 30.6.2022

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022) Ehdotus

Edellä 1 momentissa tarkoitetun todistuksen esittämistä saa 2 momentissa tarkoitetulla tavalla edellyttää seuraaviin tiloihin pääsyn ehtona:

- 1) yleisötilaisuuksiin käytettävät sisä- ja ulkotilat;*
- 2) ravitsemisliikkeet;*
- 3) kuntosalit ja muut urheiluun tai liikuntaan käytettävät sisäliikuntatilat;*
- 4) yleiset saunat sekä uimahallien, maauimaloiden ja kylpylöiden allastilat sekä niiden välittömässä yhteydessä tai läheisyydessä olevat pukuhuonetilat;*
- 5) tanssipaikat sekä kuorolaulutoimintaan, harrastajateatteriin tai muuhun vastaavaan ryhmäharrastustoimintaan käytettävät tilat;*
- 6) huvi- ja teemapuistot, tivolit sekä eläintarhojen sisätilat;*
- 7) sisäleikkipuistot ja sisäleikkipaikat;*
- 8) museot, näyttelytilat ja muut vastaavat kulttuuritilat.*

Toiminnanharjoittajan on kirjattava 58 h §:ssä tarkoitettuun suunnitelmaan tieto siitä, että se edellyttää 1 momentissa tarkoitetun todistuksen esittämistä asiakkailta ja toimintaan osallistuvilta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää ajanjaksosta, jonka aikana 2 momentissa säädetyistä poiketen 58 ja 58 d §:ssä tarkoitetuissa viranomaispäätöksissä määrätyt sekä 58 a §:n 2 ja 3 momentin nojalla annetuissa asetuksissa säädetyt velvoitteet ja rajoitukset koskevat kyseisiä yleisötilaisuuksia, tiloja ja toimintaa riippumatta siitä, edellyttääkö toiminnanharjoittaja 1 momentissa tarkoitetun todistuksen esittämistä. Asetuksen antamisen edellytyksenä on, että covid-19-rokotusohjelman vaikuttavuuden yllättävän ja merkittävän heikentymisen vuoksi on ilmeistä, ettei pelkkä 1 momentissa säädetty todistuksen esittämisedellytys estä riittäväällä tavalla covid-19-taudin leviämistä, ja että se on taudin leviämisen sekä väestön terveyden vaarantavan vakavan terveydenhuollon ylikuormittumisen estä-

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022) Ehdotus

miseksi joko valtakunnallisesti tai tietyllä alueella välttämätöntä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen on viipymättä ilmoitettava valtioneuvostolle, jos se katsoo, että mainittu tilanne tai sen perusteltu uhka on olemassa. Valtioneuvoston asetus saa olla voimassa enintään yhden kuukauden kerrallaan. Valtioneuvoston on tarkoin seurattava asetuksen ajantasaisuutta ja se on välittömästi kumottava, jos tässä pykälässä säädetyt edellytykset eivät enää täyty.

58 j §

Oikeus käsitellä EU:n digitaalisen koronastuksen tietoja

Toiminnanharjoittajalla, sen palveluksessa olevalla tai sen tehtävää hoitavalla, jolla on tämän lain nojalla oikeus edellyttää EU:n digitaalisen koronastuksen esittämistä asiakkaalta ja toimintaan osallistuvilta, on oikeus tarkastaa todistuksen voimassaolo, jos sen toimintaan kohdistuu 58 a §:n 2 ja 3 momentin nojalla annetussa asetuksessa säädetty taikka 58 tai 58 d §:n mukaisessa viranomaispäätöksessä määrätty rajoitus tai velvoite. Todistukseen merkittyjen henkilötietojen käsittely edellyttää lisäksi asiakkaan ja toimintaan osallistuvan informointia. Henkilötietoja saa käsitellä vain todistuksen voimassaolon tarkastamiseksi ja sen tarkastamiseksi, täyttyvätkö edellytykset tilaan pääsemiseksi. Todistuksen tarkastaminen tulee toteuttaa siten, että toiminnanharjoittaja käyttää Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toteuttamaa tai hyväksymää lukijaohjelmaa.

Lukijaohjelma saa näyttää toiminnanharjoittajan edustajalle vain todistukseen kirjattun henkilön nimen ja tiedon todistuksen voimassaolosta. Lukijaohjelmiston on oltava tietoturvallinen siten, ettei todistuksen tietoja ole lukijaohjelmalla mahdollista rekisteröidä tai tallentaa, eikä käsitellä todistusta muussa käyttötarkoituksessa.

58 j §

Oikeus käsitellä EU:n digitaalisen koronastuksen tietoja

Voimassaolo päättyi 30.6.2022

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022) Ehdotus

*Jos todistuksen tarkastaminen Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toteuttamalla tai sen hyväksymällä lukijaohjelmalla ei ole teknistä syistä mahdollista, todistuksen voima-
saolon voi tarkastaa ilman sähköistä lukijaohjelmaa.*

Toiminnanharjoittajalla, sen palveluksessa olevalla tai sen tehtävää hoitavalla, jolla on oikeus edellyttää EU:n digitaalisen koronastodistuksen esittämistä asiakkaalta ja toimintaan osallistuvilta, on lisäksi oikeus tarkistaa asiakkaan ja toimintaan osallistuvan henkilöllisyys.

Lukijaohjelman hyväksyntää tulee hakea kirjallisesti Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tulee hyväksyä lukijaohjelma, jos se täyttää 2 momentissa asetetut vaatimukset. Hakijan tulee hakemuksellaan sitoutua siihen, että lukijaohjelmaan päivitetään kulloinkin voimassa olevien EU:n digitaalisen koronastodistusten kanssa yhteentoimivien todistusten tietosisällöt ilman aiheetonta viivytystä. Hyväksymisestä tulee antaa kirjallinen todistus. Todistus on voimassa toistaiseksi. Mikäli lukijaohjelma ei täytä 2 momentissa asetettavia vaatimuksia, hakemus tulee hylätä. Päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaisissa säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Päätös voidaan panna täytäntöön heti, jollei valitusviranomaisen kiellä täytäntöönpanoa.

58 k §

Koronatestin järjestäminen koronastodistuksen saamiseksi

Kunnan tulee järjestää kunnassa asuville 16- ja 17-vuotiaille lapsille, jotka eivät ole

58 k §

Koronatestin järjestäminen koronastodistuksen saamiseksi

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022) Ehdotus

saaneet 16 g §:n 1 momentissa tarkoitettua täyttä rokotussarjaa, ja henkilöille, jotka eivät lääketieteellisistä syistä voi ottaa covid-19-rokotetta, maksutta heidän 58 i §:n 1 momentissa tarkoitettua koronatodistuksen saamiseksi tarvitsemansa covid-19-testaus.

Voimassaolo päättyi 30.6.2022

58 l §

58 l §

EU:n digitaalisen koronarokotustodistuksen myöntäminen toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan unionin ulkopuolella rokotuksen saaneelle

EU:n digitaalisen koronarokotustodistuksen myöntäminen toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan unionin ulkopuolella rokotuksen saaneelle

Kunnan on myönnettävä kansanterveyslain 14 §:ssä tarkoitettulle kunnan asukkaalle, jolla on todistus toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan unionin ulkopuolella saadusta rokotuksesta, tämän pyynnöstä 16 g §:n 5 momentissa mainitun asetuksen 5 artiklassa tarkoitettu EU:n digitaalinen koronarokotustodistus, jos asetuksen 8 artiklan 1 kohdan edellytykset täyttyvät ja rokotus on toteutettu 16 g §:n 1 momentissa tarkoitetuilla rokotevalmisteilla.

Voimassaolo päättyi 30.6.2022

Edellä 1 momentissa tarkoitettua todistuksen tai sen oikeaksi todistetun käännöksen toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan unionin ulkopuolella saadusta rokotuksesta on oltava suomen-, ruotsin- tai englanninkielinen. Saamen kielilaissa tarkoitettulla saamelaiusten kotiseutualueella esitetty todistus saa olla myös saamenkielinen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua EU:n digitaalisen koronarokotustodistuksen myöntämisestä koskeva asia on käsiteltävä viivytyksettä.

Kun 1 momentissa tarkoitettu EU:n digitaalinen koronarokotustodistus myönnetään hakemuksen mukaisesti, hakijalle ei anneta erillistä hallintopäätöstä eikä valitusosoitusta.

58 m §

58 m §

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022)

Ehdotus

EU:n digitaaliseen koronatodistukseen rinnastuva todistus

EU:n digitaaliseen koronatodistukseen rinnastuva todistus

Ulkomaalainen, joka ei asu vakinaisesti Suomessa, voi käyttää maahan saapuessaan mukanaan ollutta 16 a §:n 1 momentin 1 tai 3 kohdassa tarkoitettua 16 g §:n mukaista covid-19-tautia koskevaa luotettavaa todistusta EU:n digitaalisen koronatodistuksen asemesta.

Voimassaolo päättyi 30.6.2022.

Mitä 58 j §:ssä säädetään todistuksen tarkastamisesta sähköisellä lukijaohjelmalla, ei koske 1 momentissa tarkoitettua todistuksen tarkastamista.

59 a §

59 a §

Valvonta

Valvonta

Aluehallintovirasto ja kunta valvovat toimialueillaan 58 §:ssä, 58 c §:n 1 ja 2 momentissa, 58 d ja 58 g §:ssä, 58 h §:n 1 momentissa sekä 58 i §:ssä säädettyjen velvollisuuksien ja rajoitusten sekä niitä koskevien päätösten noudattamista.

Aluehallintovirasto ja kunta valvovat toimialueillaan 58 §:ssä, 58 a §:ssä, 58 c §:n 1 ja 2 momentissa, 58 d ja 58 g §:ssä sekä 58 h §:n 1 momentissa säädettyjen velvollisuuksien ja rajoitusten sekä niitä koskevien päätösten noudattamista.

Liikenne- ja viestintävirasto ja kunta valvovat 58 c §:n 6 momentissa, 58 e ja 58 f §:ssä sekä 58 h §:n 2 momentissa säädettyjen velvollisuuksien ja rajoitusten sekä niitä koskevien päätösten noudattamista.

Liikenne- ja viestintävirasto ja kunta valvovat 58 c §:n 6 momentissa, 58 e §:ssä sekä 58 h §:n 2 momentissa säädettyjen velvollisuuksien ja rajoitusten sekä niitä koskevien päätösten noudattamista.

Kunnan, aluehallintoviraston ja Liikenne- ja viestintäviraston on tehtävä yhteistyötä valvoessaan tämän lain noudattamista.

Kunnan, aluehallintoviraston ja Liikenne- ja viestintäviraston on tehtävä yhteistyötä valvoessaan tämän lain noudattamista.

Poliisi valvoo 58 ja 58 d §:n nojalla annettujen päätösten sekä 58 c §:n 2 momentissa asetettujen velvoitteiden noudattamista yleisötilaisuuksien ja yleisten kokousten kieltämisen

Poliisi valvoo 58 ja 58 d §:n nojalla annettujen päätösten sekä 58 c §:n 2 momentissa asetettujen velvoitteiden noudattamista yleisötilaisuuksien ja yleisten kokousten kieltämisen

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022)

Ehdotus

sekä yleisö- ja ihmismäärää ja etäisyyksien ylläpitoa koskevien velvollisuuksien ja rajoitusten osalta.

sekä yleisö- ja ihmismäärää ja etäisyyksien ylläpitoa koskevien velvollisuuksien ja rajoitusten osalta.

59 b §

59 b §

Tarkastukset

Tarkastukset

Aluehallintovirasto, kunta ja Liikenne- ja viestintävirasto saavat tarkastaa 59 a §:n nojalla valvomansa toimijan tämän lain mukaisen toiminnan sekä toiminnassa käytettävät tilat.

Aluehallintovirasto, kunta ja Liikenne- ja viestintävirasto saavat tarkastaa 59 a §:n nojalla valvomansa toimijan tämän lain mukaisen toiminnan sekä toiminnassa käytettävät tilat.

Tarkastaja on päästettävä niihin toimipaikan tiloihin, joita velvollisuudet tai rajoitukset koskevat. Tarkastuksessa on salassapitosäännösten estämättä esitettävä kaikki tarkastajan pyytämät asiakirjat, jotka ovat välttämättömiä tarkastuksen toimittamiseksi. Lisäksi tarkastajalle on salassapitosäännösten estämättä annettava maksutta hänen pyytämänsä jäljennökset tarkastuksen toimittamiseksi välttämättömistä asiakirjoista. Tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana. Tarkastusta ei saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa. Tarkastuksessa on noudatettava hallintolain 39 §:ää. Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta.

Tarkastaja on päästettävä niihin toimipaikan tiloihin, joita velvollisuudet tai rajoitukset koskevat. Tarkastuksessa on salassapitosäännösten estämättä esitettävä kaikki tarkastajan pyytämät asiakirjat, jotka ovat välttämättömiä tarkastuksen toimittamiseksi. Lisäksi tarkastajalle on salassapitosäännösten estämättä annettava maksutta hänen pyytämänsä jäljennökset tarkastuksen toimittamiseksi välttämättömistä asiakirjoista. Tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana. Tarkastusta ei saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa. Tarkastuksessa on noudatettava hallintolain 39 §:ää. Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta.

Sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, Liikenne- ja viestintävirasto voi käyttää tarkastuksessa ulkopuolista asiantuntijaa liikenteen palveluista annetun lain 196 §:n 4 ja 5 momentissa säädetyllä tavalla.

Sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, Liikenne- ja viestintävirasto voi käyttää tarkastuksessa ulkopuolista asiantuntijaa liikenteen palveluista annetun lain 196 §:n 4 ja 5 momentissa säädetyllä tavalla.

Kunnan terveydensuojelulain (763/1994) 7 §:n ja elintarvikelain 32 §:n nojalla toimivaltaiset viranomaiset saavat mainittujen lakien nojalla tekemiensä tarkastusten yhteydessä tarkastaa tämän lain mukaisten velvollisuuksien ja rajoitusten sekä niitä koskevien päätösten noudattamisen. Näiden viranomaisten oikeudesta asettaa määräyksiä ja pakkokeinoja säädetään 59 d §:n 1 ja 2 momentissa.

Kunnan terveydensuojelulain (763/1994) 7 §:n ja elintarvikelain (297/2021) 27 §:n nojalla toimivaltaiset viranomaiset saavat mainittujen lakien nojalla tekemiensä tarkastusten yhteydessä tarkastaa tämän lain mukaisten velvollisuuksien ja rajoitusten sekä niitä koskevien päätösten noudattamisen. Näiden viranomaisten oikeudesta asettaa määräyksiä ja pakkokeinoja säädetään *tämän lain* 59 d §:n 1 ja 2 momentissa.

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022)

Ehdotus

Edellä 4 momentissa tarkoitetut viranomaiset sekä 59 d §:n 1 momentissa tarkoitettu viranomainen saavat suorittaa tarkastuksen myös aluehallintoviraston tai Liikenne- ja viestintäviraston pyynnöstä.

Edellä 4 momentissa tarkoitetut viranomaiset sekä 59 d §:n 1 momentissa tarkoitettu viranomainen saavat suorittaa tarkastuksen myös aluehallintoviraston tai Liikenne- ja viestintäviraston pyynnöstä.

59 c §

59 c §

Määräykset ja pakkokeinot

Määräykset ja pakkokeinot

Jos 58 c §:n 1 momentissa säädettyjen velvollisuuksien noudattamisessa havaitaan puutteita tai epäkohtia, aluehallintovirasto ja kunta voivat antaa määräyksen niiden korjaamisesta. Jos 58 c §:n 6 momentissa tai 58 e §:ssä säädettyjen velvollisuuksien noudattamisessa havaitaan puutteita tai epäkohtia, määräyksen niiden korjaamiseksi voi antaa kunta ja Liikenne- ja viestintävirasto.

Jos 58 a §:ssä säädettyjen velvollisuuksien, mainitun pykälän nojalla annetussa päätöksessä määrättyjen velvollisuuksien tai 58 c §:n 1 momentissa säädettyjen velvollisuuksien noudattamisessa havaitaan puutteita tai epäkohtia, aluehallintovirasto ja kunta voivat antaa määräyksen niiden korjaamisesta. Jos 58 c §:n 6 momentissa tai 58 e §:ssä säädettyjen velvollisuuksien noudattamisessa havaitaan puutteita tai epäkohtia, määräyksen niiden korjaamiseksi voi antaa kunta ja Liikenne- ja viestintävirasto.

Aluehallintovirasto ja kunta voivat antaa määräyksen 58, 58 d tai 58 g §:n nojalla tehdyn päätöksen tai 58 i §:ssä säädetyn velvollisuuden noudattamisessa havaitun puutteen tai epäkohdan korjaamisesta. *Liikenne- ja viestintävirasto ja kunta voivat antaa määräyksen 58 f §:n nojalla tehdyn päätöksen noudattamisessa havaitun puutteen tai epäkohdan korjaamisesta.* Aluehallintovirasto ja kunta voivat lisäksi määrätä 58 h §:n 1 momentissa sekä Liikenne- ja viestintävirasto 58 h §:n 2 momentissa säädetyn velvollisuuden noudattamisessa havaitun puutteen tai epäkohdan korjattavaksi. *Aluehallintovirasto ja kunta voivat tämän lain mukaisen valvonnan suorittamiseksi salassapitosäännösten estämättä määrätä toiminnanharjoittajan tarkastamaan asiakkaan ja toimintaan osallistuvan henkilön henkilöllisyyden ja EU:n digitaalisen koronatodistuksen voimassaolon, jos tarkastusta suoritettaessa herää epäily, ettei EU:n digitaalista koronatodistusta ole asiakkailta ja osallistujilta*

Aluehallintovirasto ja kunta voivat antaa määräyksen 58, 58 a, 58 d tai 58 g §:n nojalla tehdyn päätöksen noudattamisessa havaitun puutteen tai epäkohdan korjaamisesta. Aluehallintovirasto ja kunta voivat lisäksi määrätä 58 h §:n 1 momentissa sekä Liikenne- ja viestintävirasto mainitun pykälän 2 momentissa säädetyn velvollisuuden noudattamisessa havaitun puutteen tai epäkohdan korjattavaksi.

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022)

Ehdotus

tarkastettu, eikä asetettuja velvoitteita ja rajoituksia ole noudatettu.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua määräystä annettaessa on asetettava puutteen tai epäkohdan ja toiminnan, jota määräys koskee, luonteeseen nähden kohtuullinen määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava.

Jos 1 momentissa tarkoitettuja puutteita tai epäkohtia ei ole korjattu asetetussa määräajassa ja jos velvoitteita on rikottu olennaisesti, kunta, aluehallintovirasto ja Liikenne- ja viestintävirasto voivat määrätä kyseisen toiminnan välittömästi keskeytettäväksi ja kyseisen tilan pidettäväksi suljettuna asiakkailta tai muilta valvottuun toimintaan osallistuvilta enintään kuukauden ajan, jos se on välttämätöntä tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Jos 58 d tai 58 f §:n nojalla määrättyjä toimenpiteitä koskevia 2 momentissa tarkoitettuja puutteita tai epäkohtia ei ole korjattu asetetussa määräajassa ja jos velvollisuuksia on rikottu olennaisesti, päätöksen tehnyt viranomais- tai viranomainen voi antaa vastaavan määräyksen, jos se on välttämätöntä tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Tässä momentissa tarkoitettua määräystä ei saa kohdistaa tiloihin, joita käytetään uskonnonharjoittamiseen.

Aluehallintovirasto, kunta ja Liikenne- ja viestintävirasto voivat asettaa 1–4 momentin nojalla annetun päätöksen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakosta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

Jos kunta, aluehallintovirasto tai Liikenne- ja viestintävirasto saa tarkastuksen yhteydessä tai muuten tietoonsa toisen viranomaisen 58, 58 d, 58 f tai 58 g §:n nojalla asettaman velvollisuuden tai rajoituksen merkittävän rikkomisen, sen on salassapitosäynnösten estämättä ilmoitettava asiasta velvollisuuden tai rajoituksen asettaneelle viranomaiselle. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston on salassapitosäynnösten estämättä ilmoitettava kunnalle, jos se saa muun lain nojalla

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua määräystä annettaessa on asetettava puutteen tai epäkohdan ja toiminnan, jota määräys koskee, luonteeseen nähden kohtuullinen määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava.

Jos 1 momentissa tarkoitettuja puutteita tai epäkohtia ei ole korjattu asetetussa määräajassa ja jos velvoitteita on rikottu olennaisesti, kunta, aluehallintovirasto ja Liikenne- ja viestintävirasto voivat määrätä kyseisen toiminnan välittömästi keskeytettäväksi ja kyseisen tilan pidettäväksi suljettuna asiakkailta tai muilta valvottuun toimintaan osallistuvilta enintään kuukauden ajan, jos se on välttämätöntä tartuntataudin leviämisen estämiseksi.

Jos 58 a tai 58 d §:n nojalla säädettyjä tai määrättyjä toimenpiteitä koskevia 2 momentissa tarkoitettuja puutteita tai epäkohtia ei ole korjattu asetetussa määräajassa ja jos velvollisuuksia on rikottu olennaisesti, päätöksen tehnyt viranomais- tai viranomainen voi antaa vastaavan määräyksen, jos se on välttämätöntä tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Tässä momentissa tarkoitettua määräystä ei saa kohdistaa tiloihin, joita käytetään uskonnonharjoittamiseen.

Aluehallintovirasto, kunta ja Liikenne- ja viestintävirasto voivat asettaa 1–4 momentin nojalla annetun päätöksen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakosta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

Jos kunta tai aluehallintovirasto saa tarkastuksen yhteydessä tai muuten tietoonsa toisen viranomaisen 58, 58 a, 58 d tai 58 g §:n nojalla asettaman velvollisuuden tai rajoituksen merkittävän rikkomisen, sen on salassapitosäynnösten estämättä ilmoitettava asiasta velvollisuuden tai rajoituksen asettaneelle viranomaiselle. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston on salassapitosäynnösten estämättä ilmoitettava kunnalle, jos se saa muun lain nojalla suorittamansa tarkastuksen

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022)

Ehdotus

suorittamansa tarkastuksen yhteydessä tai muuten tietoonsa, että sen valvoman toiminnan yhteydessä rikotaan merkittävästi 58 c §:ssä säädettyjä velvollisuuksia tai rajoituksia sekä ilmoitettava päätöksen tehneelle kunnalle tai aluehallintovirastolle 58 tai 58 d §:n nojalla asetetun velvollisuuden tai rajoituksen merkittävästä rikkomisesta.

Jos 58 §:n nojalla tehtyä yleisötilaisuuksia tai yleisiä kokouksia koskevaa päätöstä ei noudateta, poliisilla on oikeus estää, keskeyttää tai päättää yleisötilaisuus tai yleinen kokous. Poliisimiehellä on myös oikeus määrätä väkijoukko hajaantumaan tai siirtymään, jos yleisötilaisuus tai yleinen kokous on mainitun pykälän nojalla tehdyn päätöksen vastainen. Jollei hajaantumis- tai siirtymismääräystä noudateta, poliisimiehellä on oikeus hajottaa väkijoukko voimakeinoin sekä ottaa niskoitteleva henkilö kiinni. Poliisin tulee mahdollisuuksien mukaan rajata toimenpiteensä koskemaan vain niitä henkilöitä, joiden menettelystä väkijoukon hajottamisen tai siirtämisen tarve aiheutuu.

Poliisimiehen oikeudesta hajottaa väkijoukko, jos 7 momentissa tarkoitettu yleisötilaisuus tai yleinen kokous vaarantaa yleistä järjestystä ja turvallisuutta tai on esteenä liikenteelle, säädetään poliisilain (872/2011) 2 luvun 9 §:ssä.

Aluehallintovirastolla, kunnalla ja Liikenne- ja viestintävirastolla on oikeus saada virka-apua poliisilta 59 b §:ssä tarkoitetun tarkastuksen toimeenpanemiseksi, 59 c §:n 4 momentissa tarkoitetun toiminnan keskeyttämiseksi ja 58 g §:ssä tarkoitetun tilan sulkemiseksi.

59 d §

Toimivaltainen viranomainen kunnassa

Kunnan 59 a §:n mukaisesta valvonnasta vastaa sekä 59 b ja 59 c §:n mukaisia toimival-

yhteydessä tai muuten tietoonsa, että sen valvoman toiminnan yhteydessä rikotaan merkittävästi 58 c §:ssä säädettyjä velvollisuuksia tai rajoituksia sekä ilmoitettava päätöksen tehneelle kunnalle tai aluehallintovirastolle 58 tai 58 d §:n nojalla asetetun velvollisuuden tai rajoituksen merkittävästä rikkomisesta.

Jos 58 §:n nojalla tehtyä yleisötilaisuuksia tai yleisiä kokouksia koskevaa päätöstä ei noudateta, poliisilla on oikeus estää, keskeyttää tai päättää yleisötilaisuus tai yleinen kokous. Poliisimiehellä on myös oikeus määrätä väkijoukko hajaantumaan tai siirtymään, jos yleisötilaisuus tai yleinen kokous on mainitun pykälän nojalla tehdyn päätöksen vastainen. Jollei hajaantumis- tai siirtymismääräystä noudateta, poliisimiehellä on oikeus hajottaa väkijoukko voimakeinoin sekä ottaa niskoitteleva henkilö kiinni. Poliisin tulee mahdollisuuksien mukaan rajata toimenpiteensä koskemaan vain niitä henkilöitä, joiden menettelystä väkijoukon hajottamisen tai siirtämisen tarve aiheutuu.

Poliisimiehen oikeudesta hajottaa väkijoukko, jos 7 momentissa tarkoitettu yleisötilaisuus tai yleinen kokous vaarantaa yleistä järjestystä ja turvallisuutta tai on esteenä liikenteelle, säädetään poliisilain (872/2011) 2 luvun 9 §:ssä.

Aluehallintovirastolla, kunnalla ja Liikenne- ja viestintävirastolla on oikeus saada virka-apua poliisilta 59 b §:ssä tarkoitetun tarkastuksen toimeenpanemiseksi, *tämän pykälän* 4 momentissa tarkoitetun toiminnan keskeyttämiseksi ja 58 g §:ssä tarkoitetun tilan sulkemiseksi.

59 d §

Toimivaltainen viranomainen kunnassa

Kunnan 59 a §:n mukaisesta valvonnasta vastaa sekä 59 b ja 59 c §:n mukaisia toimival-

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022)

Ehdotus

tuuksia käyttää kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin, jollei kunta kuntalain (410/2015) nojalla toisin päättä.

Kunnanvaltuusto voi antaa 1 momentissa tarkoitettulle viranomaiselle oikeuden siirtää 59 c §:n 1 ja 2 momentin mukaisen toimivalan edelleen kunnan tartuntataudeista vastaavalle lääkärille, muulle kunnan viranhaltijalle, kunnan toimielimelle tai kunnan toimielimen jaostolle. Kunta voi myös sopia toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa, että tällainen toimivalta annetaan toisen kunnan tai kuntayhtymän viranhaltijan hoidettavaksi. Kuntayhtymä voi tehdä toisen kuntayhtymän kanssa edellä tarkoitetun sopimuksen, jos siihen on kuntayhtymän jäsenkuntien suostumus.

Kunnan 59 a–59 d §:n nojalla valvontaan osallistuvat viranomaiset saavat salassapitosäännösten estämättä antaa valvonnan toteuttamisen kannalta välttämättömät tiedot muille kunnan tämän lain mukaiseen valvontaan osallistuville viranomaisille sekä muiden kuntien ja kuntayhtymien tämän lain mukaiseen valvontaan osallistuville viranomaiselle.

59 e §

Oikeus saada tietoja

Aluehallintovirastolla, kunnan tämän lain mukaiseen valvontaan osallistuvilla viranomaisilla ja Liikenne- ja viestintävirastolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada 59 a–59 d §:n mukaisen valvonnan toteuttamiseksi välttämättömät tiedot siltä, johon kohdistuu 58 c, 58 e tai 58 i §:ssä säädetty velvoite sekä siltä, johon on kohdistettu 58, 58 d, 58 f tai 58 g §:n nojalla päätös. Tiedot on annettava viivytyksettä ja maksutta.

79 §

tuuksia käyttää kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin, jollei kunta kuntalain (410/2015) nojalla toisin päättä.

Kunnanvaltuusto voi antaa 1 momentissa tarkoitettulle viranomaiselle oikeuden siirtää 59 c §:n 1 ja 2 momentin mukaisen toimivalan edelleen kunnan tartuntataudeista vastaavalle lääkärille, muulle kunnan viranhaltijalle, kunnan toimielimelle tai kunnan toimielimen jaostolle. Kunta voi myös sopia toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa, että tällainen toimivalta annetaan toisen kunnan tai kuntayhtymän viranhaltijan hoidettavaksi. Kuntayhtymä voi tehdä toisen kuntayhtymän kanssa edellä tarkoitetun sopimuksen, jos siihen on kuntayhtymän jäsenkuntien suostumus.

Kunnan 59 a–59 d §:n ja tämän pykälän nojalla valvontaan osallistuvat viranomaiset saavat salassapitosäännösten estämättä antaa valvonnan toteuttamisen kannalta välttämättömät tiedot muille kunnan tämän lain mukaiseen valvontaan osallistuville viranomaisille sekä muiden kuntien ja kuntayhtymien tämän lain mukaiseen valvontaan osallistuville viranomaiselle.

59 e §

Oikeus saada tietoja

Aluehallintovirastolla, kunnan tämän lain mukaiseen valvontaan osallistuvilla viranomaisilla ja Liikenne- ja viestintävirastolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada 59 a–59 d §:n mukaisen valvonnan toteuttamiseksi välttämättömät tiedot siltä, johon kohdistuu 58 c tai 58 e §:ssä säädetty velvoite sekä siltä, johon on kohdistettu 58, 58 a, 58 d tai 58 g §:n nojalla päätös. Tiedot on annettava viivytyksettä ja maksutta.

79 §

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022)

Ehdotus

Valtion osallistuminen erityisiin kustannuksiin

Valtion osallistuminen erityisiin kustannuksiin

Valtio vastaa kunnille ja kuntayhtymille 16 a, 16 b, 16 d ja 16 e §:stä aiheutuvista kustannuksista.

Voimassaolo päättyi 30.6.2022

87 a §

87 a §

Covid-19-testin laiminlyöntiä koskeva rikkomus

Covid-19-testin laiminlyöntiä koskeva rikkomus

Täysi-ikäinen, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta laiminlyö 16 b §:n 1 momentissa tai 16 d §:n 1 momentissa tarkoitettua velvollisuutta osallistua covid-19-testiin, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, covid-19-testin laiminlyöntiä koskevasta rikkomuksesta sakkoon.

Voimassaolo päättyi 30.6.2022.

89 a §

89 a §

Virka-apu covid-19-tautia koskevien toimenpiteiden yhteydessä

Virka-apu covid-19-tautia koskevien toimenpiteiden yhteydessä

Sen lisäksi, mitä 89 §:ssä säädetään, poliisilla on virka-aputehtävän suorittamiseksi oikeus:

Voimassaolo päättyi 30.6.2022.

1) antaa virka-apua 16 a §:n 4 momentissa ja 16 b §:n 3 momentissa säädetyn poistumiskiellon noudattamisen varmistamiseksi;

2) pysäyttää kulkuneuvo ja ohjata liikennettä 16 a ja 16 b §:ssä säädettyjen toimenpiteiden suorittamisen varmistamiseksi.

Rajavartiolaityksellä ja Tullilla on oikeus antaa virka-apua 16 a §:n 4 momentissa ja 16 b §:n 3 momentissa säädetyn poistumiskiellon noudattamisen varmistamiseksi.

Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (1221/2022, voimassa 1.1.2022-30.6.2022)

Ehdotus

79 a §

Tilojen väliaikaiseen sulkemiseen ja toiminnan merkittävään rajoittamiseen liittyvä korvaus

Kunnan tai aluehallintoviraston päättäessä yrityksen tilojen sulkemisesta asiakkailta edellä 58 g §:ssä säädetyllä tavalla tai päättäessä muista merkittävistä rajoituksista yrityksen liiketoimintaan covid-19-epidemiasta johtuvan terveydenhuollon ylikuormituksen ehkäisemiseksi, samoin kuin yleisötilaisuuden kieltämisestä 58 §:n nojalla, yrityksellä on oikeus kohtuulliseen korvaukseen.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä korvausten laskentatavasta, korvattavista kustannuksista, valti-onapuviranomaisesta ja hakumenettelystä, korvauksen maksimimäärästä, tukikaudesta sekä omavastuuosuudesta. Korvaukseen ja korvausmenettelyyn sovelletaan valtion-avustuskia (68872001).

91 §

Päätösten täytäntöönpano

Edellä 16, 57, 58, 58 b, 58 d, 58 f, 58 g, 59, 60–67 ja 69–71 §:ssä tarkoitetut päätökset voidaan panna täytäntöön heti muutoksenhausta huolimatta.

91 §

Päätösten täytäntöönpano

Edellä 16, 57, 58, 58 a, 58 d, 58 g, 59, 59 c, 60–67 ja 69–71 §:ssä tarkoitetut päätökset voidaan panna täytäntöön heti muutoksenhausta huolimatta.

Tämä laki tulee voimaan xx päivänä xxkuuta 2022 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2022.